

การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน: ตัวชี้วัด
และปัจจัยเชิงสาเหตุ

Public Land Management Based on Community Participation : Examining
Indicators and Causal Factors

คมสัน หลงละเลิง
Khomsan Hlonglaloeng

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration

Prince of Songkla University

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน: ตัวชี้วัด
และปัจจัยเชิงสาเหตุ

Public Land Management Based on Community Participation : Examining
Indicators and Causal Factors

คมสัน หลงละเลิง

Khomsan Hlonglaloeng

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration

Prince of Songkla University

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณ
บุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณน ไตรจันทร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นายคมสัน หลงละเลิง)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน
และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายคมสัน หลงละเลิง)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน : ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุ
ผู้เขียน	นายคมสัน หลงละเลิง
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน และวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง การศึกษาแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้นำชุมชนที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 14 คน โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยการสรุปความ ดีความ สังเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาข้อมูลที่ซ้ำๆ กันหลายๆ ตัวมาจัดเข้ากลุ่ม แล้วคัดแยกให้ตรงในแต่ละด้านของการบริหารจัดการที่ดิน และจับคู่กับระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับในแต่ละตัวชี้วัดของด้านต่างๆ ด้านละ 7 ตัวชี้วัด จำนวนทั้งสิ้น 28 ตัวชี้วัด ระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 200 ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่าความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อาชีพธุรกิจส่วนตัว เพศ การศึกษาระดับประถม รายได้ในช่วง 10,001-15,000 บาท รายได้ในช่วง 15,001 – 20,000 บาท และรายได้ในช่วง 20,001-25,000 บาท มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และการศึกษาระดับประถม มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ความพึงพอใจของประชาชนในการบริหาร

จัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพศ
บทบาทผู้นำหมู่บ้าน และการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะ
ประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ความพึงพอใจ
ของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจาก
หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพศ อาชีพรับราชการ อาชีพรับจ้างทั่วไป การศึกษาระดับประถม
การศึกษาระดับมัธยมศึกษา บทบาทผู้นำหมู่บ้าน และช่วงรายได้ 20,001 – 25,000 บาท มีอิทธิพล
ต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหาร
จัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินที่อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

Thesis Title	Public Land Management Based on Community Participation : Examining Indicators and Causal Factors
Author	Mr. Khomsan Hlonglaloeng
Major Program	Public Administration
Academic Year	2016

ABSTRACT

The objectives of this study were to develop indicators for public land management based on community participation, and to analyze causal factors affecting public land management based on community participation in Ban Khuan Sub-district, Mueang District, Trang Province. The study was divided into two phases. Phase 1 was a qualitative study; the subjects were 14 community leaders selected through purposive sampling. Data were collected through in-depth interviews. In data analysis, the data were concluded, interpreted, synthesized, classified, and paired with seven levels of participation in each aspect consisting of seven indicators totaling 28 indicators. Phase 2 was a quantitative study with a population and a sample group of 200 people aged 20 or over selected using stratified sampling. The instrument was a questionnaire; data were analyzed using descriptive statistics and structural equation model analysis.

The study found that the causal factors affecting public land management based on community participation in Ban Khuan Sub-district, Mueang District, Trang Province which were people satisfaction towards public land management, promotion and support from related governmental organizations, the occupation of private business, gender, primary education level, income in the range of 10,001-15,000 Baht, 15,001 – 20,000 Baht, and 20,001-25,000 baht had influence on public land management based on community participation in the aspect of natural balance protection. Promotion and support from related governmental organizations, people satisfaction towards public land management, the role of village leaders, village strength, and primary education level had influence on public land management based on community participation in the aspect of land use for highest benefits and fairness.

People satisfaction towards public land management, promotion and support from related governmental organizations, gender, the role of village leaders, and the lower secondary education level had influence on public land management based on community participation in the aspect of land allocation for the underprivileged people. People satisfaction towards public land management, promotion and support from related governmental organizations, the occupation of government service, general employment occupations, the primary education level, the over secondary education level, the role of village leaders, and the income range of 20,001 – 25,000 Baht had influence on public land management based on community participation in the aspect of land management with the cooperation of concerning parties.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความช่วยเหลือของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณน ไตรจันทร์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัย อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอีกด้วย

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ อาจารย์ ดร.อิศรัฐ รินไธสง คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาในการสอบ เสนอแนะและแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์และถูกต้องมากขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลบ้านควน รองนายกองดีการบริหารส่วนตำบลบ้านควน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านควน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล แกนนำกลุ่มแก้ไขปัญหาดินในตำบลบ้านควน และภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนกลุ่มตัวอย่างในตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่ได้เสียสละเวลาในการอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม สำหรับการศึกษาในครั้งนี้

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัวที่คอยสนับสนุนเป็นกำลังใจที่สำคัญมาโดยตลอด คุณค่าหรือประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงขอมอบแก่ทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้วิจัยขออภัยและน้อมรับไว้ ณ โอกาสนี้

คมสัน หลงละเลิง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
สารบัญตาราง	(13)
สารบัญภาพประกอบ	(16)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา	1
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	6
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิด และทฤษฎีการบริหารจัดการ	11
แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม	21
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือ	36
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบร่วมมือ	52
แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม	63
แนวคิดเรื่องที่ดินของรัฐ ที่ดินสาธารณประโยชน์	64
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด	71
แนวคิดตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม	79
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม	80
โมเดลสมการโครงสร้าง	94
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
กรอบแนวคิดในการวิจัย	108
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	110
วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ	110
วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ	112
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	120
ผลการศึกษาระยะที่ 1 พัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	120
ผลการศึกษาระยะที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดิน สาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	128
ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	131
ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ใน การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง	133
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	150
ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล	152
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	170
สรุปผล	170
อภิปรายผล	175
ข้อเสนอแนะ	180
บรรณานุกรม	183
ภาคผนวก	194
ก เครื่องมือในการวิจัย	195
ข ผลการประเมินความสอดคล้อง	205

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ค การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)	210
ง ประมวลภาพประกอบการลงพื้นที่	233
จ ผลการวิเคราะห์สถิติ	237
ประวัติผู้เขียน	260

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	การเปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐ	16
2	นियามการบริหารจัดการแบบร่วมมือ	53
3	ผลการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	113
4	ผลวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	116
5	ค่าสถิติที่เป็นเกณฑ์การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการ โครงสร้าง	119
6	แสดงค่าจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	131
7	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านความสมดุลทาง ธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน	133
8	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะ ประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม	135
9	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการจัดที่ดินให้ ประชาชนผู้ด้อยโอกาส	137
10	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ	140
11	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดิน สาธารณะประโยชน์	142
12	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความพึงพอใจของประชาชน	143
13	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน	144

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
14	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	146
15	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	147
16	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์	149
17	ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้วัดตัวแปรตามการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน	151
18	ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ	154
19	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ	156
20	ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม	158
21	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม	160
22	ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส	162
23	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส	164

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
24	ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน	165
25	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน	169

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff	28
2	บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ชั้น ของอาร์นส์ไตน์	30
3	ตัวแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือ	58
4	กรอบแนวคิดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในระดับชุมชน : ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุ ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	109
5	โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมใน ระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ	154
6	โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมใน ระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม	158
7	โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมใน ระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส	162
8	โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมใน ระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการ ที่ดิน	166

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบประชาธิปไตยของไทยนับจากอดีตตั้งแต่ในระยะ 30 ปีแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยช่วงปี พ.ศ.2489-2519 จนถึงปีพ.ศ.2549 พบว่าพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความแตกต่างกันตามยุคสมัย กล่าวคือ ในระยะ 30 ปีแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย พ.ศ.2489-2519 ถือเป็นยุคแรกที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย ส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกทางการเมือง การปฏิบัติ รัฐประหาร การประท้วง หรือเดินขบวนของนักศึกษาสถาบันการศึกษา หรือประชาชนเพื่อเรียกร้องเรื่องต่างๆ ต่อรัฐบาล ในขณะที่การมีส่วนร่วมรูปแบบอื่นๆเกิดขึ้นน้อย และในยุคต่อมา ในช่วงปีพ.ศ.2520-2539 การมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ไม่พอใจรัฐบาลยังคงเกิดขึ้น จนนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 เกิดขึ้นสำหรับในระยะ 10 ปีต่อมา พ.ศ.2540-2549 เป็นยุคแรกของการมีส่วนร่วมแบบมีส่วนร่วมเพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดเจตนารมณ์ เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมให้ข้อมูลปรึกษาหารือ ตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบและถอดถอนผู้ทุจริต ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางนโยบาย มีการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2550)

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินนโยบายรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ตรงความต้องการแท้จริงของประชาชน อีกทั้งยังทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของการตัดสินใจดังกล่าว รวมถึงเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ และความชอบธรรมต่อสาธารณชนในเรื่องที่ต้องตัดสินใจ โดยเฉพาะเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน และประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหา โครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ ซึ่งทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต นอกจากนี้เมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะรับรู้ถึงความห่วงกังวลและมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่

สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้ (James, L. Creighton, 2008)

รัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกๆ กระบวนการ เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหา การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบติดตามผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในการจัดการลุ่มน้ำ การมีส่วนร่วมในการจัดการชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการที่ดิน เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2546 ได้เห็นชอบกับแผนงานในการแก้ไขปัญหาที่ดินตามนโยบายการบริหารจัดการที่ดินของประเทศ ซึ่งได้มีการดำเนินการตามแผนการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะการทบทวนกฎหมาย และการกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการพัฒนาการจำแนกประเภทที่ดินของประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2503 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งการทบทวนกฎหมายจะครอบคลุมตั้งแต่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นแม่บทกฎหมาย ได้แก่ กลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน กลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ กลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โครงการนำร่องให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์จากที่ดินและการอนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรดินและที่ดิน ดำเนินการในปีงบประมาณพ.ศ.2548 (ต่อเนื่องจากโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน: แนวทางการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินและการอนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรดินและที่ดิน โดยมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในปีงบประมาณ พ.ศ.2547) (กองบริหารจัดการที่ดิน, 2559) แต่ในทางปฏิบัติอาจสวนทางกัน ซึ่งสามารถพบได้จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามสื่อต่างๆ ที่พบว่าการดำเนินงานของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนขาดการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน ไม่ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วม นำไปสู่ปัญหาข้อโต้แย้งต่างๆตามมาโดยเฉพาะปัญหาข้อโต้แย้งด้านการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดิน

ที่ดิน หมายถึง พื้นดินต่างๆ ไปบนพื้นผิวโลก ไม่ว่าที่ดินนั้นจะเป็นที่ดินชนิดใด จะอยู่เหนือหรือใต้น้ำก็ถือเป็นที่ดินทั้งสิ้น "ที่ดิน" นอกจากจะหมายถึง ที่ดินบนบก อันได้แก่ พื้นดินต่างๆ ไปและภูเขาแล้ว ยังรวมไปถึงดินที่อยู่ใต้ผิวน้ำด้วย เช่น ที่ดินที่อยู่ในห้วย หนอง คลอง บึงต่างๆ (วนิดา พรไพบูลย์, 2552) ที่ดินในประเทศไทยนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ที่ดินของเอกชน มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายและทางราชการออกเอกสารสิทธิให้ตามประมวลกฎหมายที่ดินในรูปของโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรอง และที่ดินของรัฐ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ตามประเภท เช่น อุทยานแห่งชาติ พื้นที่ป่าไม้ที่ทางหลวง เป็นต้น สำหรับกระทรวงมหาดไทย นายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้มี

อำนาจดูแลที่ดินใน 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินสาธารณประโยชน์สำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดย 1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ได้แก่ ที่ดินของรัฐที่มีได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย และต้องมีการสงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือ ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ที่เขา ภูเขา ปริมาณเขา ภูเขา 40 เมตร เป็นต้น ที่ดินที่มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามไว้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2478 ที่ดินที่จัดให้สัมปทานตามมาตรา 10 หรือ 11 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ดินที่จัดให้สัมปทานตามมาตรา 12 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น 2) ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือที่เรียกว่า “ที่สาธารณประโยชน์” นั้นเอง เช่น เดิมประชาชนส่วนใหญ่ใช้ วัว ควาย ทำการเกษตร จึงได้มีการกันพื้นที่ไว้สำหรับให้ประชาชนนำ วัว ควาย ไปเลี้ยง หรือเดิมไม่มีเมรุก็จะกันพื้นที่ไว้เป็นที่ป่าช้าสำหรับเผาหรือฝังศพ หรือ ลำคลอง บึง ทางสาธารณะ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นต้น การที่จะพิจารณาว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากการเกิดของที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น โดยจะต้องพิจารณาว่า ที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น เกิดขึ้นในช่วงเวลาใด ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายในช่วงเวลานั้นๆ เช่น ช่วงระหว่างปี พ.ศ.2478-พ.ศ.2479 ในช่วงนี้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2478 ใช้บังคับการสงวนหวงห้ามต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกาเท่านั้น พิจารณาโดยสภาพธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ คลอง ห้วย หนอง บึง ตลอดจนพิจารณาโดยการเข้าร่วมกันของราษฎร เช่น เดิมเป็นที่รกร้าง ว่างเปล่า ต่อมาราษฎร นำ วัว ควาย เข้าไปเลี้ยงจนกลายเป็นที่สาธารณประโยชน์ เป็นต้น และพิจารณาโดยการอุทิส มี 2 กรณี คือ 4.1) อุทิสโดยตรง เช่น ทำหนังสือ หรือ จดทะเบียนในโฉนด ยกให้เป็นที่สาธารณะ และ 4.2) อุทิสโดยปริยาย (ชัชวาล สมจิตต์, 2559)

ในปีพ.ศ.2559 ประเทศไทยมีที่ดินสาธารณประโยชน์ จำนวน 115,530 แปลง เนื้อที่ 6,772,262 ไร่ 0 งาน 90 ตารางวา (ธัญญวัฒน์ ชาญพิณิช, 2559) ในจำนวนนี้บางพื้นที่ได้เกิดปัญหาจากการกำหนดขอบเขตที่ดินของรัฐบาล ที่มีปัญหาทับซ้อนแนวเขตที่ดินของหน่วยงานรัฐด้วยกันเองเป็นประเด็นที่ถกเถียงว่าที่ดินของรัฐส่วนที่ทับซ้อนนั้น อยู่ในการดูแลรักษาของส่วนราชการใดตามกฎหมายและเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดขอบเขตที่ดินของรัฐทับซ้อนกับการถือครองที่ดินของราษฎรหรือกรณีราษฎรบุกรุกที่ดินของรัฐ จะเกิดมีปัญหากฎหมายว่าใครควรมีสิทธิดีกว่าระหว่างรัฐกับราษฎร อันเป็นประเด็นนำไปสู่การร้องเรียนขอความเป็นธรรมเป็นการเฉพาะรายหรือเป็นกลุ่มมวลชนตลอดจนการใช้สิทธิทางศาลและด้วยปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของประชากรที่มีมากขึ้น แต่ที่ดินมีจำกัดทำให้ราษฎรบุกรุกที่ดินของรัฐ เพื่อใช้เป็นที่ดินทำกินและอยู่

อาศัยกันมากขึ้น จึงเกิดปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้ที่ดินของรัฐที่ใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเหลือน้อยลง รัฐจึงต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ เพื่อหาความเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง ด้วยการตรวจสอบการครอบครองที่ดินของราษฎรผู้เช่าครอบครองที่ดินของรัฐ หรือการพิสูจน์สิทธิ ซึ่งเป็นวิธีประนีประนอมประสานประโยชน์ระหว่างกัน หากผลการพิสูจน์สิทธิปรากฏว่าราษฎรมีสิทธิดีกว่า รัฐก็จะออกเอกสารสิทธิให้ต่อไป แต่หากรัฐมีสิทธิในที่ดินดีกว่า ราษฎรก็จะจัดที่ดินในส่วนที่รัฐยังไม่ใช้ประโยชน์ให้ราษฎรผู้บุกรุกเช่าที่ทำกินและอยู่อาศัยต่อไป (ชานาญ เอกวัฒน์โชติบุตรและคณะ, 2549)

จากข้อมูลที่กล่าวมา ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีเนื้อที่ประมาณ 18.64 ตารางกิโลเมตรหรือ 11,650 ไร่ โดยพื้นที่ส่วนหนึ่งได้ประกาศเป็นเขตพื้นที่ของรัฐซึ่งมีอยู่ 2 ประเภทคือ เขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ และเขตพื้นที่ราชพัสดุ สำหรับที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้นได้ประกาศและขึ้นทะเบียนไว้เป็นจำนวน 2,605 -2-47 5/10 ไร่ (นสล.เลขที่ 3055) ส่วนเขตพื้นที่ราชพัสดุนั้น ขณะนี้ไม่ได้มีการรังวัดตรวจสอบแนวเขตที่แน่นอน จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นในปัจจุบันได้มีหน่วยงานเข้ามาจับจองพื้นที่และขอใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์เกือบเต็มพื้นที่ บางหน่วยงานมีการถือครองที่ดินไว้มากเกินความจำเป็น ถือครองไว้แล้วทิ้งรกร้างว่างเปล่า บางสถานที่ใช้ทำแหล่งศึกษาระบบนิเวศ ศึกษาพันธุ์ไม้แต่กลับไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นปัญหาการบริหารจัดการที่ดินที่ไม่ได้เกิดประโยชน์สูงสุด และเมื่อศึกษาข้อมูลในเรื่องนี้ พบว่าบางหน่วยงานยังต้องเช่าพื้นที่ เช่าอาคารสำนักงาน ไม่มีอาคารสำนักงานเป็นของตนเองเพราะไม่มีพื้นที่ที่จะสร้างเพื่อดำเนินงาน เช่น สำนักงานตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดตรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำในการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ นอกจากนี้ หากกล่าวถึงประเด็นการมีส่วนร่วมสำหรับตำบลบ้านควนนั้น ยังขาดความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมามากมาย โดยปัญหาที่เห็นได้ชัด คือ การประกาศที่ดินสาธารณะประโยชน์ทับที่ทำกินของชาวบ้านซึ่งเกิดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2473 หน่วยงานภาครัฐได้ประกาศพื้นที่สาธารณะประโยชน์ จากนั้นได้นำพื้นที่ดังกล่าวไปออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ.2529 ซึ่งปรากฏว่าได้ทับที่ทำกินของชาวบ้านตำบลบ้านควนในพื้นที่หมู่ที่ 1, 4, และหมู่ที่ 6 และต่อมาภาครัฐก็ได้ดำเนินการขับไล่ให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่ดังกล่าว จนนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง หากก่อนการประกาศหรือการออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงดังกล่าว ภาครัฐและภาคประชาชนมีการอธิบายทำความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์สืบประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมร่วมกันปัญหาต่างๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น

ตามข้อเท็จจริงที่ผ่านมา ชาวบ้านตำบลบ้านควนได้มีการต่อสู้เรียกร้องเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินโดยใช้วิธีการประท้วงและได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดตรังศึกษาและทำงานวิจัยร่วมกันภายใต้โครงการกระบวนการถอดบทเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้กรณีการแก้ไขปัญหาสิทธิที่ดินทำกิน ตำบลบ้านควน อำเภอเมืองจังหวัดตรัง จนปัญหาได้รับการคลี่คลายไปแล้วบางส่วน แต่ยังมีพื้นที่อีกมากที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ชาวบ้านควนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน ในส่วนภาคประชาชนได้รวมกลุ่มและคัดเลือกตัวแทนขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการที่ดินของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อต้องการศึกษาและทำความเข้าใจในปัญหาที่ดินที่เกิดขึ้น เช่น มีการรวบรวมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับที่ดิน สืบประวัติการได้มาของที่ดิน ศักยภาพของพื้นที่ของชุมชน รวมถึงสร้างกระบวนการทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านควน ตามหลักการของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ.2551 โดยมีกำนันเป็นผู้รับผิดชอบ มีจุดประสงค์เพื่อเสนอแผนพัฒนาท้องถิ่นแก่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควนและใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่ดินร่วมกับด้วย ซึ่งในปัจจุบันทางสำนักงานที่ดินจังหวัดตรังได้เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่ดินของชาวบ้าน โดยได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการทำงานร่วม เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการที่ดินที่เกิดขึ้นโดยมีชื่อว่า “คณะทำงานร่วมแก้ไขปัญหาที่ดินเชิงบูรณาการ” โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้มีการประชุมแก้ไขปัญหาที่ดิน มีการจัดประชุมทุกๆ เดือน จนทำให้สามารถออกเอกสารสิทธิ์ให้แก่ชาวบ้านได้บางส่วน แต่ยังมีอีกหลายพื้นที่ที่ไม่ได้รับการแก้ไขเนื่องจากยังขาดการมีส่วนร่วมจากทั้งสามฝ่าย กล่าวคือ ประชาชนเองก็ยังขาดการมีส่วนร่วม ไม่เข้าใจประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตนเอง อีกทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบและไม่พยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง (ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโครงการกระบวนการถอดบทเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้กรณีการแก้ไขปัญหาสิทธิที่ดินทำกิน ตำบลบ้านควน อำเภอเมืองจังหวัดตรัง, 2556)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน กล่าวคือ เป็นการศึกษาว่ามีตัวชี้วัดอะไรบ้างที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีตัวชี้วัดจะทำให้เรารู้ว่าสถานะการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับใด มีมากน้อยแค่ไหน และถ้าเราจะทำให้คนเกิดการมีส่วนร่วมเราจะดูได้จากอะไรบ้าง และต้องการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุว่า มีสาเหตุใดบ้างหรือปัจจัยใดบ้างที่ทำให้เกิด ความร่วมมือกันทุกๆ ฝ่าย ทั้งการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาครัฐที่ขาดการมี

ส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะร่วมกันระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ และภาคประชาชนที่อยู่ในตำบลบ้านควนตลอดไปจนถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาความขัดแย้งของการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างประชาชนและภาครัฐ ซึ่งหากมีการบริหารจัดการที่ดินอย่างเหมาะสม ก็สามารถทำให้หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ประหยัดงบประมาณ ค่าใช้จ่ายที่สูญหายไปในการจัดซื้อที่ดินหรือเช่าที่ดินของประชาชน และ/หรือเอกชน ขณะที่ประชาชนที่มีการครอบครองที่ดินก่อนการประกาศเป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของภาครัฐได้รับความเป็นธรรมในการบริหารจัดการที่ดินด้วยแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย

2. คำถามการวิจัย

2.1 ตัวชี้วัดในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรังมีอะไรบ้าง

2.2 ปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

3.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะสาธารณประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

4.2 ปัจจัยภายในมีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมืองจังหวัดตรัง

4.3 ปัจจัยภายนอกมีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

5. ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

5.1 ทำให้ทราบตัวชี้วัดในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

5.2 ทำให้ทราบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ชุมชน ภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์

5.3 ชุมชน ภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ของตนเองได้

6. ขอบเขตของการวิจัย

6.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้ขอบเขตในการวิจัยใช้พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

6.2 ขอบเขตด้านประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรในการทำวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

6.2.1 กลุ่มผู้นำชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อย่างเช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านควน จำนวน 3 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน 2 คน แกนนำกลุ่มแก้ไขปัญหาที่ดินในตำบลบ้านควน จำนวน 4 คนและภาคประชาสังคม จำนวน 2 คน รวมมีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสิ้น จำนวน 14 คนเหล่านี้เป็นต้น

6.2.2 กลุ่มประชากร (จำนวนครัวเรือน) ในตำบลบ้านควน ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ชื่อว่าบ้านทุ่งไทรงาม หมู่ที่ 2 ชื่อว่าบ้านหนองใหญ่ หมู่ที่ 3 ชื่อว่าบ้านควน หมู่ที่ 4 ชื่อว่าบ้านควนกอ หมู่ที่ 5 ชื่อว่าบ้านควนนาแคและหมู่ที่ 6 ชื่อว่าบ้านเกาะมะม่วง รวมจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,457 ครัวเรือน

6.3. ขอบเขตด้านตัวแปร

6.3.1 ตัวแปรอิสระที่ได้แก่

6.3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

6.3.1.2 ปัจจัยภายในประกอบด้วย ความพึงพอใจของประชาชน ความรู้ความเข้าใจของประชาชน บทบาทผู้นำหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

6.3.1.3 ปัจจัยภายนอก เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

6.3.2 ตัวแปรตามได้แก่การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนประกอบไปด้วย 4 ด้าน ดังนี้

6.3.2.1 ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน

6.3.2.2 ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

6.3.2.3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

6.3.2.4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 ที่สาธารณประโยชน์ หมายถึง ที่ดินบนบก และภูเขา รวมไปถึงดินที่อยู่ใต้ผิวน้ำตื้นๆ ด้วย เช่น ที่ดินที่อยู่ในห้วย หนอง คลอง บึง ต่างๆ ที่ทางหน่วยงานภาครัฐได้ประกาศไว้ให้พลเมืองใช้ร่วมกันก่อนปี พ.ศ.2478 ในตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

7.2 ชุมชน หมายถึง ชาวบ้านหรือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่รวมกันใน ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งไทรงาม หมู่ที่ 2 บ้านหนองใหญ่ หมู่ที่ 3 บ้านควน หมู่ที่ 4 บ้านควนกอ หมู่ที่ 5 บ้านควนนาแค และหมู่ที่ 6 บ้านเกาะมะม่วง

7.3 การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน หมายถึง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ทั้งที่มีปัญหาในเรื่องการที่หน่วยงานภาครัฐมีการถือครองที่ดินเกินความจำเป็น ไม่มีการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการปล่อยที่ดินทิ้งรกร้างว่างเปล่า อีกทั้งปัญหาในเรื่องการประกาศที่สาธารณประโยชน์ทับที่ทำกินของชาวบ้านที่ยังแก้ไข

ปัญหาไม่แล้วเสร็จ จึงจำเป็นต้องอาศัยและใช้ความร่วมมือการมีส่วนร่วมกันทุกๆ ฝ่ายเพื่อแก้ไข ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการบริหารจัดการที่สาธารณะประโยชน์ มาจากสำนักงานนโยบายและแผนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นแนวทาง ซึ่งมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดิน ทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

7.3.1 ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ มุ่งเน้นให้ประชาชนใน ตำบลบ้านควน มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างพื้นที่ อนุรักษ์พื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัย ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมต่างๆ เพิ่มประสิทธิภาพด้านการให้บริการสาธารณูปโภคและลดปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท กำหนดให้มีเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้หรือเขตสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐและเขตพื้นที่พัฒนา โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินตาม ศักยภาพดินและศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในที่ดินนั้น ให้มีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินใน พื้นที่อนุรักษ์ โดยการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกป้องพื้นที่อนุรักษ์ สร้างเครื่องมือด้านกฎหมาย ผังเมืองและมาตรการจูงใจเพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้มีการ จัดการช่วยเหลือประชาชนที่ต้องโยกย้ายออกจากพื้นที่อนุรักษ์ในกรณีที่มีการพิสูจน์แล้วว่าได้ตั้งถิ่นฐานก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และมีการกำหนดการใช้ประโยชน์และพัฒนาที่ดินป่า อนุรักษ์ ที่สอดคล้องกับระบบนิเวศและสมดุลทางธรรมชาติ

7.3.2 ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม หมายความว่า เป็นการมุ่งเน้นการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน ที่ไม่ได้มีการใช้ประโยชน์ ที่รกร้างว่างเปล่า สามารถนำเอามาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อประชาชน และภาครัฐอย่างคุ้มค่า

7.3.3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชน ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ตำบลบ้านควนได้มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และบริการขั้นพื้นฐานอย่างมี ประสิทธิภาพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐไปยัง กลุ่มผลประโยชน์

7.3.4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกันทุกๆ ภาคส่วน ทั้งภาครัฐหรือ ภาคประชาชน มีความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินที่อาศัย ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน ลดปัญหา ความซ้ำซ้อนและความล่าช้า

ซึ่งในแต่ละด้านนั้น เราจะมีกระบวนการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับ มาจับคู่เข้าด้วยกัน โดยจะมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ด้วยกันดังต่อไปนี้ (1) ระดับการให้ข้อมูล (2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน (3) ระดับการปรึกษาหารือ (4) ระดับการวางแผนร่วมกัน (5) ระดับการร่วมปฏิบัติ (6) การร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล และ (7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน: ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้จากแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารทางวิชาการ ตลอดจนไปจนถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีการบริหารจัดการ
2. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบร่วมมือ
5. แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม
6. แนวคิดเรื่องที่ดินของรัฐ ที่ดินสาธารณะประโยชน์
7. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด
8. แนวคิดตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม
9. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
10. โมเดลสมการโครงสร้างและการวิเคราะห์กลุ่มพหุคูณ
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
12. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิด และทฤษฎีการบริหารจัดการ

1.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

ในเรื่องแนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้

บุญทัน ดอกไธสง (2537) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กรหรือประเทศ หรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์กร

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545) มีความเห็นว่า การบริหารในฐานะที่เป็นกระบวนการ หรือกระบวนการบริหาร เกิดได้จากหลายแนวคิด เช่น โปสคอร็บ (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของลูเทอร์ กุลิก (Luther Gulick) และ ลินดอล เออร์วิค (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 7 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของเฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCC)

Frederick W. Taylor (1998 อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523) ให้ความหมายการบริหารว่างานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้ เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอันที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

Peter F. Drucker (1909-2005 อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่างๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาช่วยกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ ออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

Ernest (1968) ให้คำจำกัดความของคำว่า การบริหารหรือการจัดการไว้ สอดคล้องกันว่า การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง การดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้นๆ รวมถึงกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

Fesler & Kettl (1991) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นการจัดการทำให้เกิดความสำเร็จและเห็นว่าการบริหารเป็นการระดมให้บุคคลดำเนินการให้ไปสู่เป้าหมาย

Bartol & Martin (1991) ให้ได้ความหมายว่าการจัดการเป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์การประสบความสำเร็จโดยผ่านหน้าที่หลัก 4 อย่าง คือ การวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะผู้นำและการควบคุมและพจนานุกรมนานาชาติ

สมศักดิ์ คังเที่ยง และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ () กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

จากผู้ให้ความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า 2542การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะที่ดินที่มีการทิ้งรกร้างว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุดภายใต้การบริหารโดยใช้หลักการ ดังต่อไปนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในอันที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุด

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management)

เดิมการบริหารจัดการภาครัฐจะเป็นลักษณะของการบริหารและการจัดการองค์การขนาดใหญ่อย่างมีแบบแผน หรือเป็นการบริหารและการจัดการแบบระบบราชการ ซึ่ง Max Weber ได้เสนอแนวคิดเรื่องการจัดองค์การแบบระบบราชการ หรือ Bureaucracy ว่าเป็นวิธีการจัดองค์การ ที่สามารถทำให้การดำเนินงานขององค์การมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีอื่นใด การที่จะให้การบริหารงานของรัฐมีประสิทธิภาพสูงสุดได้ จะต้องมีการจัดระบบการบริหารภายในหน่วยงานของรัฐให้เป็นไป ตามแบบระบบราชการ ซึ่งการจัดองค์การแบบระบบราชการตามแนวคิดของเว็บเบอร์เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในนามของระบบราชการแบบอุดมคติหรือแบบบริสุทธินั้น (ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2542) ในสายตาของเว็บเบอร์นั้น องค์การระบบราชการเป็นองค์การที่ดีที่สุด เมื่อเทียบกับองค์การประเภทอื่นในสมัยนั้น เช่น องค์การภายใต้ระบบเจ้าขุนมูลนาย และภายใต้ผู้นำที่มีบารมีส่วนตัวเนื่องด้วยองค์การระบบราชการยึดหลักการบริหารที่อาศัยความมีเหตุมีผล ความสามารถที่จะพยากรณ์พฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ได้ การไม่คำนึงถึงตัวบุคคล การใช้หลักความรู้ความสามารถ (ระบบคุณธรรม) เป็นเกณฑ์ในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง และการแบ่งงานกันทำอย่างเป็นทางการตามตัวบทกฎหมาย ซึ่งในสายตาของเว็บเบอร์นั้น หากองค์การใดสามารถนำเอาหลักการเหล่านี้ไปใช้ได้อย่างเต็มที่แล้ว การบริหารงานในองค์การนั้นก็จะเป็นที่ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน (ติน ปรัชญพฤทธิ์, 2527)

อย่างไรก็ดีการบริหารจัดการภาครัฐด้วยรูปแบบองค์การแบบดั้งเดิมของเว็บเบอร์ อาจไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เนื่องด้วยด้วยอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่ทำให้รัฐต้อง พึ่งพาเกี่ยวเนื่องกัน รวมทั้งการดำรงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูง ทำให้ระบบราชการ กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและเป็นต้นตอของปัญหาต่างๆ มากมาย ซึ่งสมาน รังสีโยกฤษฎ์ (2546) เองก็มีความเห็นว่าองค์การราชการในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงจากรู ปแบบองค์การดั้งเดิมตามแนวคิดของเว็บเบอร์ไปแล้ว เนื่องจากการบริหารและการจัดการใน ระบบราชการ ซึ่งเป็นลักษณะการบริหารและการจัดการแบบระบบราชการนั้นไม่เหมาะสมกับยุค ปัจจุบัน ซึ่งเป็น ยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ไม่มีประสิทธิภาพ ล่าช้า ไม่ทันสมัย และขาดสมรรถนะ ที่จะแข่งขันในเวทีโลก จำเป็นต้องมีการปรับปรุงปฏิรูปการจ้ดการระเบียบการบริหารและการจ้ด องค์การ โดยการนำเทคนิคการบริหารและการจัดการรูปแบบใหม่ๆ มาปรับใช้ เพื่อให้การบริหาร ราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งในอนาคตรูปแบบการบริหารและการจัดการรูปแบบ ใหม่จะมีการนำมาใช้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าหรือประชาชน ผู้รับบริการและเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายทั้งของผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ซึ่งรูปแบบ การบริหารและการจัดการรูปแบบใหม่นี้ ส่วนใหญ่สามารถนำไปปรับใช้กับการบริหารและ การจัดการขององค์การหรือหน่วยงานทั้งของรัฐบาลกลางและของการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ตาม ความเหมาะสมกับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมของแต่ละองค์การหรือหน่วยงานได้

ผลการศึกษาของ B.Guy Peters (1994) ได้อธิบายถึงกระบวนการและลักษณะ สำคัญของการปฏิรูประบบราชการที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 - 1990 ที่ผ่านมา ซึ่งปีเตอร์สได้ สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการบริหารระบบราชการในประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างชัดเจนว่าการบริหารงานภาครัฐด้วยแนวคิดขององค์การแบบระบบราชการดั้งเดิม หรือ Bureaucracy ของเว็บเบอร์ไม่เหมาะสมอย่างยิ่งในบริบทปัจจุบัน การบริหารงานภาครัฐในอนาคตมี แนวโน้มที่จะนำภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้น ปีเตอร์สจึงได้ แสดงทัศนะต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงานภาครัฐในอนาคต โดยการเสนอตัวแบบ ทางเลือกของการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐไว้สองตัวแบบด้วยกัน คือ ตัวแบบตลาด หรือ Market Model และตัวแบบการมีส่วนร่วม หรือ Participatory Model (B. Guy Peters, 1995) นอกจากนี้ ปีเตอร์สยังเรียกร้องให้มีการปฏิรูปการบริหารจัดการในระบบราชการมากขึ้น เนื่องจาก ตระหนักถึงผลกระทบในเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบราชการเป็นกลไกหลักเพียงกลไกเดียวใน การนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเสนอรูปแบบการบริหารรัฐกิจที่จะเป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงใน ระบบราชการไว้ 2 รูปแบบด้วยกัน คือ 1) รูปแบบตลาด 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมในเรื่องรูปแบบ

การบริหารนี้ ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2545) ได้สรุปและจำแนกตัวแบบทางเลือกการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐตามทัศนะของ บี กาย ปีเตอร์สไว้เช่นกันว่า ระบบการบริหารภาครัฐประกอบไปด้วยตัวแบบ 2 ตัวแบบใหญ่ๆ คือ ตัวแบบระบบตลาด และตัวแบบการมีส่วนร่วม

1) ตัวแบบตลาด เป็นการเสนอให้มีการลดขนาดและจำกัดบทบาทของภาครัฐอันเนื่องมาจากความล้มเหลวและขาดประสิทธิภาพของรัฐบาลและระบบราชการในการเข้าไปแทรกแซงระบบเศรษฐกิจและสังคม เกิดสภาพการผูกขาดในการให้บริการสาธารณะและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ยังได้เสนอให้มีการแปรสภาพกิจการของรัฐเป็นเอกชนและประยุกต์ใช้มาตรการที่อิงกับกลไกตลาดให้มากที่สุดถึงแม้ว่าบทบาทของภาครัฐยังคงได้รับการยอมรับว่า มีความจำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้อำนาจให้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี แต่การดำเนินงานของภาครัฐจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัยเช่นเดียวกับภาคธุรกิจเอกชนโดยแยกการกำหนดนโยบายออกจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ การปรับโครงสร้างให้มีความเหมาะสม การมุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และคุณภาพของการให้บริการประชาชนเป็นสำคัญ การผ่อนคลายการควบคุมและลดกฎระเบียบลง การโอนถ่ายอำนาจหน้าที่และให้อิสระ ความคล่องตัวทางการบริหารแก่หัวหน้าหน่วยงาน การจัดทำสัญญาข้อตกลงว่าด้วยผลงานให้เป็นไปอย่างชัดเจน และการตรวจสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานอย่างจริงจัง

2) ตัวแบบการมีส่วนร่วม เป็นการพยายามให้ประชาชนและองค์กรประชาสังคมได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารปกครองบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้น ไม่ใช่เพียงการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนการเมืองเท่านั้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อดูแลพัฒนาตนเองบนพื้นฐานของจิตสำนึกสาธารณะหรือผลประโยชน์ส่วนรวมแนวความคิดนี้ต้องการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ดังนั้นตัวแบบนี้จึงมักปฏิบัติเฉพาะภาครัฐที่พยายามเข้ามามีอิทธิพลและแสดงบทบาทเป็นผู้นำและผูกขาดอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะและการส่งมอบบริการสาธารณะ โดยพยายามเปิดให้รัฐบาลต้องมีกระบวนการรับฟังการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าอาศัยข้อมูลทางเทคนิคและความคิดเห็นของฝ่ายข้าราชการประจำแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อบทบาทขององค์กรอาสาสมัครที่ไม่มุ่งแสวงหากำไร ในฐานะที่เป็นกลไกทางเลือกใหม่ของการให้บริการสาธารณะแม้ว่าตัวแบบตลาดและตัวแบบการมีส่วนร่วมจะมีมุมมองที่แตกต่างและขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง แต่พบว่ากระแสแนวความคิดของทั้งสองตัวแบบต่างมีวัตถุประสงค์ที่ตรงกันในแง่ของความพยายามที่จะลดขนาดและจำกัดบทบาทของรัฐบาล

และระบบราชการลง ขณะที่ตัวแบบตลาดให้ความสำคัญต่อเรื่องผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความคุ้มค่าของเงิน โดยเน้นถึงการปรับเข้าสู่ระบบตลาดและการปรับเปลี่ยน กระบวนการทำงานให้ทันสมัย แต่ตัวแบบการมีส่วนร่วมกลับให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมของประชาชน ความเสมอภาคและเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ความเปิดเผย โปร่งใส และการกระจายอำนาจ โดยเน้นถึงการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยและยึดหลักการนิติรัฐ ปัจจุบันกระแสแนวคิดหลักทั้งสองขั้วตามตัวแบบทั้งสองประการของปี ภาย ปีเตอร์ส ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐ หรือเรียกว่าวิสัยทัศน์ใหม่ในการบริหารปกครอง บ้านเมือง ได้แก่

1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) อันเป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก เศรษฐศาสตร์เชิงสถาบัน และเทคนิคการบริหารจัดการสมัยใหม่

2) แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในแนวทางใหม่ (New Democracy) อันเป็นการผสมผสานระหว่างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและหลักนิติธรรม

ตาราง 1 การเปรียบเทียบแนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐ

	แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่		แนวคิดประชาธิปไตยแนวใหม่
วัตถุประสงค์	การปรับเข้าสู่ระบบตลาด	การปรับเปลี่ยน การทำงานให้ทันสมัย	การทำให้มีความเป็น ประชาธิปไตย หลักนิติธรรม
ค่านิยม	การแข่งขัน ประสิทธิภาพ	ผลสัมฤทธิ์ คุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่าของเงิน	สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเที่ยงธรรม ความถูกต้อง และยุติธรรม การไม่เลือกปฏิบัติ
องค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้อง	เศรษฐศาสตร์นีโอ คลาสสิก, ทฤษฎี ทางเลือกสาธารณะ	การบริหารจัดการสมัยใหม่ - การบริหารแบบ มุ่งผลสัมฤทธิ์ - การบริหารเชิงกลยุทธ์ - การบริหารคุณภาพ โดยรวม	รัฐศาสตร์ - ชุมชนนิยม - ประชาธิปไตยแนวปรึกษาหารือ - ประชาธิปไตยทางตรง

ตาราง 1 (ต่อ)

	แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่	แนวคิดประชาธิปไตยแนวใหม่
	เศรษฐกิจศาสตร์สถาบันใหม่	กฎหมายมหาชน
กลยุทธ์และ	การลดขนาดกำลังคนและ	- การกระจายอำนาจ
เครื่องมือ	การตัดทอนงบประมาณ	- การมีส่วนร่วมของประชาชน
การปฏิรูป	- การแปรสภาพ	- การประชาพิจารณ์
	หน่วยงานราชการ	- การประชาหารือ
	ให้เป็นรัฐวิสาหกิจ	- ประชามติ
	- การแปรสภาพกิจการของรัฐ	ข้อตกลงว่าด้วยผลงาน
	ให้เป็นของเอกชน	- การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร
	- การทดสอบตลาด	ของทางราชการ
	- การคัดค้านเพื่อเปิด	การดำเนินงาน
	ให้มีการแข่งขัน	- การวัดผลการ
	- การจ้างเหมาบริการ	ดำเนินงาน
	- การลดการควบคุม	- มาตรฐานการให้บริการ
	- การทำให้ถูกต้อง	ลูกค้าผู้รับบริการ
	ตามกฎหมาย	- ระบบงบประมาณแบบ
		มุ่งเน้นผลงาน
		- การตรวจสอบผลการ
		ดำเนินงาน

1.3 แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 จนถึงปัจจุบัน ผู้นำประเทศต่างๆ เริ่มไม่พอใจกับระบบราชการที่ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการทำลายของกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ประกอบกับการเผชิญกับภาวะวิกฤตการคลัง เมื่อระบบราชการต้องเผชิญกับปัจจัยต่างๆ ซึ่งสร้างแรงกดดันให้ภาครัฐประเทศต่างๆ ต้องหันมาพิจารณาตัวเองว่าจะปรับตัว อย่างไรท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปทั้งภายในและภายนอก การตอบสนองของภาครัฐที่มีต่อแรงกดดันเหล่านี้ ทำให้การบริหารภาครัฐจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยมีการนำกลไกตลาดมาใช้กับภาครัฐ โดยการทำให้รัฐเป็นระบบตลาดซึ่งเป็นการนำเทคนิคกลยุทธ์แบบเอกชนมาใช้ ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของภาครัฐกับเอกชนเปลี่ยนแปลงไปรัฐกลายเป็นผู้ประกอบการที่ผลิตและให้บริการสาธารณะให้ประชาชนในฐานะลูกค้า ประกอบกับรัฐเองก็เผชิญหน้ากับวิกฤตทางการคลัง รัฐจึงต้องลดภาระงบประมาณค่าใช้จ่ายลง ขณะเดียวกันภาคธุรกิจเอกชนเองก็เสนอตัวเข้ามาให้บริการ

สาธารณณะมากขึ้น ด้วยเงื่อนไขต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้เองที่ส่งผลให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการภาครัฐมากขึ้น รวมถึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบราชการขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้วยวิธีการหรือปรับระบบและการใช้วิธีทางธุรกิจกับภาครัฐ (Pierre & Savoie, 1995)

การปฏิรูประบบราชการจึงเกิดขึ้นเพื่อลดขนาดราชการ มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพ การวัดคุณค่า การกระจายอำนาจ การสละอำนาจและการให้บริการด้วยระบบตลาดและเทคนิค การบริหารจัดการสมัยใหม่ การปฏิรูประบบราชการลักษณะนี้นิยมเรียกว่า “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” (New Public Management: NPM) หรือเรียกว่า “การจัดการนิยม” (Managerialism) หรือ “การบริหารภาครัฐที่อาศัยระบบตลาด” (Market-based Public Administration) หรือ “รัฐบาลแบบผู้ประกอบการ” (Entrepreneurial Government) (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545)

คำว่า “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” ถือได้ว่าเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมทฤษฎีแนวคิดและเทคนิควิทยาการทางการจัดการอย่างกว้างขวางและหลากหลาย จนนำไปสู่ความสับสน ในการจำกัดความหมายและขอบข่ายเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การจัดการภาครัฐแนวใหม่ มีลักษณะร่วมที่สำคัญ คือ การสะท้อนถึงการมุ่งเน้น “การปฏิรูป” การบริหารงานในภาครัฐ เพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่ตัวแบบดั้งเดิมหรือระบบบริหารแบบเดิมมีอาจจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังเช่นในอดีต โดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือ การเน้นความสำคัญไปที่ระบบการจัดการมากกว่านโยบาย การมุ่งเน้นผลงานและประสิทธิภาพ การมุ่งปรับโครงสร้างในแบบระบบราชการที่มีความทะเยอทะยานและใหญ่โตไปสู่องค์กรที่มีขนาดเล็ก การปรับระบบการบริหารจัดการที่วางอยู่บนกลไกทางการตลาดมากขึ้น เพื่อกระตุ้นการแข่งขัน การตัดทอนและลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และสุดท้าย ได้แก่ การปรับรูปแบบการจัดการที่เน้นเป้าหมาย การใช้ระบบสัญญาว่าจ้างระยะสั้นและการให้แรงจูงใจทางการเงินและความเป็นอิสระทางการจัดการ (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2548)

ในการประชุมของ The Commonwealth Association for Public Administration and Management (CAPAM) ที่ประกอบไปด้วยผู้แทนกว่า 50 ประเทศ เมื่อปี 1994 ได้สรุปว่าองค์ประกอบหลักของ การจัดการภาครัฐแนวใหม่ประกอบไปด้วย

(ทิพาวดี เมฆสุวรรณ, 2541 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ, 2541)

- 1) การให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน
- 2) การลดการควบคุมจากส่วนกลางและเพิ่มอิสระในการบริหารให้แก่หน่วยงาน

3) การกำหนด วัตถุประสงค์ และให้รางวัลแก่ผลการดำเนินงานทั้งในระดับองค์กรและในระดับบุคคล

4) การสร้างระบบสนับสนุนทั้งในด้านบุคลากร (เช่น การฝึกอบรม ระบบค่าตอบแทน และระบบคุณธรรม) และเทคโนโลยี (เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ) เพื่อช่วยให้หน่วยงานสามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์

5) การเปิดกว้างต่อแนวคิดการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองและระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานของภาคเอกชน ในขณะที่เดียวกันภาครัฐก็หันมาทบทวนตัวเองว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดควรปล่อยให้ออกชนทำถึงแม้ว่าการจัดการภาครัฐ

แนวใหม่จะถือได้ว่าเป็นกระแสหลักของการปฏิรูประบบราชการทั่วโลกในปัจจุบัน แต่ในการนำแนวคิดมาปรับใช้ ควรพิจารณาถึงการนำไปปฏิบัติอย่างละเอียด เพื่อให้มีความเหมาะสมกับ ความต้องการค่านิยมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศลักษณะเด่นของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ จึงอยู่ที่ความพยายามแก้ปัญหาของระบบราชการแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปรับปรุงในด้านประสิทธิภาพและการให้บริการประชาชน อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่แยกไม่ออกจากบริบทของวิกฤตการณ์ที่ร้ายแรง เพราะวิกฤตการณ์เป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิรูประบบราชการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ อีกทั้งการปฏิรูประบบราชการยังเป็นหัวใจของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เนื่องจากเหตุผล 4 ประการคือ (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2545)

1) ระบบราชการเป็นกลไกหลักที่จะทำให้รัฐเล็ดลอด ซึ่งจะช่วยให้การขาดดุลการคลังลดลง

2) การทำให้ระบบราชการมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เป็นวิธีการสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานได้สำเร็จ

3) การวัดผลงานเป็นหลักในการคิดและวิเคราะห์ของการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ดังนั้น การทำงานของระบบราชการใหม่ จะเปลี่ยนไปอยู่ภายใต้สัญญาการทำงานตามผลงาน ซึ่งจะต้องสามารถวัดผลงานที่ให้แก่ประชาชนได้ ส่วนความรับผิดชอบก็ต้องระบุเอาไว้ อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับกันทั้งฝ่ายผู้บริหารและพนักงาน จะต้องไม่กำหนดไว้กว้างๆ เหมือนเมื่อก่อน

4) ประเด็นทางการเมือง ที่เกิดจากการนำการจัดการภาครัฐแนวใหม่ไปปฏิบัติ กลับปรากฏว่าปัญหาไม่ได้อยู่ที่การต่อต้านของฝ่ายการเมือง แต่ปัญหาอยู่ที่การต่อต้านของระบบราชการเอง โดยเฉพาะการต่อต้านการลดขนาดองค์กรและการต่อต้านสิ่งที่จะมาทำลาย

ความมั่นคงในการทำงานของข้าราชการ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นแนวคิดหลักในการปฏิรูประบบราชการโดยการนำเอาหลักการจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาาระบบราชการให้เป็นระบบราชการยุคใหม่ ซึ่งสามารถทำงานตอบสนองการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งระบบราชการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ในปัจจุบันจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ (ทวีศักดิ์ สุททกวาทิน, 2550)

1) เป็นระบบราชการที่มีความหลากหลาย แต่ยึดถือค่านิยมหลักเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่พยายามทำทุกอย่างในระบบราชการให้เป็นไหลเดียวกันทั้งหมด

2) นิยามความหมายของระบบคุณธรรมใหม่ ให้หมายถึง ระบบคุณธรรมที่เน้นให้ข้าราชการทำงานมีประสิทธิภาพสูงและยอมรับความแตกต่างต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการมีขีดความสามารถที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งแตกต่างจากระบบคุณธรรมของระบบราชการในอดีต ที่เน้นการปกป้องสิทธิประโยชน์ตอบแทนให้กับข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันและมีขีดความสามารถแตกต่างกันได้

3) มุ่งเน้นสัมฤทธิ์ผลของการปฏิบัติงาน โดยมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่เน้นการทำงานตามกฎระเบียบตามกระบวนการและขั้นตอนการทำงานที่กำหนดไว้

4) การจ้าง การถนอมรักษา ตลอดจนการส่งเสริมความก้าวหน้าของข้าราชการ เน้นที่การแสวงหาผู้ที่มีขีดความสามารถสูงและส่งเสริมให้มีความก้าวหน้า โดยเปิดโอกาสให้ได้ทำงานที่มีความท้าทาย ซึ่งตรงกันข้ามกับระบบราชการแบบเดิม ซึ่งเน้นให้ข้าราชการมีความรู้ความสามารถทางเทคนิคที่ตรงกับตำแหน่งงานเป็นสำคัญ

5) มีมุมมองต่อข้าราชการที่มีขีดความสามารถว่า เป็นสินทรัพย์หรือเป็นทุนมนุษย์ที่มีค่าขององค์กร ยิ่งลงทุนให้ได้รับการพัฒนา ยิ่งสามารถทำงานสร้างประโยชน์ให้กับระบบราชการได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่มองข้าราชการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิต กระจายต่างๆ เกี่ยวกับข้าราชการ จึงถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สิ้นเปลืองของระบบราชการ

6) การจ้างงานมีหลากหลายรูปแบบ มีทั้ง (1) กลุ่มที่เป็นข้าราชการประจำภายใต้ระบบการจ้างงานจนถึงการเกษียณอายุ (2) กลุ่มพนักงานราชการหรือพนักงานของรัฐ ภายใต้รูปแบบการจ้างงานตามสัญญาจ้างที่มีกำหนดระยะเวลาจ้าง (3) กลุ่มที่จ้างเหมาแรงงานมาจาก

เอกชน เป็นต้น ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการแบบเดิม ที่มีรูปแบบการจ้างงานแบบเดียว คือ ข้าราชการประจำ ซึ่งจ้างจนเกษียณอายุราชการ แม้ว่าจะมีลักษณะการจ้างงานที่หลากหลาย แต่ทุกกลุ่มต้องยึดถือค่านิยมหลักของระบบราชการเป็นแบบเดียวกัน

7) ลักษณะการจ้างงานไม่เน้นที่ความมั่นคงในการจ้างงาน แต่เน้นที่ผลการปฏิบัติงาน ถ้าผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ก็สามารถยกเลิกการจ้างได้ ทั้งนี้ เพราะระบบราชการเองก็มีข้อจำกัดในการหารายได้ไม่แตกต่างจากภาคเอกชน จึงต้องคำนึงถึงความสามารถในการจ้างงานของภาครัฐด้วย ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการในอดีตที่เน้นความมั่นคงของการจ้างงานเป็นหลักที่สำคัญ การจ้างงานของภาครัฐแบบเดิมจึงมีลักษณะเหมือนกับการให้สังคมสงเคราะห์แก่ข้าราชการ

8) การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการมีส่วนต่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์กร ซึ่งแตกต่างจากการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการในแบบเดิมที่ประเมินตามกิจกรรมการทำงานของข้าราชการแต่ละคน

9) ความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับฝ่ายบริหารอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างกันในการผลักดันให้องค์การบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่เดิมนักการก็ได้ใจความพึงพอใจการทำงานของข้าราชการ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ซึ่งแตกต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับฝ่ายบริหาร ภายใต้ระบบราชการแบบเดิม ที่มีลักษณะเป็นการทำงานตามสายการบังคับบัญชา การทำงานตามกฎระเบียบและระบบงาน ซึ่งมักก่อให้เกิดความขัดแย้งในประเด็นต่างๆ ระหว่างกัน เช่น ข้าราชการมีเป้าหมายที่ไม่สอดคล้องกับองค์กรทำให้เกิดข้อพิพาทที่ต้องแสวงหาแนวทางการแก้ไข

10) องค์กรกลางบริหารงานบุคคลกระจายอำนาจให้หัวหน้าส่วนราชการต่างๆ มีอำนาจและหน้าที่บริหารงานบุคคลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแตกต่างจากระบบราชการแบบเดิมที่องค์กรกลางบริหารงานและสงวนอำนาจและหน้าที่งานด้านการบริหารบุคคล เพื่อดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่

2. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและ ได้รับการยอมรับในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศไทยที่สะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศอย่างชัดเจนรวมถึงการปฏิรูปการบริหารภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และ แนวคิดธรรมาภิบาล

(Good Governance) ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและกำหนดหน้าที่ของภาครัฐในการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม อาทิเช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการยังกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เช่นกัน (อรทัย ก๊กผล, 2552)

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

ในเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

จรัส นวลนิ่ม (2540) ในสภาพการณ์ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เกิดการร่วมมือกัน มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน มีความพยายามที่จะช่วยเหลือกัน ประสานงานกัน โดยมีจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายร่วมกัน

สรยุทธ จันสุข (2553) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่ง การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนที่เป็นไปในรูปของผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดผลของกิจกรรมที่เข้าร่วม มิใช่เป็นเพียงผู้ร่วมคิดตัดสินใจหรือผู้ได้รับประโยชน์เท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมพัฒนาไม่ใช่กระทำถึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ได้จัดทำขึ้น และหมู่บ้านหรือชุมชนมีกิจกรรมและวิธีดำเนินงานของตนเองอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองได้ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำหรับการกำหนดนโยบายการพัฒนาที่เป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนการพัฒนาชุมชนในส่วนที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตนเอง

เนตินา โพธิ์ประสระ (2541) การกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนร่วมกันก็เป็น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนงานโครงการดังกล่าว และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินโครงการของชุมชน ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการมีส่วนร่วมแบบตัวแทนหรือเป็นไปได้โดยการได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วยตนเอง ทั้งนี้ การได้เข้าไปเกี่ยวข้องที่อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรง หรือทางอ้อมในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541) ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายแต่สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมก็คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชน ไม่ว่าจะบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วม

ในกิจกรรม ไม่ว่าจะจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล (2549) เสริมว่า การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม หรือที่เรียกว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมถึงการควบคุมโดยตรงจากประชาชน (คณิศร ศรีบัวเอี่ยม, 2545)

ปัทมา สุปก่าปัง (2552) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแสดงความคิดเห็นในทุกๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.2 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (2525-2529) เป็นต้นมา รัฐได้ใช้การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการของรัฐ โดยที่คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมมีจำนวนมากแต่ก็ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งในแง่การเมือง การปกครองที่เห็นว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวชนบท เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ของทุกฝ่ายและยังอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของ

ท้องถิ่นได้ในบั้นปลาย และได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเริ่มต้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่แต่ละคน มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและสนใจเป็นเรื่องๆ เช่น การสร้างแหล่งกักเก็บน้ำฝน การศึกษา การสาธารณสุข ข้อสำคัญกิจกรรมเหล่านี้จะต้องสัมพันธ์กับปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน

การมีส่วนร่วมยังอธิบายได้ในหลายมิติ ทั้งในแง่ของมิติความลึกทั้งในเชิงกว้าง

1) การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

2) การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3) ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่าเป็น การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่นและเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

6) การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึงว่าบุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจนความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

7) การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการและความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดยทรัพยากรและระเบียบต่างๆ

2.3 เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 3 ประการ คือ

- 1) ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
- 2) ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่นๆ
- 3) ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาคแต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้มีเช่นนั้น ต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนให้มีความสามารถเข้าร่วมได้

2.4 ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ด้าน คือ

- 1) ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ จะต้อง มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดูว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
- 2) ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
- 3) ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐานทั้งนี้ มักพิจารณาผู้เข้าร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อาจได้รับโดยแท้จริงนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุกๆ ประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่วไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นต่างๆ ที่ต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2543)
 - 1) การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
 - 2) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
 - 3) การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
 - 4) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
 - 5) ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคมขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าประชาชนต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาคและความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายต้องมีกิจกรรมเป้าหมายและต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือเป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างฉันทามติและทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมและช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2543)

2.5 ขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาลำดับขั้นของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมดำเนินการ และมีส่วนร่วมสนับสนุน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของรัฐบาลด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้คือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนเป็นที่ปรึกษา ประชาชนแสดงความคิดเห็นประชาชนรับทราบ และรัฐบาลใช้อำนาจ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551)

ธีระพงษ์ แก้วหาพงษ์ (2543) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกขั้นตอนหรือประเภทของการมีส่วนร่วมแบ่งออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ: ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้อง ดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและ การตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน: จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำ ประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์: ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึง การกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้น ในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล: การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้

Cohen & Uphoff (1977 อ้างถึงใน ยุทธพงษ์ เข้าประมงค์, 2555) ได้อธิบายและ วิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ

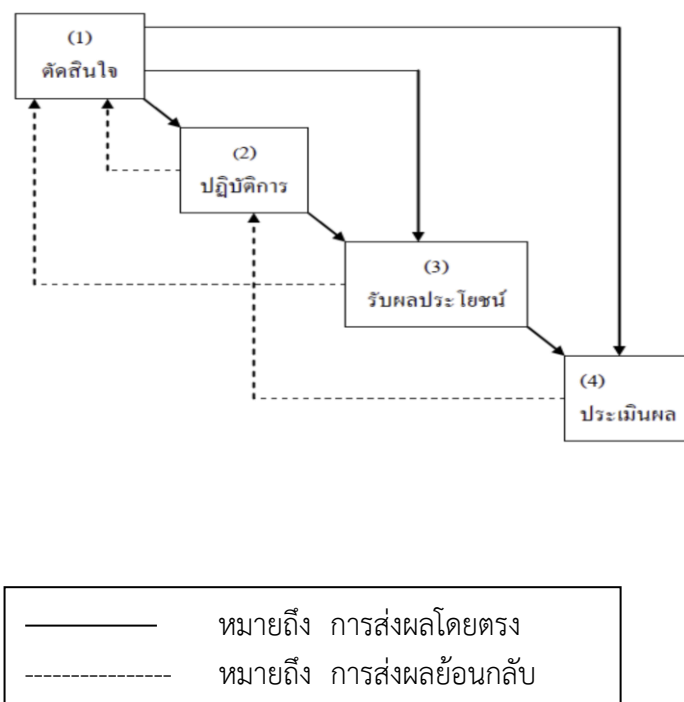
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่างๆ ประกอบไปด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและ การตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) เสนอไว้ สรุปได้ดังภาพประกอบ 1 ที่แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้น

การตัดสินใจมีความสำคัญมากกว่าสาเหตุว่าการตัดสินใจ จะส่งผลต่อการปฏิบัติการและการปฏิบัติการจึงมีผลต่อไปยังการรับผลประโยชน์และการประเมินผลในขณะเดียวกัน เพราะฉะนั้นการตัดสินใจจะมีผลโดยตรงต่อการรับผลประโยชน์และการประเมินผลด้วย

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff

แนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟ เป็นแนวคิดที่เป็นระบบมากที่สุด ส่วนแนวคิดของ อคิน รพีพัฒน์ (2547) นั้น เป็นแนวคิดที่ได้จากประสบการณ์ภาคปฏิบัติในประเทศไทยและมีความสอดคล้องกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของไทย ดังนั้นเมื่อผสมผสานแนวคิดเชิงทฤษฎีของโคเฮนและอัฟฮอฟ เข้ากับแนวคิดภาคปฏิบัติของอคิน รพีพัฒน์ (2547) แล้วสามารถจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มในขั้นริเริ่มโครงการ: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

ขั้นที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา: เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543)

การแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมสามารถแยกได้ตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดสมาคมสาธารณสุขของอเมริกา ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำเท่านั้น แต่ยังมี ความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการริเริ่มและวางแผนกิจกรรม ดังนั้นพิสัยของการมีส่วนร่วม อาจจะมีตั้งแต่ระดับการยอมรับบริการที่จัดไว้ให้แล้วไปจนถึงการรวมกลุ่มเพื่อตัดสินใจและริเริ่มโครงการพัฒนาเอง ซึ่งระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมหรือระดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขของอเมริกานั้น อาจจำแนกได้ 3 ระดับ คือ

(1) ระดับการตัดสินใจ (Decision making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง

(Level of responsibility by themselves)

(2) ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่ม โดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจาก

ประชาชนในด้านเวลา ทรัพยากรและแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable level of participation)

(3) ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น

ส่วนความคิดของอาร์นสไตน์ (Arnstein) เห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันไดการมีส่วนร่วม (Participation ladder) 8 ขั้น ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้น ของอาร์นสไตน์

ที่มา: Arnstein, 1969: 216 อ้างถึงใน ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543: 154

ในขั้นต่ำของบันไดคือขั้นถูกจัดกระทำและขั้นที่สองคือขั้นชี้แจงนั้น เรียกว่าการมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการตัดสินใจ

ในกรณีนี้จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจ โดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหา วิธีการของการตัดสินใจหรือตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจตัดสินใจนั้น ขั้นที่สองนี้สร้างขึ้นมาเพื่อที่จะทดแทนการมีส่วนร่วมที่แท้จริง วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของสองขั้นนี้ไม่ใช่เป็นการกระทำให้ประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือควบคุมโครงการ แต่จะช่วยให้ผู้กุมอำนาจอยู่ดำเนินการให้การศึกษา (Educate) หรือการชี้แจงแก่ผู้ที่เข้ามาร่วม

บันไดขั้นที่ 3 ถึง 5 ก้าวหน้าถึงระดับที่เรียกว่าการมีส่วนร่วมแบบพิธีกรรมหรือการมีส่วนร่วมบางส่วน โดยขั้นที่ 3 ขั้นให้ข้อมูลข่าวสารและขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษาหารือนั้น ความเห็นหรือข้อคิดของประชาชนได้รับการรับฟังจากผู้กุมอำนาจอยู่มากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะรับประกันได้ว่าความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเต็มเมื่อการมีส่วนร่วมถูกจำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้ จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนร่วมบางส่วนนี้ คือ ยอมให้คนไร้อำนาจ (Have-nots) ให้คำแนะนำได้แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดลำดับสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชนซึ่งเพิ่มระดับของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น ประชาชนสามารถเข้าไปสู่ขั้นที่ 6 ขั้นเป็นหุ้นส่วน ซึ่งจะทำให้สามารถเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (Trade-offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่ 7 ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทนและขั้นที่ 8 ขั้นควบคุมโดยประชาชน เป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของประชาชนโดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543)

วิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุดออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่ (1) ระดับการให้ข้อมูล (2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน (3) ระดับการปรึกษาหารือ (4) ระดับการวางแผนร่วมกัน (5) ระดับการร่วมปฏิบัติ (6) ร่วมติดตามตรวจสอบ และ (7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของ

การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการใช้สื่ออื่นๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อบุคคลและหอกระจายข่าว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจในการให้หรือไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวแก่ประชาชน จึงควรมีข้อกำหนดให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำและกระทำอย่างทั่วถึงด้วยยกเว้นข้อมูลบางประเภท เช่น เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ การให้ข้อมูลแก่ประชาชนจะต้องให้อย่างทั่วถึง ถูกต้อง เทียบตรง ทันการณ์ เข้าใจได้ง่ายและไม่มีค่าใช้จ่ายมาเป็นอุปสรรคในการได้รับข้อมูลนั้นๆ

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้นและประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น อนึ่ง การรับฟังความคิดเห็นนี้จะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก็ต่อเมื่อประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง

3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นโดยใช้รูปแบบต่างๆ อาทิ การสนทนากลุ่มและประชาเสวนา เป็นต้น

4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการเหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการใช้อนุญาตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งและการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบนโยบายหรือโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการ เป็นขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติร่วมกันดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6) ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถมาคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผล อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชน โดยการทำการสำรวจ เพื่อให้ประชาชนประเมิน การประเมินผลนี้มีความสำคัญมากเพราะจะมีผลต่อการพิจารณาจัดสรรประโยชน์ การยุติหรือคงไว้ ตลอดจนปรับปรุงนโยบายหรือโครงการ

7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงประชามติ มี 2 ประการ คือ ประการแรกการลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าว ให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงและประการที่สองในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551)

จากขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่าตามที นักวิชาการได้กล่าวถึงในเรื่องขั้นตอนการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมเริ่มจากการตัดสินใจ เป็นขั้นตอนแรกที่จะนำไปสู่ขั้นปฏิบัติการหรือขั้นดำเนินงาน เป็นการช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้นๆ พิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มรวม ทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม และขั้นตอนสุดท้าย การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต ก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้สำหรับระดับของการมีส่วนร่วม ดังที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เมื่อพิจารณาการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด สามารถแบ่งได้ 7 ระดับ โดยเริ่มจากระดับการให้ข้อมูล ซึ่งเป็นระดับต่ำสุด

เป็นวิธีการสื่อสารที่ง่ายที่สุดที่ผู้กำหนดนโยบายจะใช้เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของตน อันไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชนเป็นระดับที่ผู้กำหนดนโยบายเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นมากขึ้นและประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น ระดับการปรึกษาหารือเป็นระดับที่มีการเจรจกันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้วางแผนโครงการ และประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับที่มีการขยายขอบเขตไปสู่การวางแผนเตรียมโครงการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก ระดับการร่วมปฏิบัติเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบนโยบายหรือโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ร่วมติดตามตรวจสอบ จนถึงระดับการควบคุมโดยประชาชน ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วม

2.6 ตัวแบบการมีส่วนร่วม

ปกรณ ศิริประกอบ (2558) กล่าวว่าสมมติฐานหลักของตัวแบบการมีส่วนร่วม คือ การรับฟังว่าประชาชนต้องการอะไรและจัดบริการสาธารณะให้ตรงกับความต้องการของประชาชน ตัวแบบนี้มองว่าปัญหาของการบริหารจัดการในยุค OPM คือ ลำดับชั้นบังคับบัญชาและการบริหารแบบบนลงล่าง (Top – Down) ทำให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการนำไปสู่การบริหารจัดการภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ ตัวแบบนี้ให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับต้นและความสัมพันธ์ที่ภาครัฐมีต่อพลเมืองมากกว่าเจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับสูง ตัวแบบนี้มองว่าการบริหารจัดการภาครัฐไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเจ้าหน้าที่รัฐในระดับต้นอย่างเพียงพอ ทั้งๆ ที่เป็นกลุ่มคนที่ทำงานอย่างใกล้ชิดกับประชาชนและมีข้อมูลเชิงลึกและถ้าภาครัฐสามารถเอาข้อมูลส่วนนี้มาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ภาครัฐจะสามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ ตัวแบบนี้จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค Total Quality Management เนื่องจากพิจารณาว่าการจะทำให้องค์กรมีคุณภาพได้นั้น เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องให้คำมั่นกับคุณภาพและการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพนั้น ดังนั้นตัวแบบการมีส่วนร่วมนี้จึงไม่สนับสนุนหลักลำดับชั้นบังคับบัญชา (Hierarchy)

อีกคำศัพท์หนึ่งที่มีความสำคัญมากกับตัวแบบนี้คือ “ข้าราชการระดับท้องถนน (Street Level Bureaucrat)” (Lipsky, 1980) ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ให้ความสำคัญกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับต้น ไม่ว่าจะป็นบุรุษไปรษณีย์ ครูในโรงเรียน นักสังคมสงเคราะห์ ตำรวจ

นักวิชาการสรรพากร ตัวแบบนี้เน้นการเสริมพลังให้กับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น เพราะกลุ่มนี้จะมีอำนาจในเชิงข้อมูลและสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาบริหารจัดการภาครัฐให้ดีขึ้น

อีกแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับตัวแบบการมีส่วนร่วม คือ ประชาธิปไตยเชิงวาทกรรม (Discursive Democracy) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายผ่านการประชาพิจารณ์ และด้วยเหตุที่นักบริหารจัดการภาครัฐไม่สามารถมีข้อมูลที่ครอบคลุม จนสามารถกำหนดนโยบายได้อย่างถูกต้อง ทำให้รัฐต้องมีความโปร่งใส (Transparency) โดยต้องเปิดเผยข้อมูลที่ภาครัฐมีเพราะข้อมูลเหล่านี้จะทำให้ภาคประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วม มีข้อมูลสำหรับช่วยในการกำหนดนโยบาย

อีกแนวคิดหนึ่งที่เป็นรากฐานของตัวแบบนี้คือ ชุมชนนิยม (Communitarianism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ประชาชนมองถึงผลประโยชน์สาธารณะที่ชุมชนจะได้ แทนที่จะมองที่ผลประโยชน์ ส่วนตนที่ตัวเองจะได้ ดังนั้น แนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับแนวคิด “การร่วมกันผลิต (Coproduct)” แทนที่จะให้ภาครัฐเป็นผู้ผลิตเพียงฝ่ายเดียว

ในเชิงโครงสร้าง ตัวแบบการมีส่วนร่วมมองว่าลำดับชั้นบังคับบัญชาแนวตั้ง เป็นการจำกัดการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับต้นและประชาชน ดังนั้นโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมที่ตัวแบบนี้เสนอ คือ โครงสร้างองค์การแบบแนวราบ (Flatter Organization) ที่มีลำดับชั้นบังคับบัญชาจำนวนน้อยและเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับต้นมีโอกาสเข้ามาแสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งการมีส่วนร่วมจะเป็นสิ่งจูงใจที่มีคุณค่าอย่างมากต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐกลุ่มนี้ นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านรูปแบบต่างๆ ก็ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นรูปของสมัชชา กลุ่มที่ปรึกษา การทำประชาพิจารณ์ ล้วนแล้วแต่เป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่มากขึ้น

ในส่วนของการบริหารจัดการความชัดเจน คือ การเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐระดับต้นและประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยและสนับสนุนให้ใช้ระบบ Total Quality Management (TQM) ในการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในองค์การทุกคน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยรัฐอาจเปิดโอกาสให้พลเมืองเข้ามาบริหารจัดการโครงการด้วยตนเอง โดยรัฐกำหนดแนวทางไว้ให้ การบริหารจัดการรูปแบบนี้ นอกจากจะเป็นการประหยัดงบประมาณของภาครัฐแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้โครงการสามารถปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของชุมชนและสร้างประสิทธิภาพทางการเมืองอีกด้วย

ในส่วนของการกำหนดนโยบาย ตัวแบบการมีส่วนร่วมเน้นการกำหนดนโยบายในลักษณะล่างขึ้นบน (Bottom – Up) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการบริหารแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เป็นผู้ปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ซึ่งน่าจะเป็นการตัดสินใจเชิงนโยบายที่มีความเป็นวัตถุประสงค์ (Objective) มากขึ้นเนื่องจากข้อมูลที่มีมากกว่า อย่างไรก็ตาม มีข้อโต้แย้งที่ว่าข้าราชการระดับท้องถิ่นเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างสูงในการกำหนดนโยบายอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ขาดหายไปคือการเพิ่มความรับผิดชอบให้กับพวกเขา

ในด้านผลประโยชน์สาธารณะ ตัวแบบการมีส่วนร่วมตีความว่าการบรรลุผลประโยชน์สาธารณะสามารถทำได้โดยการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ลูกจ้างและพลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภาครัฐให้มากที่สุด ทั้งทางด้านนโยบายและการบริหารจัดการ โดย Peters, B.G. (1994). ระบุว่า การบรรลุผลประโยชน์สาธารณะได้นั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. สิทธิที่จะเรียกร้องถ้าไม่ได้รับความเป็นธรรม ดังนั้น รัฐบาลต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้และให้บริการสาธารณะอย่างครบถ้วน
2. เจ้าหน้าที่ภาครัฐได้รับการเสริมแรงและสามารถตัดสินใจได้โดยอิสระ
3. การตัดสินใจเชิงนโยบายควรผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “วาทกรรม” ซึ่งเป็นสิทธิที่พลเมืองสามารถเรียกร้องได้จากรัฐบาล
4. การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเลือกสิ่งที่ตัวเองต้องการได้ผ่านการลงคะแนน

3. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความร่วมมือ

3.1 ความหมายของความร่วมมือ

วิทย์ เทียงบุญธรรม (2547) ได้อธิบายคำว่า “ความร่วมมือ หรือ การร่วมมือ” ตรงกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษ 2 คำด้วยกัน ได้แก่ “Cooperation” และ “Collaboration” โดยที่ “Cooperation” หมายถึง การร่วมกระทำหรือร่วมแสดงออกเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน หรือการร่วมมือกัน ส่วน “Collaboration” หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานร่วมกัน หรือการร่วมมือกับผู้อื่น หรือการร่วมมือกัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสมรู้ร่วมคิด ผลิตผลของการร่วมมือกัน

พยุ้งศักดิ์ จันทรสุนทร (2543) ระบุว่าความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน การร่วมมือกัน การร่วมรู้ร่วมคิดเป็น คุณลักษณะสำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกัน หรือการทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ เป็นความร่วมมือที่เน้นในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดด้วยกันทั้งสองฝ่าย และเป็น คุณลักษณะที่กลุ่ม ทีม หรือองค์กรพึงปรารถนา ความร่วมมือจะประสบความสำเร็จเมื่อถือเอา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้เป็นเรื่องธรรมดา ต้องแสดงให้เห็นความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อผู้ร่วมงาน และพยายามกระตุ้นความรู้สึก เจตคติของผู้ร่วมงาน ถึงความสำคัญของสิทธิและความร่วมมือของ ผู้ร่วมงาน และให้ผู้ร่วมงานได้เรียนรู้ และใช้ข้อมูลอย่างกว้างขวางเพื่อที่จะนำไปสู่ข้อยุติร่วมกัน ซึ่งการทำงานร่วมกับคนอื่นเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันมี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันหรือลงแรงร่วมกันในลักษณะต่างๆ อันเริ่มต้น จากสภาวะที่ขาดความสัมพันธ์มาก่อน การจะให้เกิดความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องสร้าง ความไว้วางใจให้เกิดขึ้นเป็นเบื้องต้นของการทำงานร่วมกัน 2) หุ้นส่วน (Partnership) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในฐานะหุ้นส่วน แม้ว่าจะไม่มีความผูกพันเกี่ยวข้องหรือพันธะ สัญญามาก่อน หุ้นส่วนแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิหรือความรับผิดชอบเหมือนกันโดยนัยทางกฎหมาย หรือพฤติกรรม ความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเป็นหนึ่ง เพราะมีความเสมอภาค เฉลี่ยมนอกกัน เฉลี่ยทักษะ และมีการพัฒนาไปพร้อมๆ กันของหุ้นส่วน และ 3) พันธมิตร (Alliance) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันแบบพันธมิตรในลักษณะที่รวมตัวกันอย่างใกล้ชิด โดยมีพื้นฐานเชื่อมโยงที่มีความผูกพัน เกี่ยวข้อง หรือพันธะสัญญาระหว่างพันธมิตร เป็นความภาคภูมิใจส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากคุณลักษณะและคุณสมบัติที่สืบสานพัฒนาาร่วมกันมา จึงเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจและจะเป็นความร่วมมือที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังมี ลักษณะร่วมปรากฏอีก คือ การทำกิจกรรมตามกลยุทธ์ที่สามารถก่อให้เกิดกระบวนการร่วมกัน ที่นำไปสู่ผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งรูปแบบความร่วมมือมี 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบ การปรึกษา (Consultative Model) รูปแบบหน้าที่ (Function model) รูปแบบปฏิบัติการ (Operational Model) และรูปแบบบูรณาการ (Integrative Model)

David Straus (2002) นิยามคำว่า ความร่วมมือ ว่าหมายถึง กระบวนการที่ ประชาชนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม องค์กร ชุมชน เพื่อวางแผน สร้างสรรค์ แก้ปัญหาและตัดสินใจ ร่วมกัน

Russ Linden (2002) ได้กำหนดความหมายของคำว่า ความร่วมมือ ว่าตาม ปรากฏศัพท์หมายถึง การร่วมแรง (Co-labor) ร่วมพยายามและร่วมเป็นเจ้าของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น

โดยความร่วมมือนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลจากต่างองค์กร (หรือต่างหน่วยงานในองค์กรเดียวกัน) ได้ร่วมกันดำเนินการบางสิ่ง ซึ่งต้องใช้ความพยายาม ทรัพยากรและการตัดสินใจร่วมกัน รวมถึงร่วมเป็นเจ้าของผลผลิตหรือบริการสุดท้ายที่เกิดขึ้น

Robert Agranoff (2003) ให้ความหมายของความร่วมมือไว้ว่าเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์กรต่างๆ เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ศักยภาพขององค์กรหนึ่งองค์กรใดเพียงองค์กรเดียวจะสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ หรือถ้าสามารถที่จะทำได้ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือยังหมายรวมถึงการค้นหาหรือคิดค้นทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหาภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ ที่มีอยู่ เช่น องค์กรความรู้ เวลา งบประมาณและการแข่งขัน เป็นต้น

Lank E. (2006) ให้ความหมายของความร่วมมือ ว่าหมายถึง การที่องค์กรมากกว่าหนึ่งองค์กรดำเนินงานร่วมกันอย่างแท้จริง เพื่อบรรลุผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยต้องเป็นผู้เข้าร่วมกันและเสริมสร้างฉันทามติให้เกิดขึ้น

Ann Marie Thomson และคณะ (2006) ให้ความหมายของความร่วมมือ หมายถึง ความร่วมมือเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ทั้งความสัมพันธ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการเจรจา การทำความเข้าใจ การบริหารข้อตกลงร่วมกัน

Peter Smith Ring and Andrew H. Van de Ven (cited in Ann Marie Thomson, 2006) นิยามคำว่าความร่วมมือ โดยทั้งสองกล่าวว่าความร่วมมือหมายถึงกระบวนการที่ตัวแสดงที่มีอิสระ มีปฏิสัมพันธ์ผ่านการเจรจาอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการสร้างกฎเกณฑ์ โครงสร้างร่วมกัน รับผิดชอบในความสัมพันธ์และการปฏิบัติต่อกัน หรือตัดสินใจต่อประเด็นปัญหาาร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวเป็นการแบ่งปันแนวปฏิบัติและผลประโยชน์ร่วมกัน

พัทธยา เนตรธรรานนท์ (2540) ให้ความหมายถึงความร่วมมือไว้ว่า หมายถึง การกระทำกิจกรรมใดๆ ในลักษณะของการมีส่วนร่วม ริเริ่ม ประสานงาน ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในกิจกรรมนั้นๆ

ธีรภัทร แก้วจันทน์ (2543) กล่าวว่า ความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปโดยมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ทั้งนี้พฤติกรรมด้านความร่วมมือนี้ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความต้องการพื้นฐานของของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นร่างกายหรือจิตใจ พฤติกรรมความร่วมมือเกิดจากความร่วมมือประสบความสำเร็จร่วมกัน โดยทุกคนไม่จำเป็นต้องดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายเหมือนกัน แต่การที่ต่างคนต่างดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายจะมีผลให้

กระบวนการนั้นได้มีผลงานที่น่าพอใจและสามารถบรรลุเป้าหมายของแต่ละคนได้ ในรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกัน

สรุปความหมายของความร่วมมือ คือ การลงมือปฏิบัติงานร่วมกัน หรือ การร่วมมือกับผู้อื่น หรือการร่วมมือกัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การสมรู้ร่วมคิด ผลผลิตของการร่วมมือกัน เป็นกระบวนการที่ภาคส่วนต่างๆ ซึ่งมีมุมมองต่อปัญหาที่ต่างกัน สามารถแสวงหาทางออกร่วมกัน การคิดร่วมกันขององค์การที่มากกว่าหนึ่งองค์การ เป็นการตกลงใช้ทรัพยากรอำนาจและศักยภาพร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ประชาชนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม องค์การ ชุมชน เพื่อวางแผน สร้างสรรค์ แก้ปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์การต่างๆ เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินงานร่วมกันอย่างแท้จริง เพื่อบรรลุผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

3.2 องค์ประกอบของความร่วมมือ

Weltch et al. (2000 อ้างถึงใน พรนศพิเชษฐ แห่งหน, 2557) ได้สรุปองค์ประกอบของความร่วมมือว่ามี 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก การประนีประนอมเพื่อให้เกิดความเคารพ ความคิดใหม่และการเปลี่ยนแปลง ประการที่สอง การสื่อสารที่ประกอบด้วยการฟังและการเสนอความคิด ความรู้สึก ประการที่สาม การแก้ปัญหาที่มีการระบุความต้องการ ความจำเป็น การระดมสมอง การปรับสิ่งที่ได้เพื่อใช้ในการสร้างแผนปฏิบัติการ และการประเมิน และประการที่สี่ การพัฒนาแผนปฏิบัติการและการประเมินการปฏิบัติการ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ความร่วมมือประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือแบ่งปัน (Contribution) เป็นการค้นหาและรวบรวมสารสนเทศ การแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร การตรงต่อเวลา 2) การรับผิดชอบ (Taking Responsibility) เป็นการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การมีส่วนร่วมในการประชุม และ 3) การมองเห็นคุณค่าความเห็นของผู้อื่น (Valuing Other's Viewpoint) เป็นการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น การร่วมมือกับสมาชิกในทีมและการตัดสินใจด้วยความยุติธรรม นอกจากนี้ความร่วมมือ ควรประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่ง ความร่วมมือกันในการตัดสินใจว่าจะใครควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง ความร่วมมือกันเสียสละในการพัฒนา ลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม ความร่วมมือกันในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความร่วมมือกันครอบคลุมถึงการตัดสินใจ การเสียสละ และการได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์จากการดำเนินงาน และทำให้สมาชิกขององค์การรู้สึกอยากเข้ามามีส่วนร่วมในองค์การนั้น

Byrne & Hansberry (2007 อ้างถึงใน เฉลิมศักดิ์ บุญนำ, 2559) ได้อธิบายว่า ความร่วมมือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันอย่างช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้ เป็นอย่างดี ซึ่งความร่วมมือต้องมียุทธศาสตร์ประกอบอยู่หลายอย่าง โดยองค์ประกอบของความร่วมมือ ทำให้เกิดแนวทางการสร้างความร่วมมือขึ้น การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์กรต่างๆ หันมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถ ทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยศักยภาพขององค์การเพียงองค์การเดียว หรือถ้าสามารถทำได้แต่อาจ ประสบความสำเร็จได้ยาก

Agranoff & McGuire (2003 อ้างถึงใน เฉลิมศักดิ์ บุญนำ, 2559) ระบุว่า องค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในความร่วมมือ คือ ประสิทธิภาพขององค์กร โดยความร่วมมือ ระหว่างองค์กรจะประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันอย่างอิสระ เพื่อการทำงานให้ บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จสามารถปรับปรุงการทำงานของ องค์กร รวมถึงต้องมีความรับผิดชอบ การเปิดกว้าง ความเสี่ยง การวางแผนการทำงาน การจัดการ ความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์และการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม

Fullan and Hargreaves (1991 อ้างถึงใน พรนงค์พิเชษฐ แห่งหน, 2557) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความร่วมมือในสถานศึกษาว่า ประกอบด้วย 4 กรอบ ได้แก่ กรอบโครงสร้าง กรอบทรัพยากรบุคคล กรอบทางการเมืองและกรอบทางสัญลักษณ์

สรุปองค์ประกอบของความร่วมมือประกอบด้วยประสิทธิภาพขององค์กร โดยความ ร่วมมือระหว่างองค์กรจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่ความสัมพันธ์ที่มีต่อกันอย่างอิสระ เพื่อการ ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน การประนีประนอมเพื่อให้เกิดความเคารพ ความคิดใหม่และ การเปลี่ยนแปลง การสื่อสารที่ประกอบด้วย การฟังและการเสนอความคิด ความรู้สึก การแก้ปัญหาที่มีการระบุความต้องการ ความจำเป็น การระดมสมอง การพัฒนาแผนปฏิบัติการ และการประเมินการปฏิบัติการ กรอบโครงสร้าง กรอบทรัพยากรบุคคล กรอบทางการเมือง กรอบทางสัญลักษณ์

3.3 ลักษณะตัวชี้วัดความร่วมมือ

โดยทั่วไปนั้น สิ่งที่จะบ่งบอกถึงลักษณะที่มีความร่วมมือต้องประกอบด้วย สิ่งต่างๆ ดังนี้ เช่น มีการแชร์ความคิดซึ่งกันและกัน มีการให้ประสบการณ์ในกิจกรรมร่วมกัน มีการ ให้ความสนใจในกิจกรรม มีความสัมพันธ์กันและสร้างแนวความคิด มีการใส่ใจซึ่งกันและกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดการเสี่ยงร่วมกัน มีการเป็นผู้สนับสนุนด้านทรัพยากร มีการเป็น ผู้สนับสนุนตามตำแหน่งหน้าที่ มีการเป็นผู้ที่มีสถานภาพตามที่ชุมชนนับถือ มีการเป็นผู้ที่สามารถ

นำไปสู่สมาชิกหรือแหล่งทรัพยากรสำคัญ มีการเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ และมีการเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นผู้นำ ดังนั้นลักษณะของความร่วมมือ อาจแบ่งออกเป็นความร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากร อาทิ สนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการติดตาม และการประเมินผล และความร่วมมือตามอำนาจหน้าที่ อาทิ เป็นผู้นำ กรรมการ สมาชิก โดยการร่วมมือในลักษณะนี้แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วม ซึ่งการทำงานที่จะใช้ ความร่วมมือในการแก้ปัญหา นั้นจะต้องนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มทำงาน โดยพิจารณาได้จากการแก้ปัญหา การที่มีปัญหาเกิดขึ้นและสมาชิกภายในกลุ่มไม่สามารถแก้ปัญหาได้นั้น แสดงถึงการไม่ประสบความสำเร็จของการร่วมมือในระดับหนึ่ง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมในการสร้างความร่วมมือเป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึก และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงความร่วมมือที่จะต้องให้ผู้เข้าร่วมนั้นมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาการวางแผนและการตัดสินใจแก้ปัญหาในชุมชนของตน และมีการเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ เป็นเครือข่าย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความสำเร็จ และลงมือปฏิบัติ (ฐิติมา อัครพรหมธาดา และคณะ, 2550; ปาริชาติ วัลย์เสถียร และคณะ, 2546; Lenning and Ebberts, 1999; White, 2004; Rose, 2003 (อ้างถึงใน พรนค์พิเชฐ แห่งหน, 2557)

Graham et al. (1999 อ้างถึงใน พรนค์พิเชฐ แห่งหน, 2557) ได้สรุปตัวชี้วัดความร่วมมือ ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การแบ่งปัน (Sharing) และการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Goal Achieving Activity) นอกจากนี้ยังอาจชี้วัดด้วยการค้นคว้าและรวบรวมสารสนเทศ การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มและการร่วมมือกับทีม จะเห็นได้ว่าความร่วมมือเป็นความสามารถในการสนับสนุนเพื่อนร่วมงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ซึ่งตัวบ่งชี้ความร่วมมือประกอบด้วย ความมุ่งมั่นพยายามที่จะร่วมมือ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสื่อสารที่แสดงการเคารพผู้อื่น การแสวงหาและสนับสนุนความเห็นร่วมกันของกลุ่ม การตระหนักและรับรู้งานของผู้อื่น การตั้งเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญร่วมกับผู้อื่น และการทำตามสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่น

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าลักษณะที่บ่งบอกว่ามีความร่วมมือ ประกอบด้วย มีการแชร์ความคิดซึ่งกันและกัน มีการให้ประสบการณ์ในกิจกรรมร่วมกัน มีการให้ความสนใจในกิจกรรม มีความสัมพันธ์กันและสร้างแนวความคิด มีการใส่ใจซึ่งกันและกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดการเสียร่วมกัน มีการเป็นผู้สนับสนุนด้านทรัพยากร มีการเป็นผู้สนับสนุนตามตำแหน่งหน้าที่

เหล่านี้ เป็นต้น ส่วนกิจกรรมที่เข้าข่ายความร่วมมือประกอบด้วยการเป็นสมาชิก(Membership) เป็นผู้เข้าประชุม (Attendance at Meeting) เป็นผู้บริจาคเงิน (Financial Contribution) เป็นกรรมการ (Membership on Committees) และเป็นประธาน (Leader) ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ ขอบข่ายและตัวชี้วัดความร่วมมือเหล่านี้ในการออกแบบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ด้วย

3.4 กระบวนการสร้างความร่วมมือ

นักวิชาการได้กล่าวถึงกระบวนการความร่วมมือกันไว้ ดังนี้

Robert Agranoff และ Michael McGuire (2003) นิยาม“กระบวนการความร่วมมือ” ว่าเป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์กรต่างๆ หันมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จจุลวงไปได้ด้วยศักยภาพขององค์กรเพียงองค์กรเดียว หรือถ้าสามารถทำได้ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก

Peter Smith Ring (1994) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการความร่วมมือไว้ ดังนี้ 1) การเจรจา (Negotiation) 2) การตกลงยอมรับ (Commitment) 3) การดำเนินการ (Implementation) 4) การประเมิน (Assessment) เป็นการประเมินบนพื้นฐานของกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอนข้างต้นว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกันหรือไม่

พิสิฐ เทพไกรวัล, 2554; กนกอร สมปราษฎ์ และคณะ, 2548; สมิต สัชฌุกร, 2553; Gordon, 1996 (อ้างถึงใน พรนงค์พิเชฐ แห่งหน, 2557) กระบวนการสร้างความร่วมมือ (Collaborative Process) ประกอบด้วย 1) การกำหนดปัญหา 2) การกำหนดทิศทางโดยการกำหนดขั้นตอนและกำหนดกลุ่มย่อยที่จะทำงาน เพื่อที่จะแสวงหาข้อมูลทางเลือกและกำหนดข้อตกลงร่วมกันและ 3) การปฏิบัติ การกำหนดหลักการที่จะทำงานร่วมกับหน่วยสนับสนุนภายนอก ร่วมทั้งการจัดการที่จะตรวจสอบการปฏิบัติ

Ann Marie Thomson และ Ted Miller (2002) ทำการวิจัยและพบว่า กระบวนการความร่วมมือมีหลายมิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการปกครอง ประกอบด้วยการตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับกฎระเบียบ ซึ่งประกอบด้วย การเจรจาและการทำความเข้าใจร่วมกัน 2) มิติด้านการบริหาร ผู้เกี่ยวข้องในเครือข่ายมีหลากหลายและมีบทบาทแตกต่างกัน เช่น ส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวก สนับสนุนการเงิน โดยแต่ละคนมาร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 3) มิติด้านความเป็นอิสระ ซึ่งหมายถึงการผสมผสานผลประโยชน์ส่วนตนเข้ากับผลประโยชน์ส่วนรวม

4) มิติด้านการปันข้อมูลที่เกิดประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากเป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกัน 5) มิติการแลกเปลี่ยนและการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันหรือการสร้างแนวปฏิบัติร่วมกัน

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์, 2540 ; สุภาพร แพรพพนิต, 2546; ชีรวัดณ์ นิจนตร, 2528; พนิดา วีระชาติ, 2542 (อ้างถึงใน พรนคพิเชษฐ แห่งหน, 2557) ได้อธิบายว่ากระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีขั้นตอนประกอบด้วย 1) การแสวงหาระบบหรือกลไกที่จะสร้างหรือพัฒนาบุคลากร เพื่อให้มีทัศนคติและวิสัยทัศน์ ที่เอื้อต่อความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน เพื่อแสวงหาช่องทางในการปรึกษาหารืออย่างจริงจังระหว่างผู้ที่มองเห็นประเด็นปัญหาที่มีทัศนคติหรือวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) เมื่อผ่านการปรึกษาหารือและมองเห็นปัญหาร่วมกันแล้วจึงขยายไปสู่การร่วมคิดวิเคราะห์และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหารวมกัน วางแผนจัดการกิจกรรมที่ช่วยแก้ไขปัญหาร่วมกัน 3) จัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการจัดการโดยมีการสรุปประเมินผลการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนากิจกรรมและการเรียนรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง 4) แสวงหาแนวทางการขยายความคิด กิจกรรมการเรียนรู้ไปสู่ประชาชนในชุมชนและภาคีต่างๆ เพื่อขยายการมีส่วนร่วมให้ทั่วถึง ผลักดันให้เกิดโครงสร้างของกิจกรรมแนวราบอย่างต่อเนื่องในชุมชน และ 5) สำรวจหารูปแบบและระบบของความร่วมมือและความสัมพันธ์กับภาคีอื่นๆ ภายนอกชุมชนที่จะพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งของบุคคล โรงเรียน และชุมชน มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการ นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน อาจให้โรงเรียนจัดโครงการที่ให้โอกาสแก่ประชาชนทำงานร่วมกับนักเรียนได้ เช่น ให้นักเรียนทำกิจกรรมที่บ้านโดยให้ผู้ปกครองช่วยทำพานักเรียนออกไปช่วยพัฒนาหมู่บ้าน ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า กระบวนการสร้างความร่วมมือขึ้นอยู่กับการกำหนดปัญหา กำหนดทิศทางและกำหนดการปฏิบัติการ แต่มีขั้นตอนที่แตกต่างกันไปตามบริบทของความร่วมมือในแต่ละสภาพการณ์ โดยมีแนวทางในการปฏิบัติ คือ ชี้ให้เห็นประโยชน์จากการร่วมกันและทำความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน ผู้กมิตรไมตรีต่อกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือกัน แนะนำซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน มีความสามารถทัดเทียมกัน มีการสื่อสารที่ดีและเพิ่มความใกล้ชิด พบปะหรือกันอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจกัน ยิ่งใกล้ชิดกันมากเท่าใดก็จะเกิดความเข้าใจและรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น

3.5 เครือข่ายความร่วมมือ

สำหรับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือ มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้มากมาย ซึ่งพอจะสรุปได้ เช่น

ธนา ประมุขกุล และคณะ (2547 อ้างถึงใน พรนค์พิเชษฐ แห่งหน, 2557) ได้กล่าวไว้ว่า เครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration Network) หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม องค์กรที่มีทรัพยากรของตัวเอง มีการประสานงานกันในระยะเวลาพอสมควร มีกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอหรือไม่ก็ตามแต่จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีความต้องการจะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาที่จะสามารถติดต่อกันได้ แต่อย่างไรก็ตาม เพียงแค่การร่วมกลุ่มกันยังไม่อาจถือเป็นเครือข่ายงานได้ เพราะจะมีลักษณะเพียงการทำงานร่วมกัน มีบุคคลร่วมสนทนากัน แต่ถ้าจะให้มันเป็นเครือข่ายที่ดีจะต้องมีปัจจัยความร่วมมือกัน ที่จะติดต่อสื่อสารกัน เต็มใจที่จะประสานงานกัน และสมาชิกต้องยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ใช่เพียงแค่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น อาจมอง “เครือข่าย” คือ ภาพข่ายใยแมงมุม ที่แสดงให้เห็นการถักทอโยงใยกันของเส้นใยที่พาดผ่านกันไปมาหลายเส้น หลากทิศทาง ดังนั้น คำว่าเครือข่ายก็คือ “การเชื่อมโยง อย่างมีเป้าหมาย” เป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบเข้าด้วยกัน เช่น การเชื่อมโยงระหว่างบทบาท ของบุคคล/องค์กรต่างๆ ภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกันของภาคีสมาชิก ดังนั้น เครือข่ายจึงเป็นรูปแบบการทำงานในลักษณะสร้างความร่วมมือ ประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยสรรพกำลัง อันรวมถึงคน สติปัญญา ความสามารถ และทรัพยากรในการทำงานเพื่อเอาชนะอุปสรรค สำหรับโครงสร้างทางสังคมอาจมองในลักษณะของเครือข่ายใยสมอง โดยที่โครงสร้างของสมองนั้น จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในระดับที่สูงเพื่อการมีชีวิตรอด และโครงสร้างทางสังคมจะมีวิวัฒนาการไปเหมือนโครงสร้างทางสมองมากขึ้นเรื่อยๆ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคม จากสังคมใช้อำนาจไปเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และการที่จะเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้นั้น จะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมจากแนวตั้งไปเป็นเครือข่ายสังคมที่มีการโยงใยความสัมพันธ์ในทุกทิศทาง เป็นเครือข่ายทางสังคมแห่งกัลยาณมิตรหรือเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Social Network) โดยที่เครือข่ายสังคมจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องหรือมีการขยายแนวคิด กระบวนการออกไป จึงจะสามารถปรับตัวให้อยู่ในดุลยภาพได้

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 อ้างถึงใน พรนค์พิเชษฐ แห่งหน, 2557) ได้กล่าวไว้ว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เริ่มจากตัวแทนที่มีโอกาสจะขยายแตกสาขาของเครือข่ายออกไปได้ โดยมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญจุดหนึ่งหรืออาจเริ่มในหลายจุดพร้อมกัน มีการสร้างกลุ่มผู้นำให้เกิดขึ้นก่อน ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการ

พัฒนาและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จนกระทั่งนำไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกลุ่มด้วยกัน ซึ่งลักษณะของการเชื่อมโยงเครือข่าย หรือการส่งข่าวสารระหว่างกลุ่มโดยผ่านเครือข่ายนั้น มีลักษณะของการเชื่อมโยงหรือรูปแบบของการสื่อสาร 5 รูปแบบ ได้แก่ แบบลูกโซ่ (Chain) แบบวงล้อ (Wheel) แบบวงกลม(Circle) แบบทุกช่อง (All Channel) และแบบตัววาย (Y-shape) การสร้างเครือข่ายจะเป็นลักษณะของการส่งต่อ การสืบทอดการสื่อสารซึ่งกันและกัน เช่น การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชน ที่ต้องอาศัยบทบาทจากหลากหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ จะช่วยประสานเสริมสร้างสนับสนุนการเรียนรู้ของประชาชน ส่วนผู้นำจะเป็นผู้ประสานงานการเรียนรู้ต่างๆ ในระดับชุมชนมีการใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม เพื่อให้สมาชิกเกิดแนวคิด (Concept) ที่ไม่ใช่วิธีการสั่งการเป็นการสื่อสารในระดับที่ก่อให้เกิดความเข้าใจแบบยั่งยืนได้ (Positive Approach) และที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นการประสานงานระหว่างบุคคลภายใน หรือจากหน่วยงานภายนอก ต้องสร้างจิตสำนึกร่วมกันให้ได้ว่าทำเพื่ออะไร มีคุณค่าอย่างไร ซึ่งเมื่อประสานแล้วผลที่ตามมาจะต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางอันเป็นที่ต้องการของบุคคลองค์กร และนอกจากนี้ยังมีการจัดการเครือข่าย 6 ประการ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเป็นแสงสว่างพันธมิตรแห่งดวงดาว ได้แก่

- 1) การสร้างจุดมุ่งหมายร่วม การที่ทุกฝ่ายกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันได้ แสดงให้เห็นถึงการทำงานเครือข่ายที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูง
- 2) คน บุคคลในเครือข่ายจะต้องมีจิตสำนึก ร่วม มีความถนัดในงานที่ทำและมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน รวมทั้งได้รับผลประโยชน์จากความ เป็นสมาชิกในเครือข่าย
- 3) การเชื่อมโยง โดยอาจเชื่อมต่อกันผ่านศูนย์ประสานงานในการทำ กิจกรรมต่างๆ และมีการเชื่อมต่อผ่านเทคโนโลยี
- 4) การสร้างความรู้สึกร่วม หลังจากการเข้าร่วม เครือข่ายแล้ว ทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้สึกร่วมกับกระบวนการทำงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลัง ในการผลักดันสู่เป้าหมาย
- 5) การพัฒนาระบบที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ระบบการทำงาน ของเครือข่ายจะต้องสามารถพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ อันจะเป็น การสร้างความรู้สึกที่ดีต่อทุกฝ่าย และผู้ที่จะมีมารวมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย และ
- 6) การจัดระบบ ข้อมูลข่าวสาร ระบบการติดต่อสื่อสารและสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของ เครือข่าย เพราะจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทราบถึงกิจกรรมความเคลื่อนไหวของ เครือข่าย (ปาริชาติสถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, 2546 อ้างถึงใน พรนงค์พิเชฐ แห่งหน, 2557)

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า เครือข่าย (Network) หรือเครือข่ายความร่วมมือเป็นรูปแบบ การทำงานในลักษณะสร้างความร่วมมือ ประสานงานกันในแนวราบระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

สรรพกำลัง อันรวมถึงคน สติปัญญา ความสามารถ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ในการทำงานเพื่อเอาชนะอุปสรรค เป็นการเชื่อมโยงระบบเข้าด้วยกันอย่างมีเป้าหมาย ดังนั้น เครือข่ายความร่วมมือ (Collaboration Network) จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร ในระยะเวลาพอสมควร มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ก็ตาม แต่จะมีการวางรากฐานเอาไว้ โดยมีรูปแบบของการเชื่อมโยงแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ แบบลูกโซ่ (Chain) แบบวงล้อ (Wheel) แบบวงกลม (Circle) แบบทุกช่อง (All Channel) และแบบตัววาย (Y-shape) ซึ่งการจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงที่ดี ประกอบด้วยการจัดการใน 6 ส่วน ได้แก่ คน การสร้างจุดมุ่งหมายร่วม การเชื่อมโยง การสร้างความรู้สึกร่วม การพัฒนาระบบที่โปร่งใส และการจัดระบบข้อมูลข่าวสาร

3.6 รูปแบบความร่วมมือ

รูปแบบความร่วมมือตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก (WHO) จะประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) คือ ร่วมมือกันในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผลและความสำคัญของปัญหา ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตาม ประเมินผลและการตัดสินใจร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินกิจกรรม (Implementation) คือ การร่วมมือกันในการจัดการและบริหาร การใช้ทรัพยากรมีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและการบริการ ขั้นตอนที่ 3 การใช้ประโยชน์ (Utilization) ต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับ การพึ่งตนเองและควบคุมทางสังคม และขั้นตอนที่ 4 การได้รับผลประโยชน์ (Obtaining Benefits) เป็นการร่วมมือที่แจกจ่ายผลประโยชน์สู่ชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งขั้นตอนของความร่วมมือข้างต้นมีความสอดคล้องกับลักษณะขั้นตอนของการทำงาน เป็นทีมแบบพลวัตของกลุ่ม ซึ่งการทำงานแบบพลวัตของกลุ่มนั้นเปรียบเสมือนกับพลังของทีมที่ทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจในการทำงานร่วมกัน ทุกคนในทีมต่างนำความรู้และประสบการณ์ของตนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งการค้นหาปัญหา (Problem Identification) การรวบรวมข้อมูล (Data Gathering) การวิเคราะห์ข้อมูล (Diagnosis) การวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Implementing) และการประเมินผล (Evaluating) (ฐิติมา อัครพรหมธาดาและคณะ, 2550; พงษ์พันธ์ พงษ์ไศกา, 2542; Deuis & Hubert, 2001; Canwill, 2003 อ้างถึงใน พรนงค์พิเชฐ แห่งหน, 2557)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมืออยู่หลายแนวคิดด้วยกันในงานวิจัยชิ้นนี้จะขอนำเสนอ 3 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ รูปแบบความร่วมมือแบบ A-I-C รูปแบบกระบวนการ

สร้างอนาคตร่วมกัน (FSC) และรูปแบบเวทีประชาคม ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบนี้ เป็นแนวคิด ที่ก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่มประชาชนในชุมชน ที่จะช่วยให้เกิดกระบวนการคิดร่วมกัน และส่งผลของความคิดที่เป็นประโยชน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในชุมชนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องการให้ความร่วมมือต่างๆ ระหว่างองค์กรหรือชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบความร่วมมือแบบ A-I-C ย่อมาจาก Appreciation-Influence-Control: A-I-C เป็นกระบวนการที่ใช้ในการระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรหรือชุมชน เพื่อการวางแผนพัฒนา โดยมีการช่วยกันวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา กำหนดเป้าหมายและหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน รูปแบบความร่วมมือ A-I-C ในประเทศไทยเกิดจาก Turid Sato และ William E. Smith ร่วมกับสมาคมพัฒนาประชาชนและชุมชน และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย นำมาทดลองใช้และเผยแพร่ในประเทศไทยในปี 2533 ต่อมาในปี 2536 สถาบันเพื่อการพัฒนาประเทศไทยร่วมกับสมาคมพัฒนาประชาชนและชุมชน และกองฝึกอบรมกรมการพัฒนาชุมชน ได้นำเอาแนวความคิดนี้ไปดัดแปลงและใช้ฝึกปฏิบัติการในระดับหมู่บ้านและตำบล หลังจากนั้นก็มีการนำไปใช้ในองค์กรต่างๆ มากขึ้น ซึ่งมีกระบวนการแห่งการพัฒนาความร่วมมือ โดยใช้เทคนิค A-I-C มี 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 Appreciation (A) เป็นการทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่น (Appreciate) โดยไม่รู้สึกรังหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น ในขั้นตอนนี้ทุกคนจะได้มีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกันด้วยภาพ ข้อเขียนและคำพูด ว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไรและอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ทำให้ทุกคนได้มีโอกาสใช้ทั้งข้อเท็จจริง เหตุผลและความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกตามที่เป็นจริง เมื่อทุกคนแสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้ทุกคนมีความรู้สึกที่ดี มีความสุข มีความอบอุ่นอยู่ในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกัน

ขั้นตอนที่ 2 Influence (I) เป็นการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่มีอยู่ของแต่ละคนมาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ในการที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) หรืออุดมการณ์ร่วม (Shared Ideal) ของกลุ่มที่เข้าร่วมประชุม ในขั้นนี้ทุกคนยังคงมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็น เมื่อทุกคนได้แสดงความคิดเห็นแล้วก็จะนำวิธีการที่เสนอทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แยกแยะและพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งในกลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่าจะใช้วิธีการใดนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ และขั้นตอนที่ 3 Control (C) เป็นการนำวิธีการสำคัญมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) อย่างละเอียดว่าจะทำอะไร มีหลักการเหตุผลอย่างไร หมายความว่าอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ใครต้องเป็นผู้ให้

ความร่วมมือ ต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าใด จากแหล่งใด มีรายได้จากการทำงานหรือไม่ ถ้ามีประมาณเท่าไร ตลอดจนรายละเอียดอื่นๆ ตามที่กลุ่มเห็นว่าควรระบุไว้ กระบวนการ A-I-C เป็นวิธีการประชุมระดมความคิด (Brainstorming) ที่รวมพลังปัญญาและพลังสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลเข้ามาเป็นพลังในการพัฒนา โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมอย่างเป็นประชาธิปไตย ด้วยพลังพัฒนานี้จะสามารถช่วยให้ชุมชนแก้ไขปัญหายากและซับซ้อนได้ โดยสรุปเทคนิคการระดมความคิดเพื่อการพัฒนา A-I-C แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการสร้างความรู้ (A) แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน (A1) และช่วงการกำหนดอนาคตว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในทิศทางใด (A2) ขั้นตอนการสร้างแนวการพัฒนา (I) แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงการคิดโครงการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ (I1) และช่วงการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมหรือโครงการ (I2) โดยแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ กิจกรรมหรือโครงการที่ทำเอง กิจกรรมหรือโครงการที่ทำเองบางส่วนและขอความช่วยเหลือจากแหล่งทุนภายนอกบางส่วน และกิจกรรมหรือโครงการที่สามารถขอจากภาครัฐได้ และขั้นตอนการสร้างแนวปฏิบัติ (C) แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงการแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ (C1) และช่วงการตกลงรายละเอียดในการดำเนินงาน (C2) อย่างไรก็ตาม แนวคิด A-I-C กระบวนการในการระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือชุมชนเพื่อการวางแผนพัฒนา มีจุดอ่อนที่ควรระมัดระวัง คือ เนื่องจากการที่เราจะก่อให้เกิดความผูกพันทางจิตวิญญาณระหว่างกัน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการและการควบคุมนั้น ถ้ากลุ่มบุคคลที่มาร่วมมือกันมิได้ส่งเสริมในทางสร้างสรรค์แล้ว อาจจะใช้รูปแบบ A-I-C ส่งผลในทางที่ไม่พึงปรารถนาและก่อให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนได้ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, 2547; โกวิทย์ พวงงาม, 2542; สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, 2543; จิตติมา อัครพรหมธาดา และคณะ, 2550 อ้างถึงใน พรนงค์พิเชษฐ แห่งหน, 2557)

2. รูปแบบกระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) เป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้แทนกลุ่มหลายประเภท หลายระดับ ซึ่งต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ มาร่วมกันทำงาน โดยนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในเรื่องนั้น และได้แผนหรือแนวทางปฏิบัติให้ไปถึงวิสัยทัศน์ร่วมของกลุ่ม โดยมีจิตสำนึกพันธะร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ใช้อนาคตเป็นจุดประสงค์ที่เต็มไปด้วยความหวังในการทำงาน แทนการใช้ปัญหาและการแก้ไขปัญหาเป็นตัวตั้งในการทำงานที่มักจะทำให้เกิดความขัดแย้ง รู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง ในการแก้ปัญหาตามมา กระบวนการ FSC จะช่วยทำให้เป้าหมายระยะยาวและแนวทางของกลุ่มหรือองค์กรชัดเจนขึ้น เป็นเป้าหมายร่วมที่สมาชิกทุกคนยอมรับ และช่วยเพิ่มพันธะสัญญาของสมาชิก ในการร่วมมือปฏิบัติตามแผนงานหรือแนวทางของกลุ่ม เพื่อไปสู่

อนาคตร่วมกันของกลุ่มตามที่ได้ตกลงกันได้ การสร้างอนาคตร่วมกัน (FSC) เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อให้คนในองค์กรหรือชุมชนมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือ คิดถึงอดีต วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และร่วมวางแผนสำหรับอนาคตขององค์กรหรือชุมชนนั้น ให้เป็นไปตามที่คนส่วนใหญ่ต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์คือ 1) การเข้าใจปัจจัยองค์ประกอบ และเหตุการณ์ในอดีตที่มีผลต่อสภาพปัจจุบัน และแนวโน้มที่มีผลกระทบต่ออนาคต 2) ทุกคนเห็นภาพรวมเป็นภาพเดียวกัน เกิดวิสัยทัศน์ในอนาคตรวมกันที่เต็มไปด้วยความหวังและพันธะสัญญาารวมกัน และ 3) ทุกคนเกิดความตระหนัก ได้แลกเปลี่ยนแนวคิดใหม่ๆ ร่วมกันเป็นการขยายเครือข่าย มีสัมพันธภาพที่ดี เข้าใจและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน ความคิดทุกอย่างอยู่ในสมอง ของทุกคน และตระหนักว่าทุกคนลงเรือลำเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายปลายทางร่วมกันและมีแผนงานที่ชัดเจนร่วมกัน (ทวีศักดิ์ นพเกษร , 2540; นรินทรชัย พัฒนพงศา, 2547 อ้างถึงใน พรนคพิเชษฐ แห่งหน, 2557)

3. รูปแบบเวทีประชาคม (Civic Forum) เป็นการใช้พื้นที่สาธารณะ (Public Space) หรือสถานที่ที่ผู้คนสามารถมาพบปะรวมตัวกันได้ เป็นเวทีให้เกิดการพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกเถียง (ไม่ใช่โต้เถียง) ข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา การแก้ไขปัญหา การวางแผนงาน และการกระทำ/ปฏิบัติร่วมกัน เพื่อเป็นประโยชน์สาธารณะหรือของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยที่เป็นทางการ เช่น เวทีหรือการประชุมของเมือง ฯลฯ หรือการพูดคุยที่ไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาของคนกลุ่มเล็กในศาลาวัด ฯลฯ อาจพบปะกันเป็นครั้งคราว สม่ำเสมอ หรือเฉพาะกิจเมื่อมีวิกฤตเหตุการณ์ หรือประเด็นร่วมกัน อาจรวมกันเป็นกลุ่มหรือองค์กรที่เน้นงานด้านใดด้านหนึ่ง หรือเป็นองค์กรแม่ข่ายหรือองค์กรร่วมที่เชื่อมโยงองค์กรสมาชิก และสมาชิกเข้าหากันเป็นเครือข่าย สิ่งเหล่านี้ คือโครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ (Civic Infrastructure) ของชุมชน การพบปะในรูปแบบต่างๆ หรือองค์กรทุกประเภทข้างต้น เป็นช่องทางสื่อสาร ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการร่วมกันตัดสินใจและดำเนินการในชุมชน เวทีประชาคมควรมีบรรยากาศของความร่วมมือในการพูดคุยสื่อสาร ทำความเข้าใจกัน ทำอย่างไรก็ได้ที่จะให้ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการ ข้าราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และประชาชนคนธรรมดาได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน ในบรรยากาศที่เป็นมิตร สนุกสนาน และสัมพันธภาพที่เท่าเทียมกัน แต่ไม่ใช่เรื่องที่ถูกฝ่ายที่มาพบกันต้องคิดและทำอะไรเหมือนกันหมด อันที่จริง ความแตกต่างหลากหลายของผู้คนที่มีความคิดแตกต่างกัน สามารถทำให้เกิดความกลมกลืนอย่างสมานฉันท์ (Harmony) เกิดเป็นประโยชน์ในสิ่งใหม่ๆ ความแตกต่างหลากหลายที่แต่ละคนมีอยู่เป็นจุดแข็งที่จะสร้างประชาสังคมที่แข็งแกร่งขึ้นมา เวทีประชาคมที่ดีผู้เข้าร่วมต้องสามารถสื่อสารความคิดเห็น ความรู้สึก และการให้คุณค่าเรื่องต่างๆ ให้ผู้อื่นได้รับรู้โดยตรงไปตรงมาได้

จะเห็นได้ว่ารูปแบบความร่วมมือที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันข้างต้น จะก่อให้เกิดการสร้างทีมงาน (Teamwork) หมายถึง การจัดกลุ่มเครือข่ายให้เป็นความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยที่องค์ประกอบของ “TEAMWORK” ประกอบด้วย Trust (T) ความไว้วางใจเชื่อใจกัน Empathy (E) ความเข้าใจเห็นใจกัน Agreement (A) ความเห็นร่วมกัน Mutual benefit (M) ผลประโยชน์ร่วมกัน Willingness (W) ความเต็มใจ Opportunity (O) ให้โอกาสกับทุกคน Recognition (R) การยอมรับซึ่งกันและกัน และ Knowledge transfer (K) การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ข้อคิดที่สำคัญ คือ ไม่สมควรให้มีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่ง (Authority) เนื่องจากเป็นเพียงแม่ข่ายไม่จำเป็น ต้องอาศัยอำนาจสั่งการอะไร ควรอาศัยความเป็นกัลยาณมิตรจะทำให้สามารถทำงานได้ดีกว่าหรือใช้หลักการธรรมชาติมาประกอบกัน จะเกิดประสิทธิภาพการทำงานเชิงวิชาการสนับสนุนซึ่งกันและกัน (ทวีศักดิ์ นพเกษร, 2540: 41; ลูติมา อัครพรหมธาดา และคณะ, 2550: 40 อ้างถึงใน พรนงค์พิเชษฐ แห่งหน, 2557)

จากแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ เราสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบความร่วมมือจะเริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผน โดยร่วมมือกันในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผลและการตัดสินใจร่วมกัน จากนั้นมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน (Implementation) ใช้ประโยชน์ร่วมกัน (Utilization) และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน (Obtaining Benefits)

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือมีอยู่หลายแนวคิดด้วยกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. รูปแบบความร่วมมือแบบ A-I-C (Appreciation-Influence-Control) เป็นกระบวนการที่ใช้ในการระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรหรือชุมชน เพื่อการวางแผนพัฒนา โดยช่วยกันวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหา กำหนดเป้าหมายและหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน
2. รูปแบบกระบวนการสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) เป็นกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้แทนกลุ่มหลายประเภท หลายระดับ ซึ่งต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ มาร่วมกันทำงาน โดยนำประสบการณ์ของแต่ละคนมาสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในเรื่องนั้นๆ และได้แผนหรือแนวทางปฏิบัติให้ไปถึงวิสัยทัศน์ร่วมของกลุ่ม โดยมีจิตสำนึกพันธะร่วมกัน เป็นกระบวนการที่ใช้ออนาคตเป็นจุดประสงค์ที่เต็มไปด้วยความหวังในการทำงาน แทนการใช้ปัญหาและการแก้ปัญหามาเป็นตัวตั้งในการทำงาน ที่มักจะทำให้เกิดความขัดแย้งรู้สึกท้อแท้สิ้นหวัง ในการแก้ปัญหาตามมา

3. รูปแบบเวทีประชาคม (Civic Forum) เป็นการใช้พื้นที่สาธารณะหรือสถานที่ที่ผู้คนสามารถมาพบปะรวมตัวกันได้ เพื่อให้เกิดเวทีที่มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกเถียง (ไม่ใช่ได้เดียว) ข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา การแก้ไขปัญหา การวางแผนงาน และการกระทำ/ปฏิบัติร่วมกัน เพื่อเป็นประโยชน์สาธารณะหรือของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม

3.7 ปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือประสบผลสำเร็จ

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความสำเร็จ ในความร่วมมือ มีองค์ประกอบที่หลากหลายขึ้นอยู่กับแต่ละบริบทของความร่วมมือ ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในความร่วมมือของสถานที่หนึ่งอาจจะใช้ได้หรืออาจจะใช้ไม่ได้กับสถานที่อื่น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการทั้งในเรื่องคน เงิน ระยะเวลาและปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ และสรุปเอาไว้ได้ดังนี้

Balum (1993 อ้างถึงใน พรนคพิเชฐ แห่งหน, 2557) ได้เสนอปัจจัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชนที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการ Healthy Cities จากการศึกษาในภาคพื้นยุโรปว่าประกอบด้วย การตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มต่างๆ การสร้างกลไกประสานการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อระดมความคิดเห็น ประสพการณ์และทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการตัดสินใจและควบคุมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และการกินดีอยู่ดี การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ๆ และทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีนโยบายเกี่ยวกับสุขภาพที่สอดคล้องและมีการส่งเสริมซึ่งกันและกัน

Fagence (1977 อ้างถึงใน พรนคพิเชฐ แห่งหน, 2557) กล่าวว่า ยิ่งมีการกระจายความร่วมมือไปยังกลุ่มต่างๆ ที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ ก็จะมีแผนมีนวัตกรรมมากขึ้น ทำให้ความร่วมมือในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติมีมากขึ้น การทำงานร่วมกันจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวเข้าหากันระหว่างองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายต้องรับสภาพความเป็นจริงว่าองค์กรหรือหน่วยงานใดๆ ก็ตาม โดยตัวของมันเองแล้วทรัพยากรอาจไม่เพียงพอที่จะบรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ จำเป็นต้องประสานงานและสร้างเครือข่ายการทำงาน สอดคล้องกับนักวิชาการของไทยหลายท่านกล่าวว่าการร่วมมือกันทำงานจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวเข้าหากันระหว่างองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยทั้งสองฝ่ายจะต้องรับสภาพความจริงที่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานใดๆ ก็ตาม โดยตัวของมันเองแล้วทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอที่จะบรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องประสานงานและสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้บรรลุผลได้ทั้งสองฝ่ายก็คือการประสานงานในเรื่องต่างๆ

ได้แก่ การทำความเข้าใจและยอมรับเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดวิธีการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข รวมทั้งวางแผนปฏิบัติและอำนวยความสะดวกในทรัพยากรร่วมกัน การจัดระบบการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารระดับสูงควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในการประสานงาน และการทำงานร่วมกันของทั้งสองฝ่าย และการพัฒนาภายใต้ความร่วมมือการยอมรับในความเป็นอิสระของแต่ละองค์กรในการกำหนดกิจกรรมในส่วนของความรับผิดชอบของตนและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ โดยยึดเป้าหมายการทำงานมากกว่าวิธีการ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2544; วิฑูรย์ สิมะโชคดี: 2539; เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, 2539; อมรรัตน์ ภิญญอนันตพงษ์, 2546 อ้างถึงใน พรนคพิเชษฐ แห่งหน, 2557)

Coombs (1981อ้างถึงใน พรนคพิเชษฐ แห่งหน, 2557) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความสำเร็จในความร่วมมือ ได้แก่ 1) ความสามารถ ความตั้งใจและความจริงใจของผู้หน้าที่เกี่ยวข้อง 2) ทักษะของผู้ปฏิบัติงานในการยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งจะต้องหาวิธีการสร้างการยอมรับในความร่วมมือและวิธีการดังกล่าวอยู่ภายใต้การปฏิบัติการแบบเผชิญหน้าและการสั่งการที่เปิดเผย 3) ความร่วมมือจะประสบความสำเร็จลงได้ จะต้องมีความสามารถในการกระจายอำนาจการบริหารและกระจายความรับผิดชอบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีบทบาทส่งเสริมและประสานงานระดับล่างที่ใกล้ชิดกับปัญหาโดยตรงมากกว่าในระดับสูง 4) ความคล่องตัวขององค์กร โดยความคล่องตัวดังกล่าวปราศจากการผูกขาดอำนาจ 5) การปรับตนเองเพื่อลดปัญหาอุปสรรคในความร่วมมือและพร้อมในทางปฏิบัติ

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในความร่วมมือนั้นมีด้วยกันหลายปัจจัย แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้เลือกที่จะเอาปัจจัยบางตัวที่เกี่ยวข้องมาทำการศึกษาซึ่งประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ การวางแผนปฏิบัติ การสนับสนุนทรัพยากร มีการร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชน มีการตัดสินใจร่วมกัน การยอมรับและสนับสนุนความร่วมมือระหว่างกัน การมีทัศนคติที่ดีต่อกัน การจัดโครงสร้างองค์กรภายใต้ความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นในการทำงานและเข้าร่วมในทุกโครงการที่เกิดขึ้น การติดต่อสื่อสาร เช่น กลุ่มมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผยเป็นประจำ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบร่วมมือ (Collaborative Governance)

วสันต์ ศรีสมพงษ์ (2559) การบริหารจัดการแบบร่วมมือ เป็นการบริหารจัดการ (Governance) รูปแบบหนึ่งในบริบทของการจัดการภาครัฐ (Public Management) (Purdy, 2012) ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดการร่วมมือ (Collaboration) และการบริหารจัดการโดยการร่วมมือ

เป็นกระบวนการแก้ไขปัญหาร่วมกัน แบบข้ามขอบเขตความสัมพันธ์หลายภาคส่วนอย่างเป็นอิสระ ด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูล แบ่งปันทรัพยากร และสนับสนุนความสามารถขององค์กรอื่น เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

4.1 นิยามการบริหารจัดการแบบร่วมมือ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นิยาม Collaborative Governance เป็นภาษาไทย ว่าการบริหารจัดการแบบร่วมมือ เนื่องจากเห็นว่าเป็นคำที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจมากกว่า คำอื่นๆ และสอดคล้องกับนิยามที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากผู้นิยามแต่ละราย ที่ได้นิยามความหมายของ Collaborative Governance ในขอบเขตของการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) และการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ซึ่งการกำหนดนโยบายมีความเกี่ยวข้องกับการบริหาร ส่วนการนำนโยบายไปปฏิบัติมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการ ซึ่งจะกล่าวให้ทราบในลำดับต่อไป

นิยามการบริหารจัดการแบบร่วมมือ มีผู้นิยามไว้อย่างหลากหลาย แต่ล้วนเป็นการให้ความหมายในเชิงนโยบาย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์นิยามตามกระบวนการนโยบายที่ประกอบไปด้วยการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) และการจัดการข้อมูลป้อนกลับทางนโยบาย (Policy Feedback) (Parsons, 1995; Hill, 1997; Dunn, 1994; วรเดช จันทรรคร, 2556; ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2546; ศุภชัย ยาวะประภาษ, 2552; สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2554; มยุรี อนุมานราชธน, 2556; ถันยวัฒน์ รัตนศักดิ์, 2555; เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550; ปกรณ์ สุวานิช, 2552 อ้างถึงใน วสันต์ ศิริสมพงศ์, 2559) เมื่อสังเคราะห์นิยามตามกระบวนการนโยบายแล้ว พบว่าบางนิยามมีขอบเขตครอบคลุมเฉพาะการกำหนดนโยบาย ขณะที่บางนิยามมีขอบเขตครอบคลุมเฉพาะการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนบางนิยามมีขอบเขตครอบคลุมทั้งการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งนิยามแต่ละกลุ่ม สามารถสรุปให้ทราบได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 นิยามการบริหารจัดการแบบร่วมมือ

ขอบเขต นิยาม	นิยาม	ผู้นิยาม
การกำหนด นโยบาย	การรวมตัวกันขององค์กรภาคสาธารณะ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อทำการตกลงร่วมกัน	Donahue (2004)

ขอบเขต นิยาม	นิยาม	ผู้นิยาม
	แนวทางการบรรลุผลสำเร็จในการบริหารงานสาธารณะ อย่างคุ้มค่ายิ่งขึ้นด้วยความชำนาญเฉพาะทางการ ประหยัดจากขนาด ความยืดหยุ่น และความคิดสร้างสรรค์ ขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล	Rosenbloom และ Gong (2013)
	แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของพลเมือง ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเสวนาและปรึกษาหารือ เพื่อแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน จนกลายเป็นนโยบาย สาธารณะ	Eppel (2013)
	กระบวนการร่วมมือตามหลักความเสมอภาคของ ผู้มีส่วนร่วม ซึ่งได้รับความเป็นอิสระในการตัดสินใจ ร่วมกัน โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกคนมีโอกาสที่เสมอ ภาคในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตนพึงพอใจ	Robertson และ Choi (2012)
	กระบวนการหาข้อตกลงร่วมกันของพลเมือง ด้วยวิธีการ ตัดสินใจร่วมกัน โดยมีระบบที่ปรับตัวได้อย่างซับซ้อนใน การค้นพบความต้องการใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหา สาธารณะ	The William and Flora Hewlett Foundation (n.d.)
	การร่วมกันปฏิบัติงานระหว่างรัฐบาลกับหน่วยงานอื่น โดยอาศัยความเป็นภูมิภาคนิยม ความร่วมมือข้าม ภาคส่วน เครือข่ายบริการสาธารณะ การสร้างฉันทามติ และข้อตกลงสาธารณะ	Morse และ Stephens (2012)
	การที่กลุ่มของหุ้นส่วนจากหลายภาคส่วนที่พึ่งพาอาศัย กัน ได้ร่วมกันพัฒนาและนำนโยบายไปปฏิบัติภายใต้ ปัญหาหรือสถานการณ์เฉพาะหน้าที่ซับซ้อน	Choi และ Robertson (2013)
	กระบวนการท้องถิ่นที่ประสานงานด้วยทรัพยากร ความคิดและแรงงาน ข้ามภาคส่วนของตัวแสดง	Rich & Stoker (2014)
	การบริหารจัดการที่หน่วยงานภาครัฐ มีส่วนร่วมโดยตรง	Ansell และ Gash

ขอบเขต นิยาม	นิยาม	ผู้นิยาม
	กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่รัฐ ด้วยกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน โดยมีแบบแผนที่มุ่งเน้นฉันทามติ และการปรึกษาหารือ เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งจัดการแผนงานและประโยชน์สาธารณะตามหลักเกณฑ์ 6 ประการ คือ 1) การประชุมแสดงความคิดเห็น ซึ่งเริ่มต้นโดยหน่วยงานหรือสถาบันภาครัฐ	(2007)
	2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่ใช่รัฐเป็นผู้มีส่วนร่วมในที่ประชุมแสดงความคิดเห็น 3) ผู้มีส่วนร่วมจะมีส่วนร่วมโดยตรงในการตัดสินใจ ไม่ใช่เป็นการพิจารณาโดยหน่วยงานภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว 4) การประชุมแสดงความคิดเห็นมีการจัดองค์กรอย่างเป็นทางการและเป็นการประชุมร่วมกัน 5) มีวัตถุประสงค์การประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อตัดสินใจโดยฉันทามติ และ 6) จุดมุ่งเน้นของการร่วมมือเป็นเรื่องของนโยบายสาธารณะและการจัดการสาธารณะกระบวนการร่วมมือตามหลักความเสมอภาคของผู้มีส่วนร่วม ได้รับความเป็นอิสระในการตัดสินใจร่วมกัน โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกคนมีโอกาสที่เสมอภาคในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ตนพึงพอใจ	Robertson และ Choi (2012)
	กระบวนการและโครงสร้างการตัดสินใจและการจัดการนโยบายสาธารณะร่วมกับประชาชนข้ามขอบเขตของหน่วยงานสาธารณะเชิงโครงสร้าง ข้ามระดับของรัฐบาลภาคสาธารณะ ภาคเอกชนและภาคพลเมือง จนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายสาธารณะ	Emerson et al. (2011)
	แนวทางกำหนดกิจกรรมการร่วมมือและนำไปปฏิบัติบนพื้นฐานฉันทามติ และการร่วมกันผลิตระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง	Buuren et al. (2012)

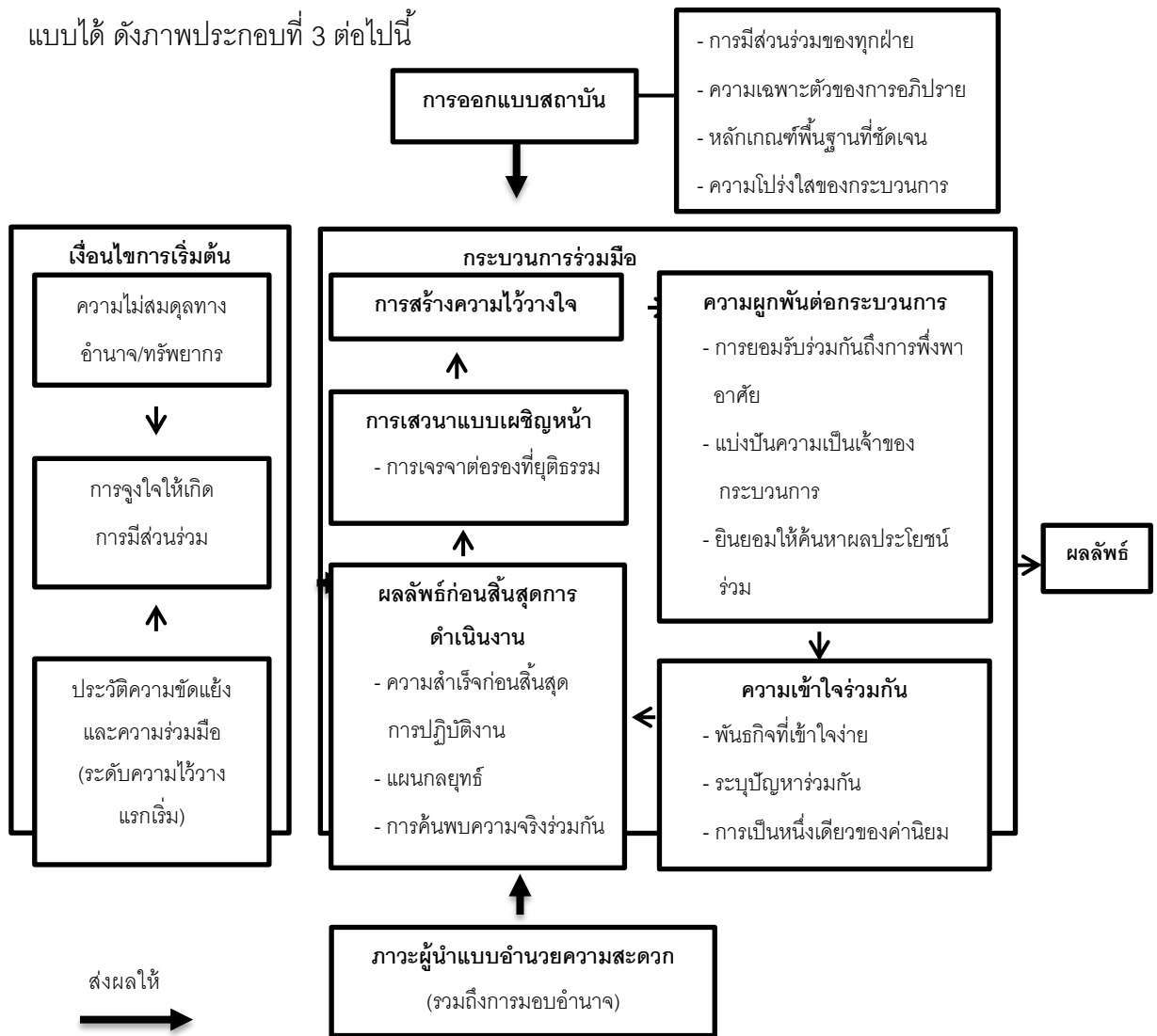
ขอบเขต นิยาม	นิยาม	ผู้นิยาม
	การบริหารจัดการที่สนับสนุนความพยายามร่วมกันของรัฐกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่รัฐในการทำงานร่วมกัน ภายใต้ปัญหาที่ซับซ้อน ด้วยการตัดสินใจหรือการปฏิบัติร่วมกัน	Agbodzakey (2012)
	การรับผิดชอบต่อความล้มเหลวของกลไกการจัตุสรทร ทรพยากร การกำหนดและการบังคับใช้หลักประกัน ประสิทธิภาพของบริการสาธารณะแบบดั้งเดิม	Zadek (2006)

การบริหารจัดการแบบร่วมมือตามนิยามในขอบเขตความหมายของการกำหนดนโยบาย หมายถึง กระบวนการร่วมมือเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในการแก้ไขปัญหาระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ด้วยความชำนาญเฉพาะทาง การประหยัดจากขนาด ความยืดหยุ่น ความสร้างสรรค์ และความเป็นอิสระในการตัดสินใจร่วมกันขององค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล ขณะที่การบริหารจัดการแบบร่วมมือตามนิยามในขอบเขตความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การร่วมกันพัฒนาและนำนโยบายไปปฏิบัติระหว่างรัฐบาลกับหน่วยงานอื่น ด้วยความเป็นภูมิภาคนิยม ความร่วมมือข้ามภาคส่วนเครือข่ายบริการสาธารณะ การสร้างฉันทามติ (Consensus) ข้อตกลงสาธารณะและการประสานงาน (Coordinates) ข้ามภาคส่วนส่วนการบริหารจัดการแบบร่วมมือตามนิยามในขอบเขตความหมายที่ครอบคลุมทั้งการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง การตัดสินใจและนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาคสาธารณะกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่รัฐข้ามขอบเขตของหน่วยงานสาธารณะเชิงโครงสร้าง ข้ามระดับของรัฐบาล ภาคสาธารณะ ภาคเอกชน และภาคพลเมือง แทนกลไกการจัตุสรทรพยากร และการใช้หลักประกันประสิทธิภาพของบริการสาธารณะแบบดั้งเดิมที่ล้มเหลว เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายสาธารณะ นอกจากนี้ การบริหารจัดการแบบร่วมมือ ยังมีนิยามคล้ายกับบรรษัทนิยม (Corporatism) การบริหารจัดการร่วมกัน (Associational Governance) เครือข่ายนโยบาย (Policy Network) และความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน (Public-Private Partnership; PPP) โดยมีประเด็นที่คล้ายกับบรรษัทนิยมในเรื่องของการรวมกลุ่มระหว่างกลุ่มแรงงาน กลุ่มทุนและภาครัฐ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้

มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเจรจาตกลงทางการเมือง รวมถึงผลผลิตทางนโยบายสาธารณะ (Molina & Rhodes, 2002; Schmitter, 1974 อ้างถึงใน วสันต์ ศรีสมพงศ์, 2559) แต่บรรษัทนิยมมีระบบผูกขาดความเป็นตัวแทน ซึ่งการบริหารจัดการแบบร่วมมือจะไม่มีระบบผูกขาดดังกล่าว ส่วนประเด็นที่คล้ายกับการบริหารจัดการร่วมกัน คือ ความร่วมมือทางการบริหารจัดการ แต่การบริหารจัดการร่วมกันเป็นการรวมตัวอย่างเป็นทางการ ส่วนการบริหารจัดการแบบร่วมมือเป็นการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการ สำหรับประเด็นที่คล้ายกับเครือข่ายนโยบาย คือ การร่วมดำเนินงานระหว่างภาครัฐกับภาคสังคม การปรึกษาหารือ (Deliberative) หรือตัดสินใจภายในเครือข่ายและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่รัฐ แต่เครือข่ายนโยบายจะไม่มี ความชัดเจน ในรูปแบบการรวมตัวเป็นกระบวนการพหุภาคี โดยเป็นเพียงการเจรจาเพื่อคลี่คลายปัญหาหรือกรณีพิพาทเท่านั้น ขณะที่การบริหารจัดการแบบร่วมมือมีความชัดเจนในรูปแบบการรวมตัวเป็นกระบวนการพหุภาคี รวมทั้งการตัดสินใจที่มุ่งฉันทามติและประเด็นที่คล้ายกับความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน คือ การร่วมปฏิบัติงานระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน แต่ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน มุ่งบรรลุการประสานงานมากกว่าการบรรลุฉันทามติ ส่วนการบริหารจัดการแบบร่วมมือ มุ่งการบรรลุฉันทามติ นอกจากแนวคิดที่นิยามคล้ายกันแล้ว ยังมีแนวคิดที่นิยมใช้แทนกัน ได้แก่ การจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participative Management; PM) การกำหนดนโยบายแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Policy Making; IPM) การบริหารจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Governance) การจัดการแบบร่วมมือ (Collaborative Management) (Ansell & Gash, 2007) การจัดการภาครัฐแบบร่วมมือ (Collaborative Public Management) และการบริหารจัดการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Governance) หรือการบริหารจัดการแนวใหม่ (New Governance) ดังนั้น การบริหารจัดการแบบร่วมมือ จึงหมายถึง การร่วมกันกำหนดข้อตกลงและปฏิบัติตามข้อตกลง เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างภาครัฐกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่รัฐ ข้ามขอบเขตความสัมพันธ์ทางโครงสร้างองค์กรภาครัฐ ภาคสาธารณะ ภาคเอกชนและภาคพลเมือง ทั้งนี้ ความเข้าใจนิยามการบริหารจัดการแบบร่วมมือ เป็นเพียงความเข้าใจพื้นฐานที่นำไปสู่ความเข้าใจสาระสำคัญของตัวแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือ (Model of Collaborative Governance) ของ (Chris Ansell และ Alison Gash 2007 อ้างถึงใน วสันต์ศรีสมพงศ์, 2559) ซึ่งงานวิจัยหลายชิ้นได้นำไปประยุกต์และพัฒนา เพื่อใช้เป็นแนวทางศึกษาการบริหารจัดการแบบร่วมมือ

4.2 ตัวแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือ

Chris Ansell และ Alison Gash (2007 อ้างถึงใน วสันต์ ศรีสมพงษ์, 2559) ได้สร้างตัวแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากวรรณกรรมการบริหารจัดการแบบร่วมมือในทางปฏิบัติหลายชิ้น เพื่อทำการวิเคราะห์แบบเมทา (Meta-Analysis) ผ่านกระบวนการคำนวณความสอดคล้องแบบต่อเนื่อง (Successive Approximation) จนได้ตัวแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญของตัวแบบได้ ดังภาพประกอบที่ 3 ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 3 ตัวแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือ

ที่มา: Chris Ansell และ Alison Gash (2007 อ้างถึงใน วสันต์ ศรีสมพงษ์, 2559)

ตัวแบบการบริหารจัดการแบบร่วมมือของ Chris Ansell และ Alison Gash (2007 อ้างถึงใน วสันต์ ศรีสมพงษ์, 2559) ทำให้ทราบว่า การบริหารจัดการแบบร่วมมือเกิด

จากเงื่อนไขการเริ่มต้น ประกอบกับภาวะผู้นำแบบอำนวยความสะดวก (Facilitative Leadership) และการออกแบบสถาบัน (Institutional Design) จนเกิดกระบวนการร่วมมือ และนำไปสู่การเกิดผลลัพธ์ (Outcome) โดยสาระสำคัญขององค์ประกอบแต่ละส่วน สามารถสรุปได้ดังนี้

4.2.1 เงื่อนไขการเริ่มต้น จุดเริ่มต้นของกระบวนการร่วมมือ มาจากเงื่อนไขการเริ่มต้นกระบวนการร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วย ความไม่สมดุลทางอำนาจหรือทรัพยากร การจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมและประวัติความขัดแย้งและความร่วมมือ ซึ่งอธิบายได้ ดังนี้

4.2.2 ความไม่สมดุลทางอำนาจหรือทรัพยากร เป็นปัญหาโดยทั่วไประหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการบริหารจัดการแบบร่วมมือ ซึ่งจะนำไปสู่การร่วมมือเพื่อปรับความสมดุลทางอำนาจหรือทรัพยากร แม้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางรายจะไม่มีความสามารถ องค์กร สถานภาพ และทรัพยากรสำหรับการร่วมมือ หรืออาจจะมีแต่มีไม่เท่าเทียมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายอื่นก็ตาม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้เปรียบจะเป็นฝ่ายดำเนินการปรับความสมดุลทางอำนาจหรือทรัพยากร อย่างไรก็ตาม ยังคงพบว่าปัญหาของการปรับสมดุลทางอำนาจหรือทรัพยากรระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ เนื่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายสำคัญ (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมาก) ไม่มีโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรที่รองรับการเป็นตัวแทนในกระบวนการบริหารจัดการแบบร่วมมือและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางราย ไม่มีทักษะและความเชี่ยวชาญในการอภิปรายปัญหาทางเทคนิคขั้นสูง อีกทั้งยังไม่มีเวลา กำลังความสามารถหรือเสรีภาพในการเข้าร่วมกระบวนการร่วมมือในเวลาอันเร่งรัดได้ จนมีผู้เสนอให้มีกลยุทธ์การมอบอำนาจ (Empower) ให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เสียเปรียบหรือเป็นตัวแทนที่ไม่สมบูรณ์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

4.2.3 การจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วม เกิดขึ้นจากความไม่สมดุลทางอำนาจหรือทรัพยากร และประวัติความขัดแย้งและความร่วมมือ ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในลักษณะสมัครใจและความพร้อมทางสถาบัน (Institutional Readiness) ซึ่งมีความสำคัญต่อการจูงใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันบริหารจัดการ โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน ประกอบกับความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลที่จะได้รับจากกระบวนการร่วมมือและความไม่สมดุลทางอำนาจและทรัพยากรระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

เป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมมือ แต่ก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป เนื่องจากผู้เข้าร่วมซึ่งได้รับตำแหน่งที่มีอำนาจ อาจเห็นว่าตนไม่จำเป็นต้องมีข้อผูกพันในการร่วมมือ แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการประชุมที่สำคัญ ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการคิด การแสดงออกและกำหนดผลบังคับของนโยบาย มีความสัมพันธ์โดยตรง

กับตนและมีผลต่อการบรรลุเป้าหมายของตน ส่วนการลดลงของแรงจูงใจ ในการมีส่วนร่วมจะลดลงเมื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบว่าตนมีส่วนเกี่ยวข้องเพียงแค่อำนวยหรือมีส่วนร่วมในทางพิธีการเท่านั้น และลดลงเมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลหรือพบทางเลือกอื่น ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการแบบร่วมมือที่เป็นคำสั่งศาลหรือสภานิติบัญญัติ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีข้อผูกมัดสูงและทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะสมัครใจอย่างมีแบบแผน แต่คำสั่งดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งอาจทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความไม่พอใจและเรียกร้องให้มีที่ชุมนุมอิสระเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนเพียงฝ่ายเดียว

4.2.4 ประวัติความขัดแย้งและความร่วมมือ เป็นความขัดแย้งและความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอดีตที่เกิดจากการถกเถียงกัน เพื่อแก้ไขปัญหาการหยุดชะงักของนโยบาย ความขัดแย้งดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดการร่วมมือ แต่อาจจะทำให้ความไว้วางใจและความผูกพันอยู่ในระดับต่ำ หากไม่มีวิธีการจัดการความขัดแย้ง ให้กลายเป็นความร่วมมือ ก็จะนำไปสู่วงจรแห่งปัญหาของความระแวง ความไม่ไว้วางใจ และการเกิดภาพพจน์เชิงลบ ในทางกลับกัน หากมีวิธีการจัดการความขัดแย้ง ให้กลายเป็นความร่วมมือ ก็จะทำให้เกิดวงจรแห่งความรุ่งเรืองของการร่วมมือ

4.3 ภาวะผู้นำแบบอำนวยความสะดวก

ภาวะผู้นำแบบอำนวยความสะดวก สำคัญต่อการนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มารวมตัวกัน ด้วยการแทรกแซงที่มีความเป็นกลาง ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถร่วมมือได้โดยตรงและอำนวยความสะดวกในการสร้างพันธมิตรที่เกิดจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเอง รวมทั้งให้ความสำคัญกับสิทธิการแสดงความคิดเห็น กระตุ้นการสร้างสรรค์แนวคิดและความเข้าใจรูปแบบใหม่จากการสังเคราะห์ความรู้ของกลุ่มที่หลากหลาย ผู้นำต้องมีทักษะ 4 ประการ ได้แก่ การส่งเสริมและจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การมีอิทธิพลและความสามารถในการควบคุมอย่างกว้างขวาง การกำกับดูแลความเป็นพลวัตของกลุ่มผู้ให้ผลผลิตและการขยายขอบเขตของกระบวนการร่วมมือ หากมีการจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมน้อยและเกิดความไม่สมดุลทางอำนาจและทรัพยากรสูง ผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะเป็นคนกลางที่สัตย์ซื่อ (Honest Broker) เพื่อเข้าแทรกแซงและมอบอำนาจให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เสียเปรียบและหากมีความขัดแย้งในระดับสูง จะต้องอาศัยคนกลางจากภายนอก และถ้าหากมีการแบ่งสรรอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างมากหรือมีการจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในระดับต่ำหรือไม่เท่าเทียมกัน จะต้องอาศัยผู้นำ

โดยกำเนิด (Organic Leader) ที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่แรกเริ่มกระบวนการเพื่อให้กระบวนการร่วมมือเกิดผลสำเร็จ (วสันต์ ศรีสมพงศ์, 2559)

4.4 การออกแบบสถาบัน

การออกแบบสถาบัน เพื่อให้เกิดกระบวนการร่วมมือ เป็นการออกแบบองค์กรให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีความเฉพาะตัวของการอภิปราย มีหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ชัดเจนและมีความโปร่งใสของกระบวนการ โดยลักษณะความเป็นสถาบันที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ต้องมีการเปิดโอกาสอย่างเป็นทางการมีส่วนร่วมและสามารถพัฒนาไปสู่ความผูกพันต่อกระบวนการได้ ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมในขอบเขตที่กว้างขวาง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้รับผลกระทบเชิงลบ ได้มีโอกาสร่วมระบุนปัญหาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่จะเข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางรายอาจเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การมีส่วนร่วมเกิดความล้มเหลวได้ ส่วนลักษณะเฉพาะตัวของการอภิปราย เป็นการอภิปรายภายใต้ระเบียบวาระการประชุม ซึ่งกำหนดขึ้นตามความประสงค์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนลักษณะของหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ชัดเจนและความโปร่งใสของกระบวนการ เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมและความไว้วางใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ที่เข้าสู่กระบวนการร่วมมือ ต่างกังวลต่อความไม่เสมอภาค อำนาจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายอื่นและความเป็นไปได้ในการปรับสถานะระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เหมาะสม จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานให้มีความชัดเจนในเรื่องความยุติธรรม ความเสมอภาคและการเปิดกว้างทางโอกาส รวมทั้งต้องสร้างความโปร่งใสของกระบวนการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นข้อเท็จจริงในการเจรจาต่อรองสาธารณะ และไม่ได้เป็นกระบวนการร่วมมือที่ถูกดัดแปลงมาจากข้อสัญญาทางธุรกิจเอกชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการออกแบบสถาบัน คือ การกำหนดเวลาสิ้นสุดของการออกแบบสถาบัน เนื่องจากความร่วมมือเกิดขึ้นอย่างไม่ที่สิ้นสุด ทำให้การกำหนดเวลาสิ้นสุดของการออกแบบสถาบันไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน แต่ถ้าต้องการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอน จะต้องใช้ความระมัดระวังในการกำหนด เนื่องจากการกำหนดเวลาสิ้นสุดของการออกแบบสถาบันเป็นการลดความต่อเนื่องและลดแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือในระยะยาว (วสันต์ ศรีสมพงศ์, 2559)

4.5 กระบวนการร่วมมือ

องค์ประกอบของกระบวนการร่วมมือ ประกอบด้วย การเสวนา แบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Dialogue) การสร้างความไว้วางใจ (Trust Building) ความผูกพันต่อกระบวนการ

ความเข้าใจร่วมกัน (Shared Understanding) และผลลัพธ์ก่อนสิ้นสุดการดำเนินงาน (Intermediate Outcomes) ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

4.5.1 การเสวนาแบบเผชิญหน้าเป็นการสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดฉันทามติ ถือเป็นหัวใจสำคัญต่อกระบวนการสร้างความไว้วางใจ การยอมรับซึ่งกันและกัน ความเข้าใจร่วมกัน และความผูกพันต่อกระบวนการ อีกทั้ง ยังช่วยปรับระดับการติดต่อสื่อสารให้เป็นการสื่อสารในระดับง่าย อย่างไรก็ตาม การเสวนาแบบเผชิญหน้าอาจเป็นการเพิ่มความขัดแย้งและการไม่เคารพซึ่งกันและกันได้เช่นกัน ดังนั้นจึงต้องกำหนดการเสวนาแบบเผชิญหน้าให้มีลักษณะเป็นการเจรจาต่อรองที่ยุติธรรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และต้องระมัดระวังการเกิดความขัดแย้งและการไม่เคารพซึ่งกันและกัน

4.5.2 การสร้างความไว้วางใจ ต้องอาศัยผู้นำแบบร่วมมือ (Collaborative Leader) ในการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความขัดแย้งกันในอดีต และต้องดำเนินการก่อนการปรับความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้การดำเนินการสร้างความไว้วางใจไม่ได้เป็นการดำเนินการในอีกช่วงหนึ่ง ต่างห่างจากช่วงการเจรจาต่อรองและการเสวนา แต่ต้องดำเนินการระหว่างที่กำลังเจรจาต่อรองและเสวนา ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรเพื่อสร้างความผูกพันจนบรรลุผลลัพธ์ของการร่วมมือ และถ้าหากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความขัดแย้งกันในอดีตอยู่ในระดับสูง ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีการปรับงบประมาณและเวลาให้เท่าเทียมกัน หากไม่สามารถปรับงบประมาณและเวลาให้เท่าเทียมกันได้ ก็ไม่ควรเริ่มดำเนินกลยุทธ์การร่วมมือ

4.5.3 ความผูกพันต่อกระบวนการ บางครั้งเรียกว่าความเป็นเจ้าของกระบวนการ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการร่วมมือซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมกระบวนการร่วมมือหรือเป็นการแบ่งปันความรับผิดชอบระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการป้องกันการเกิดความไม่สมดุลทางอำนาจหรือการเกิดความคิดเห็นที่ต่างกันเกี่ยวกับผู้ริเริ่มกระบวนการ ด้วยการพัฒนาการเจรจาต่อรองให้มีความยุติธรรมในผลประโยชน์ร่วมกัน และบรรลุผลลัพธ์ทางนโยบายที่น่าพอใจ ซึ่งต้องอาศัยความสมัครใจตั้งแต่เริ่มแรกจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนความไว้วางใจ ความใกล้ชิด ความยุติธรรม และความโปร่งใสในกระบวนการ ขณะเดียวกันต้องระมัดระวังความล้มเหลวที่อาจเกิดจากความเป็นพลวัตของการเจรจาต่อรอง ซึ่งทำให้เกิดข้อตกลงที่ไม่คาดหวังกลายเป็นแรงกดดันที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องปรับตัว โดยไม่สามารถทำตามข้อตกลงได้อย่างสมบูรณ์

4.5.4 ความเข้าใจร่วมกันเป็นการยอมรับหรือตระหนักถึงการกำหนดปัญหาว่าร่วมกันจะต้องร่วมกันนำความรู้ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละราย ใช้ในการกำหนดประเด็นปัญหา ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

4.5.5 ผลลัพธ์ก่อนสิ้นสุดการดำเนินงาน เกิดผลขึ้นเมื่อผลประโยชน์และความได้เปรียบในการร่วมมือ รวมถึงความสำเร็จก่อนสิ้นสุดการปฏิบัติงาน (Small Wins) แผนกลยุทธ์และการค้นพบความจริงร่วมกัน ได้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งผลลัพธ์ก่อนสิ้นสุดการดำเนินงานอาจถือได้ว่าเป็นผลผลิตที่สัมผัสได้ ที่อยู่ในกระบวนการร่วมมือ ซึ่งมีความสำคัญในการส่งเสริมการสร้างแรงผลักดันที่นำไปสู่ความสำเร็จของการร่วมมือ ทั้งนี้หากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้กำหนดนโยบายไม่สามารถคาดการณ์การเกิดความสำเร็จก่อนสิ้นสุดการปฏิบัติงานได้ ก็ไม่ควรเริ่มดำเนินการตามแนวทางการร่วมมือ และหากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีเป้าหมายเพื่อตนเองมากกว่าผลลัพธ์ก่อนสิ้นสุดการดำเนินงาน จะทำให้ไม่สามารถสร้างความไว้วางใจด้วยความสำเร็จก่อนสิ้นสุดการปฏิบัติงานได้ แต่สามารถสร้างความไว้วางใจด้วยการร่วมกันค้นหาค่านิยมร่วมของการร่วมมือ (วสันต์ ศรีสมพงษ์, 2559)

5. การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันไว้หลายประการ ดังนี้

ทำนอง ภูเกิดพิมพ์ (2551) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคลแต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัย

ธรรมรส โชติคุณุช (2544 อ้างถึงในธีรพงษ์ สารแสน, 2557) กล่าวว่า การบริหารโดยการมีส่วนร่วมมีลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. เป็นกระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ
2. เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของบุคคล
3. ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาของการบริหาร
4. การบริหารโดยใช้การมีส่วนร่วมตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดของการแบ่งหน้าที่ที่ผู้บริหารแบ่งอำนาจให้ผู้ได้บังคับบัญชา
5. ต้องให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจขององค์กรไม่ใช่เพียงแต่หวังใย

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์ (2551 อ้างถึงใน ปิยฉัตร ทองแพง, 2557) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการ ความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอ จนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการณ์ และเหตุผลที่คนร่วมปฏิบัติการณ์ได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการณ์ทั้งหมดโดยกลุ่มหรือในนามของกลุ่ม ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการณ์บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สถิต กองคำ (2543 อ้างถึงใน ธีรพงษ์ สารแสน, 2557) กล่าวว่า การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการที่บุคคลและกลุ่มมีความรับผิดชอบและความผูกพันทางใจ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายต่างๆ ถ้าหากได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็ นหลักการหรือวิธีการย่อมมีคุณค่าแก่กระบวนการพัฒนาทั้งสิ้น

สมยศ นาวิกาน (2545 อ้างถึงใน ธีรพงษ์ สารแสน, 2557) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการของการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคล การบริหารแบบมีส่วนร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญ การบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของอำนาจหน้าที่ที่ถือว่าผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารของพวกเขาให้เข้ากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของพวกเขา ประการสุดท้ายการบริหารแบบมีส่วนร่วมต้องการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญ ไม่ใช่เพียงแค่สัมผัสปัญหาหรือแสดงความห่วงใย

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) เป็นกระบวนการที่กลุ่มคนหรือกลุ่มประชาชนได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน ร่วมแสดงความคิดเห็นเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ส่วนร่วมในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในภาครัฐ การดำเนินการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนของงานวิจัยนี้ เป็นการเน้นในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมว่าจะมีวิธีการอย่างไรบ้าง ในการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมีการบริหารจัดการที่ดินแบบมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

6. แนวคิดเรื่องที่ดินของรัฐ ที่ดินสาธารณะประโยชน์

6.1 ความหมายของที่ดิน

ที่ดินหมายถึง พื้นดินทั่วๆ ไปบนพื้นผิวโลก และไม่ว่าที่ดินนั้นจะเป็นที่ดินชนิดใด จะอยู่เหนือหรือใต้น้ำก็ถือเป็นที่ดินทั้งสิ้น "ที่ดิน" นอกจากจะหมายถึง ที่ดินบนบก อันได้แก่พื้นดิน ทั่วๆ ไปและภูเขาแล้ว ยังรวมไปถึงดินที่อยู่ใต้ผิวน้ำตื้นๆ ด้วย เช่น ที่ดินที่อยู่ในห้วย หนอง คลอง บึง ต่างๆ (วนิดา พรไพบูลย์, 2552)

6.2 ประเภทของที่ดิน

ที่ดินในประเทศไทยนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ที่ดินของเอกชน และ ที่ดินของรัฐ โดยที่ดินของเอกชนนั้น ได้แก่ ที่ดินที่ประชาชนมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย และทางราชการออกเอกสารสิทธิให้ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ในรูปของโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 , น.ส.3 ก) ส่วนที่ดินของรัฐนั้น ได้แก่ ที่ดินที่รัฐเป็นเจ้าของ ซึ่งมีหลายประเภท แต่ละประเภทก็จะมีกฎหมายเฉพาะให้อำนาจในการดูแลรักษา เช่น

1. ที่ป่าไม้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มีกรมป่าไม้เป็นผู้มีอำนาจดูแล
2. อุทยานแห่งชาติ เป็นไปตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 มีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เป็นผู้มีอำนาจดูแล
3. ที่แม่น้ำ เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2546 มีกรมขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีเป็นผู้มีอำนาจดูแล
4. ที่ทางหลวง เป็นไปตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ.2535 มีกรมทางหลวงเป็นผู้มีอำนาจดูแล
5. ที่ราชพัสดุ เป็นไปตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2518 มีกรมธนารักษ์เป็นผู้มีอำนาจดูแล
6. ที่ ส.ป.ก. เป็นไปตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 มี ส.ป.ก. เป็นผู้มีอำนาจดูแล
7. ที่นิคมสร้างตนเอง เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ.2511 มีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เป็นผู้มีอำนาจดูแล
8. ที่สาธารณประโยชน์ เป็นไปตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2551) มีนายอำเภอร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้มีอำนาจดูแล

9. ที่ดินรกร้างว่างเปล่า เป็นไปตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยมีกระทรวงมหาดไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้มีอำนาจดูแล เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าที่ดินของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย โดยมี 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินรกร้างว่างเปล่าและที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันหรือที่สาธารณประโยชน์ โดย

1. ที่ดินรกร้างว่างเปล่า ได้แก่ ที่ดินของรัฐที่มีได้มีบุคคลใดมีสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายและต้องมีการสงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ที่เขาภูเขา ปริมณฑลเขา ภูเขา 40 เมตร ที่ดินที่มีพระราชกฤษฎีกาหวงห้ามไว้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2478 ที่ดินที่จัดหาผลประโยชน์ตามมาตรา 10 หรือ 11 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ดินที่จัดให้สัมปทานตามมาตรา 12 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เป็นต้น

2. ที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน หรือที่เรียกว่า “ที่สาธารณประโยชน์” นั้นเอง เช่น ประชาชนส่วนใหญ่ใช้วัว ควาย ทำการเกษตร จึงได้มีการกันพื้นที่ไว้สำหรับให้ประชาชนนำวัวควายไปเลี้ยง หรือเดิมไม่มีเมรุ ก็จะกันพื้นที่ไว้เป็นที่ป่าช้าสำหรับเผาหรือฝังศพ หรือล่าคลอก บึงทางสาธารณะ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นต้น การที่จะพิจารณาว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากการเกิดของที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น โดยแยกเป็น 4 ประการ

(1) เกิดขึ้นก่อน ปีพ.ศ.2478 ช่วงนี้ไม่มีกำหนดรูปแบบไว้ อาจเป็นการสงวนหวงห้ามโดยพระบรมราชโองการ ผู้ว่ากรมณฑล สมุหเทศาภิบาล กรมการอำเภอ กำนัน เป็นต้น

(2) เกิดขึ้นช่วงระหว่าง ปีพ.ศ.2478 – พ.ศ.2497 ในช่วงนี้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการหวงห้ามที่ดินรกร้างว่างเปล่าอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ.2478 ใช้บังคับการสงวนหวงห้าม ต้องออกเป็นพระราชกฤษฎีกาเท่านั้น

(3) เกิดขึ้นหลัง ปีพ.ศ.2497 จนถึงปัจจุบัน ช่วงนี้มีประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับการดำเนินการสงวนหวงห้ามจะต้องดำเนินการตามประมวลกฎหมายที่ดิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติก่อน

การจะดูว่ามีการสงวนหวงห้ามโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่นั้น สามารถดูจากทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ โดยทะเบียนดังกล่าวจะเก็บไว้ที่ที่ว่าการอำเภอและที่สำนักงานที่ดินท้องที่ ซึ่งในทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ จะระบุผู้หวงห้าม วัน เดือน ปี ที่หวงห้ามและวัตถุประสงค์ในการหวงห้ามไว้

แต่อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าจะไม่ปรากฏว่ามีคำสั่งสงวนหวงห้ามไว้ หรือไม่มีการขึ้นทะเบียนที่สาธารณะไว้ ก็ไม่ได้หมายความว่า ที่ดินนั้นจะไม่ใช่ที่สาธารณประโยชน์ ที่สาธารณประโยชน์อาจเกิดขึ้นโดยเหตุประการอื่นๆ ได้ดังนี้

1. เกิดขึ้นโดยสภาพธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ คลอง ห้วย หนอง บึง ซึ่งประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้
2. เกิดขึ้นโดยการเข้าร่วมกันของราษฎร เช่น เดิมเป็นที่กร้างว่างเปล่า ต่อมาราษฎรนำวัว ควาย เข้าไปเลี้ยงจนกลายเป็นที่สาธารณประโยชน์ เป็นต้น
3. เกิดขึ้นโดยการอุทิศ มี 2 กรณี
 - 3.1 อุทิศโดยตรง เช่น ทำหนังสือ หรือจดทะเบียนในโฉนด ยกให้เป็นที่สาธารณะ
 - 3.2 อุทิศโดยปริยาย เช่น เจ้าของที่ดินยินยอมให้ประชาชนทั่วไปเดินโดยไม่มี การโต้แย้งเป็นเวลานาน ก็เป็นการอุทิศโดยปริยายเป็นทางสาธารณะแล้ว

ดังนั้น ในการพิจารณาว่าที่ดินแปลงใดเป็นที่สาธารณประโยชน์หรือไม่ จะต้องพิจารณาว่าเกิดขึ้นเมื่อใด อย่างไร การที่เราจะทราบข้อมูลดังกล่าว ก็ต้องดูจากเอกสารราชการ เช่น ทะเบียนที่สาธารณประโยชน์ หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ระวังแผนที่ เอกสารที่ดินแปลงข้างเคียง ภาพถ่าย ทางอากาศ เป็นต้น แต่ถ้าไม่มีหลักฐานดังกล่าว ก็ต้องนำสืบจากพยานบุคคล ผู้ปกครองท้องที่ในอดีต ผู้สูงอายุ เจ้าของที่ดินข้างเคียงที่ทราบประวัติความเป็นมาของ ที่สาธารณประโยชน์ดังกล่าวและตรวจสอบจากสภาพที่ดินจริง (ชัชวาล สมจิตต์, 2559)

6.3 แนวคิดการบริหารจัดการที่ดิน

แนวคิดระบบการบริหารจัดการที่ดินในประเทศไทยนั้นเริ่มมาจากการมองเห็นปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการที่ดินภายในประเทศไทยในปัจจุบันซึ่งมี 7 ประเด็นด้วยกัน โดยจากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2553) ได้สรุปปัญหาไว้ดังนี้

- 1) การบุกรุกพื้นที่สงวนหวงห้ามของรัฐ
- 2) ความขัดแย้งเรื่องแนวเขตที่ดิน
- 3) การกระจายการถือครองที่ดินทำกิน
- 4) การไร้ที่ดินทำกิน
- 5) การไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือการใช้ที่ดินไม่เต็มศักยภาพ
- 6) การถือครองที่ดินขนาดใหญ่

7) ปัญหาด้านการบริหารจัดการที่ดิน

จากนั้นจึงมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นปัญหาหลักสำคัญ ทั้ง 7 ประเด็นดังกล่าวมาข้างต้น เพื่อหามาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยได้มีการคำนึงถึงความสอดคล้องและความเชื่อมโยงกับนโยบายและแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2550-2554 ทั้งนี้ เพื่อกำหนดเป็นกรอบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดินสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่ดินของประเทศต่อไป โดยภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดิน ได้กำหนดวิสัยทัศน์เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และตัวชี้วัด ในแต่ละยุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์ในการศึกษา คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทย ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การมีเครื่องมือและกลไกในการบริหารจัดการที่ดินที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดิน 4 ด้านคือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัย ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมต่างๆ เพิ่มประสิทธิภาพด้านการให้บริการสาธารณูปโภคและลดปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ กำหนดให้มีป่าไม้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังนี้

(1) ให้มีเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้หรือเขตสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐและเขตพื้นที่พัฒนา โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพดินและศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในที่ดินนั้น และไม่ควรรยกเลิกเพิกถอนที่ดินของรัฐ

(2) ให้มีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ โดยการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกป้องพื้นที่อนุรักษ์ สร้างเครื่องมือด้านกฎหมายผังเมืองและมาตรการจูงใจ เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้มีการจัดการช่วยเหลือประชาชนที่ต้องโยกย้ายออกจากพื้นที่อนุรักษ์ในกรณีที่มีการพิสูจน์แล้วว่าได้ตั้งถิ่นฐานก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และมีการกำหนดการใช้ประโยชน์และพัฒนาที่ดินป่าอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับระบบนิเวศและสมดุลทางธรรมชาติ

(3) ให้มีการติดตามการบังคับใช้กฎหมาย โดยการสร้างกระบวนการตรวจสอบ
 มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม มุ่งเน้น
 ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการทอดทิ้ง
 ไม่ทำประโยชน์หรือปล่อยที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ขนาดการถือครองและเพิ่มความเป็นธรรม
 ต่อเจ้าของที่ดิน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 2 ตัว คือ สัดส่วนของพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ลดลงและมี
 การกระจายการถือครองที่ดินที่ดีขึ้น โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ
 วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

(1) ให้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีการสำรวจที่ดิน
 ของรัฐที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ จัดทำรายงานการใช้และจัดหาผลประโยชน์และดำเนินการแก้ไขปัญหา
 การบุกรุกที่ดินของรัฐ

(2) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ เช่น พัฒนาระบบค่าธรรมเนียมและระบบภาษี
 ที่ดินและทรัพย์สิน ปรับปรุง พ.ร.บ. จัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ.2547 เป็นต้น

(3) ให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยสนับสนุนการซื้อขาย และการเช่าซื้อที่ดินให้
 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับเจ้าของที่ดินและผู้ซื้อ/ผู้เช่า

(4) ให้รัฐมีธรรมาภิบาลด้านข้อมูลข่าวสาร การใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน
 โดยมีระบบการเปิดเผยข้อมูลแผนการพัฒนาของรัฐ การสร้างกลไกเพื่อให้เกิดการพัฒนา
 การประเมินมูลค่าที่ดินในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

(5) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการถือที่ดินของต่างชาติ โดยให้มีการ
 สร้างฐานข้อมูล การถือที่ดินของคนต่างชาติและนิติบุคคลต่างด้าว และการสร้าง กลไก
 การตรวจสอบโดยองค์การภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งเน้นให้
 ประชาชนผู้ด้อยโอกาสได้มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และบริการขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ
 เพื่อให้พึ่งตนเองได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์
 มีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ มีจำนวนผู้ไร้ที่ดินทำกินลดลง โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงาน
 เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

(1) พัฒนาที่ดินเพื่อจัดให้ประชาชนมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยมีการจัดตั้ง
 ธนาคารที่ดินหรือกองทุนที่ดิน มีกลไกการจัดที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยให้ผู้ด้อยโอกาสในเมืองและชนบท
 และมีระบบข้อมูลของผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยจากภาครัฐ

(2) บูรณาการการจัดที่ดินควบคู่ไปกับแผนพัฒนาต่างๆ โดยมีการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละโครงการ เร่งรัดการใช้ผังเมืองเพื่อกำหนดทิศทางการเติบโตของเมืองและชุมชน

(3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับโครงการจัดที่ดินทำกินของรัฐ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โครงการจัดที่ดินทำกินของรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน ลดปัญหาความซ้ำซ้อนและความล่าช้า โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ มีระบบการบริหารจัดการที่ดินตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

(1) จัดตั้งองค์กรที่กำหนดนโยบายที่ดินแห่งชาติ ซึ่งรวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติและจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

(2) พัฒนาระบบการจัดทำแผนที่กำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ โดยเร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับและดำเนินการปรับข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย

(3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ดินและข้อมูลศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในที่ดินนั้น โดยสร้างระบบโครงข่ายข้อมูลที่ดินและข้อมูลศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่นๆ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลที่ดินให้ทันสมัยทั้งที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน

(4) สร้างมิติการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินที่ดี

(5) เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเพิ่มบทบาทภาคประชาชนในการบริหารจัดการที่ดิน จัดตั้งกลไกระบบตรวจสอบการบริหารจัดการที่ดิน มีกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยเปิดโอกาสให้ภาคีที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ

(6) พัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการที่ดิน โดยสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน โดยมีแผนงานการวิจัยที่เป็นระบบและต่อเนื่อง มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานวิจัยด้านการบริหารจัดการที่ดินอย่างต่อเนื่อง ให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเครือข่ายองค์ความรู้ระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการที่ดิน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553)

จะเห็นว่าการบริหารจัดการที่ดินของประเทศไทยในปัจจุบันยังคงต้องการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการที่ดิน ถึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาเนื่องมาจากการที่ ประเทศไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินอยู่ในหลายๆ กระทรวง ซึ่งคณะกรรมการแต่ละกระทรวงมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกันไปตาม อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ทำให้การบริหารจัดการที่ดินไม่มีความเป็นเอกภาพ ไม่มีทิศทางเดียวกันและ บางนโยบายไม่มีความต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีหรือเปลี่ยนรัฐบาลทำให้การบริหาร จัดการที่ดินไร้ทิศทาง ขาดการประสานงานและความต่อเนื่อง ทำให้เกิดความสับสนต่อ ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในพื้นที่ จึงต้องมีการเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่กำหนดทิศทาง ยุทธศาสตร์และประสานแผนงานต่างๆ กับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้เกิดการบูรณาการและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน โดยตั้งอยู่บนหลักยุทธศาสตร์หลัก 4 ข้อข้างต้น

7. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด

7.1 ความสำคัญและความหมายของตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด (Indicator) เป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการ บริหารโครงการหรือบริหารองค์การในทุกระดับ ทั้งองค์การภาคเอกชนและภาครัฐ การบริหารงาน ที่ขาดตัวชี้วัดหรือมีตัวชี้วัดที่ไม่เหมาะสม จะทำให้ผู้บริหารไม่ทราบข้อเท็จจริงหรือปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความล้มเหลวของการดำเนินงานได้ ดังนั้นในการดำเนินงานกิจกรรม ต่างๆ ภายใต้โครงการหรือตามภารกิจขององค์กร จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจน เพื่อติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องและผลที่ได้จากการดำเนินงานเป็นระยะๆ ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันต่อเหตุการณ์หรือใช้ผลการประเมินที่ผ่านมาเป็นแนวทางใน การวางแผนการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

คำนิยามของ “ตัวชี้วัด” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ขอยกตัวอย่าง เป็นแนวทางของความหมายของตัวชี้วัด ดังนี้

เมธี ครองแก้ว (2540) ได้ให้ความหมายของตัวชี้วัดว่าเป็นเครื่องมือบอกทิศทาง ว่าการพัฒนาหรือการดำเนินกิจกรรมที่เป็นนโยบายสาธารณะของรัฐในแต่ละเรื่องได้ไปถึงจุดใด บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายแค่ไหน ซึ่งเป็นเรื่องของการดูสัมฤทธิ์ผลของงานหรือระบุผลสำเร็จ ของงาน

เมธี ครองแก้ว, 2540; เอมอร จังศิริพรปกรณ์, 2542; และ วรณี แกมเกตุ, 2540 (อ้างถึงใน พรนค์พิเชฐ แห่งหน, 2557) ได้ให้ความหมายของ ตัวชี้วัด (Indicators) และได้กล่าวว่า ตัวชี้วัด สามารถจำแนกความหมายของตัวชี้วัดตามกลุ่มนักวิชาการออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกให้ความหมายว่า ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้น เพื่อใช้สำหรับการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อบอกทิศทางว่าการพัฒนาหรือดำเนินกิจกรรมให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้เพียงใด บ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องการตรวจสอบหรือ สถานการณ์ที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของการดำเนินงาน บ่งบอกสถานะของสิ่งที่มุ่งวัดหรือสะท้อน ลักษณะปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน โดยสามารถระบุหรือบ่งบอกสมรรถนะของผลการ ดำเนินงานได้โดยเปรียบเทียบผลแตกต่างระหว่างการดำเนินงานครั้งสุดท้ายกับปัจจุบัน เป็นเรื่อง ของการดูสัมฤทธิ์ผลของงานหรือระบุผลสำเร็จของงาน ตลอดจนสามารถวินิจฉัยและช่วยชี้ บบบาทหน้าที่ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน

ศักดิ์ชาย เพชรช่วย, 2541; อานุกาพ ธงภักดี, 2543; สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ์, 2547; รัตนาพร ไกรถาวร, 2545; เพชรลดา สีหะวงศ์, 2550; พีรภาร์ บุญเพลิง, 2550; และ Johnstone, 1981 (อ้างถึงใน พรนค์พิเชฐ แห่งหน, 2557) ให้ความหมายที่บ่งบอกในเชิงปริมาณที่ เป็นตัวเลขหรือเชิงคุณภาพ โดยนักวิชาการกลุ่มนี้กล่าวว่า ตัวชี้วัดเป็นสิ่งที่นำมาวัด ที่บ่งบอก สถานการณ์หรือสถานะอย่างใดอย่างหนึ่ง ในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพของระบบการศึกษา ส่วนใดส่วนหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งสิ่งที่นำมาวัดดังกล่าวอยู่ในรูปของค่าที่สังเกตได้เป็น ตัวเลข ข้อความ ตัวแปร องค์ประกอบ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่ง โดยมีตัวแปรหรือ ข้อเท็จจริงที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดคุณค่าหรือเป็นสภาพองค์รวมอย่างกว้างๆ แต่มีความชัดเจน เพียงพอที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้และ ยังใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างจุดเวลาหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลง ของสภาพที่ต้องการ

จากความหมายของตัวชี้วัด สามารถสรุปได้ว่าตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง สิ่งที่ใช้ชี้หรือบอกทิศทางไปที่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง สิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้บ่งชี้สิ่งที่ต้องการวัดค่า ณ เวลาใด เวลาหนึ่งเพื่อบ่งบอกทิศทางว่าสิ่งที่ต้องการวัดค่านั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพียงใด ซึ่งค่าที่วัดได้อาจจะเป็นตัวเลข ข้อความ ตัวแปร องค์ประกอบ หรือปัญหาใดๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงใด ช่วงหนึ่ง การสร้างตัวชี้วัดมีเป้าหมายต้องการทำให้แคบลงเพื่อความชัดเจนในสิ่งที่กำลังศึกษา และจะใช้เฉพาะกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับ

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม บ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องการตรวจสอบหรือสถานการณ์ที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของการดำเนินงานบ่งบอกสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดนั้นๆ

7.2 ประเภทและการสร้างตัวชี้วัด

การแบ่งประเภทตัวชี้วัดโดยอาศัยแนวทางการใช้ตัวแปรต่างๆ มากำหนดเป็นตัวชี้วัด แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทน (Representative Indicators) เป็นการเลือกเอาตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งมาเป็นตัวแทนของตัวชี้วัด เพื่อบ่งชี้สภาพใดสภาพหนึ่ง เป็นเรื่องสำหรับผู้วิจัยกำหนดเองโดยไม่มีเหตุผลใดมาอ้างอิงชัดเจน ซึ่งการขาดเหตุผลอ้างอิงเช่นนี้เป็นผลให้ไม่สามารถสรุปผลได้โดยทั่วไปว่าทำไมจึงกำหนดเช่นนั้น 2) ตัวชี้วัดที่เป็นรายละเอียด (Disaggregate Indicators) เป็นตัวชี้วัดที่นำมาแยกย่อยให้ละเอียดลึกลงไปเป็นการเฉพาะ ซึ่งต้องอาศัยความหมายของตัวแปรเพื่อที่จะอธิบายแต่ละส่วนหรือแต่ละองค์ประกอบ อันจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนในแต่ละส่วนหรือแต่ละองค์ประกอบ แต่หากดำเนินการให้ครบถ้วนทั้งระบบ จำนวนตัวแปรก็จะมีมากขึ้น และ 3) ตัวชี้วัดโดยรวม (Composite Indicators) ตัวชี้วัดประเภทนี้เป็นการรวมตัวแปรหลายๆ จำนวนหนึ่งด้วยวิธีการทางสถิติเข้าด้วยกัน โดยมีการถ่วงน้ำหนักของแต่ละตัวแปร ทำให้ค่าที่ได้ของตัวชี้วัดนี้จะเป็นค่าตัวชี้วัดโดยรวม เพื่อบ่งบอกถึงสภาพโดยรวมและสามารถที่จะอธิบายสภาพการณ์ได้ดีกว่าตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนและตัวชี้ที่เป็นรายละเอียด

พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2553 อ้างถึงใน พรนงค์พิเชฐ แห่งหน, 2557) ตัวชี้วัด เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดว่าผลการปฏิบัติราชการในเรื่องที่พิจารณาอยู่ได้ผลเป็นเช่นใดตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ. ได้แบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

7.2.1 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คือ ตัวชี้วัดที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดสิ่งที่นับได้หรือสิ่งที่มีลักษณะเชิงกายภาพ โดยมีหน่วยการวัด เช่น จำนวน ร้อยละและระยะเวลา เป็นต้น ตัวชี้วัดเชิงปริมาณจะเหมาะสำหรับกรวัดในสิ่งที่จับต้องได้ เป็นรูปธรรมและมีความชัดเจน

7.2.2 ตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่ใช้วัดสิ่งที่เป็นนามธรรม (ตัวชี้วัดเชิงสังคม) การวัดในหลายกรณีจะเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความพึงพอใจ ระดับความเข้าใจของผู้เข้ารับการอบรม สิ่งเหล่านี้ แม้จะไม่มีลักษณะเชิงกายภาพที่สามารถนับเป็นจำนวนได้อย่างชัดเจน แต่สามารถวัดเป็นเชิงปริมาณได้ โดยสร้างเครื่องมือวัดเพื่อใช้วัดสิ่งที่เป็นนามธรรมเหล่านี้ขึ้น เช่น การวัดความพึงพอใจ อาจทำได้โดยการพัฒนาเครื่องมือวัด ซึ่งได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อให้ผู้รับบริการเป็นผู้ประเมิน โดยคะแนนสูง หมายถึง พึงพอใจมาก ส่วนคะแนนต่ำ หมายถึง

พึงพอใจน้อย ทั้งนี้ คะแนนที่ได้รับมาจากผู้รับบริการแต่ละราย เมื่อนำมาประมวลผลร่วมกันจะได้คะแนนเฉลี่ยที่แสดงถึงระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการโดยรวม วิธีการวัดสิ่งที่เป็นนามธรรม คือ การดำเนินการตามแนวทางของการวิจัยเชิงสังคม (Social Science Research) โดยผู้กำหนดตัวชี้วัดสามารถประยุกต์แนวทางของการวิจัยเชิงสังคมดังกล่าวมาใช้ในการวัด เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติราชการได้

1) พิจารณาส่งที่เป็นนามธรรมที่ต้องการวัด จากนั้นจึงกำหนดชื่อตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมนั้นๆ (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล, 2552)

2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะให้ข้อมูลในการวัดและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายเหล่านั้น รวมถึงจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการวัด กลุ่มเป้าหมายที่จะให้ข้อมูลและความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะให้ข้อมูล โดยอาจเลือกเก็บข้อมูลได้ดังนี้

3) พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวัด โดยเครื่องมือดังกล่าวต้องมีคุณลักษณะอย่างน้อย 2 ประการ ดังนี้

- ความตรง (Validity) หมายถึง เครื่องมือนั้นต้องสามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง

- ความเที่ยง (Reliability) หมายถึง เครื่องมือนั้นมีความคงเส้นคงวาสามารถนำไปใช้วัดซ้ำได้โดยไม่ทำให้ผลการวัดคลาดเคลื่อน สำหรับการพัฒนาเครื่องมือวัดควรดำเนินการ ดังนี้

- ทำความเข้าใจในตัวชี้วัดและแนวคิดเชิงนามธรรม ตลอดจนเจตนารมณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ตัวชี้วัดนั้น

- ตีความแนวคิด (Concept) ที่เป็นนามธรรมของตัวชี้วัดนั้น ออกเป็นมิติต่างๆ ที่จะใช้ในการวัดและข้อคำถามที่ใช้ในการวัดในแต่ละมิติ

7.2.3 ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ คือ ตัวชี้วัดที่ใช้วัดสิ่งที่ไม่เป็นค่าเชิงปริมาณหรือเป็นหน่วยวัดใดๆ แต่จะเป็นการวัดที่อิงกับค่าเป้าหมายที่มีลักษณะพรรณนาหรือเป็นคำอธิบายเกณฑ์การประเมิน ณ ระดับค่า เป้าหมายต่างๆ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายนี้ จึงทำหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นเกณฑ์หรือกรอบกับการใช้วิจารณ์ญาณของผู้ประเมิน โดยทั่วไปการกำหนดตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ควรพิจารณาถึงค่าเป้าหมายควบคู่ไปพร้อมกัน เนื่องจากชื่อของตัวชี้วัดเชิงคุณภาพนั้น มีแนวโน้มที่จะเป็นคำกว้างๆ ไม่เฉพาะเจาะจง เช่น ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบงาน ระดับประสิทธิภาพในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เป็นต้น ดังนั้น ค่าเป้าหมายจึงเป็นตัวที่

จะช่วยบอกถึงนิยามหรือความหมาย หรือความคาดหวังของผลสัมฤทธิ์ของงานที่ตัวชี้วัดนั้นๆ ต้องการสะท้อนถึง

สรุปประเภทของตัวชี้วัดโดยอาศัยแนวทางการใช้ตัวแปรต่างๆ มากำหนดเป็นตัวชี้วัดแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทน (Representative Indicators) 2) ตัวชี้วัดที่เป็นรายละเอียด (Disaggregate Indicators) 3) ตัวชี้วัดโดยรวม (Composite Indicators) ตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ. ได้แบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่ใช้วัดสิ่งที่เป็นนามธรรม (ตัวชี้วัดเชิงสังคม) และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

7.3 ลักษณะของตัวชี้วัดที่ดี

คุณลักษณะของตัวชี้วัดที่ดี ได้กำหนดตัวชี้วัดตามแนวทางของ SMART Objective ดังนี้

7.3.1 Specific: S = เจาะจง มีความเฉพาะเจาะจง ตัวชี้วัดควรมีความชัดเจนและมีความหมายมุ่งไปยังสิ่งที่วัด ควรกำหนดตัวชี้วัดให้ชัดเจนไม่กำกวม เพื่อมิให้เกิดการตีความผิดพลาดและเพื่อสื่อสารความเข้าใจให้ตรงกันทั่วทั้งองค์กร

7.3.2 Measurable: M = วัดได้ เป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปวัดผลการปฏิบัติงานได้จริง

7.3.3 Attainable/ Achievable : A = บรรลุผล สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ องค์กรไม่ควรใช้ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักที่องค์กรไม่สามารถควบคุมให้เกิดผลได้โดยตรง

7.3.4 Realistic: R = เป็นจริงได้ มีความสมจริง ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลักมีความเหมาะสมกับองค์กรและไม่ใช้ต้นทุนการวัดที่สูงเกินไป

7.3.5 Time Bound: T = ภายใต้อกรอบเวลาที่เหมาะสม สามารถใช้วัดผลการปฏิบัติงานได้ในเวลาที่กำหนด ควรปรับปรุงตัวชี้วัดให้ทันสมัยอยู่เสมอ (สำนักพัฒนา ระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2554)

ตัวชี้วัดโดยทั่วไปมีลักษณะดังนี้ คือ 1) ตัวชี้วัดเป็นเพียงตัวบ่งบอกสิ่งต่างๆ ในลักษณะของการประมาณ จึงไม่จำเป็นจะต้องชี้บ่งบอกสิ่งต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ อาจจะมากกว่าหรือน้อยกว่าความเป็นจริงก็ได้ 2) ตัวชี้วัดประกอบไปด้วยตัวแปรหลายๆ ตัวที่เกี่ยวข้องกันและบ่งบอกให้เห็นลักษณะกว้างๆ ของสภาพการณ์นั้นๆ 3) ตัวชี้วัดจะใช้บ่งชี้ปริมาณของสิ่งใดๆ จึงคิดเป็นค่าตัวเลขได้ไม่ใช่เป็นการกำหนดในลักษณะบรรยายข้อความเพียงอย่างเดียว 4) ตัวชี้วัด

ไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาในระยะเวลาหนึ่ง ขึ้นอยู่กับการผันแปรของระบบที่นำมากำหนดตัวชี้วัดนั้น และ 5) การพัฒนาตัวชี้วัดต้องมีการรวบรวมอย่างเป็นระบบด้วยการศึกษาวิจัยเพราะจะทำให้ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งลักษณะของตัวชี้วัดที่ดี ควรมีความแกร่งแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific all Robust) มีความถูกต้อง (Validity) เชื่อถือได้ (Reliable) มีความไว (Sensitive) มีความเฉพาะเจาะจง (Specific) ใช้ประโยชน์ได้ (Useful) ความเป็นตัวแทน (Representative) เข้าใจได้ง่าย (Understandable) เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย (Accessible) และมีคุณธรรม (Ethical) คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลและสามารถนำไปใช้ได้ โดยที่เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) ความสอดคล้อง (Relevant) เป็นตัวชี้วัดที่สามารถบ่งบอกได้ว่าผลลัพธ์นั้นเป็นค่านิยมของหน่วยการจ้ดการนั้นและทุกคนมีส่วนร่วม 2) การสื่อความหมายของข้อมูล (Informative) เป็นตัวชี้วัดที่สอดคล้องไปตามบริบท และให้ผลย้อนกลับไปยังหน่วยการจ้ดการ 3) การยอมรับได้ (Acceptable) เป็นตัวชี้วัดที่มีคุณธรรม ทุกคนเข้าถึงได้ อธิบายได้ ตรวจสอบได้ ไม่บิดเบือนและบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีประโยชน์ในการนำตัวชี้วัดไปใช้ 4) มีประโยชน์ (Beneficial) เป็นการนำตัวชี้วัดไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งปัจเจกบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และ 5) มีความคุ้มค่า (Cost Effective) เป็นตัวชี้วัดที่มีต้นทุนสมเหตุสมผล (นิตยา สำเร็จผล, 2547; เอมอร จังศิริพรปกรณ์, 2542; ศุภนันท์ พุทธิพน, 2553; Johnstone, 1981 อ้างถึงใน พรนคิพิเชฐ แห่งหน, 2557)

สรุปลักษณะของตัวชี้วัดที่ดี มีความเฉพาะเจาะจง เป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปวัดผลการปฏิบัติงานได้จริง สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ เป็นจริงได้ มีความสมจริงภายใต้กรอบเวลาที่เหมาะสม บ่งบอกสิ่งต่างๆ ในลักษณะของการประมาณ ตัวชี้วัดประกอบไปด้วยตัวแปรหลายๆ ตัวที่เกี่ยวข้องกันและบ่งบอกให้เห็นลักษณะกว้างๆ ของสภาพการณ์นั้นๆ ตัวชี้วัดไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาในระยะเวลาหนึ่ง ขึ้นอยู่กับการผันแปรของระบบที่นำมากำหนดตัวชี้วัดนั้น

7.4 ลักษณะสำคัญของตัวชี้วัดที่ดี

7.4.1 ตรงประเด็น (Relevant) เป็นตัวชี้วัดที่สามารถบ่งบอกถึงสิ่งที่เราต้องการทราบได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนงาน/โครงการ ซึ่งในหลายๆ กรณีก็ไม่ใช่เรื่องยุ่งยากแต่ประการใด เช่น ตัวชี้วัดที่ใช้ ถ้าวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ต้องการเพิ่มรายได้เกษตรกร ตัวชี้วัดที่ตรงประเด็นที่สุดก็คือ รายได้หรือรายได้เฉลี่ยของเกษตรกร หรือถ้าวัตถุประสงค์ต้องการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ ตัวชี้วัดที่ตรงประเด็นที่สุดก็คือ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ในบาง

กรณีอาจไม่ง่ายนัก เช่น วัตถุประสงค์คือ ต้องการวัดคุณภาพชีวิตหรือความผาสุกของประชาชน การที่จะหาตัวชี้วัดตัวใดตัวหนึ่งให้ตรงประเด็นเลยทำได้ยากมาก จำเป็นจะต้องใช้ตัวชี้วัดทางอ้อม และวัดหลายมิติ เช่น วัดจากรายได้ สภาพของที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย แล้วสร้างเป็นดัชนีรวมขึ้นมา เป็นต้น

7.4.2 มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เป็นตัวชี้วัดที่หลักเกณฑ์และวิธีการหรือสูตร คำนวณที่แน่นอน คำนียามของตัวแปรที่ใช้ในการคำนวณต้องชัดเจนว่าจะรวมหรือไม่รวมอะไรบ้าง มีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินไว้ล่วงหน้า มีการใช้ดุลพินิจหรือความรู้สึกของผู้ประเมินน้อย

7.4.3 มีผลกระทบจากปัจจัยภายนอกน้อย เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรมกับผู้ถูกประเมิน การกำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานควรมีตัวแปรเฉพาะที่ผู้ถูกประเมินสามารถควบคุมได้เท่านั้น เช่น ตัวชี้วัด คือ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ที่เพิ่มขึ้นจากการส่งเสริม การใช้พันธุ์ดีของเกษตรกรภายใต้โครงการหนึ่ง ซึ่งปลูกในเขตน้ำฝน อาจมีปัญหาในทางปฏิบัติได้ เพราะการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยไม่ใช่พันธุ์อย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศด้วย ซึ่งปกติเราไม่สามารถควบคุมได้ทั้งฝนแล้งหรือน้ำท่วม กรณีนี้ตัวชี้วัดผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่อาจไม่เหมาะสมเท่าใดนัก ยกเว้นเป็นงานทดลองในสถานีทดลองที่สามารถควบคุมปัจจัยอื่นๆ ได้ หรือถ้ายังต้องการตัวชี้วัดนี้ ก็อาจต้องระบุเงื่อนไขไว้ด้วย เช่น ภายใต้สภาวะดินฟ้าอากาศเป็นปกติ เป็นต้น หรือใช้อัตราการเจริญเติบโต (Growth Rate) เฉลี่ยต่อปีเป็นตัวชี้วัด เพื่อดูแนวโน้ม (Trend) ในระยะยาว แทนที่จะดูปีต่อปีจะเป็นตัวชี้วัดที่เหมาะสมกว่า อีกตัวอย่าง เช่น ถ้ากำหนดมูลค่า การส่งออกสินค้าการเกษตรเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานอย่างหนึ่งของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็อาจจะไม่เหมาะสมเช่นเดียวกัน เพราะโดยหน้าที่ความรับผิดชอบแล้ว การส่งเสริม การส่งออกเป็นภารกิจหลักของกระทรวงพาณิชย์ ในส่วนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แม้มีส่วนที่จะต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมดูแลการผลิตของเกษตรกรให้ได้ทั้งปริมาณที่เหมาะสมและคุณภาพที่ดี เพื่อสนับสนุนการส่งออกก็ตาม แต่การส่งออกก็ไม่เป็นภารกิจหลัก ดังนั้น ตัวชี้วัดนี้จึงไม่เหมาะสม เพราะมีปัจจัยที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไม่สามารถควบคุมได้อยู่ด้วย

7.4.4 มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ดี สามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วทันต่อสถานการณ์และประหยัดค่าใช้จ่าย รวมทั้งสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องด้วยและหากจะใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในภาพกว้าง จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูลต้องมีมากพอ เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้

7.4.5 เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง ถ้าเป็นการประเมินผลการทำงานภายในองค์กร ตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ประเมิน (ผู้บริหาร) และผู้ถูกประเมิน (ผู้ปฏิบัติ) และเป็นสากลถ้าต้องการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ

7.5 ขั้นตอนการจัดทำตัวชี้วัด

การจัดทำตัวชี้วัดโดยทั่วไปมีขั้นตอน ดังนี้

7.5.1 วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์วัตถุประสงค์ขององค์กร ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการและกิจกรรมขององค์กรให้ ชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์อะไร เป้าหมายที่เป็นผลผลิต (Output) หรือผลลัพธ์ (Outcome) ในระยะสั้นระยะยาว

7.5.2 กำหนดประเด็น ประมวลเป็นประเด็นที่ต้องติดตาม ประเมินผลให้ครบทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการใช้จ่าย (Input) ที่ใช้ในการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน (Process) ไปจนถึงผลผลิต

7.5.3 เลือกประเด็นสำคัญ ในแต่ละประเด็นให้เลือกเฉพาะประเด็นที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จ ไม่สำเร็จของการดำเนินงาน (Critical Success Factor : CSF) หรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานมากที่สุด มาเป็นประเด็นที่ต้องติดตามหรือประเมินผล

7.5.4 กำหนดตัวชี้วัด กำหนดตัวชี้วัดโดยเลือกตัวชี้วัดที่ตรงประเด็นมากที่สุด เพื่อประหยัดงบประมาณและเวลาในการเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูล ซึ่งในแต่ละประเด็นอาจมีมากกว่า 1 ตัวชี้วัดก็ได้ ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องจัดทำเป็นดัชนี (Index) ขึ้นมาด้วย โดยเฉพาะกรณีที่มีตัวชี้วัดหลายตัวหรือมีเรื่องที่เกี่ยวข้องหลายประเด็นหรือหลายมิติ จะต้องจัดทำเป็นดัชนีรวม (Composite Index) เพื่อให้สามารถสรุปเป็นภาพรวมในประเด็นนั้นๆ ได้ บางกรณีอาจจะต้องเริ่มจากระดับย่อยก่อน เช่น ระดับบุคคล/ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ ไปจนถึงระดับโครงการหรือระดับพื้นที่ เช่น ตำบล อำเภอ จังหวัดและประเทศ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดหรือดัชนีขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนในแต่ละระดับ โดยตัวชี้วัดระดับกลางจะต้องสอดคล้องกับตัวชี้วัดระดับบนด้วย ในการคำนวณจากระดับย่อยมาเป็นระดับที่กว้างขวางขึ้น สำหรับตัวชี้วัดบางตัวอาจจะต้องมีการถ่วงน้ำหนัก (Weight) ด้วย แทนที่จะเป็นการรวมหรือหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตธรรมดา (สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2550)

7.5.5 วางระบบจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล กำหนดรายละเอียดข้อมูลที่จะจัดเก็บในแต่ละช่วงเวลาอย่างเหมาะสม เช่น ก่อน หลังโครงการ หรือระหว่างดำเนินการตาม

โครงการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ (สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2550)

สรุปขั้นตอนการจัดทำตัวชี้วัด วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์วัตถุประสงค์ขององค์การ ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการและกิจกรรมขององค์การให้ชัดเจนว่ามีวัตถุประสงค์อะไร เป้าหมายที่เป็นผลผลิต (Output) หรือผลลัพธ์ (Outcome) ในระยะสั้นระยะยาว กำหนดประเด็น เลือกประเด็นสำคัญในแต่ละประเด็นให้เลือกเฉพาะประเด็นที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จ ไม่สำเร็จของการดำเนินงาน (Critical Success Factor: CSF) หรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานมากที่สุดมาเป็นประเด็นที่ต้องติดตามหรือประเมินผล กำหนดตัวชี้วัดโดยเลือกตัวชี้วัดที่ตรงประเด็นมากที่สุด วางระบบจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล (สำนักพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2554)

8. แนวคิดตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม

Chapin (อ้างถึงใน จักรพงษ์ พวงงามชื่น, สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตีรรัตน์ และ นครเรศ รัศวัด, 2556) ได้เสนอเครื่องชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทางสังคม โดยกำหนดระดับความสำคัญของการมีส่วนร่วมกิจกรรมของสมาชิกในองค์กรของชุมชน ดังนี้

1. การมีความสนใจและร่วมประชุม
2. การให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือ
3. การเป็นสมาชิกและกรรมการ
4. การเป็นเจ้าของหน้าที่

ทั้งนี้ ดูจากลักษณะต่างๆ ที่แสดงออก คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ การบริจาคเงินทอง วัสดุสิ่งของ การเสียสละเวลา แรงงาน เป็นสมาชิกของคณะกรรมการและเป็นผู้ดำเนินการใช้กิจกรรมนั้นโดยตรง

จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ (2556) พัฒนาดัชนีชี้วัดการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีดัชนีชี้วัด 3 ประการคือ 1) ร่วมปรึกษาหารือปัญหาเรื่องป่าชุมชน 2) ร่วมประชุมเพื่อแก้ปัญหาและตัดสินใจ และ 3) เสนอแนวทางแก้ไข หรือทางออกสำหรับปัญหาป่าชุมชน

2. การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน มีดัชนีชี้วัด 7 ประการ คือ 1) ร่วมทบทวนกฎเกณฑ์ของป่าชุมชน 2) ร่วมสำรวจป่าชุมชน 3) ร่วมปลูกป่า 4) ร่วมอบรมเรื่องป่าไม้ 5) ร่วมทบทวนแนวเขตพื้นที่ป่าชุมชน 6) ร่วมติดต่อกับหน่วยงานราชการต่างๆ และ

7) ร่วมพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับป่า

3. การมีส่วนร่วมผลประโยชน์มีดัชนีชี้วัด 5 ประการคือ 1) ใช้ไม้ปลูกสร้างหรือซ่อมแซมบ้านเรือน 2) ใช้ไม้เป็นเชื้อเพลิงทำ ฟืน 3) เก็บเห็ด หน่อไม้ผักหวานหรือพืชชนิดอื่นๆ 4) เก็บหาพืชสมุนไพรรักษาโรค และ 5) ใช้น้ำในป่าชุมชนเพื่ออุปโภคบริโภคและการเกษตร

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยมีดัชนีชี้วัด 3 ประการ คือ 1) ร่วมติดตามและควบคุมการดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน 2) ร่วมประเมินการใช้ประโยชน์จากป่า และ 3) ร่วมประเมินปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง

9. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีต่างๆ นั้น พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมมีอยู่หลายตัวแปรด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ธนาศิลป์ เสี้ยวทอง (2553) ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ 5 ตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจของประชาชน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545) ได้สรุปว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมี 6 ตัวแปร ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา ภาวะผู้นำ ความรู้ความเข้าใจ ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม โดยได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล
2. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม

การเมือง

3. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น
4. รางวัลตอบแทน

อนุภาพ ธิรลภ (2528 อ้างถึงใน วัลลภ บุญกิตติเจริญ, 2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนามี 4 ประการ

1. ความใกล้ชิดเจ้าหน้าที่รัฐ
2. การคำนึงถึงผลประโยชน์ในการตอบแทน

3. การยอมรับแบบอย่าง

4. ความเชื่อถือในตัวผู้นำ

ประยูร ศรีประสาธน์ (2542) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม มีอยู่ด้วยกัน 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ รายได้ ปัจจัยด้านการสื่อสาร การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล

ชุติมา ตูณาราง (2553) ได้สรุปไว้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในครัวเรือน อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา จำนวนปีที่อยู่อาศัย ความรู้ ทศนคติ และความยินดีเข้าร่วมในการจัดการ

สุรยุทธ หลิมตระกูล (2548) ได้สรุปไว้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมี 3 ประการ ได้แก่ การมีผู้นำที่จริงจังและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อาชีพหลัก ความรู้สึกเป็นเจ้าของป่าชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ผู้มีอายุมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีอายุน้อย ผู้มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมานานมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยมาไม่นาน ผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ผู้ที่มีที่ดินทำกินมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีที่ดินทำกินน้อย ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่ามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากป่า ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมาก่อนมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มมาก่อน ผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนน้อย เกรียงศักดิ์ (2531: 5-6) กล่าวว่า การเข้าไปมีส่วนร่วม นั้น มี 3 ลักษณะคือ

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมและการได้รับประโยชน์จากโครงการ โดยคนในชนบทจะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการใดโครงการหนึ่งได้ใน 3 ลักษณะคือ 1) การช่วยเหลือในการจัดหา

ทรัพยากรต่างๆ เช่น ที่ดิน พูน 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานและประสานงานในโครงการนั้น และ 3) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งๆ นั้นสามารถที่จะได้รับผลประโยชน์ต่างๆ 3 ลักษณะ คือ 3.1) ทางวัตถุ ได้แก่ รายได้ ทรัพย์สิน 3.2) ทางสังคม ได้แก่ การได้รับการบริการทางสาธารณสุขูปโภค รวมทั้งการปรับปรุงที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น และ 3.3) ทางตัวบุคคล ได้แก่ ความมีชื่อเสียงและความมีหน้ามีตาในสังคม

2. ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่สำคัญ ได้แก่ ตัวบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคล จะเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมได้แก่ 1) อายุและเพศ 2) สถานะภาพครอบครัว 3) ระดับการศึกษา 4) ศาสนา 5) การประกอบอาชีพ 6) ระดับของรายได้

3. ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการได้แก่ 1) ความซับซ้อนของวิชาความรู้ ถ้าโครงการต้องการคนมีทักษะสูง คนที่มีการศึกษาน้อยจะขาดทักษะที่สำคัญ ไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วม 2) ความต้องการเงินทุน ถ้าโครงการมีความต้องการเงินทุนมาก คนมีฐานะดีก็จะเข้าร่วมโครงการได้ ส่วนคนยากจนก็ไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมได้ 3) การเข้าถึงซึ่งการได้รับประโยชน์ หากโครงการก่อให้เกิดประโยชน์เห็นได้อย่างแท้จริง คนในชนบทก็เข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น 4) ปัจจัยทางสังคม การอยู่ห่างไกลและโดดจากที่ตั้งของโครงการ มักจะทำให้คนชนบทเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยลง

ธวัช เบญจาทิกุล (2529) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลผลักดันการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความปลอดภัย

2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

3. รางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนแรงงาน

ประวิทย์ พุจิตรกันนท์ (2530) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยการบริหารกับการเข้ามามีส่วนร่วมทางธุรกิจของสมาชิกสหกรณ์เกษตร สรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน มี 5 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยด้านสังคม

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

3. ปัจจัยด้านการเมือง

4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม
5. ปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

มงคล จันทร์ส่อง (2544) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อายุและความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วม กล่าวโดยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปตัวปัจจัยที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับบริบทชุมชน รวมทั้งได้นำแนวคิดทฤษฎีมาอธิบายเพิ่มเติม ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

1. **ปัจจัยส่วนบุคคล** เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้
2. **ปัจจัยภายใน** ประกอบด้วยความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความพึงพอใจ

2.1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

Kotler and Armstrong (2002) รายงานว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นต้องมีสิ่งจูงใจ (motive) หรือแรงขับเคลื่อน (drive) เป็นความต้องการที่กดดันจนมากพอที่จะจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางชีววิทยา (biological) เกิดขึ้นจากสภาวะตั้งเครียด เช่น ความหิวกระหายหรือความลำบากบางอย่าง เป็นความต้องการทางจิตวิทยา (psychological) เกิดจากความต้องการการยอมรับ (recognition) การยกย่อง (esteem)

หรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (belonging) ความต้องการส่วนใหญ่อาจไม่มากพอที่จะจูงใจให้บุคคลกระทำในช่วงเวลานั้น ความต้องการกลายเป็นสิ่งจูงใจ เมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอ จนเกิดความตึงเครียด โดยทฤษฎีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของอับราฮัม มาสโลว์ และทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์

2.1.2 ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's theory motivation)

อับราฮัม มาสโลว์ (A.H. Maslow) ค้นหาวิธีที่จะอธิบายว่าทำไมคนจึงถูกผลักดันโดยความต้องการบางอย่าง ณ เวลาหนึ่ง ทำไมคนหนึ่งจึงทุ่มเทเวลาและพลังงานอย่างมากเพื่อให้ได้มาซึ่งความปลอดภัยของตนเองแต่อีกคนหนึ่งกลับทำสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น คำตอบของมาสโลว์ คือ ความต้องการของมนุษย์จะถูกเรียงตามลำดับจากสิ่งที่กดดันมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุด ทฤษฎีของมาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการตามความสำคัญ คือ

1) ความต้องการทางกาย (physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก อากาศ ยารักษาโรค

2) ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่า ความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการในด้านความปลอดภัยจากอันตราย

3) ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นความต้องการการยอมรับจากเพื่อน

4) ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัว ความนับถือและสถานะทางสังคม

5) ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (self – actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ

บุคคลพยายามที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับความพึงพอใจ ความต้องการนั้นก็จะหมดลงและเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพยายามสร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดลำดับต่อไป ตัวอย่าง เช่น คนที่อดอยาก (ความต้องการทางกาย) จะไม่สนใจต่องานศิลปะชั้นล้ำสุด (ความต้องการสูงสุด) หรือไม่ต้องการยกย่องจากผู้อื่น หรือไม่ต้องการแม่แต่อากาศที่บริสุทธิ์

(ความปลอดภัย) แต่เมื่อความต้องการแต่ละชั้นได้รับความพึงพอใจแล้วก็就会有ความต้องการในชั้นลำดับต่อไป

วีรุฟ (2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย

ฉัตรชัย (2535) กล่าวว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้น หากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

สรุป ความพึงพอใจขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่ง เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย ความพึงพอใจในชุมชนอาจจะเป็นความพึงพอใจต่อรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการที่เปิดโอกาสให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง ความพึงพอใจในการทำงานของผู้นำท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็น นายก อบต. ส.อบต. กำนัน ผญ.บ. ตลอดไปจนถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องของทุกหน่วยงาน และมีความพึงพอใจที่ได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน ที่มีส่วนเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควนอำเภอเมืองจังหวัดตรัง

2.2 ความรู้ความเข้าใจ

ความรู้ความเข้าใจของประชาชนนั้นมีผลอย่างมากต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเสนอแนวความคิดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ระดับชุมชน ให้ประสบความสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งผลจากการทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยชิ้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยคิดว่าตัวแปรความรู้ความเข้าใจเป็นตัวแปรสำคัญและเป็นปัจจัยที่น่าจะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้นประกอบด้วย 4 ด้านหลักๆ ดังต่อไปนี้

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัย ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมต่างๆ เพิ่มประสิทธิภาพ ด้านการให้บริการสาธารณูปโภคและลดปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภท โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ กำหนดให้มีป่าไม้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังนี้

1.1) ให้มีเขตพื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้หรือเขตสงวนหวงห้ามที่ดินของ รัฐและเขตพื้นที่พัฒนา โดยมีการกำหนดเป้าหมายที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน กำหนดเขต การใช้ประโยชน์ที่ดินตามศักยภาพดินและศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในที่ดินนั้น และไม่ควรร ยกเลิกเพิกถอนที่ดินของรัฐ

1.2) ให้มีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ โดยการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกป้องพื้นที่อนุรักษ์ สร้างเครื่องมือ ด้านกฎหมาย ผังเมืองและมาตรการจูงใจ เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้มีการจัดการ ช่วยเหลือประชาชนที่ต้องโยกย้ายออกจากพื้นที่อนุรักษ์ในกรณีที่มีการพิสูจน์แล้วว่าได้ตั้งถิ่นฐาน ก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และมีการกำหนดการใช้ประโยชน์และพัฒนาที่ดินป่าอนุรักษ์ที่ สอดคล้องกับระบบนิเวศและสมดุลทางธรรมชาติ

1.3) ให้มีการติดตามการบังคับใช้กฎหมาย โดยการสร้าง กระบวนการตรวจสอบสาธารณะ

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็น ธรรม มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของการจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือปล่อยที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ขนาดการถือครอง และเพิ่มความเป็นธรรมต่อเจ้าของที่ดิน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ 2 ตัว คือ สัดส่วนของพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ ประโยชน์ลดลงและมีการกระจายการถือครองที่ดินที่ดีขึ้น โดยมีพันธกิจและแนวทางการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1) ให้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ ให้มีการสำรวจที่ดินของรัฐที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ จัดทำรายงานการใช้และจัดหาผลประโยชน์และ ดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

2.2) ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบ เช่น พัฒนาระบบ ค่าธรรมเนียมและระบบภาษีที่ดินและทรัพย์สิน ปรับปรุง พ.ร.บ. จัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

พ.ศ.2547 เป็นต้น

2.3) ให้มีระบบข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยสนับสนุนการซื้อขาย และการเช่าซื้อที่ดินให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมกับเจ้าของที่ดินและผู้ซื้อ/ผู้เช่า

2.4) ให้รัฐมีธรรมาภิบาลด้านข้อมูลข่าวสาร การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาที่ดินโดยมีระบบการเปิดเผยข้อมูลแผนการพัฒนาของรัฐ การสร้างกลไกเพื่อให้เกิด การพัฒนาระบบการประเมินมูลค่าที่ดินในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

2.5) ติดตามการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการถือที่ดินของ ต่างชาติ โดยให้มีการสร้างฐานข้อมูล การถือที่ดินของคนต่างชาติและนิติบุคคลต่างด้าว และการ สร้างกลไกการตรวจสอบโดยองค์การภาคประชาชน

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งเน้น ให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสได้มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และบริการขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์ มีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ มีจำนวนผู้ไร้ที่ดินทำกินลดลง โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1) พัฒนาที่ดินเพื่อจัดให้ประชาชนมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยมีการจัดตั้งธนาคารที่ดินหรือกองทุนที่ดิน มีกลไกการจัดที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยให้ผู้ด้อยโอกาสใน เมืองและชนบท และมีระบบข้อมูลของผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยจากภาครัฐ

3.2) บูรณาการการจัดที่ดินควบคู่ไปกับแผนพัฒนาต่างๆ โดยมี การศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละโครงการ เร่งรัดการใช้ผังเมืองเพื่อกำหนดทิศทางการเติบโตของเมืองและชุมชน

3.3) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับโครงการจัดที่ดินทำกินของ รัฐ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โครงการจัดที่ดินทำกินของรัฐ

4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการ บริหารจัดการที่ดิน ที่อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร จัดการที่ดิน ลดปัญหาความซ้ำซ้อนและความล่าช้า โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ มีระบบการ บริหารจัดการที่ดินตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1) จัดตั้งองค์กรที่กำหนดนโยบายที่ดินแห่งชาติ ซึ่งรวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติและจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

4.2) พัฒนาระบบการจัดทำแผนที่กำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ โดยเร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับและดำเนินการปรับข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย

4.3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ดินและข้อมูลศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในที่ดินนั้น โดยสร้างระบบโครงข่ายข้อมูลที่ดินและข้อมูลศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่นๆ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลที่ดินให้ทันสมัยทั้งที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน

4.4) สร้างมิติการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินที่ดี

4.5) เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเพิ่มบทบาทภาคประชาชนในการบริหารจัดการที่ดิน จัดตั้งกลไกระบบตรวจสอบการบริหารจัดการที่ดิน มีกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยเปิดโอกาสให้ภาคีที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมดำเนินการ

4.6) พัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการที่ดิน โดยสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดิน มีแผนงานการวิจัยที่เป็นระบบและต่อเนื่อง มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานวิจัยด้านการบริหารจัดการที่ดินอย่างต่อเนื่อง ให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเครือข่ายองค์ความรู้ระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการที่ดิน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2553)

สรุป การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์นั้นประกอบด้วย 4 ด้านหลักๆ ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกินและพื้นที่อยู่อาศัย ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกิจกรรมต่างๆ 2) ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของการจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือปล่อยที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า 3) ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสได้มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และบริการขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้พึ่งตนเองได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการถ่ายโอน

ทรัพย์สินของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์ 4) ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน ลดปัญหาความซ้ำซ้อนและความล่าช้า

2.3 บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต.)

ธนวรรธน์ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550 อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เลี้ยวทอง, 2553)

ได้จำแนกองค์ประกอบของการเป็นผู้นำมี 4 ประการ ดังนี้ 1) ความสามารถในการใช้อำนาจให้เกิดประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับ ลักษณะของอำนาจและความแตกต่างระหว่างอำนาจ และอำนาจหน้าที่ 2) ความสามารถในการใช้แรงจูงใจบุคคลทุกระดับและทุกสถานการณ์ เป็นความสามารถในการเข้าใจบุคคล สามารถใช้ทฤษฎีการจูงใจ ชนิดของอิทธิพลการจูงใจ ลักษณะของระบบการจูงใจ สามารถใช้ความรู้กับบุคคลและสถานการณ์ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจทฤษฎีการจูงใจและเข้าใจส่วนประกอบในการจูงใจ และสามารถประยุกต์ใช้ได้ 3) ความสามารถในการชักนำ ความสามารถที่จะให้ผู้ตามใช้ความสามารถในการทำงานของกลุ่ม ในขณะที่การใช้ผู้จูงใจจะเป็นจุดกลางของผู้ใต้บังคับบัญชา และ 4) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ สิ่งสำคัญของการจูงใจขึ้นกับ

ความคาดหวังรางวัลที่ได้รับ และความพยายามที่จะได้รับร่วมกับปัจจัยอื่นๆ เช่น สิ่งแวดล้อม ตลอดจนบรรยากาศองค์การ การระลึกถึงปัจจัยเหล่านี้ จะต้องนำไปใช้สำหรับพฤติกรรมผู้นำและพัฒนาทฤษฎีต่างๆ การศึกษาทฤษฎีจิตวิทยาของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะนำไปสู่ทัศนะกลุ่มบุคคล

เรื่องยศ ปรีดี (2542 อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เลี้ยวทอง, 2553) สรุปไว้ว่าภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้นำ) ใช้อิทธิพลและอำนาจของตนชี้้นำให้บุคคลอื่น (ผู้ตาม) มีความกระตือรือร้นเต็มใจในสิ่งที่เขาต้องการ โดยมีเป้าหมายขององค์กรเป็นจุดหมายปลายทาง ความสามารถในการมีศิลปะในด้านภาวะผู้นำนั้นประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) ความสามารถในการใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ และการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ 2) ความสามารถเข้าใจมนุษย์ที่มีแรงจูงใจแตกต่างกัน ตามสภาพของเวลาและสถานการณ์ต่างๆ 3) ความสามารถในการสร้างแรงดลใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มใจในการปฏิบัติงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย และ 4) ความสามารถในการจัดบรรยากาศ สามารถกระตุ้นและจูงใจให้ปฏิบัติงานเต็มตัวในการปฏิบัติตามภารกิจต่างๆ และสรุปคุณสมบัติที่เป็นบุคลิกท่าทางสำคัญของผู้นำไว้ว่าต้องซื่อสัตย์ กล้าหาญ ความสามารถ คุณธรรม และสิ่งที่ช่วยเสริม

เพิ่มขึ้นอีก คือ บุคลิกดี น่านับถือ พุดเก่ง เสียงดี น่าฟัง ฉลาด มีเกียรติ เข้าสังคม วางตัวการกระทำต่างๆ เหมาะสม

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548 อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เลี้ยวทอง, 2553) กล่าวว่า ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จโดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้นำคือบุคคลซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคง และช่วยเหลือบุคคลต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม หรือผู้นำเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่ม มีความเป็นอิสระ กล้าหาญในการตัดสินใจ มีแรงกระตุ้น มีความกระตือรือร้นสูง มีความยืดหยุ่น ผู้นำเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จ 2) เป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงการติดต่อสื่อสารและแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา 3) การจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม 4) ผู้นำมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การและพนักงาน และ 5) เป็นผู้ที่สามารถใช้อำนาจอิทธิพลต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วย ตัวอย่างเช่น การมีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ทางการบริหารที่ดำรงตำแหน่งอยู่

สรุป บทบาทผู้นำหมู่บ้านนับว่ามีความสำคัญเพราะเป็นคนที่จะนำพาหมู่บ้านหรือพัฒนาหมู่บ้านไปในทิศทางใดและสิ่งสำคัญนั้นผู้นำหมู่บ้านหรือผู้นำชุมชนจะรู้ปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเพื่อนำปัญหาเหล่านั้นกลับไปจัดทำเป็นแผนพัฒนาต่อไป ผู้นำชุมชนที่ดี จะต้องสร้างความเชื่อมั่น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของตนเองที่สามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงการเข้ามารับตำแหน่ง เพื่ออำนาจบารมีเพียงเท่านั้น แต่จะต้องสร้างแนวคิด ทัศนคติใหม่ให้ชาวบ้านได้เห็นและเกิดการยอมรับ ผู้นำจะเป็นผู้กำหนดปัญหา ตัดสินใจวางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนา รวมทั้งใช้ความสามารถของบุคคลในการใช้อำนาจและจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมาย บทบาทผู้นำนั้นต้องเป็นเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม สื่อสารทำความเข้าใจให้คนในพื้นที่เข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในหมู่บ้าน มีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน เป็นผู้ที่บริหารงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ สามารถพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าได้ ผู้นำหมู่บ้านสามารถให้การช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน เป็นตัวกลางในการเจรจาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อสามารถนำพาชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในอนาคต

2.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

กรมทรัพยากรน้ำ (2550 อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เลี้ยวทอง, 2553) พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนมีความสำคัญต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 1) ความสามัคคีทั้งในระดับหมู่บ้านกันเอง สามัคคีกันระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานท้องถิ่น 2) มีการรวมกลุ่ม 3) ร่วมกันจัดทำแผนชุมชน 4) สมาชิกอุทิศตนหน้าที่และให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียง 5) สร้างกฎเกณฑ์เรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นประเพณีปฏิบัติ 6) ความต่อเนื่องของการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ 7) มีประเพณีอันดีงาม กฎหมู่บ้าน และ 8) กรรมการหมู่บ้าน/ ชุมชนรับผิดชอบ ชยันขันแข็ง

สรุป ความเข้มแข็งของชุมชนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ชุมชนที่มีความเข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ สมาชิกในชุมชนมีความรักความสามัคคี มีการช่วยเหลือกันไม่มีความแตกแยก สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจน เป็นวิถีของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้กับสมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วม โปร่งใส และพร้อมที่จะให้ตรวจสอบ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิดและตัดสินใจดำเนินงานติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อ สมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนการพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถอยู่ร่วมกันได้ อย่างสันติสุข ผู้นำในหมู่บ้านทุกฝ่าย เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้นำศาสนา และผู้นำธรรมชาติ เป็นต้น มีความสัมพันธ์ที่ดี ต่อกันไม่มีความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน และให้ความ ร่วมมือ สนับสนุนกันในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดีหมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำ แผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา ด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ในหมู่บ้านประชาชนเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย อุทิศตน หน้าที่ และให้การสนับสนุนแก่ทุกหน่วยงานราชการที่เข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่

3. ปัจจัยภายนอก มีดังนี้

3.1 การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

บัญญัติเกี่ยวกับแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เสียวทอง, 2553) กำหนดไว้ว่า

มาตรา 76 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลรวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการที่พัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

สรุป การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการสนับสนุนปล่อยให้ประชาชนช่วยเหลือตนเอง ก็อาจจะทำให้เกิดการไม่นำพาไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ เพราะประชาชนบางพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจ อีกทั้งยังขาดงบประมาณอีกต่างหาก เพราะฉะนั้นทุกหน่วยงานราชการควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนมากขึ้น ออกพบปะให้ความรู้และร่วมประชุมกับประชาชน เพื่อวางแผนการพัฒนาชุมชนหรือหมู่บ้าน โดยผ่านเวทีประชาคมในระดับตำบลหรือหมู่บ้าน ปฏิบัติต่อประชาชนในหมู่บ้านด้วยความเสมอภาค และคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หน่วยงานราชการและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพื้นที่ และที่สำคัญรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนหรือหมู่บ้านด้วย

3.2 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

ถวิลวดี บุรีกุล (2550 อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เสียวทอง, 2553) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิผลจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลจากประชาชนส่งผ่านไปยังผู้เสนอโครงการต่างๆ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้เสนอโครงการนั้นๆ ให้ทราบถึงธรรมชาติและแนวคิดของสังคม 2) ข้อมูลทางเทคนิค เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจจากผู้เสนอโครงการส่งผ่านไปยังประชาชน และ 3) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีความเข้าใจกันระหว่างประชาชนกับผู้เสนอโครงการ หรือระหว่างประชาชนด้วยกันเองในการที่จะรับฟังข้อมูลของกันและกัน

ในยุคปัจจุบันนี้เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ใครมีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยย่อมได้เปรียบในการประกอบการงานทั้งปวง ดังนั้น การรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเกี่ยวกับงานในหน้าที่ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่องานและอาชีพของตน ซึ่งถือเป็นสิ่งประกอบที่สำคัญที่ทำให้การทำงานมีความสุขและประสบความสำเร็จด้วยดี การให้ข้อมูลข่าวสารมีวิธีการดังต่อไปนี้

1. รับทราบข่าวสารจากสื่อสารมวลชนทุกชนิด เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ โทรสารและเครื่องมือโทรคมนาคมอื่นๆ

2. รับทราบข่าวสารข้อมูลจากแหล่งข่าว หมายถึง การหาข่าวด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่องหรือแต่ละพื้นที่ที่จะเป็นการได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด มีประโยชน์มากสำหรับงานอาชีพของตน เช่น การสำรวจความต้องการของผู้บริโภค สำรวจแหล่งผลิตและจำหน่ายสินค้าแต่ละชนิด

3. การรับทราบข่าวสารจากการศึกษาค้นคว้าและการศึกษาดูงาน จะเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ที่ได้มาพัฒนางานในอาชีพของตน เพราะจะได้ข้อเท็จจริงที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การรับทราบข่าวสารข้อมูลในกลุ่มอาชีพ เช่น จากสมาคม ชมรม สหกรณ์ ตลาดหลักทรัพย์ จะมีประโยชน์สำหรับการรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวที่ทันสมัยในงานอาชีพเดียวกัน ทั้งยังสามารถคาดการณ์แนวโน้มของปัจจุบันและอนาคตได้

5. การรับทราบข่าวสารข้อมูลจากหน่วยงานของทางราชการ ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะรัฐบาลจะพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพที่มีรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว โดยจะตั้งหน่วยงานส่งเสริมงานอาชีพ ตามกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ครอบคลุมทุกอาชีพ ดังนั้น บุคคลที่จะประสบความสำเร็จในงานอาชีพของตนต้องติดต่อขอทราบข้อมูลข่าวสารจากส่วนราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

6. การรู้จักการวิเคราะห์ข่าวเป็นขั้นตอนสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการกลั่นกรองข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาสรุปให้เกิดประโยชน์ต่องานอาชีพของตน โดยยึดหลักการสำคัญคือ 1) ที่มาของข่าวหรือแหล่งข่าว มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด 2) วิธีการได้มาซึ่งข่าวสาร หมายถึง วิธีการเก็บข้อมูลหรือบุคคลให้ข่าว มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถน่าเชื่อถือหรือไม่ 3) ศึกษาแนวโน้ม คือ การดูข้อมูลย้อนหลังหลายๆ ปี เพื่อดูแนวโน้มที่น่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และ 4) ศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อการเลือกแนวทางหรือตัดสินใจนำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่องาน อาชีพของตนไปวางแผนในการทำงาน

สรุปได้ว่า การสื่อสารและประชาสัมพันธ์นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเกิดการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงแล้วย่อมเกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ทำให้ประชาชน

ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง จนทำให้ประชาชนต้องเสียผลประโยชน์ในเรื่องนั้นๆ ไปในการสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลความรู้ต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ เมื่อประชาชนได้รับทราบข้อมูลเหล่านั้น การขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ก็สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างรวดเร็วขึ้นได้ โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าแนวคิดที่กล่าวมามีความสำคัญและได้หยิบยกมาเป็น ตัวแปรหนึ่งที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ.ตรัง เพราะที่ผ่านมากการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้มีน้อยมากจนทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เพราะฉะนั้นผู้วิจัยคิดว่าการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ดีในระดับชุมชนควรจะต้องมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในสิ่งเหล่านี้ คือ มีการศึกษาค้นคว้าและการศึกษาดูงาน มีการจัดประชุมประชาชนในระดับตำบลหรือหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งเพื่อเป็นการขับเคลื่อนแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ ของชุมชน จัดประชุมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ หรือพัฒนาในด้านต่างๆ ตามรูปแบบของการปกครองในระดับชุมชน มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากทางราชการเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง อย่างเช่น มีหอกระจายข่าว แจกใบปลิว หนังสือพิมพ์ในชุมชน วิทยุชุมชน มีการจัดประชุมเพื่อทำประชาคมหมู่บ้าน อบรมให้ความรู้ และสัมมนาให้กับประชาชนในชุมชน ตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและที่สำคัญควรมีการสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้ราษฎรได้รับทราบและให้ความร่วมมือกับทางราชการมากขึ้น และประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเองหรือผ่านผู้นำชุมชนหรือหมู่บ้านได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

10. โมเดลสมการโครงสร้าง

โมเดลสมการโครงสร้างเป็นการเชื่อมต่อกับความคิดของนักพันธุกรรมศาสตร์ชื่อ Sewall Wright และนักเศรษฐศาสตร์อีก 2 คนชื่อ Trygve Haavelmo และ Herbert Simon โมเดลสมการโครงสร้างใช้วิเคราะห์เพื่อยืนยันโมเดลมากกว่าใช้วิเคราะห์เพื่อสำรวจหรือระบุโมเดลจึงเหมาะสำหรับการทดสอบทฤษฎีมากกว่าการสร้างทฤษฎี การวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง จะเริ่มจากสมมติฐานการวิจัยที่แสดงในรูปของโมเดล โดยโมเดลนั้นสามารถสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรที่อยู่ในโมเดลได้ แล้วตรวจสอบโมเดลว่าเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยหรือไม่ ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นในโมเดลบางอย่างสามารถผ่อนคลายเป็นได้ ในระหว่างการวิเคราะห์เพื่อยืนยันโมเดล อาจต้องมีการปรับโมเดลเพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล แต่โมเดลสมการโครงสร้าง

มิได้ใช้เพื่อสร้างทฤษฎีใหม่โดยปราศจากทฤษฎีพื้นฐาน (สุภมาศ อังศุโชติ และคณะ, 2554) จุดเด่นของโมเดลสมการโครงสร้าง คือ สามารถสร้างตัวแปรแฝง (Latent Variable) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง โดยการประมาณค่าจากโมเดลด้วยตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variable) ซึ่งเป็นตัวแปรที่วัดค่าได้ และยังสามารถทราบค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ พร้อมทั้งสามารถประมาณค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อีกด้วย การทดสอบสมมติฐานที่เขียนขึ้นในเชิงทฤษฎีที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตามจำนวนหนึ่ง โดยตัวแปรนั้นไม่เป็นอิสระจากกันหรือต่างมีความสัมพันธ์กันไม่มากนักน้อยและทฤษฎีกำหนดไว้ให้หาค่าสัมประสิทธิ์เชิงสาเหตุ เพื่ออธิบายถึงผลลัพธ์ทางตรงและผลกระทบทางอ้อม ซึ่งการวิเคราะห์หามีการควบคุมค่าความแปรปรวนระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ในกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งในรูปแบบเชิงทฤษฎี หรือโครงสร้าง โดยมีการประยุกต์วิธีการวิเคราะห์ต่างๆ เข้าด้วยกันดังนี้

1. การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร (Path Analysis)
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)
3. การจำลองสาเหตุเกี่ยวกับตัวแปรแฝง (Causal Modeling with Latent Variable)
4. การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความแปรปรวน (Even Analysis of Variance)
5. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นหลายตัวแปร (Multiple Linear Regression Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นของสมการโครงสร้างจะมีความยืดหยุ่นมากกว่าข้อตกลงของสมการเชิงเส้นทั่วไป ดังนี้

1. ตัวแปรทั้งตัวแปรอิสระ ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous) และตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous) รวมทั้งตัวแปรตาม ไม่จำเป็นต้องมีการแจกแจงแบบปกติ
2. ความคลาดเคลื่อนต้องเป็นการแจกแจงแบบปกติ
3. ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรภายนอกแต่ละตัวต้องเป็นอิสระต่อกัน
4. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดในโมเดล เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้น (Linear) แบบบวก (Additive) และเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
5. ความสอดคล้องกันหรือความสัมพันธ์กันระหว่างตัวแปร ถ้าตัวแปรภายนอกหรือตัวแปรภายในไม่สอดคล้องกัน ให้สังเกตว่าตัวแปรที่แฝงอยู่มีความสอดคล้องกันหรือไม่ ถ้าสอดคล้องกัน ก็สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ และถ้าตัวแปรตามไม่มีความสอดคล้องกันแล้ว โมเดล

สมการโครงสร้างจะไม่สามารถนำมาคำนวณได้ ขั้นตอนการดำเนินงานของการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง มีขั้นตอนดังนี้ (สุภมาส อังคุโชติ และคณะ, 2551 อ้างถึงใน สรัญณี อุเสินยาง 2559)

1. สร้างโมเดลเชิงสาเหตุตามสมมติฐาน
2. สร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์เส้นทางการความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร
 - 3.1 วิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุแบบเต็มรูป
 - 3.2 วิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุตามสมมติฐาน
 - 3.3 ทดสอบโมเดลเชิงสาเหตุตามสมมติฐาน
 - 3.4 คำนวณผลทางตรง ผลทางอ้อมและผลรวม

4. สรุปผลเชิงสาเหตุของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตามโมเดลสมการโครงสร้าง ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ โมเดลการวัด (Measurement Model) และโมเดลโครงสร้าง (Structural Model) (สุภมาส อังคุโชติ และคณะ, 2551; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ, 2551 อ้างถึงใน สรัญณี อุเสินยาง 2559)

4.1 โมเดลการวัด (Measurement Model) เป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกตได้ มี 2 ชนิดคือ โมเดลวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายนอกและโมเดลวัดสำหรับตัวแปรแฝงภายใน หรือเป็นส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดล การสร้างมาตรวัด เป็นกระบวนการสร้างมาตรวัดของตัวแปร ที่กำหนดไว้เป็นตัวแปรแฝงที่ต้องการศึกษา ซึ่งอาจทำหน้าที่เป็นตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวแปรตาม (Dependent Variable) ในแต่ละช่วงตอนของกรอบแนวคิด ตัวแปรแฝงที่สร้างขึ้นมาด้วยตัวชี้วัด (Indicators) จะถูกประมวลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory)

Factor Analysis พบว่าตัวชี้วัดทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรแฝงได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยจึงเป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญของการออกแบบโมเดลสมการโครงสร้าง ในการนำเอาเทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัยมาใช้ในกระบวนการสร้างมาตรวัด จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนของการสร้างมาตรวัด ซึ่งเริ่มจากการให้คำนิยามจริง (Real Definition) ที่ระบุว่าตัวแปร (แฝง) ที่สร้างขึ้นมามีองค์ประกอบ (Components) หรือตัวแปรประจักษ์อะไรบ้าง

4.2 โมเดลโครงสร้าง (Structural Model) เป็นโมเดลที่ระบุความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างตัวแปรหลัก (ตัวแปรแฝง) ที่ระบุไว้ในแบบจำลองมาตรวัด โดยปกติจะ

แสดงเป็นภาพในลักษณะที่คล้ายคลึงกับภาพเส้นทางความสัมพันธ์ (Path Model) สิ่งที่แตกต่างกัน คือ แทนที่จะมีแต่เฉพาะเส้นทางระหว่างตัวแปรแฝงเท่านั้น ยังมีเส้นทางระหว่างตัวแปรประจักษ์กับตัวแปรแฝงและเส้นทางค่าผิดพลาด (Error) ของตัวแปรประจักษ์และของตัวแปรแฝงอีกด้วย ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2554 อ้างถึงใน สรรญณี อุเสินยาง 2559)

ขั้นที่ 1 การศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญของการศึกษาทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา จะทำให้สามารถพัฒนารอบแนวคิดของการวิจัยได้อย่างเหมาะสม และทำให้ทราบว่าควรเลือกตัวแปรใดบ้างเข้ามาอยู่ในโมเดลและยังทำให้ทราบอีกว่าตัวแปรที่เลือกมานั้นควรสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรเหล่านั้นอย่างไร

ขั้นที่ 2 การพัฒนาโมเดลการวิจัย หลังจากศึกษาทฤษฎีอย่างดีพอแล้ว จะสามารถนำตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยและกำหนดให้เป็นโมเดลการวิจัย

ขั้นที่ 3 การระบุความเป็นได้ค่าเดียวของโมเดล (Model Identification) เป็นการศึกษาลักษณะการกำหนดค่าพารามิเตอร์ที่ยังไม่ทราบค่าในโมเดลการวิจัยว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์หรือไม่ โดยการเปรียบเทียบค่า $n(n+1)/2$ กับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า โดยที่ n แทนจำนวนตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล ทั้งตัวแปรสังเกตได้ X และ Y โดยมีเงื่อนไขการพิจารณาดังนี้

ถ้า $n(n+1)/2$ น้อยกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จัดว่าเป็นภาวะ Under identification โปรแกรมจะรายงานค่า df เป็นลบ ไม่มีการประมาณค่าพารามิเตอร์

ถ้า $n(n+1)/2$ เท่ากับจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จัดว่าเป็นภาวะ Just Identification โปรแกรมจะรายงานค่ามีความเคลื่อนไหวโดยสมบูรณ์

ถ้า $n(n+1)/2$ มากกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จัดว่าเป็นภาวะ Over Identification โปรแกรมจะรายงานค่า df เป็นบวก โปรแกรมจะทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ในโมเดลและรายงานค่า SE และ t -value

ขั้นที่ 4 การประมาณค่าพารามิเตอร์ เมื่อตรวจสอบความเป็นได้ค่าเดียวแล้วปรากฏว่าอยู่ในภาวะ Over Identification โปรแกรมจะทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ทุกค่าในโมเดล แล้วนำค่าพารามิเตอร์เหล่านั้น คำนวณกลับเป็นค่าความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดล แล้วแสดงในรูปของเมทริกซ์ เรียกเมทริกซ์นี้ว่า เมทริกซ์

ความแปรปรวน ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าตามโมเดล (Computed Covariance matrix: Σ) ซึ่งในผลการวิเคราะห์จะแสดงเป็น Fitted Covariance Matrix

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) โดยโปรแกรมจะนำเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมจากการประมาณค่าตามโมเดล (Computed Covariance Matrix: Σ) ลบจากเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของข้อมูลดิบ (Sample Covariance Matrix : S) เรียกเมทริกซ์ผลต่างนี้ว่า เมทริกซ์ส่วนเหลือ (Residual Covariance Matrix) โปรแกรมจะใช้สถิติทดสอบ χ^2 -test ตรวจสอบค่า Computed Covariance Matrix (Σ) ต่างจาก Sample Covariance Matrix (S) หรือไม่ โดยตั้งสมมติฐานว่าง $H_0 : S = \Sigma$ และสมมติฐานทางเลือก $H_1 : S \neq \Sigma$ ค่า χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญจะแสดงว่าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องกลมกลืนกัน

ขั้นที่ 6 การปรับโมเดล ถ้าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกัน (χ^2 มีนัยสำคัญ) จะต้องมีการปรับโมเดล แล้วดำเนินการวิเคราะห์ใหม่จนกว่าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์จะสอดคล้องกลมกลืนกัน จากนั้นจึงนำค่าพารามิเตอร์ต่างๆ โมเดล ไปเขียนรายงานได้ ประเภทของพารามิเตอร์ในโมเดลสมการโครงสร้าง จำแนกได้ 3 ประเภทคือ พารามิเตอร์อิสระ (Free parameter) พารามิเตอร์คงที่ (Fixed Parameter) และ พารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter) (Joreskog & Sorbom, 1996 อ้างถึงใน สรัญณี อุเสินยาง, 2559)

1) พารามิเตอร์อิสระ (Free Parameter) คือ พารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า และต้องการให้มีการประมาณค่า (Estimation) พารามิเตอร์เหล่านี้ได้แก่ สัมประสิทธิ์ถดถอยในโมเดลโครงสร้างหรือนำหนักองค์ประกอบในโมเดลการวัด

2) พารามิเตอร์คงที่ (Fixed Parameter) มีได้ 2 แบบ แบบแรกคือ พารามิเตอร์ที่ไม่ต้องการให้มีการประมาณค่าหรือมีค่าเป็นศูนย์นั่นเอง เพราะเป็นค่าพารามิเตอร์ที่กรอบทฤษฎีหรือเอกสารงานวิจัยไม่ได้ระบุว่าค่าพารามิเตอร์นี้ หรือบอกได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่าเป็นศูนย์ หรือไม่ต้องการให้โปรแกรมประมาณค่าพารามิเตอร์เหล่านี้ แบบที่สองคือ พารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า แต่ต้องการประมาณค่า แล้วให้มีค่าเท่ากับตัวเลขค่าใดค่าหนึ่งที่ไม่เท่ากับศูนย์ซึ่งเป็นค่าใดๆ ก็ตามที่ต้องการ

3) พารามิเตอร์บังคับ (Constrained Parameter) คือ พารามิเตอร์

ที่ไม่ทราบค่า แต่ต้องการให้โปรแกรมประมาณค่าให้เท่ากับค่าพารามิเตอร์ตัวอื่น ตามที่ระบุให้มีค่าเท่ากัน ซึ่งจะใช้ในการวิเคราะห์โมเดลกลุ่มพหุ (Multiple Group) หรือการทดสอบโมเดลตั้งแต่ 2 โมเดลที่เหมือนกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

การนำข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยสมการโครงสร้าง จะต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบและสมเหตุสมผล ต้องมีความรอบรู้ในหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถคัดเลือกตัวแปรหรือองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างโมเดลที่แสดงถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือองค์ประกอบได้อย่างสอดคล้องกับทฤษฎี จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้พื้นฐานการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรเพื่อสร้างโมเดลเชิงสาเหตุ (Causal Model) และจะต้องสามารถนำความสัมพันธ์นั้น มาตรวจสอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมาได้ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของของโมเดล ถ้าปราศจากพื้นฐานทางหลักการ เหตุผล ทฤษฎีและโมเดลที่เหมาะสม การวิเคราะห์เชิงสาเหตุ ก็ไม่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการหาหลักฐาน เพื่อตอบว่าโมเดลเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ถ้าโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูล อาจมุ่งความสงสัยไปที่ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างโมเดลว่ามีความเหมาะสมเพียงใด หรืออาจสงสัยถึงความเหมาะสมของการออกแบบการวิจัยและการดำเนินการวิจัย แต่ถ้าพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลที่ได้ยังไม่ใช่หลักฐานพิสูจน์ทฤษฎีหรือโมเดล เพียงแต่แสดงว่ายังไม่มีหลักฐานที่ปฏิเสธทฤษฎีหรือโมเดล อีกนัยหนึ่งนั่นคือ หลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุนความเป็นไปได้ของทฤษฎีและโมเดลเชิงสาเหตุนั่นเอง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550 อ้างถึงใน สรัญญ์ อุเสินยาง, 2559)

ดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบความตรงของโมเดล ในการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โปรแกรมจะประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วรายงานค่าดัชนีต่างๆ ในรายงานผลการวิเคราะห์ (Print Out) ค่าดัชนีเหล่านั้นจะแสดงว่าโดยภาพรวมโมเดลสมการโครงสร้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ, 2554)

1. ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Statistics) เป็นดัชนีที่ใช้แพร่หลายในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยภาพรวมค่าไค-สแควร์คำนวณจากผลคูณระหว่าง Minimum Fit Function Value (F_{min}) กับ $n-1$ เมื่อ n แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นของความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ $k(k-1)/2$ เมื่อ k แทนจำนวนตัวแปรสังเกตได้

และ t แทนจำนวนพารามิเตอร์ในโมเดลที่ต้องการประมาณค่า สมมติฐานการทดสอบคือ $H_0: S = \sum$ เมื่อ S แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของข้อมูลเชิงประจักษ์ และ \sum แทนเมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ที่ประมาณมาจากโมเดล ถ้าค่าไค - สแควร์ มีนัยสำคัญ แสดงว่าโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่สอดคล้องกลมกลืนกัน

2. ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ใช้ทดสอบสมมติฐาน $H_0: S = \sum$ แต่นำค่าองศาความเป็นอิสระมาปรับแก้ โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้ $RMSEA = (F_0 / df)^{1/2}$ เมื่อ F_0 คือ population discrepancy function value หรือค่าฟังก์ชันความกลมกลืน เมื่อโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้า F_0 เท่ากับศูนย์ RMSEA จะเท่ากับศูนย์ แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก โดยที่ Diamantopoulos และ Sigauw (2000) เสนอว่าค่า RMSEA ที่ดีมากๆ ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 ค่าระหว่าง 0.05-0.08 หมายถึง โมเดลค่อนข้างสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าระหว่าง 0.08-0.10 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เล็กน้อยและค่าที่มากกว่า 0.10 แสดงว่าโมเดลยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit Index) (Diamantopoulos & Sigauw, 2000) GFI (Goodness of Fit) แสดงถึงปริมาณความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วม ที่อธิบายได้ด้วยโมเดล AGFI (Adjusted Goodness of Fit) แสดงถึงความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมที่อธิบายได้ด้วยโมเดล โดยปรับแก้ด้วยองศาความเป็นอิสระโดยทั่วไปค่า GFI และ AGFI มีค่าระหว่าง 0 - 1 หรือค่า GFI และ AGFI ที่ยอมรับได้ควรมีค่ามากกว่า 0.90

4. ค่ารากที่สองของส่วนเหลือกำลังสองเฉลี่ยมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual: SRMR) เป็นค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า ซึ่งเป็นค่าที่ใช้ในการเปรียบเทียบความสอดคล้องข้ามโมเดล (Comparing Fit Across Model) ค่าที่น้อยแสดงถึงความสอดคล้องที่ดี ค่าดัชนี SRMR ควรมีค่าต่ำกว่าหรือเท่ากับ 0.05

การประเมินโมเดล การวัดโมเดลการวัด (Measurement Model) เป็นโมเดลที่ใช้ตัวแปรสังเกตได้ วัดตัวแปรแฝง ซึ่งในการแปลผลการวิเคราะห์ ควรจะพิจารณาว่าตัวแปรสังเกตได้วัดตัวแปรแฝงได้มากน้อยเพียงใด การพิจารณาประสิทธิภาพของโมเดลการวัดพิจารณาถึง

ความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) (สุภมาส อังคุโชติและคณะ, 2554 อ้างถึงใน สรรยง อู่อึ้งนยาง, 2559)

ความตรง คือ ความสามารถของตัวแปรสังเกตได้ หรือตัวบ่งชี้ที่ใช้วัดตัวแปรแฝง ในโมเดล โดยพิจารณาจากความมีนัยสำคัญของน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ในเมทริกซ์ LX หรือ LY ค่าน้ำหนักองค์ประกอบควรมีค่าสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติ (t-value มากกว่า 1.96) (Diamantopoulos & Siguaw, 2000) และสามารถเปรียบเทียบค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Loading) ตัวแปรสังเกตได้ที่มีความสำคัญมาก จะมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูง

ความเที่ยง คือ ความคงเส้นคงวาของการวัด หรือระดับที่ตัวแปรปราศจากความคลาดเคลื่อน การพิจารณาความเที่ยงของตัวแปรพิจารณาที่ผลการวิเคราะห์ในส่วนของ square multiple correlation (R^2) เป็นสัดส่วนความแปรปรวนของตัวแปร ที่อธิบายได้โดยตัวแปรแฝงซึ่งมีค่าเท่ากับค่าการร่วมกัน (Communality) ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจการประเมินโมเดลโครงสร้าง ในโมเดลสมการโครงสร้าง แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงในรูปแบบสมการถดถอยระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม สิ่งที่ต้องประเมิน ประกอบด้วย

- 1) ทิศทางของสัมประสิทธิ์การถดถอย ควรมีทิศทางสอดคล้องกับทฤษฎี
- 2) สัมประสิทธิ์การถดถอยควรมีนัยสำคัญทางสถิติ
- 3) ควรมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายของสมการโครงสร้าง (R^2) มากกว่า 0.50 หากทิศทางของสัมประสิทธิ์การถดถอยมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีทิศทางตรงกันข้ามกับทฤษฎีที่เป็นฐานของการพัฒนาโมเดล จะต้องมีการอธิบายหรือนำไปอภิปรายผลที่เกิดขึ้น ว่าเหตุใดผลการวิจัยจึงขัดแย้งกับทฤษฎี

11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนาศิลป์ เลี้ยวทอง (2553) ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ได้สรุปไว้ว่าผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ 5 ตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจของประชาชน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์และ

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น 3) การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามตำบลต่างๆ ในภาพรวม พบว่า ประชาชนในตำบลเจ๊ะเห ตำบลพร่อน ตำบลไพรวัน ตำบลเกาะสะท้อน และ ตำบลโฆษิต มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน แตกต่างจากประชาชนในตำบลศาลาใหม่ โดยประชาชนในตำบลเจ๊ะเห มีส่วนร่วมมากที่สุด

4) ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง ประชาชนไม่มีความรู้และขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องและหมู่บ้านขาดความเข้มแข็ง ทั้งนี้ประชาชนได้เสนอแนะให้หน่วยงานราชการและผู้เกี่ยวข้องควรกระตุ้นให้ประชาชนหันมาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้นำหมู่บ้านควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม

กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง (2555) ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์: กรณีศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนางัว ได้สรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลนางัว อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลนางัว ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และประชาชนที่เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลตำบลนางัว โดยที่ประชาชนได้เสนอความต้องการของชุมชนให้ได้รับการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาลตำบลนางัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาในปีถัดไป ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์พบว่าประชาชนได้ผลจากการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลนางัว ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการบริการจากเทศบาลตำบลนางัว ได้จัดทำแผนงาน/โครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้าน เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชนโดยทางปฏิบัติงานประจำวันของประชาชน รวมถึงเป็นแนวทางในการเกิดการสร้างงาน/สร้างอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ พบว่าการดำเนินการประชาชน

มีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุม จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพราะคิดว่าจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพราะจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น และส่งผลต่อประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการเทศบาลตำบลนางัว ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่าเทศบาลตำบลนางัว ได้เปิดโอกาสให้ท่านเข้ามาควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงาน หรือโครงการตามแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลนางัว

วรินทร์ นาสมใจ (2556) ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ สาธารณะป่าโคกหนองข่า อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะทางประชากรของผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่า 2) ศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์และการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่า 3) ศึกษาปัญหาการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่า และ 4) ศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่าอย่างมีส่วนร่วม ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า ลักษณะทางประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (63.70%) มีอายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี (26.20%) ส่วนใหญ่จบระดับประถมศึกษา (53.50%) ประกอบอาชีพทำนา (71.10%) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (53.5%) ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่าเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและเป็นรายได้เสริมกิจกรรมที่เข้าใช้ประโยชน์ตลอดทั้งปี คือ การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ การบริหารจัดการยังขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ โดยชุมชนขาดการกำหนดมาตรการด้านการอนุรักษ์ ระเบียบ และข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ การจับจองพื้นที่เพื่อทำการเกษตร การเลี้ยงสัตว์มากเกินไป และความขัดแย้งของคนในชุมชนเป็นปัญหาที่พบเป็นส่วนใหญ่ แนวทางการบริหารจัดการหลักๆ คือ (1) จัดตั้งและกำหนดโครงสร้างองค์กรขึ้นมาบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่า (2) ให้คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือก เขียนโครงการเพื่อของบประมาณสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เพื่อใช้สำหรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ (3) การดำเนินงานและกิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่า จะต้องให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมและ (4) กำหนดกฎระเบียบต่างๆ ในการจัดการและใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่า เพื่อเป็นแนวทางสำหรับปฏิบัติร่วมกัน

นุกุล โปรยเงิน (2550) ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการพื้นที่สาธารณะโดยชุมชนลำน้ำแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาถึงลักษณะการใช้ประโยชน์

และศักยภาพของพื้นที่บริเวณลำน้ำแม่ลา บทบาทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณลำน้ำแม่ลา ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการจัดการพื้นที่สาธารณะบริเวณลำน้ำแม่ลาร่วมกัน เพื่อกำหนดตัดสินใจเรื่องที่มีผลกระทบต่อชุมชน ลำดับความต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะและความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความต้องการของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะบริเวณลำน้ำแม่ลา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณลำน้ำแม่ลา ประเมินระดับความต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะในด้านการท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก ต่อมาเป็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเกษตร ด้านภูมิปัญญาพื้นถิ่นและด้านการอุปโภคบริโภค ตามลำดับ จากการสนทนากลุ่มพบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณลำน้ำแม่ลา ตอบนบ มีลำดับความต้องการมีส่วนร่วมสูง โดยประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นวางแผนในการพัฒนาและเต็มใจเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระ เพื่อทำกิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะบริเวณลำน้ำแม่ลา งานวิจัยได้เสนอแนะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะบริเวณลำน้ำแม่ลา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากนี้ การพัฒนานั้นควรดำเนินรอยตามเศรษฐกิจพอเพียง ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ใช้เทคโนโลยีชีวภาพและปลอดภัยสารพิษ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความต้องการและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน

ณัฐยาณี บุญทองคำ (2555) ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนาคตามหลักปรัชญาของหลักเศรษฐกิจพอเพียง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ การค้นคว้าอิสระมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

- 1) กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2) เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนในด้าน เพศ อายุ อาชีพ รายได้และระดับการวิจัยต่างกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบลแตกต่างกัน
- 3) ความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท และการศึกษาในระดับประถมศึกษา ในการวิเคราะห์การบริหารองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น ตามแนวทางหลักธรรมาภิบาลพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนางัวภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่าเทศบาลตำบลนางัวบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลัก

ความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าและหลักความโปร่งใส โดยมีหลักคุณธรรมน้อยที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่าตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบได้แก่ เพศ อายุ อาชีพรายได้ และระดับการศึกษา ต่างมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ภาพรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล (2545) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเข้ามาตั้งถิ่นฐานในตำบล การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นและภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี ส่วนเพศ อายุและรายได้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์สูงสุด รองลงมา ได้แก่ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมค้นหาปัญหาและร่วมตรวจสอบ และติดตามผลมีค่าต่ำสุด ตามลำดับ

รัตนะ บัวสนธิ์ (2555) ระบุว่าวิธีการวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา (Mixed Method in Education Research) เกิดขึ้นจากการนำเอาแนวคิดวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพมาร่วมกันศึกษาหาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือตัวแปรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการศึกษานั้นๆ โดยหวังจะได้รับคำตอบที่เป็นความรู้ของปรากฏการณ์หรือตัวแปรดังกล่าว ทั้งภาพกว้างและภาพลึก หรือได้รับความรู้หลากหลายแง่มุมขึ้น ทั้งนี้การวิจัยเชิงผสมผสานทางการศึกษา สามารถที่จะเลือกใช้แบบแผนการวิจัย 4 แบบแผนหลัก ได้แก่ 1) แบบแผนสามเส้า 2) แบบแผนรองรับภายใน 3) แบบแผนเชิงอธิบาย และ 4) แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก ซึ่งในแต่ละแบบแผนก็ยังสามารถแบ่งเป็นแบบแผนย่อยๆ หลากหลายแบบอีกด้วย แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานแต่ละแบบ มีความเหมาะสมกับปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัยทางการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป การเลือกใช้แบบแผนการวิจัยใดๆ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงการตอบปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก

จันทร์เพ็ญ มินคร (2554) ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนตำบลบางนางลี่ อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยครั้งนี้

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนของชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน การจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ตำบลบางนางลี่ และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะในเขตพื้นที่ตำบลบางนางลี่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาต่อไป ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง คือ การนำถุงผ้าหรือภาชนะอื่นไปตลาดเพื่อใส่ของแทนการใส่ถุงพลาสติก ไม่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนในกิจกรรมหรือโครงการ มีส่วนร่วมในการประชุมและทราบถึงปัญหาสาเหตุ มีส่วนร่วมในการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมาก มีการคัดแยกประเภทมูลฝอยทำให้สามารถวางแผนในการกำจัดมูลฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์หรือชักชวนให้ร่วมทำกิจกรรม เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการ ซึ่งดูได้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่ทางตำบลบางนางลี่เป็นผู้กำหนด เช่น กิจกรรมโครงการจัดรถคัดแยกขยะออกให้บริการ กิจกรรมรณรงค์จัดทิ้งขยะให้เป็นที่ทางหรือการคัดแยกขยะที่จัดทิ้ง กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะด้วยวิธีต่างๆ กิจกรรม การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ด้านการคัดแยกขยะ คือ ประชาชนยังมีโอกาสในการเข้าไปร่วมขั้นตอนการค้นหาปัญหา การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา การประชาสัมพันธ์หรือชักชวนร่วมในโครงการรวมถึงการเข้าร่วมโครงการอาจกล่าวได้ว่าประชาชนยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการอย่างแท้จริง ส่วนการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะจากการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าการจัดการปัญหาขยะยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ประชาชนไม่เล็งเห็นความสำคัญในการแยกขยะก่อนที่จะนำไปทิ้งหรือกำจัดขยะมีปริมาณมาก ทำให้เสียเวลายากต่อการแยก ขาดแนวทางหรือขาดการส่งเสริมให้ความร่วมมือในการแยกขยะ การใช้ประโยชน์ที่เกิดมาจากขยะ ขาดงบประมาณและขาดการให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการแยกขยะขาดการรณรงค์และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจ รวมไปถึงประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ

ชุตินา ตู๋นาราง (2553) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ และค้นหาแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนในท้องถิ่นดังกล่าว ให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย

ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คือ สถานภาพในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนปีที่อยู่อาศัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมูลฝอย ทักษะชีวิต และความยินดีเข้าร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชน ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ คือให้ความรู้และสร้างเสริมแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมจัดการมูลฝอย นายกเทศมนตรีต้องแสดงภาวะผู้นำอย่างชัดเจน และควรกำหนดค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอยเป็นแบบอัตราก้าวหน้า เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงการลดปริมาณมูลฝอยมากขึ้น

วิรัตน์ หมื่นจินะ (2549) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้แทนชุมชนในโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ที่มีสถานภาพต่างกัน ประชากร คือ ผู้แทนชุมชนแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ จำนวน 126 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผู้แทนชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณและด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อพิจารณาลักษณะระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับดังนี้ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล 2) ผู้แทนชุมชนแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้แทนชุมชนแบบเป็นทางการจะมีส่วนร่วมมากกว่าผู้แทนชุมชนแบบไม่เป็นทางการ

พรนศพิชเชษฐ แห่งหน (2557) ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดและแนวทางเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและองค์ประกอบความร่วมมือ ยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดความร่วมมือ และแนวทางเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ 5 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนของสภาพความร่วมมือ สรพ. ได้ออกแบบให้ ศรช. เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนที่ไม่ถือว่าเป็นสาขาของตน โดยจัดทำบันทึกความร่วมมือเป็น 3 ฝ่ายระหว่าง สรพ. อปท. และศรช. แต่ความร่วมมือระหว่าง อปท. กับ ศรช. ยังขาดความชัดเจนทั้งในด้าน

วิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารจัดการทั่วไป มีองค์ประกอบความร่วมมือ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อย ซึ่งแบบจำลองความร่วมมือระหว่างอปท และ สรพ ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้มีความสอดคล้องกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับในส่วนขอของแนวทางเสริมสร้างความร่วมมือ พบว่าแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การปรับแนวคิดให้ตรงกัน โดยนำองค์ประกอบหลัก ความเป็นมาตรฐานมาเป็นแนวทางในการปรับตัวเพื่อให้มีแนวคิดที่ตรงกัน จากนั้นจึงปรับตัวสู่ ระยะที่ 2 การร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยอาศัย 3 องค์ประกอบหลักที่เหลือมาเป็นแนวทางในการ ปรับตัวเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันที่เข้มแข็งมากขึ้น จนกระทั่งทำอะไรที่คล้ายๆ กับเสมือนกับว่า เป็นหน่วยงานเดียวกัน แล้วจึงปรับตัวเข้าสู่ระยะที่ 3 การเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน อันเป็นระยะ ที่ทั้งสองฝ่ายเห็นความสำคัญด้านการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นตรงกัน และเพื่อให้เกิด ความคล่องตัวและงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ จึงปรับตัวไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน

12. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การกำหนดกรอบแนวคิด การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ตำบลวัดและปัจจัยเชิงสาเหตุในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน: ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุ ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) กล่าวคือ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเพิ่มเติมด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ โดยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง
2. แบบแผนการวิจัย
3. เครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติต่างๆ ที่ใช้

1. วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 1

การวิจัยระยะที่ 1 เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชนจำนวน 14 คน ดังนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านควน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน แกนนำกลุ่มแก้ไขปัญหาที่ดินในตำบลบ้านควน และภาคประชาสังคม

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนแบบเจาะจงจำนวน 14 คน ดังนี้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านควน จำนวน 3 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน 2 คน แกนนำกลุ่มแก้ไขปัญหาที่ดินในตำบลบ้านควน จำนวน 4 คน และภาคประชาสังคม จำนวน 2 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งแนวทางคำถามหรือการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินของรัฐทั้ง 4 ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ด้านการบริหารจัดการที่ดิน จะมีวิธีการอย่างไรและประชาชนหรือรัฐควรมีส่วนร่วมอย่างไรในระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับเพื่อนำไปสู่การพัฒนาตัวชี้วัด

1.3 วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้รู้แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นวิธีการสัมภาษณ์ที่ต้องการรายละเอียดมากที่สุด ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงใช้การสัมภาษณ์แบบปลายเปิดเป็นการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยคำถามจะครอบคลุมในประเด็นการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ทั้ง 4 ด้านและใช้ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับมาจับคู่ในแต่ละด้านเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ตัวชี้วัด และผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้จากเอกสารทางวิชาการต่างๆ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือสำหรับการสัมภาษณ์แบบรายบุคคลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ตำบลบ้านควน ควรทำอย่างไร จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ เสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ ซึ่งประเด็น คุณภาพของข้อมูลวิจัยที่ได้มาจากเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการใน 3 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ความวางใจ (Credibility) โดยการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการสัมภาษณ์ (Member Checks)

ส่วนที่ 2 การถ่ายโอน (Transferability) ผู้วิจัยแสดงรายละเอียดในประเด็นเกี่ยวกับ เวลา สถานที่ บริบทและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อให้ผู้อ่านรายงานผลการวิจัยสามารถนำข้อมูลไปตัดสินความเป็นไปได้ในการนำข้อสรุปผลการวิจัยไปใช้ในบริบทอื่น

ส่วนที่ 3 ความเชื่อถือใจ (Dependability) โดยการกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญ

ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัยแสดงบทบาทเป็นผู้ตรวจสอบภายนอก เกี่ยวกับแหล่งข้อมูล หลักฐาน และการบันทึกข้อมูลหลักฐานที่เก็บรวบรวมมา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้ตรวจสอบ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้ ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบข้อมูลโดยคัดเลือกผู้นำชุมชนที่มีความรู้ จำนวน 3 คน มาทำหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลว่ามีความถูกต้องหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลหรือตัวชี้วัดที่มีความเที่ยงตรงและแม่นยำมากขึ้น หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปความดีความ สังเคราะห์ข้อมูล โดยดูจากข้อมูลหรือวิธีการที่ซ้ำๆ กันหลายๆ ตัวมาจัดเข้ากลุ่มแล้วคัดแยกให้ตรงในแต่ละด้านๆ ซึ่งตัวชี้วัดแต่ละด้านที่ได้จะสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในมุมมองของประชาชนพื้นที่ตำบลบ้านควน ภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดินทั้ง 4 ด้าน หลังจากนั้นนำผลการสัมภาษณ์ไปสรุปหรือวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดต่อไป

2. วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 2

2.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ประชากร การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มประชากรในตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปครัวเรือนละ 1 คน

กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดการสุ่มตัวอย่าง คือ ระดับบุคคลโดยเก็บข้อมูลจากประชากร ในเขตพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยในงานวิจัยขั้นนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางของแฮร์และคณะ (Hair et al. 1998: 605) ที่เห็นว่าจำนวนตัวอย่างที่มีความเหมาะสมอยู่ที่ 200 ตัวอย่าง ถ้าหากมีจำนวนตัวอย่างมากเกินไปจะทำให้โมเดลมีความไวต่อความแตกต่างของข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่กลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการสุ่มตัวอย่าง เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อยๆ หรือแบ่งเป็นชั้นภูมิมาก่อน โดยหน่วยประชากรในแต่ละชั้นภูมิจะมีลักษณะเหมือนกัน (Homogeneous) แล้วสุ่มแบบบังเอิญเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดย 1 ครัวเรือนจะมี

ตัวแทนในการตอบแบบสอบถามเพียงจำนวน 1 คนและผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีอายุ 20 ปีขึ้นไป โดยการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตร

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่ (ครัวเรือน)} = \frac{\text{จำนวนครัวเรือนในแต่ละหมู่} \times \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่าง}}{\text{จำนวนครัวเรือนทั้งหมด}}$$

ดังตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 ผลการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตำบล/แขวง	จำนวน (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่างจำนวน (ครัวเรือน)
หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งไทรงาม	458	37
หมู่ที่ 2 บ้านหนองใหญ่	429	35
หมู่ที่ 3 บ้านควน	126	10
หมู่ที่ 4 บ้านหนองกก	847	69
หมู่ที่ 5 บ้านควนนาแค	98	8
หมู่ที่ 6 บ้านเกาะมะม่วง	499	41
ตำบลบ้านควน	2,457	200

ที่มา: ข้อมูลจากงานทะเบียนราษฎร อำเภอเมืองตรัง ณ เดือนธันวาคม พ.ศ.2559

2.2 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

2.2.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) หนังสือบทความ เอกสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และสื่อสาระสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

2.2.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษา แล้วนำมาพัฒนาเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2.2.3 นำแบบสอบถามเสนอบริการที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์

2.2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพตรงตามจุดหมายของการวิจัย

2.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบในขั้นตอนที่ 4 ไปทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2.2.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีของครอนบาช (Cronbach) ที่เรียกว่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) (สุวิมล ติระกานันท์, 2543: 137)

2.2.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

2.2.8 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ ทดสอบสมมุติฐาน สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

2.3 เครื่องมือในการวิจัย

2.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบตรวจรายการ (Check List) และเติมข้อความเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดิน สาธารณะประโยชน์ เป็นแบบให้เลือกตอบถูกหรือจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ทั้ง 4 ด้าน

3.1 ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน

3.2 ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

3.3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

3.4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินเกิดการมีส่วนร่วมกันทุกๆ ภาคส่วน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรังซึ่งมีตัวแปรดังต่อไปนี้ ความพึงพอใจ ความรู้ความเข้าใจ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

2.3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

นำตัวชี้วัดที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 28 ตัวชี้วัด ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก มาสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) เพื่อสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ (5 เท่ากับมากที่สุด, 4 เท่ากับมาก, 3 เท่ากับปานกลาง, 2 เท่ากับน้อย, 1 เท่ากับน้อยที่สุด) โดยแต่ละข้อคำถามให้สอดคล้องกับแต่ละองค์ประกอบและตัวชี้วัด การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน และในส่วนของ การแปลความหมายคะแนนแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม โดยกำหนดคะแนนซึ่งอิงกลุ่มจากคะแนนเฉลี่ยของคำตอบทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ คือ

ช่วงค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ช่วงค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ช่วงค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ช่วงค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ช่วงค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ กำหนดคะแนนซึ่งอิงกลุ่มจากคะแนนเฉลี่ยของคำตอบทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์พิสัย (วิจิต อุ๋อัน, 2550) ในการกำหนดระดับความรู้ความเข้าใจ ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 6.67 – 10.00	หมายถึง	มีความรู้ในระดับมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.34 – 6.66	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 0 – 3.33	หมายถึง	มีความรู้ในระดับน้อย

2.3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปทำตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) นำแบบสอบถามที่สร้างไปหาคุณภาพของเครื่องมือและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ หลังจากปรับปรุงแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะในแต่ละตัวชี้วัด ความครอบคลุมของคำถาม ตลอดจนความชัดเจนของภาษาควบคู่กับการสร้างเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง กรอกผลการพิจารณาความสอดคล้อง (+1 เท่ากับข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามของตัวแปรที่กำหนด, 0 เท่ากับไม่แน่ใจ, และ -1 เท่ากับข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามของตัวชี้วัด) เพื่อนำไปคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์ค่า Index of Consistency (IC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า $IC > 0.66-1.00$ ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องหากพบว่ามีค่า IC มากกว่า 0.66 ทุกข้อ (รายละเอียดดังภาคผนวก ข) จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

(2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยแต่ละข้อคำถามต้องมีค่า Cronbach's Alpha ไม่ต่ำกว่า 0.7 ทุกข้อคำถาม โดยเฉพาะข้อคำถามลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ผลการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในแต่ละด้านและภาพรวมของข้อคำถามดังกล่าวแสดงในตาราง 4 มีค่าตั้งแต่ 0.78- 0.96 ดังนั้นแบบสอบถามมีค่าสูงเพียงพอต่อการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ (รายละเอียดดังภาคผนวก ค)

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

รายการ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค(α)
การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	0.962
ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน	0.917
ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด	0.884

รายการ	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค(α)
และเป็นธรรม	
ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส	0.860
ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหาร จัดการที่ดินเกิดการมีส่วนร่วมกันทุกๆ ภาคส่วน	0.941
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ใน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง	0.930
ความพึงพอใจของประชาชน	0.911
ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	0.776
บทบาทผู้นำหมู่บ้าน	0.859
การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	0.863
การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์	0.887

(3) นำแบบสอบถามที่ปรับแก้สมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของผู้วิจัย ที่กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ไว้ที่จำนวน 200 คริวเรือน

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

2.4.1 ติดต่อขอหนังสือจากภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อเป็นหนังสือแนะนำตัวใช้ในกรณีที่น่าไปเก็บข้อมูลกับประชาชนตลอดไปจนถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน

2.4.2 นำหนังสือแนะนำตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ออกจากภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ไปยื่นต่อประชาชนตลอดไปจนถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน เพื่อชี้แจงและขออนุญาตเก็บข้อมูล

2.4.3 ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง

2.4.4 รับเอกสารส่งกลับตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

2.4.5 นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการทางสถิติต่างๆ ที่ใช้

การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยมีการวิเคราะห์ค่าดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อแสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 2 คือ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรังว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ผู้วิจัยใช้การประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นและข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอในรูปตารางและตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติ

(2) การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นการวิเคราะห์ระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก กับตัวแปรตามซึ่งก็คือยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดินทั้ง 4 ด้านดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน

โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) มาเป็นตัววิเคราะห์ ผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนนี้จะทำให้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัจจัย

เชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยใช้เกณฑ์การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Diamantopoulos และ Siguaw, 2000) ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสถิติที่เป็นเกณฑ์การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา
χ^2/DF	น้อยกว่า 3.00
CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90
RMR	น้อยกว่า 0.08
RMSEA	น้อยกว่า 0.08
GFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90
AGFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน: ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุ ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ผู้วิจัยได้กำหนดผลการวิเคราะห์และการนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ระยะ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาระยะที่ 1 พัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านควนในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งมีผู้นำชุมชน ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านควน รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านควน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านควน จำนวน 3 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน 2 คน แกนนำกลุ่มแก้ไขปัญหาดินในตำบลบ้านควน จำนวน 4 คนและภาคประชาสังคม จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 14 คน ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำไปพัฒนาเป็นตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์และพัฒนาเป็นข้อคำถามต่อไป ซึ่งจากการสัมภาษณ์แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์โดยการหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ซ้ำ ๆ กันมาเป็นคำตอบ โดยมีรายละเอียดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านความสมดุลทางธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้ง 14 คน สามารถสรุปได้ว่า

การกำหนดแนวเขตระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกิน พื้นที่ที่อยู่อาศัยของประชาชนให้ชัดเจนแน่นอน แต่เนื่องจากที่ดินสาธารณะประโยชน์ของตำบลบ้านควนยังติดปัญหาความขัดแย้งกันในเรื่องการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ทับซ้อนกับที่ทำกินของชาวบ้าน เพราะฉะนั้นต้องแก้ปัญหาเหล่านี้ให้เสร็จสิ้นโดยใช้วิธีการหรือกระบวนการพิสูจน์สิทธิ์ เป็นการนำเอาเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับที่ดินมายืนยันหรือพิสูจน์กันว่ามีมาก่อนหรือหลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ โดยพิจารณาจากผลมติการบุกรุกที่ดินของรัฐหรือ(กบร) หลังจากที่มีการพิสูจน์สิทธิ์แล้วประชาชนที่เข้ามาอยู่ก่อนการ

ประกาศที่สาธารณะประโยชน์หน่วยงานภาครัฐควรมีการช่วยเหลือผู้คนที่เดือดร้อนโดยการออกโฉนดที่ดินหรืออาจจะมีการจ่ายค่าทดแทนให้ ส่วนประชาชนที่มาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์หน่วยงานภาครัฐควรมีการช่วยเหลือผู้คนที่เดือดร้อนโดยการให้ทำกินต่อไปแต่อาจจะมีการจัดที่ดินแบบให้เช่า หลังจากผ่านกระบวนการพิสูจน์สิทธิทั้งหมดแล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้ชัดเจนและไม่ทับซ้อนกับพื้นที่ใด ๆ มีการออกกฎระเบียบหรือมาตรการต่าง ๆ ป้องกันไม่ให้ใครบุกรุกหรือทำลายพื้นที่อนุรักษ์

ข้อคำถามหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ คือ การช่วยกันดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะประโยชน์ พื้นที่ทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ในตำบลบ้านควน ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล

ประเด็น การรังวัดแนวเขต พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกิน พื้นที่ ที่อยู่อาศัย

“คำถาม: ที่ผ่านมามีส่วนร่วมการรังวัดแนวเขต พื้นที่อนุรักษ์ ที่อยู่อาศัย มากน้อยแค่ไหน

คำตอบ: รัฐต้องมีการพิสูจน์สิทธิ โดยชาวบ้านต้องร่วมหลักฐาน/เอกสารที่บอกว่าตนเข้ามาอยู่ก่อนประกาศเป็นที่สาธารณะ”

ประเด็น การออกกฎระเบียบข้อกฎหมายบังคับใช้

“คำถาม: ท่านได้เข้าไปใช้ประโยชน์ ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ เช่น ตัดไม้ ห้ามเข้าไปเก็บเห็ด หาปลา หาหอย ล่าสัตว์ มากน้อยแค่ไหน

คำตอบ: ในชุมชนมีการออกกฎระเบียบ ในเขตพื้นที่อนุรักษ์ เช่น ตัดไม้ ห้ามเข้าไปเก็บเห็ด หาปลา หาหอย ล่าสัตว์”

จากผลการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถามซ้ำในประเด็นเดียวกันดังกล่าวและใช้ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับมาจับคู่ในแต่ละประเด็นได้ตัวชี้วัดในด้านความสมดุลทางธรรมชาติและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน จำนวนทั้งสิ้น 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) การได้รับข้อมูลความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ ในเรื่อง การรังวัดแนวเขต ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อนุรักษ์ ที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ ต.บ้านควน

(2) หน่วยงานภาครัฐได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน

(3) การได้เข้าร่วมการประชุมปรึกษาหารือ เกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่าง พื้นที่ทำกินพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน

(4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่าง พื้นที่ทำกินพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน

(5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในเรื่องการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน

(6) การมีส่วนร่วมในการติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผลกับหน่วยงานภาครัฐในการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน

(7) การมีโอกาสเสนอแนะแนวทางการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน

2. ด้านการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม เราควรจะบริหารจัดการอย่างไรให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่กระทบกับบุคคลอื่น ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้ง 14 คน สามารถสรุปได้ว่า ในพื้นที่ตำบลบ้านควนมีพื้นที่ที่ประกาศเป็นที่สาธารณะประโยชน์จำนวน 2,605 ไร่ ทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน 1,574 ไร่ ส่วนที่เหลือ 1,031 หน่วยงานราชการถือครองไว้หมด เพราะฉะนั้นมีบางหน่วยงานถือครองที่ดินที่เกินความจำเป็น ใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า ปลอมทิ้งที่ดินให้รกร้างว่างเปล่าไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ จากผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทั้ง 14 คนได้อธิบายและให้คำแนะนำว่า ควรให้มีการนำที่ดินที่มีการทิ้งรกร้างว่างเปล่าไม่ได้เกิดประโยชน์เหล่านี้มาจัดสรรที่ดินให้กับหน่วยงานภาครัฐด้วยตนเอง เพราะหน่วยงานภาครัฐบางหน่วยงานยังต้องมีการเช่าที่เช่าอาคารของเอกชนอยู่ เพราะฉะนั้นถ้าเกิดมีการจัดสรรที่ดินเหล่านี้ให้กับหน่วยงานดังกล่าว จะสามารถนำไปสู่การประหยัดงบประมาณของแผ่นดินปีหนึ่ง ๆ ได้พอสมควร

ทางออกอีกประเด็นหนึ่งก็คือ รัฐควรจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนในพื้นที่ให้ได้มีโอกาสใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีการทิ้งรกร้างว่างเปล่าเหล่านั้น เป็นการจัดสรรที่ดินในลักษณะให้ประชาชนได้เช่าเป็นที่ทำกิน ได้มีการปลูกผัก เลี้ยงปลา หรืออาจจะรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่ม ทำเป็นโครงการ โดยมีการทำสัญญาเช่าเป็นรายปี ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอีกแนวทางหนึ่งด้วย

ข้อคำถามหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดด้านการใช้ที่ดินสาธารณะ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม แก่ทุกฝ่าย คือ การใช้ประโยชน์ของที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการปลอมทิ้งที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า

ประเด็น พื้นที่สาธารณะประโยชน์ยังมีที่ดินทิ้งรกร้างว่างเปล่า บางหน่วยงานถือครองมาก แต่ใช้ไม่คุ้มค่า เกินความจำเป็น

“คำถาม: หน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านควนมีการจัดสรรพื้นที่ ที่ทิ้งรกร้างว่างเปล่าให้กับหน่วยงานอื่นที่มีการเช่าพื้นที่ เช่าอาคารหรือไม่ อย่างไร

“คำถาม: หน่วยงานรัฐ ได้จัดสรรที่ดินให้ประชาชน ได้เข้าไปทำกิน เช่น ปลูกผัก เลี้ยง ปลา มากแค่ไหน

ประเด็น พื้นที่สาธารณะประโยชน์ ตำบลบ้านควนเป็นพื้นที่ แบบพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนในการใช้ประโยชน์

“คำถาม: ท่านได้มีส่วนร่วมในการใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ เช่น การปลูกผัก เลี้ยง ปลา มากน้อยแค่ไหน

“คำถาม: หน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านควนมีการจัดสรรพื้นที่ ที่ทิ้งรกร้างว่างเปล่าให้กับชาวบ้านมากแค่ไหน

จากผลการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถามซ้ำในประเด็นเดียวกันดังกล่าวและใช้ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับมาจับคู่ในแต่ละประเด็นได้ตัวชี้วัดในด้านการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม จำนวนทั้งสิ้น 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) การได้รับข้อมูลจากหอกระจายข่าวของ ต. บ้านควนในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้ประชาชน เช่น ในการปลูกผักหรือเลี้ยงปลา ในพื้นที่สาธารณะประโยชน์

(2) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่สาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การสำรวจความคิดเห็นของโครงการตลาดชุมชน ต. บ้านควน

(3) การมีส่วนร่วมประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการให้ประชาชนในพื้นที่เช่าที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน

(4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการที่ดินเพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การร่วมวางแผนการจัดทำโครงการตลาดชุมชน หรือ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมและพันธุ์พืช

(5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการตลาดชุมชน หรือโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมและพันธุ์พืช ต. บ้านควน เช่น การมีส่วนร่วมในการปล่อยนกปล่อยปลา การนำต้นไม้มาปลูกในเขตอนุรักษ์ การนำของมาขายในตลาดชุมชน

(6) การเข้าร่วมติดตามผลการดำเนินงานในกิจกรรม หรือโครงการตลาดชุมชน หรือโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมและพันธุ์พืช ต.บ้านควน

(7) การลงประชามติ หรือ ออกเสียงในการขอใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ ในการจัดทำตลาดชุมชน หรือโครงการอื่นๆ ของ ต.บ้านควน

3. ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสได้มีที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย และบริการขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้

พึ่งตนเองได้ รวมทั้งป้องกันมิให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์ มีตัวชี้วัดความสำเร็จคือ มีจำนวนผู้ไร้ที่ดินทำกินลดลง โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

3.1 พัฒนาที่ดินเพื่อจัดให้ประชาชนมีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย โดยมีการจัดตั้งธนาคารที่ดินหรือกองทุนที่ดิน มีกลไกการจัดที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยให้ผู้ด้อยโอกาสในเมืองและชนบท และมีระบบข้อมูลของผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยจากภาครัฐ

3.2 บูรณาการการจัดที่ดินควบคู่ไปกับแผนพัฒนาต่าง ๆ โดยมีการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละโครงการ เร่งรัดการใช้ผังเมืองเพื่อกำหนดทิศทางการเติบโตของเมืองและชุมชน

3.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับโครงการจัดที่ดินทำกินของรัฐ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โครงการจัดที่ดินทำกินของรัฐ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเช่น อบต. หรือผู้นำท้องที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ควรจะมีการสำรวจประชาชนในพื้นที่ที่ไม่มีที่ดินทำกินของตนเองปกครองอยู่ว่ามีจำนวนเท่าไร หลังจากนั้นก็ควรจะมีการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินได้มีโอกาสได้ใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์อย่างเช่นพื้นที่ที่มีการทิ้งกร้างว่างเปล่า ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เพราะอย่างน้อยพื้นที่สาธารณะประโยชน์เหล่านั้นถ้าพูดกันในแง่กฎหมายก็เป็นประเภทพลเมืองใช้ร่วมกัน ประชาชนทุกคนก็ย่อมจะต้องมีสิทธิร่วมใช้ประโยชน์ได้ด้วย ไม่ใช่หน่วยงานภาครัฐใช้ประโยชน์อยู่เพียงฝ่ายเดียว

ข้อคำถามหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส คือ การจัดสรรให้ผู้ไม่มีที่ดินทำกิน ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินตามความเหมาะสม

ประเด็น ภาครัฐต้องมีมาตรการช่วยเหลือประชาชน หลังจากการตรวจสอบแล้วว่าเข้ามาอยู่ก่อนหรือหลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์

“คำถาม: สำนักงานปฏิรูปเกษตรกรรม (สปก.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการจัดสรรที่ดินให้กับชาวบ้าน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน สำหรับคนที่ไม่มีที่ดินทำกิน หรือคนที่ถูกให้ออกจากพื้นที่ หลังจากตรวจแล้วว่าเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ อย่างไร

คำตอบ: ที่ผ่านมารัฐมีการย้ายคนออกจากพื้นที่สาธารณะประโยชน์ หลังจากที่ตรวจสอบแล้วว่า เข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์

คำถาม: ท่านเคยต้องย้ายออกจากพื้นที่สาธารณะประโยชน์ หลังจากที่ตรวจสอบแล้วว่า เข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ รัฐมีมาตรการช่วยเหลือ”

จากผลการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถามซ้ำในประเด็นเดียวกันดังกล่าวและใช้ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับมาจับคู่ในแต่ละประเด็นได้ตัวชี้วัดในด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส จำนวนทั้งสิ้น 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) การได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐระดับใด เช่น สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในการจัดสรรพื้นที่ที่ดินทำกินให้กับประชาชน ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์

(2) การได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นระดับใด ในประเด็นการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชน ที่ไม่มีที่ทำกิน หลังจากตรวจสอบแล้วว่า ประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์

(3) การมีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกับหน่วยงานภาครัฐในระดับใด เช่น การสนทนากลุ่มประชาเสวนา ในประเด็นการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน

(4) การวางแผนร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐระดับใดในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์

(5) การร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐระดับใด เช่น มีการลงพื้นที่สำรวจ เพื่อจัดหาที่ดินให้กับคนที่ไม่มีที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์

(6) การมีโอกาสเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผลหลังจากมีการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์

(7) การได้เสนอแนะแนวทางให้กับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน

4. ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินที่อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน ลดปัญหาความซ้ำซ้อนและความล่าช้า โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จคือ มีระบบการบริหารจัดการที่ดินตามหลัก ธรรมาภิบาล โดยมีพันธกิจและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.1 จัดตั้งองค์กรที่กำหนดนโยบายที่ดินแห่งชาติ รวมทั้งการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ และจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

4.2 พัฒนาระบบการจัดทำแผนที่กำหนดแนวเขตที่ดินของรัฐ โดยเร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับและดำเนินการปรับข้อมูลแนวเขตที่ดินของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย

4.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ดินและข้อมูลศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในที่ดินนั้น โดยสร้างระบบโครงข่ายข้อมูลที่ดินและข้อมูลศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่น ๆ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลที่ดินให้ทันสมัยทั้งที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน

4.4 สร้างมิตีการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดินที่ดี

4.5 เสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการที่ดิน โดยเพิ่มบทบาทภาคประชาชนในการบริหารจัดการที่ดิน จัดตั้งกลไกระบบตรวจสอบการบริหารจัดการที่ดิน มีกลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยเปิดโอกาสให้ภาคีที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมดำเนินการ

4.6 พัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการที่ดิน โดยสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินโดยมีแผนงานการวิจัยที่เป็นระบบและต่อเนื่อง มีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานวิจัยด้านการบริหารจัดการที่ดินอย่างต่อเนื่อง ให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้และเครือข่ายองค์ความรู้ระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการที่ดิน

ข้อคำถามหลักเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ คือ การร่วมมือกันการจัดการที่ดิน โดยทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ประเด็น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายท้องถิ่น และภาคประชาชน ยังขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่ดิน

“คำถาม: มีการเข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มแก้ไขปัญหาที่ดิน/สภาองค์กรชุมชน ต. บ้านควน / สกว. จังหวัดตรัง ในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดิน ของต บ้านควน หรือไม่ อย่างไร

ประเด็น ฝ่ายปกครอง อบต ขาดความรู้ ความเข้าใจ ยังไม่เห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

“คำถาม: ที่ผ่านมา อบต ฝ่ายปกครอง ได้เข้ามาช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา เข้ามาคลี่คลาย ปัญหาความเดือดร้อน ของชาวบ้าน ต บ้านควน อย่างไร

ประเด็น เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินยังไม่ได้กำหนดนโยบายของท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และไม่ได้บรรจุในแผนพัฒนา 3-5 ปี

“คำถาม: ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วม ขาดการให้ข้อมูล เกี่ยวกับเอกสารหลักฐาน ที่เกี่ยวกับที่ดิน เช่น หลักฐาน สค 1 นส 3 ร่องรอยการทำประโยชน์ หลักฐาน อายุของต้นมะพร้าว หลักฐานการยื่นขอทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง การสืบประวัติรายแปลง การได้มาของที่ดิน รับมรดก เบิกสร้างด้วยตนเอง ซื้อมาจากใคร เมื่อใด

จากผลการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถามซ้ำในประเด็นเดียวกันดังกล่าวและใช้ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับมาจับคู่ในแต่ละประเด็นได้ตัวชี้วัดในด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ จำนวนทั้งสิ้น 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

- (1) การได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐระดับใด เช่น การประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้คนที่มียึดหลักฐานที่ดิน (สค1, นส3) ไปแจ้งสงวนที่ดิน เพื่อก่อเอกสารสิทธิโฉนดที่ดิน
- (2) การได้แสดงความคิดเห็นการแก้ไขปัญหาที่ดินระดับใด เช่น เวทีเสวนาในงานทำบุญประจำปี ต.บ้านควน
- (3) การเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน
- (4) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานในกระบวนการพิสูจน์สิทธิ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน
- (5) การมีส่วนร่วมในการร่วมกันปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการพิสูจน์สิทธิ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน
- (6) การมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผล มติ กบร. ในประเด็นปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน
- (7) การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน

จะเห็นว่าการบริหารจัดการที่ดินยังคงต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการที่ดินที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา เนื่องจากการที่ประเทศไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินอยู่ในหลาย ๆ กระทรวง ซึ่งคณะกรรมการแต่ละกระทรวงมีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่ดินที่แตกต่างกันไปตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ทำให้การบริหารจัดการที่ดินไม่มีความเป็นเอกภาพ ไม่มีทิศทางเดียวกันและบางนโยบายไม่มีความต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีหรือเปลี่ยนรัฐบาลทำให้การบริหารจัดการที่ดินไร้ทิศทาง ขาดการประสานงานและความต่อเนื่อง ทำให้เกิดความสับสนต่อผู้ปฏิบัติงานและประชาชนในพื้นที่ จึงต้องมีการเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่กำหนดทิศทาง ยุทธศาสตร์และประสานแผนงานต่าง ๆ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้เกิดการบูรณาการและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

สำหรับในส่วนของความร่วมมือกันนั้น ที่ผ่านมามีความร่วมมือของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในด้านนี้ถือว่าน้อยมาก ประชาชนก็ยังไม่เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น หน่วยงานภาครัฐก็ไม่ได้สร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนอย่างจริงจัง ไม่มีการปรึกษา ไม่มีการวางแผน ร่วมกัน จะทำโครงการอะไรก็ไม่ได้สอบถามถึงความต้องการของประชาชน จนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน เพราะฉะนั้นรัฐควรมีการให้ข้อมูลและทำความเข้าใจกับประชาชนในเรื่อง การกำหนดแนวเขตระหว่างพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกมุมมอง ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญควรมีการอธิบายทำความเข้าใจให้ประชาชนได้รับรู้ถึงความสำคัญของพื้นที่อนุรักษ์ให้มากขึ้น

การให้ข้อมูลกับประชาชน อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจน การใช้สื่ออื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อบุคคล และหอกระจายข่าว เป็นต้น ควรมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องให้มากหรือถ้าให้ดีควรจะให้ตัวแทนจากภาคประชาชนไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำในโครงการต่าง ๆ ให้มากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นทางออกที่ดีและเหมาะสมมาก อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจในการให้หรือไม่ให้ ข้อมูลดังกล่าวแก่ประชาชน จึงควรมีข้อกำหนดให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำและกระทำ อย่างทั่วถึง การให้ข้อมูลแก่ประชาชนจะต้องให้อย่างทั่วถึง ถูกต้อง เที่ยงตรง ทันการณ์ เข้าใจได้ง่าย และไม่มีค่าใช้จ่ายมาเป็นอุปสรรคในการได้รับข้อมูลนั้น ๆ

ผลการศึกษาระยะที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดิน สาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

การวิเคราะห์ในระยะเวลาที่สองเป็นวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากการ พัฒนามาในระยะเวลาที่หนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ใน

การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัม

ประสิทธิทธิพิผล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการนำเสนอ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ใช้สัญลักษณ์แทนค่าสถิติ และตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าสถิติ ได้แก่

\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Max	แทน	ค่าสูงสุด
Min	แทน	ค่าต่ำสุด
SK	แทน	ค่าความเบ้
KU	แทน	ค่าความโด่ง
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์
df	แทน	ค่าองศาอิสระ
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน
AGFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว
CFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ
RMSEA	แทน	รากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง
RMR	แทน	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือยกกำลังสอง
SRMR	แทน	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือยกกำลังสองมาตรฐาน
R^2	แทน	สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง
b	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE.	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

2. สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปร ได้แก่

Balance	แทน	ด้านการรักษาสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และ การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน
---------	-----	--

Using	แทน	ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม
Manage	แทน	ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส
Unity	แทน	ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ ในการบริหารจัดการที่ดิน
Sex	แทน	เพศ
Satis	แทน	ความพึงพอใจ
Role	แทน	บทบาทผู้นำหมู่บ้าน
Strength	แทน	ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน
Promote	แทน	การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้อง
Commun	แทน	การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์
Knowledge	แทน	ความรู้ความเข้าใจ
Age1	แทน	ช่วงอายุ 20-30 ปี
Age2	แทน	ช่วงอายุ 31-40 ปี
Age3	แทน	ช่วงอายุ 41-50 ปี
Age4	แทน	ช่วงอายุ 51-60 ปี
Age5	แทน	ช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไป
education1	แทน	การศึกษาระดับประถมศึกษา
education2	แทน	การศึกษาระดับมัธยมต้น
education3	แทน	การศึกษาระดับมัธยมปลาย
education4	แทน	การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป
Career1	แทน	อาชีพทำสวนยาง
Career2	แทน	อาชีพรับราชการ
Career3	แทน	อาชีพธุรกิจส่วนตัว
Career4	แทน	รับจ้างทั่วไป
Career5	แทน	พนักงานบริษัท
Income1	แทน	ช่วงรายได้ 5000-10000
Income2	แทน	10001-15000
Income3	แทน	15001-20000

Income4	แทน	20001-25000
Income5	แทน	25001-30000
Income6	แทน	รายได้มากกว่า 30000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ได้แก่ ข้อมูลด้านเพศ อายุ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ และรายได้ ผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงค่าจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	จำนวน (n=200)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	97	48.5
หญิง	103	51.5
อายุ (ปี)		
20 – 30	18	9.0
31 – 40	45	22.5
41 – 50	65	32.5
51 – 60	46	23.0
61 ขึ้นไป	26	13.0
วุฒิการศึกษา		
ประถม	95	47.5
มัธยมต้น	14	7.0
มัธยมปลาย	38	19.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	53	26.5

ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (n=200)	ร้อยละ
อาชีพ		
ทำสวนยาง	99	49.5
รับราชการ	27	13.5
ธุรกิจส่วนตัว	32	16.0
รับจ้างทั่วไป	19	9.5
พนักงานบริษัท	2	1.0
อื่นๆ	21	10.5
รายได้ (บาท)		
5,000 - 10,000	96	48.0
10,001 - 15,000	53	26.5
15,001 - 20,000	13	6.5
20,001 - 25,000	14	7.0
25,001 - 30,000	10	5.0
มากกว่า 30,000 ขึ้นไป	14	7.0

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.5 เพศชายร้อยละ 48.5 มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาคืออายุอยู่ในช่วง 51 – 60 ปี ร้อยละ 23.0 อายุในช่วง 31 – 40 ปี ร้อยละ 22.5 นอกจากนี้มีอายุตั้งแต่ 61 ขึ้นไป และในช่วง 20 – 30 ปี ร้อยละ 13.0 และ 9.0 ตามลำดับ มีวุฒิการศึกษา ระดับประถมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.5 รองลงมาคือการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 26.5 มีการศึกษาในระดับมัธยมปลาย และมัธยมต้น ร้อยละ 19.0 และ 7.0 ตามลำดับ

สำหรับอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีอาชีพทำสวนยางมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคืออาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 16.0 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 13.5 อาชีพอื่นๆ ร้อยละ 10.5 นอกจากนี้มีอาชีพรับจ้างทั่วไป และพนักงานบริษัท ร้อยละ 9.5 และ 1.0 ตามลำดับ โดยมีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาคือรายได้ 10,001 - 15,000 บาท ร้อยละ 26.5 มีรายได้ 20,001 - 25,000 บาท และมากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 7.0 เท่ากัน

นอกจากนี้ยังมีรายได้ 15,001 - 20,000 บาท และ 25,001 - 30,000 บาท ร้อยละ 6.5 และ 5.0 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรตามในแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 7-10

ตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วม ในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัดด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. ท่านเคยได้รับข้อมูลความรู้จากหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการรังวัดแนวเขต ระหว่าง พื้นที่ทำกิน พื้นที่อนุรักษ์ ที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.84	.972	น้อย	1.00	5.00	0.95	0.27
2. หน่วยงานภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่าง พื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.83	.919	น้อย	1.00	5.00	0.97	0.48
3. ท่านเคยได้เข้าร่วมการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่าง พื้นที่ทำกินพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.84	.939	น้อย	1.00	5.00	0.89	-0.04
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่าง พื้นที่ทำกินพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.76	.958	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.16	0.79
5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในเรื่องการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.73	.916	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.30	1.51

ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัดด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
6. ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผลกับหน่วยงานภาครัฐ ในการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.61	.838	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.32	1.25
7. ท่านได้มีโอกาสเสนอแนะแนวทางการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.54	.813	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.54	2.04
รวม	1.73	.728	น้อยที่สุด	1.00	4.29	1.00	0.37

จากตาราง 7 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน เท่ากับ 1.73 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน อยู่ในระดับน้อยที่สุด และพบว่าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.728 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืนแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัดในด้านความสมดุลทางธรรมชาติการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืน ทั้ง 7 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 1.54 - 1.84 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย

โดยตัวชี้วัดข้อ 1 เรื่องได้รับข้อมูลความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ ในเรื่องการรังวัดแนวเขต ระหว่าง พื้นที่ทำกิน พื้นที่อนุรักษ์ที่อยู่อาศัย ในพื้นที่ ต.บ้านควน มีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 1.84$) และตัวชี้วัดข้อ 7 เรื่องการมีโอกาสเสนอแนะแนวทางการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ให้กับหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ในพื้นที่ ต.บ้านควน ($\bar{X} = 1.54$) มีระดับน้อยที่สุด ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าระหว่าง 0.813 - 0.972 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.89 – 1.54 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.04 – 2.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืนไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตาราง 8 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

ตัวชี้วัดด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. ท่านเคยได้รับข้อมูลจากหอกระจายข่าวของ ต. บ้านควนในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้ประชาชน เช่น ในการปลูกผักหรือเลี้ยงปลา ในพื้นที่สาธารณะประโยชน์	1.79	.931	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.02	0.30
2. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่สาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การสำรวจความคิดเห็นของโครงการตลาดชุมชน ต. บ้านควน	1.78	.993	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.36	1.46
3. ท่านได้มีส่วนร่วมประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานภาครัฐ ในเรื่องการให้ประชาชนในพื้นที่เช่าที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน	1.65	.889	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.43	1.96

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวชี้วัดด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการที่ดิน เพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การร่วมวางแผนการจัดทำโครงการตลาดชุมชน หรือ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมและพันธุ์พืช	1.69	.905	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.36	1.66
5. ท่านได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการตลาดชุมชนหรือโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมและพันธุ์พืช ต.บ้านควน เช่น การมีส่วนร่วมในการปล่อยนกปล่อยปลา การนำต้นไม้มาปลูกในเขตอนุรักษ์ การนำของมาขายในตลาดชุมชน	1.95	1.041	น้อย	1.00	5.00	1.05	0.59
6. ท่านเข้าร่วมติดตามผลการดำเนินงานในกิจกรรม หรือ โครงการตลาดชุมชน หรือ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมและพันธุ์พืช ต.บ้านควน	1.84	.990	น้อย	1.00	5.00	1.18	1.05
7. ที่ผ่านมามีท่านเคยลง ประชามติ หรือ ออกเสียงในการขอใช้พื้นที่สาธารณะประโยชน์ ในการจัดทำตลาดชุมชน หรือ โครงการอื่นๆ ของ ต.บ้านควน	1.74	.921	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.33	1.73
รวม	1.78	0.752	น้อยที่สุด	1.00	4.86	1.24	1.68

จากตาราง 8 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม จำนวน 7 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 1.77 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม อยู่ในระดับน้อยที่สุด และพบว่าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.751 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัด ในด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ทั้ง 7 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 1.65 - 1.95 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมี ความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด โดยตัวชี้วัดข้อ 5 ท่านได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการตลาดชุมชน หรือ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมและพันธุ์พืช ต. บ้านควน เช่น การมีส่วนร่วมในการปล่อยนกปล่อยปลา การนำต้นไม้มาปลูกในเขตอนุรักษ์ การนำของมาขายในตลาดชุมชน ($\bar{X} = 1.95$) มีระดับมากที่สุด และตัวชี้วัดข้อ 3 ท่านได้มีส่วนร่วมประชุมปรึกษาหารือกับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการให้ประชาชนในพื้นที่เช่าที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน ($\bar{X} = 1.65$) มีระดับน้อยที่สุด ส่วนค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าระหว่าง 0.889 - 1.041 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญ ของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรมแตกต่างกันน้อย หรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ ระหว่าง 1.02 – 1.43 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง 0.30 – 1.96 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรมไม่เบี่ยงเบนมาก จากการแจกแจงปกติ

ตาราง 9 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมใน ระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

ตัวชี้วัดด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. ท่านเคยได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐระดับใด เช่น สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในการจัดสรร พื้นที่ที่ดินทำกินให้กับประชาชน ต.บ้านควน หลังจาก ตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศ ที่สาธารณะประโยชน์	1.81	.993	น้อย	1.00	5.00	1.22	1.11
2. ท่านมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นระดับใด ในประเด็น การจัดสรรที่ดินให้กับประชาชน ที่ไม่มีที่ทำกิน หลังจากตรวจสอบแล้วว่า ประชาชนเข้ามาอยู่หลังการ ประกาศที่สาธารณะประโยชน์	1.78	.920	น้อย ที่สุด	1.00	5.00	1.16	1.10

ตาราง 9 (ต่อ)

ตัวชี้วัดด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
3. ท่านได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกับหน่วยงานภาครัฐในระดับใด เช่น การสนทนากลุ่มประชาเสวนา ในประเด็นการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน	1.70	.901	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.33	1.62
4. ท่านได้มีการวางแผนร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐระดับใดในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์	1.72	.903	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.25	1.18
5. ท่านมีการร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐระดับใด เช่น มีการลงพื้นที่สำรวจ เพื่อจัดหาที่ดินให้กับคนไม่มีที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์	1.63	.910	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.53	2.08
6. ท่านได้มีโอกาสเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผลหลังจากมีการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์	1.58	.894	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.80	3.31
7. ท่านได้เสนอแนะแนวทางให้กับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน ระดับใด	1.60	.880	น้อยที่สุด	1.00	5.00	1.64	2.87
รวม	1.68	.737	น้อยที่สุด	1.00	4.57	1.25	1.15

จากตาราง 9 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส จำนวน 7 ตัวชี้วัด พบว่าค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 1.68 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส อยู่ในระดับน้อยที่สุด และพบว่าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.737 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน

ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัดในด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ทั้ง 7 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 1.58-1.81 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย โดยตัวชี้วัดข้อ 1 เรื่องการได้รับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐระดับใด เช่นสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในการจัดสรรพื้นที่ที่ดินทำกินให้กับประชาชน ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์มีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 1.81$) และตัวชี้วัดข้อ 6 เรื่องการมีโอกาสเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผลหลังจากมีการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่หลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ ($\bar{X} = 1.58$) มีระดับน้อยที่สุด ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าระหว่าง 0.880 – 0.993 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 1.16 – 1.80 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง 1.10 – 3.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วม
ในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มี
เอกภาพ

ตัวชี้วัดด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มี เอกภาพ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงาน ภาครัฐระดับใด เช่น การประกาศหรือ ประชาสัมพันธ์ให้คนที่มีส่วนที่ดิน (สค1, นส3) ไปแจ้งสงวนที่ดิน เพื่อออกเอกสารสิทธิ โฉนดที่ดิน	1.99	.969	น้อย	1.00	5.00	0.91	0.53
2. ท่านเคยได้แสดงความคิดเห็นการแก้ไขปัญหา ที่ดินระดับใด เช่น เวทีเสวนาในงานทำบุญ ประจำปี ต.บ้านควน	1.77	.981	น้อย ที่สุด	1.00	5.00	1.15	0.66
3. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐ ในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะ ประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควนระดับใด	1.81	1.006	น้อย	1.00	5.00	1.21	0.86
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานใน กระบวนการพิสูจน์สิทธิ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดิน สาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน ระดับใด	1.82	1.044	น้อย	1.00	5.00	1.08	0.22
5. ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมกันปฏิบัติตาม ขั้นตอนกระบวนการพิสูจน์สิทธิ เพื่อแก้ไข ปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต. บ้านควน ระดับใด	1.91	1.050	น้อย	1.00	5.00	0.98	0.16
6. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและ ประเมินผล มติ กปร. ในประเด็นปัญหาที่ดิน สาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน ระดับใด	1.78	.984	น้อย ที่สุด	1.00	5.00	1.17	0.69
7. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในเรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ใน พื้นที่ ต.บ้านควน ระดับใด	1.88	1.017	น้อย	1.00	5.00	1.09	0.68
รวม	1.85	.829	น้อย	1.00	5.00	0.96	0.35

จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ จำนวน 7 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 1.85 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด และพบว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.829 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัด ในด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ ทั้ง 7 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 1.77 -1.99 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย โดยตัวชี้วัดข้อ 1 ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐระดับใดเช่น การประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้คนที่มีหลักฐานที่ดิน (สค1, นส3) ไปแจ้งสงวนที่ดิน เพื่อออกเอกสารสิทธิ โฉนดที่ดินมีระดับมากที่สุด (\bar{X} =1.99) และตัวชี้วัดข้อ 2 ท่านเคยได้แสดงความคิดเห็นการแก้ไขปัญหาที่ดินระดับใดเช่น เวทีเสวนาในงานทำบุญประจำปี ต.บ้านควน มีระดับน้อยที่สุด (\bar{X} =1.77) ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.969 - 1.050 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.91 – 1.21 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง 0.16 – 0.86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรอยู่ในระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด โดยตัวชี้วัดข้อที่ 1 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด และตัวชี้วัดข้อที่ 7 ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.89 – 1.80 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.04 – 3.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรในส่วนนี้ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ และมีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีโลคัลไลส์สูงสุดสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate)

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปรภายในและภายนอก ดังแสดงในตาราง 11 - 16

ตาราง 11 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์

ตัวชี้วัด	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
ความรู้ความเข้าใจ	6.84	1.73	ปานกลาง	3.00	10.00	0.34	-0.86

จากตาราง 11 พบว่า ประชาชนมีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 6.84 ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่า 1.73 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้ 0.34 และค่าความโด่ง - 0.86 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตาราง 12 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความพึงพอใจของประชาชน

ตัวชี้วัดความพึงพอใจของประชาชน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์	2.16	1.08	น้อย	1.00	5.00	0.78	0.06
2. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์	2.19	1.05	น้อย	1.00	5.00	0.72	0.02
3. ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์	2.37	1.14	น้อย	1.00	5.00	0.42	-0.58
4. โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์	2.44	1.07	น้อย	1.00	5.00	0.17	-0.76
5. ประชาชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์	2.36	1.05	น้อย	1.00	5.00	0.19	-0.73
รวม	2.31	0.92	น้อย	1.00	5.00	0.36	-0.25

จากตาราง 12 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความพึงพอใจของประชาชน จำนวน 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 2.31 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความพึงพอใจของประชาชน อยู่ในระดับน้อย และพบว่าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.92 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความพึงพอใจของประชาชน แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัดในด้านความพึงพอใจของประชาชน ทั้ง 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 2.16 – 2.44 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย โดยตัวชี้วัดข้อ 4 โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์มีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.44$) และตัวชี้วัด

ข้อ 1 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ มีระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.16$) ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.05 - 1.14 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความพึงพอใจของประชาชน แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.17 - 0.78 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.76 - 0.06 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรมีน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรมีน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านความพึงพอใจของประชาชนไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตาราง 13 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดีมีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในหมู่บ้าน	2.73	1.11	ปานกลาง	1.00	5.00	0.10	-0.76
2. ผู้นำหมู่บ้านของท่านมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน	2.60	1.10	น้อย	1.00	5.00	0.19	-0.74
3. ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน	2.64	1.09	ปานกลาง	1.00	5.00	0.09	-0.72
4. ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถที่จะเป็นตัวกลางในการเจรจาแก้ปัญหาต่างๆ ระหว่างรัฐกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี	2.59	1.09	น้อย	1.00	5.00	0.09	-0.80
5. ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	2.50	1.03	น้อย	1.00	5.00	0.14	-0.57
รวม	2.61	0.98	ปานกลาง	1.00	5.00	0.10	-0.65

จากตาราง 13 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) จำนวน 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 2.61 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.98 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัดในด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ทั้ง 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 2.50 - 2.73 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อยและปานกลาง โดยตัวชี้วัดข้อ 1 ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดีมีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในหมู่บ้านมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.73$) และตัวชี้วัดข้อ 5 ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดีมีระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.50$) ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.03 - 1.11 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.09 - 0.19 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.57 ถึง -0.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน) ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตาราง 14 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. ประชาชนมีความรักและสามัคคีกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	2.84	1.01	ปานกลาง	1.00	5.00	0.12	-0.11
2. ผู้นำในหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความขัดแย้งและให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี	2.84	1.06	ปานกลาง	1.00	5.00	-0.07	-0.63
3. หมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี	2.65	1.09	ปานกลาง	1.00	5.00	0.16	-0.51
4. ประชาชนในหมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง	2.97	1.05	ปานกลาง	1.00	5.00	-0.11	-0.42
5. ประชาชนในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นหมู่บ้านเข้มแข็งไม่มีปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด	2.89	1.06	ปานกลาง	1.00	5.00	-0.10	-0.43
รวม	2.84	0.90	ปานกลาง	1.00	5.00	-0.18	-0.35

จากตาราง 14 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน จำนวน 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 2.84 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.90 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้านแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัดในด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ทั้ง 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 2.65 – 2.97 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยตัวชี้วัดข้อ 4 ประชาชนใน

หมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.97$) และตัวชี้วัดข้อ 3 หมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา ด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.65$) ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.01 - 1.09 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้านแตกต่างกัน น้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นลบ โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.11 - 0.16 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.63 ถึง -0.11 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัดด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจาก หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามโครงการ หรือ กิจกรรมต่างๆ ของตำบล	2.31	1.03	น้อย	1.00	5.00	0.52	-0.31
2. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความรู้และร่วมประชุมกับประชาชน เพื่อวางแผนการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์	2.19	1.03	น้อย	1.00	5.00	0.69	0.04
3. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค	2.29	1.08	น้อย	1.00	5.00	0.48	-0.41
4. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่	2.26	0.96	น้อย	1.00	5.00	0.60	0.04
5. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้มีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของตำบล	2.17	1.09	น้อย	1.00	5.00	0.67	-0.22
รวม	2.24	0.89	น้อย	1.00	5.00	0.76	0.38

จากตาราง 15 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 2.24 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับน้อย และพบว่าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.89 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัดในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 2.17 – 2.31 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย โดยตัวชี้วัดข้อ 1 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามโครงการ หรือ กิจกรรมต่างๆ ของตำบลมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.31$) และตัวชี้วัดข้อ 5 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้มีการสนับสนุน งบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของตำบล มีระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.17$) ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.96 - 1.09 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.48 – 0.69 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.41 ถึง 0.04 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตาราง 16 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

ตัวชี้วัดด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์	\bar{X}	S.D.	ระดับ	Min	Max	SK	KU
1. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการจัดประชุมประชาชนเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง	2.19	1.03	น้อย	1.00	5.00	0.59	-0.20
2. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารหลากหลายช่องทาง	2.20	1.08	น้อย	1.00	5.00	0.57	-0.40
3. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง	2.33	1.13	น้อย	1.00	5.00	0.54	-0.52
4. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการสร้างเครือข่ายประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด	2.37	1.01	น้อย	1.00	5.00	0.39	-0.37
5. ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเองหรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นกันเอง	2.56	1.13	น้อย	1.00	5.00	0.31	-0.76
รวม	2.33	0.94	น้อย	1.00	5.00	0.56	-0.18

จากตาราง 16 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ จำนวน 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) โดยรวมเท่ากับ 2.33 แสดงว่าในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย และพบว่าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมเท่ากับ 0.94 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

เมื่อได้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายตัวชี้วัด ในด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ทั้ง 5 ตัวชี้วัด พบว่า ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ระหว่าง 2.19 – 2.56 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นรายตัวชี้วัดอยู่ในระดับน้อย โดยตัวชี้วัดข้อ 5 ประชาชน

สามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเองหรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวกรวดเร็ว และเป็นกันเองมีระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 2.56$) และตัวชี้วัดข้อ 1 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการจัดประชุมประชาชนเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง มีระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.19$) ส่วนค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.01 - 1.13 หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับตำบล ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์แตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน

สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นลบ โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.31 - 0.59 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.76 ถึง -0.20 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้วัดตัวแปรตามในแบบจำลองสมการโครงสร้างของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ดังแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้วัดตัวแปรตามการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน

	Sex	Age1	Age2	Age3	Age4	educa tion1	educa tion2	educa tion3	Caree r1	Caree r2	Caree r3	Caree r4	Caree r5	Incom e1	Incom e2	Incom e3	Incom e4	Incom e5	knowl edge	satis	role	streng th	prom ote	comm un	bala nce
Sex	1																								
Age1	.060	1																							
Age2	.044	-.169*	1																						
Age3	-.053	-.218**	-.374**	1																					
Age4	.031	-.172*	-.294**	-.379**	1																				
education1	-.039	-.159*	-.297**	-.019	.194**	1																			
education2	-.008	-.018	.040	.061	-.057	-.261**	1																		
education3	.087	.070	.075	-.037	.038	-.461**	-.133	1																	
Career1	.060	-.137	-.174*	.103	.053	.420**	.003	-.097	1																
Career2	.091	.029	.067	.038	-.042	-.346**	-.051	-.005	-.391**	1															
Career3	-.122	.101	.157*	-.186**	.053	-.169*	.094	.102	-.432**	-.172*	1														
Career4	.041	-.042	.111	.066	-.056	-.035	-.022	.104	-.321**	-.128	-.141*	1													
Career5	.098	.144*	.066	-.070	-.055	-.096	-.028	-.049	-.100	-.040	-.044	-.033	1												
Income1	-.109	-.022	.058	-.090	-.073	.389**	.011	-.083	.350**	-.292**	-.174*	.064	-.097	1											
Income2	.107	-.030	.002	-.005	.076	-.095	.013	.113	.017	.028	.109	-.117	-.060	-.577**	1										
Income3	.012	-.012	-.093	.077	.049	-.048	-.072	.079	-.058	.015	.051	-.085	.177*	-.253**	-.158*	1									
Income4	.031	.119	.134	-.107	-.010	-.222**	.078	-.033	-.272**	.064	.148*	-.022	.169*	-.264**	-.165*	-.072	1								
Income5	-.007	.008	-.014	.086	-.071	-.172*	.027	.064	-.227**	.044	.025	.239**	-.023	-.220**	-.138	-.060	-.063	1							
knowledge	.055	.029	.113	-.035	-.094	-.022	.060	-.059	-.111	.105	.001	.060	-.020	-.039	-.030	.036	.025	.075	1						
satis	.040	-.074	-.005	-.036	.040	.021	-.015	.058	.001	.113	-.089	.018	-.033	.081	-.113	-.052	.062	.043	-.009	1					
role	.104	-.044	-.003	-.058	.102	-.007	-.032	.071	.019	.180*	-.143*	.041	-.115	-.053	.015	-.079	-.020	.063	-.037	.677**	1				
strength	.072	-.095	.060	-.006	.017	-.071	.058	.005	-.060	.211**	-.006	-.010	-.127	-.061	-.040	-.047	.023	.046	-.014	.579**	.697**	1			
promote	-.028	-.066	-.009	.020	-.055	-.018	.013	-.051	-.132	.165*	-.033	-.019	-.061	-.023	-.084	-.063	.009	.108	-.076	.687**	.598**	.561**	1		
commun	-.053	.038	-.031	-.039	-.015	-.055	-.026	.033	-.161*	.126	.059	-.067	-.078	-.088	-.013	-.015	.071	.037	-.101	.589**	.593**	.531**	.813**	1	
balance	.176*	-.026	.057	-.048	.019	-.125	-.031	.093	-.088	.132	.051	.034	-.003	.044	-.109	-.100	-.020	.097	.030	.580**	.413**	.410**	.552**	.462**	1

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 17 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปร และปัญหา Multicollinearity พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 36 คู่ และที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 21 คู่ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางบวกและลบ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ $-0.577 - 0.813$ โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์กับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.813 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ (2) ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม (3) ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส และ (4) ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

(1) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

(1.1) ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง

แบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ มีตัวแปรสังเกตได้ 11 ตัวแปร จำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 66 ตัวแปร พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จำนวน 24 ตัวแปร แบบจำลองมีค่าองค์ประกอบเป็นอิสระเท่ากับ 42 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองสมมติฐานสามารถระบุค่าได้และมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี

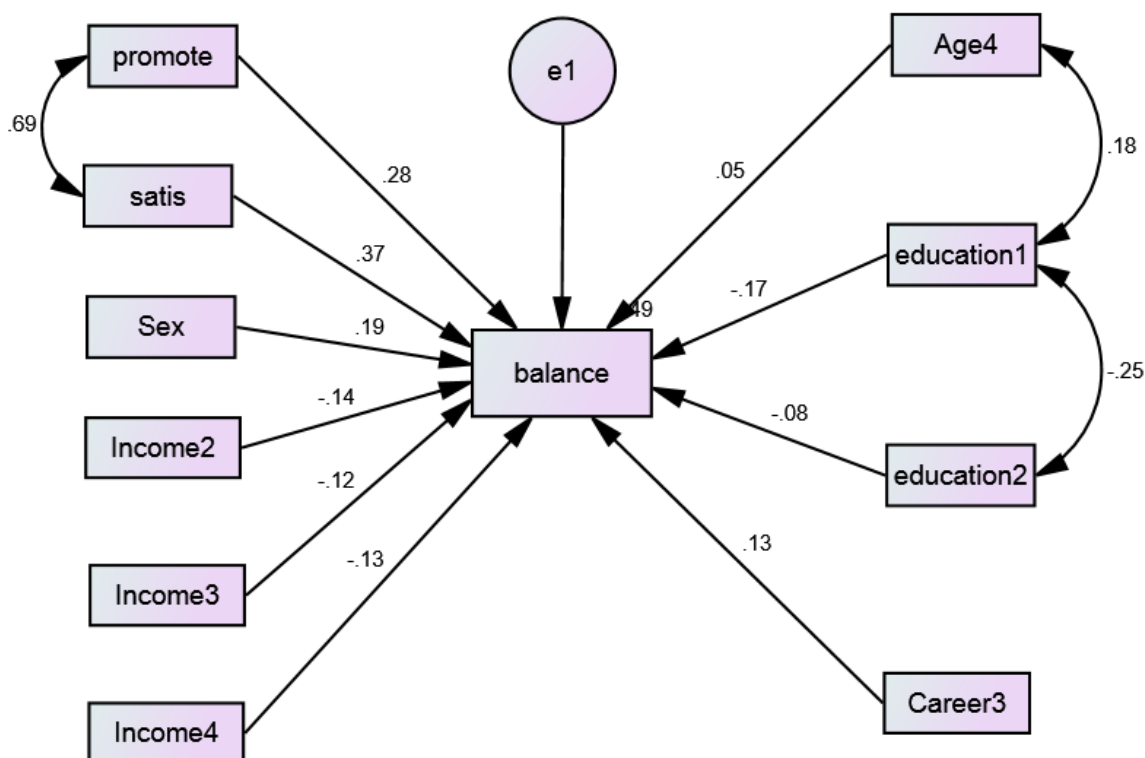
(1.2) ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในตอนแรก พบว่าแบบจำลองไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 1954.005 ที่องศาอิสระเท่ากับ 276 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 7.080 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.061 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.602 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.531 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.105 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.175

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับแบบจำลองที่มีความเป็นไปได้ทางทฤษฎี โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน ผลการปรับทำให้ได้แบบจำลองการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 67.568 ที่องศาอิสระเท่ากับ 42 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.609 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.900 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.947 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.917 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.014 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.055 ดังแสดงในตาราง 18 และภาพประกอบ 5

ตาราง 18 ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

ดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนปรับแบบจำลอง		หลังปรับแบบจำลอง	
χ^2/DF	น้อยกว่า 3.00	7.080	ไม่ผ่าน	1.609	ผ่าน
CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.061	ไม่ผ่าน	0.900	ผ่าน
RMR	น้อยกว่า 0.08	0.105	ไม่ผ่าน	0.014	ผ่าน
RMSEA	น้อยกว่า 0.08	0.175	ไม่ผ่าน	0.055	ผ่าน
GFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.602	ไม่ผ่าน	0.947	ผ่าน
AGFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.531	ไม่ผ่าน	0.917	ผ่าน

ภาพประกอบ 5 โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

(1.3) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากตาราง 19 พบว่า $R^2 = 0.491$ นั่นคือ การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ถูกอธิบายความแปรปรวนด้วยปัจจัยเชิงเหตุได้ร้อยละ 49.1 ซึ่งปัจจัยเชิงเหตุทุกตัวมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ยกเว้นปัจจัยด้านอายุที่อยู่ในช่วง 51 - 60 ปี และการศึกษาระดับมัธยมต้น ที่ไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 เรียงตามลำดับ ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.366 (S.E.= 0.056, C.R.= 5.261, $p=.000$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อคะแนนความพึงพอใจของประชาชน เพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐานจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติเพิ่มขึ้น 0.366 คะแนนมาตรฐาน และตัวแปรเชิงเหตุอื่น ๆ สามารถอธิบายได้ในทำนองเดียวกัน ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.284 (S.E.= 0.058, C.R.= 4.076, $p=.000$) เพศ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.194 (S.E.= 0.075, C.R.= 3.832, $p=.000$) และอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.132 (S.E.= 0.102, C.R.= 2.607, $p=.009$) มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติที่ระดับนัยสำคัญ .01 น้อยที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ การศึกษาระดับประถม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.173 (S.E.= 0.078, C.R.= -3.31, $p=.001$) หมายความว่า การศึกษาระดับประถม มีคะแนนมาตรฐานการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ 0.173 คะแนนมาตรฐานในทางตรงกันข้าม เมื่อกำหนดให้การศึกษาในระดับอื่น ๆ คงที่ และตัวแปรเชิงเหตุอื่น ๆ สามารถอธิบายได้ในทำนองเดียวกัน ได้แก่ รายได้ 10,001 - 15,000 บาท มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.136 (S.E.= 0.085, C.R.= -2.698, $p=.007$) และรายได้ 20,001 - 25,000 บาท มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -1.33 (S.E.= 0.147, C.R.= -2.626, $p=.009$) ตามลำดับ สำหรับปัจจัย

ด้านรายได้ในช่วง 15,001 - 20,000 บาท มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.117 (S.E.= 0.152, C.R.= -2.325, p=.020) พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติที่ระดับนัยสำคัญ .05

โดยโมเดลมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชนกับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องอายุ 51 – 60 ปี กับการศึกษาระดับประถม และการศึกษาระดับประถมกับการศึกษาระดับมัธยมต้น โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.69, 0.18 และ -0.25 ตามลำดับ

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

ปัจจัยเชิงเหตุ	ค่าอิทธิพล			
	b	S.E.	C.R.	β
ความพึงพอใจของประชาชน (satis)	0.294**	0.056	5.261	0.366**
การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง(promote)	0.236**	0.058	4.076	0.283**
เพศ (Sex)	0.287	0.075	3.832	0.194**
การศึกษาระดับประถม (education1)	-0.257**	0.078	-3.31	-0.173**
รายได้ 10,001 - 15,000 (Income2)	-0.229**	0.085	-2.698	-0.136**
อาชีพธุรกิจส่วนตัว (Career3)	0.266**	0.102	2.607	0.132**
อายุ 51 – 60 ปี (Age4)	0.088	0.089	0.994	0.05
การศึกษาระดับมัธยมต้น (education2)	-0.228	0.152	-1.502	-0.079
รายได้ 15,001 - 20,000 (Income3)	-0.353*	0.152	-2.325	-0.117*
รายได้ 20,001 - 25,000 (Income4)	-0.385**	0.147	-2.626	-0.133**
$R^2 = 0.491$				

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

(2.1) ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง

แบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม มีตัวแปรสังเกตได้ 10 ตัวแปร จำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 55 ตัวแปร พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จำนวน 27 ตัวแปร แบบจำลองมีค่าองศาความเป็นอิสระเท่ากับ 28 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองสมมติฐานสามารถระบุค่าได้และมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี

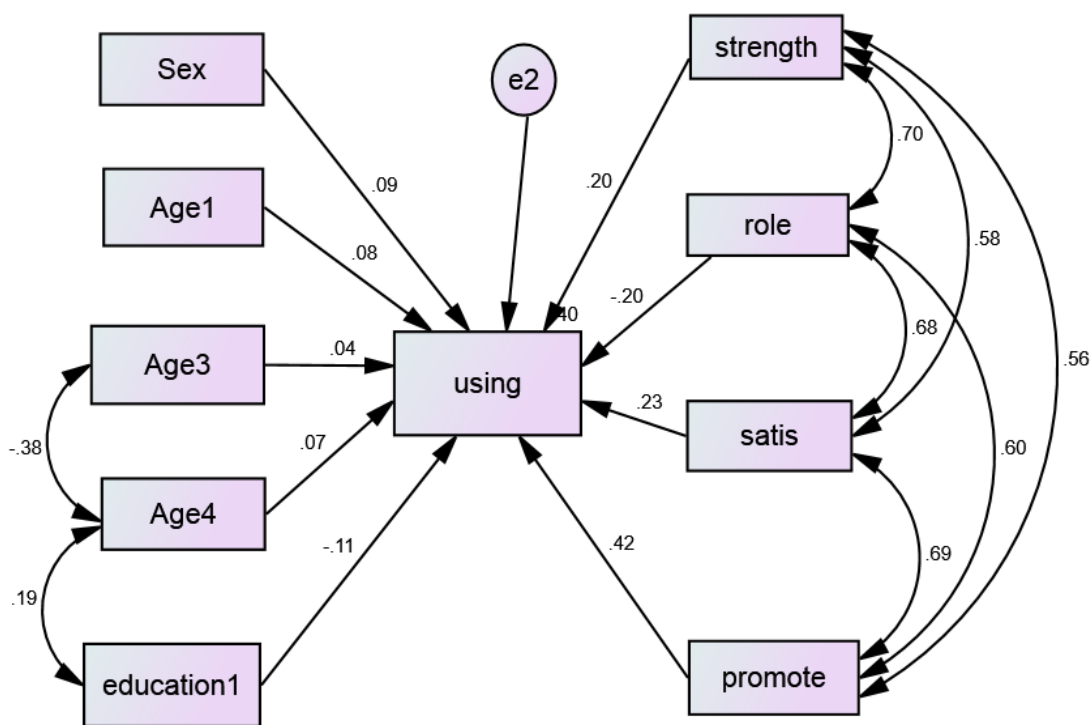
(2.2) ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในตอนแรก พบว่าแบบจำลองไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 1954.005 ที่องศาอิสระเท่ากับ 276 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 7.080 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.051 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.602 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.531 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.105 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ยกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.175

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับแบบจำลองที่มีความเป็นไปได้ทางทฤษฎี โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน ผลการปรับทำให้ได้แบบจำลองการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 48.160 ที่องศาอิสระเท่ากับ 28 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.720 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.963 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.957 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.915 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.015 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ยกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.060 ดังแสดงในตาราง 20 และภาพประกอบ 6

ตาราง 20 ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

ดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนปรับแบบจำลอง	ไม่ผ่าน	หลังปรับแบบจำลอง	ผ่าน
χ^2/DF	น้อยกว่า 3.00	7.080	ไม่ผ่าน	1.720	ผ่าน
CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.051	ไม่ผ่าน	0.963	ผ่าน
RMR	น้อยกว่า 0.08	0.105	ไม่ผ่าน	0.015	ผ่าน
RMSEA	น้อยกว่า 0.08	0.175	ไม่ผ่าน	0.060	ผ่าน
GFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.602	ไม่ผ่าน	0.957	ผ่าน
AGFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.531	ไม่ผ่าน	0.915	ผ่าน

ภาพประกอบ 6 โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

(2.3) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากตาราง 21 พบว่า $R^2 = 0.396$ นั่นคือ การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ถูกอธิบายความแปรปรวนด้วยปัจจัยเชิงเหตุได้ร้อยละ 39.6 ซึ่งปัจจัยเชิงเหตุทุกตัวมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ยกเว้นปัจจัยด้านเพศ ช่วงอายุ 20-30 ปี ช่วงอายุ 41-50 ปี และช่วงอายุ 51-60 ปีที่ไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ที่ระดับนัยสำคัญ .01 เรียงตามลำดับ ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.420 (S.E.= 0.067, C.R.= 5.274, $p=.000$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อคะแนนการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐานจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรมเพิ่มขึ้น 0.420 คะแนนมาตรฐาน และตัวแปรเชิงเหตุอื่น ๆ สามารถอธิบายได้ในทำนองเดียวกัน ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.227 (S.E.= 0.070, C.R.=2.657, $p=.008$) ปัจจัยความเข้มแข็งของหมู่บ้าน พบว่า มีอิทธิพลทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.196 (S.E.= 0.067, C.R.= 2.459, $p=.014$) ส่วนปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.199 (S.E.= 0.068, C.R.= -2.265, $p=.024$) และการศึกษาระดับประถม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.113 (S.E.= 0.085, C.R.= -2.001, $p=.045$) พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หมายความว่า เมื่อคะแนนด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน เพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐานจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ลดลง 0.199 คะแนนมาตรฐาน ส่วนการศึกษาระดับประถม มีคะแนนมาตรฐานในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม 0.113 คะแนนมาตรฐานในทางตรงกันข้าม เมื่อกำหนดให้การศึกษาระดับอื่น ๆ คงที่

โดยโมเดลมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน กับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องของความพึงพอใจของประชาชน และบทบาทผู้นำหมู่บ้าน โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.56, 0.58 และ 0.70 ความสัมพันธ์ระหว่าง บทบาทผู้นำหมู่บ้านกับความพึงพอใจของประชาชน และการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.60 และ 0.68 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความพึงพอใจของประชาชน กับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.69 ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ 51 – 60 ปี กับการศึกษาระดับประถม และ ช่วงอายุ 41-50 ปี มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.19 และ-0.38 ตามลำดับ

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

ปัจจัยเชิงเหตุ	ค่าอิทธิพล			
	b	S.E.	C.R.	β
เพศ (Sex)	0.142	0.083	1.709	0.094
ช่วงอายุ 20-30 ปี (Age1)	0.224	0.145	1.542	0.085
ช่วงอายุ 41-50 ปี (Age3)	0.067	0.096	0.696	0.041
ช่วงอายุ 51-60 ปี (Age4)	0.122	0.109	1.125	0.068
การศึกษาระดับประถม (education1)	-0.17*	0.085	-2.001	-0.113*
ความพึงพอใจของประชาชน (satis)	0.186**	0.07	2.657	0.227**
ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (strength)	0.164*	0.067	2.459	0.196*
บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (Role)	-0.153*	0.068	-2.265	-0.199*
การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง (promote)	0.355**	0.067	5.274	0.420**
$R^2 = 0.396$				

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

(3.1) ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง

แบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส มีตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัวแปร จำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 28 ตัวแปร พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จำนวน 16 ตัวแปร แบบจำลองมีค่าองศาความเป็นอิสระเท่ากับ 12 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองสมมติฐานสามารถระบุค่าได้และมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี

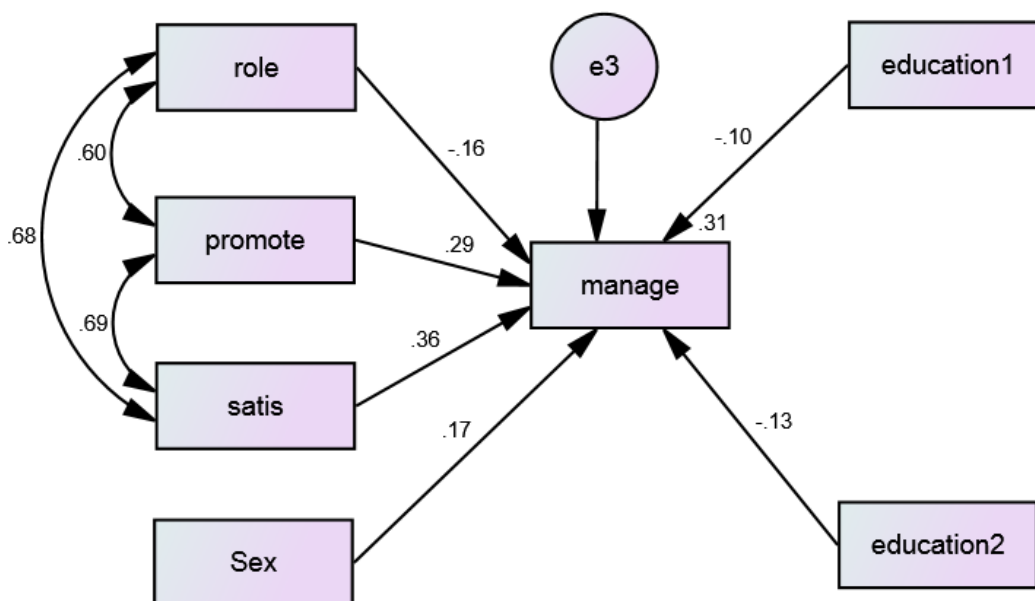
(3.2) ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในตอนแรก พบว่าแบบจำลองไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 1954.005 ที่องศาอิสระเท่ากับ 276 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 7.080 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.053 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.602 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.531 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.105 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ยกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.175

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับแบบจำลองที่มีความเป็นไปได้ทางทฤษฎี โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน ผลการปรับทำให้ได้แบบจำลองการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 20.290 ที่องศาอิสระเท่ากับ 12 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.691 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.975 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.972 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.936 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.013 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ยกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.059 ดังแสดงในตาราง 22 และภาพประกอบ 7

ตาราง 22 ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

ดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนปรับแบบจำลอง	หลังปรับแบบจำลอง
χ^2/DF	น้อยกว่า 3.00	7.080	ไม่ผ่าน
CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.053	ไม่ผ่าน
RMR	น้อยกว่า 0.08	0.105	ไม่ผ่าน
RMSEA	น้อยกว่า 0.08	0.175	ไม่ผ่าน
GFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.602	ไม่ผ่าน
AGFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.531	ไม่ผ่าน

ภาพประกอบ 7 โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

(3.3) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากตาราง 23 พบว่า $R^2 = 0.305$ นั่นคือ การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ถูกอธิบายความแปรปรวนด้วยปัจจัยเชิงเหตุได้ร้อยละ 30.5 ซึ่งปัจจัยเชิงเหตุทุกตัวมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ยกเว้นปัจจัยด้านการศึกษาระดับประถม ที่ไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.363 (S.E.= 0.073, C.R.= 3.976, $p=.000$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อคะแนนความพึงพอใจของประชาชน เพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐานจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เพิ่มขึ้น 0.363 คะแนนมาตรฐาน และตัวแปรเชิงเหตุอื่น ๆ สามารถอธิบายได้ในทำนองเดียวกัน ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.291 (S.E.= 0.07, C.R.= 3.468, $p=.000$) และเพศ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.166 (S.E.= 0.087, C.R.= 2.816, $p=.005$) มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ที่ระดับนัยสำคัญ .01 น้อยที่สุด ส่วนปัจจัยการศึกษาระดับมัธยมต้น มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.126 (S.E.= 0.171, C.R.= -2.133, $p=.033$) และด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.164 (S.E.= 0.063, C.R.= -1.979, $p=.048$) พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ที่ระดับนัยสำคัญ .05 หมายความว่า การศึกษาระดับมัธยมต้น มีคะแนนมาตรฐานในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส 0.184 คะแนนมาตรฐานในทางตรงกันข้าม เมื่อกำหนดให้การศึกษาระดับอื่น ๆ คงที่ ส่วนคะแนนด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน เพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐานจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ลดลง 0.164 คะแนนมาตรฐาน

โดยโมเดลมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่าง บทบาทผู้นำหมู่บ้าน กับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงาน

ราชการที่เกี่ยวข้อง และความพึงพอใจของประชาชน มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.60 และ 0.68 ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของประชาชน กับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.69 ตามลำดับ

ตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

ปัจจัยเชิงเหตุ	ค่าอิทธิพล			
	b	S.E.	C.R.	β
ความพึงพอใจของประชาชน (satis)	0.291**	0.073	3.976	0.363**
การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง(promote)	0.242**	0.07	3.468	0.291**
บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (Role)	-0.124*	0.063	-1.979	-0.164*
เพศ (Sex)	0.246**	0.087	2.816	0.166**
การศึกษาระดับประถม (education1)	-0.152	0.087	-1.734	-0.102
การศึกษาระดับมัธยมต้น (education2)	-0.365*	0.171	-2.133	-0.126*
$R^2 = 0.305$				

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(4) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน

(4.1) ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง

แบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน มีตัวแปรสังเกตได้ 14 ตัวแปร จำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 105 ตัวแปร พหาวามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จำนวน 43 ตัวแปร แบบจำลองมีค่าองศาความเป็นอิสระเท่ากับ 62 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองสมมติฐานสามารถระบุค่าได้และมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี

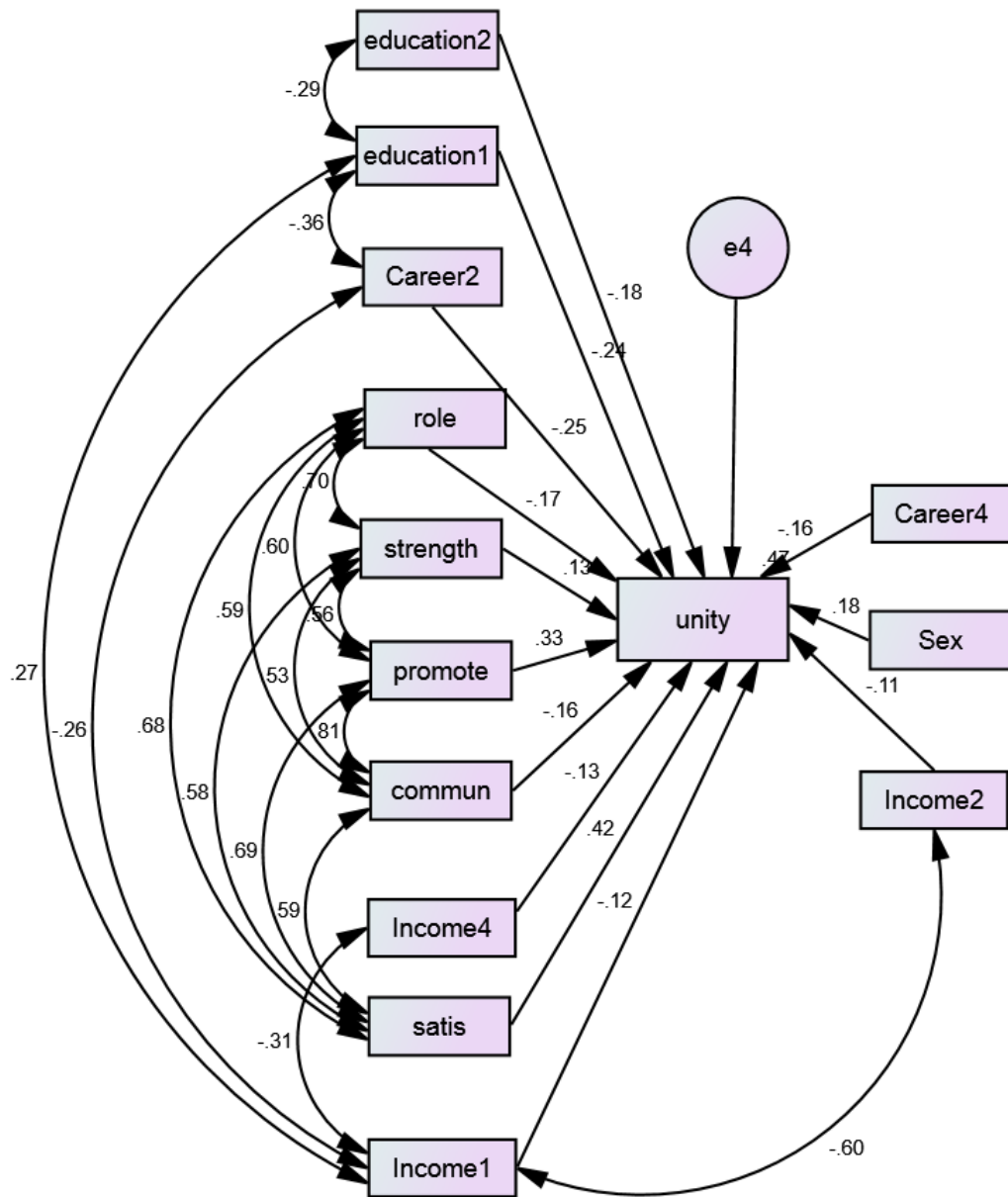
(4.2) ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในตอนแรก พบว่า แบบจำลองไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 1954.005 ที่องศาอิสระเท่ากับ 276 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 7.080 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.061 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.602 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.531 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.103 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.175

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ปรับแบบจำลองที่มีความเป็นไปได้ทางทฤษฎี โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน ผลการปรับทำให้ได้แบบจำลองการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 83.404 ที่องศาอิสระเท่ากับ 62 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.345 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.977 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.947 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.910 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.020 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.042 ดังแสดงในตาราง 24 และภาพประกอบ 8

ตาราง 24 ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้าง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน

ดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนปรับแบบจำลอง	หลังปรับแบบจำลอง
χ^2/DF	น้อยกว่า 3.00	7.080	ไม่ผ่าน 1.345 ผ่าน
CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.061	ไม่ผ่าน 0.977 ผ่าน
RMR	น้อยกว่า 0.08	0.103	ไม่ผ่าน 0.020 ผ่าน
RMSEA	น้อยกว่า 0.08	0.175	ไม่ผ่าน 0.042 ผ่าน
GFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.602	ไม่ผ่าน 0.947 ผ่าน
AGFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.531	ไม่ผ่าน 0.910 ผ่าน

ภาพประกอบ 8 โมเดลโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน

(4.3) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากตาราง 25 พบว่า $R^2 = 0.467$ นั่นคือ การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ถูกอธิบายความแปรปรวนด้วยปัจจัยเชิงเหตุได้ร้อยละ 46.7 ซึ่งปัจจัยเชิงเหตุทุกตัวมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ยกเว้นปัจจัยด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ช่างรายได้ 5000-10000 บาท และช่างรายได้ 10,001 - 15,000 บาท ที่ไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.416 (S.E.= 0.075, C.R.= 5.170, p=.000) ซึ่งหมายความว่า เมื่อคะแนนความพึงพอใจของประชาชน เพิ่มขึ้น 1 คะแนนมาตรฐานจะทำให้การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน เพิ่มขึ้น 0.416 คะแนนมาตรฐาน และตัวแปรเชิงเหตุอื่น ๆ สามารถอธิบายได้ในทำนองเดียวกัน ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.325 (S.E.= 0.096, C.R.= 3.262, p=.001) และ เพศ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ 0.184 (S.E.= 0.089, C.R.= 3.555, p=.000) ซึ่งหมายความว่า ผู้ชายมีคะแนนมาตรฐานการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน 0.184 คะแนนมาตรฐานเมื่อกำหนดให้เพศหญิงคงที่

ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ อาชีพรับราชการ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.246 (S.E.= 0.145, C.R.= -4.287, p=.000) หมายความว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการมีคะแนนมาตรฐานการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินต่างจากกลุ่มอาชีพอื่น ๆ 0.246 คะแนนมาตรฐานในทางตรงข้าม และตัวแปรเชิงเหตุอื่น ๆ สามารถอธิบายได้ใน

ทำนองเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาระดับประถม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.238 (S.E.= 0.104, C.R.= -3.89, p=.000) การศึกษาระดับมัธยมต้น มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.184 (S.E.= 0.185, C.R.= -3.358, p=.000) อาชีพรับจ้างทั่วไป มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.162 (S.E.= 0.152, C.R.= -3.136, p=.002) มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่ระดับนัยสำคัญ .01 น้อยที่สุด ส่วนปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.169 (S.E.= 0.074, C.R.= -2.02, p=.043) และช่วงรายได้ 20,001 - 25,000 บาท มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานเท่ากับ -0.134 (S.E.= 0.193, C.R.= -2.354, p=.019) พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดินเพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

โดยโมเดลมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ช่วงรายได้ 5000-10000 กับการศึกษาระดับประถม อาชีพรับราชการ และรายได้ 10,001 - 15,000 โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.27, -0.26, -0.31 และ -0.60 ความสัมพันธ์ระหว่าง ความพึงพอใจของประชาชน กับบทบาทผู้นำหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.68, 0.58, 0.69 และ 0.59 ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์กับบทบาทผู้นำหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.59, 0.53 และ 0.81 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำหมู่บ้าน และความเข้มแข็งของหมู่บ้าน มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.60 และ 0.56 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้นำหมู่บ้าน กับความเข้มแข็งของหมู่บ้าน มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.70 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับประถม กับการศึกษาระดับมัธยมต้น และอาชีพรับราชการ โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -0.29 และ -0.36 ตามลำดับ

ตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน

ปัจจัยเชิงเหตุ	ค่าอิทธิพล			
	b	S.E.	C.R.	β
การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง(promote)	0.315**	0.096	3.262	0.325**
การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ (commun)	-0.149	0.084	-1.77	-0.162
เพศ (Sex)	0.317**	0.089	3.555	0.184**
ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน (strength)	0.129	0.072	1.795	0.135
รับจ้างทั่วไป(Career4)	-0.477**	0.152	-3.136	-0.162**
รายได้ 10,001 - 15,000 (Income2)	-0.207	0.137	-1.512	-0.106
ความพึงพอใจของประชาชน (satis)	0.389**	0.075	5.17	0.416**
บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (Role)	-0.149*	0.074	-2.02	-0.169*
อาชีพรับราชการ (Career2)	-0.621**	0.145	-4.287	-0.246**
รายได้ 20,001 - 25,000 (Income4)	-0.454*	0.193	-2.354	-0.134*
การศึกษาระดับประถม (education1)	-0.406**	0.104	-3.89	-0.238**
การศึกษาระดับมัธยมต้น (education2)	-0.62**	0.185	-3.358	-0.184**
ช่วงรายได้ 5000-10000 (Income1)	-0.205	0.136	-1.513	-0.119
$R^2 = 0.467$				

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการนำเสนอสรุปผลจากการวิจัย การอภิปรายผล ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน: ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุ ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามระยะของการศึกษา ได้แก่ ระยะที่ 1 ประชากร คือ ผู้นำชุมชนจำนวน 14 คน เลือกแบบเจาะจง ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านควน รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านควน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลบ้านควน จำนวน 3 คน สมาชิกกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านควน 2 คน แกนนำกลุ่มแก้ไขปัญหาที่ดินในตำบลบ้านควน จำนวน 4 คนและภาคประชาสังคม จำนวน 2 คน ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มประชากรในตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปครัวเรือนละ 1 คน โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างที่มีความเหมาะสมอยู่ที่ 200 ตัวอย่าง ตามแนวทางของแฮร์และคณะ (Hair et al. 1998: 605) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งตามระยะของการศึกษาเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ แนวทางคำถามหรือการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินของรัฐทั้ง 4 ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการ ใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ด้านการบริหารจัดการที่ดิน และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามเชิงโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์ค่า Index of

Consistency (IC) วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ก่อนจะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาด้วยการสรุปความ ตีความ สังเคราะห์ข้อมูล โดยดูจากข้อมูลหรือวิธีการที่ซ้ำๆ กันหลายๆ ตัวมาจัดเข้ากลุ่มแล้วคัดแยกให้ตรงในแต่ละด้านๆ หลังจากนั้นนำผลการสัมภาษณ์ไปสรุปหรือวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดต่อไป ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน

อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการศึกษา ระยะที่ 1 พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลบ้านควนซ้ำ ๆ กัน ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้ได้คำตอบที่มีความแม่นยำ นำไปสู่การพัฒนาเป็นตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์และพัฒนาเป็นข้อคำถามในเชิงปริมาณระยะที่สองนั้น สามารถสรุปผลการสังเคราะห์ในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1. **ด้านความสมดุลทางธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน** เป็นการช่วยกันดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะประโยชน์ พื้นที่ทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ในตำบลบ้านควน ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล พิจารณาจากประเด็นการรังวัดแนวเขต พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกิน พื้นที่ ที่อยู่อาศัย และประเด็นการออกกฎระเบียบข้อกฎหมายบังคับใช้

2. **ด้านการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม** เป็นการใช้ประโยชน์ของที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการปล่อยทิ้งที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า โดยพิจารณาจากประเด็น พื้นที่สาธารณะประโยชน์ยังมีที่ดินทิ้งรกร้างว่างเปล่า บางหน่วยงานถือครองมาก แต่ใช้ไม่คุ้มค่า เกินความจำเป็น ประเด็น พื้นที่สาธารณะประโยชน์ ตำบลบ้านควนเป็นพื้นที่ แบบพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์

3. **ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส** เป็นการจัดสรรให้ผู้ไม่มีที่ดินทำกินได้ใช้ประโยชน์ที่ดินตามความเหมาะสม พิจารณาจากประเด็น ภาครัฐต้องมีมาตรการช่วยเหลือประชาชน หลังจากการตรวจสอบแล้วว่าเข้ามาอยู่ก่อนหรือหลังการประกาศที่ดินสาธารณะประโยชน์

4. ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินที่อาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เป็นการร่วมมือกันการจัดการที่ดิน โดยทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพิจารณาจากประเด็น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายท้องถิ่น และภาคประชาชน ยังขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่ดิน ประเด็น ฝ่ายปกครอง อบต ขาดความรู้ ความเข้าใจ ยังไม่เห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ประเด็น เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินยังไม่ได้กำหนดนโยบายของท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และไม่ได้บรรจุในแผนพัฒนา 3-5 ปี

จากผลการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นการถามซ้ำในแต่ละประเด็นดังกล่าวและใช้ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับมาจับคู่ในแต่ละตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ด้านละ 7 ตัวชี้วัด จำนวนทั้งสิ้น 28 ตัวชี้วัด นำไปสู่ข้อคำถามในเชิงปริมาณระยะที่สองต่อไป

ผลการศึกษาระยะที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควนอำเภอเมือง จังหวัดตรัง

(1) ผลวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปีมากที่สุด วุฒิมัธยมศึกษาระดับประถม อาชีพทำสวนยาง มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท มากที่สุด

(2) ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดในแต่ละด้านอยู่ในระดับระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด เรียงตามลำดับได้แก่ ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ (ค่าเฉลี่ย = 1.85) ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม (ค่าเฉลี่ย = 1.77) ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย = 1.73) และด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส (ค่าเฉลี่ย = 1.68) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมอยู่ระหว่าง 0.728 - 0.829 หมายความว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทางเดียวกัน ในลักษณะนี้แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของตัวชี้วัดของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนในพื้นที่ ต.บ้านควน อ.เมือง จ. ตรัง ในแต่ละด้านแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน สำหรับการแจกแจงของข้อมูล ทุกข้อมีค่าความเบ้เป็นบวก โดยมีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง

0.89 – 1.80 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.04 – 3.31 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ที่กำหนดว่าความเบ้ควรมีน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรมีน้อยกว่า 7.0 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรในส่วนนี้ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ และมีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีโลคัลไลค์สูงสุด (Maximum Likelihood Estimate)

(3) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

(3.1) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน **ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ** ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี และตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 67.568 ที่องศาอิสระเท่ากับ 42 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.609 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.900 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.947 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.917 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.014 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ยกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.055 โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และอาชีพธุรกิจส่วนตัว ส่วนปัจจัยด้านรายได้ในช่วง 15,001 – 20,000 บาท พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติที่ระดับนัยสำคัญ .05

(3.2) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน **ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม** ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี และตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิง

ประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 48.160 ที่องศาอิสระเท่ากับ 28 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.720 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.963 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.957 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.915 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.015 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.060 โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลในทางเดียวกันต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจของประชาชน ส่วนความเข้มแข็งของหมู่บ้าน พบว่า มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน และการศึกษาระดับประถม พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ที่ระดับนัยสำคัญ .05

(3.3) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์

ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน **ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส** ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี และตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 20.290 ที่องศาอิสระเท่ากับ 12 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.691 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.975 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.972 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.936 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.013 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.059 โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลในทางเดียวกันต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และเพศ ส่วนปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน และการศึกษาระดับมัธยมต้น พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะ

ประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ที่ระดับนัยสำคัญ .05

(3.4) ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลในแบบจำลองสมการโครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน **ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน** ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี และตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 83.404 ที่องศาอิสระเท่ากับ 62 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.345 ดัชนีความกลมกลืนเชิงเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.977 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.947 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.910 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีเท่ากับ 0.020 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.042 โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลในทางเดียวกันต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และเพศ ส่วนปัจจัยด้านอาชีพรับราชการ และอาชีพรับจ้างทั่วไป การศึกษาระดับประถม และการศึกษาระดับมัธยมต้น พบว่ามีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน สำหรับปัจจัยด้านบทบาทผู้นำหมู่บ้าน และช่วงรายได้ 20,001 – 25,000 บาท พบว่า มีอิทธิพลในทางตรงข้ามต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

(1) ผลจากการพัฒนาตัวชี้วัดการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน พื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นการถามซ้ำในแต่ละ

ประเด็นและใช้ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 7 ระดับมาจับคู่ในแต่ละตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ๆ ละ 7 ตัวชี้วัด จำนวนทั้งสิ้น 28 ตัวชี้วัด โดยตัวชี้วัดที่ได้ดังกล่าวเป็นลักษณะของตัวชี้วัดเชิงสังคม เป็นการวัดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ถึงระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในพื้นที่ ซึ่งไม่มีลักษณะเชิงกายภาพที่สามารถนับเป็นจำนวนได้อย่างชัดเจน แต่สามารถวัดเป็นเชิงปริมาณได้ จากการกำหนดชื่อตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการบริหารจัดการดังกล่าว (สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล, 2552) โดยประเด็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำชุมชนให้ข้อสรุปของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง โดยมุ่งเน้น เป็นการช่วยกันดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะประโยชน์ พื้นที่ทำกิน และพื้นที่อยู่อาศัยของชาวบ้าน ในตำบลบ้านควน ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล นอกจากนั้นยังเห็นว่าควรมีการใช้ประโยชน์ของที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการปล่อยทิ้งที่ดินให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ตลอดจนการจัดสรรให้ผู้ไม่มีที่ดินทำกิน ได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินตามความเหมาะสม และมีการร่วมมือกันการจัดการที่ดิน โดยทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวได้ถูกนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัดถึงการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในเบื้องต้นร่วมกับตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม (จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ, 2556) ทั้ง 7 ระดับ ได้เป็นเครื่องมือในการวัดเชิงปริมาณที่มีคุณลักษณะที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง คือมีความตรง และความเที่ยง ซึ่งได้ทดสอบกับกลุ่มทดสอบ 30 ราย ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่สร้างและพัฒนาขึ้นเท่ากับ 0.96 ผ่านเกณฑ์กำหนดไม่ต่ำกว่า 0.70 (Burns and Grove, 1997 : 327) อาจกล่าวได้ว่าตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะของตัวชี้วัดที่ดี ตามแนวคิดของนิตยา สำเร็จผล (2547) เอมอร จังศิริพรภรณ์ (2542) ศุภนันท์ พุทธนพล (2553) และ Johnstone (1981 อ้างถึงใน พรนงค์พิเชฐ แห่งหน, 2557) ซึ่งลักษณะของตัวชี้วัดที่ดี ควรมีความเฉพาะเจาะจง เป็นตัวชี้วัดที่สามารถนำไปวัดผลการปฏิบัติงานได้จริง สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ เป็นจริงได้ มีความสมจริง ภายใต้กรอบเวลาที่เหมาะสม บ่งบอกสิ่งต่างๆ ในลักษณะของการประมาณ ตัวชี้วัดประกอบไปด้วยตัวแปรหลายๆ ตัวที่เกี่ยวข้องกันและบ่งบอกให้เห็นลักษณะกว้างๆ ของสภาพการณ์นั้นๆ ตัวชี้วัดไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาในระยะเวลานั้น

(2) ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งได้เป็นแบบจำลองสมการโครงสร้างของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง อาชีพธุรกิจส่วนตัว และรายได้ในช่วง 15,001 – 20,000 บาท จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในด้านการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งพิจารณาจากประเด็นการรังวัดแนวเขต พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกิน พื้นที่ที่อยู่อาศัย และประเด็นการออกกฎระเบียบข้อกฎหมายบังคับใช้ จะดำเนินการได้บรรลุผลสำเร็จหรือเป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้นั้นเป็นผลมาจากความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีขึ้น และการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพิ่มขึ้นมากขึ้นด้วยเช่นกัน นอกจากนี้กลุ่มประชาชนที่ประกอบอาชีพและมีรายได้ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดินแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะประชาชนที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวจะมีความคิดเห็นไปในทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินแตกต่างไปจากกลุ่มอาชีพอื่นๆ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ในช่วง 15,001 – 20,000 บาท จะมีความคิดเห็นไปในทางลบต่อการบริหารจัดการที่ดินแตกต่างไปจากประชาชนที่มีรายได้ระดับอื่นๆ

ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจของประชาชน บทบาทผู้นำหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และการศึกษาระดับประถม จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม ซึ่งพิจารณาจากประเด็น พื้นที่สาธารณะประโยชน์ยังมีที่ดินทิ้งรกร้างว่างเปล่า บางหน่วยงานถือครองมาก แต่ใช้ไม่คุ้มค่า เกินความจำเป็น ประเด็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ตำบลบ้านควนเป็นพื้นที่ แบบพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนในการใช้ประโยชน์ การบริหารจัดการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จหรือมีแนวทางที่ดีได้มีผลมาจากการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความพึงพอใจของประชาชน ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน และต้องลดบทบาทของผู้นำหมู่บ้าน ส่วนระดับการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกัน ส่งผลความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดินในด้านดังกล่าวแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมจะมีความคิดเห็นไปในทางลบต่อการบริหารจัดการที่ดินด้านการใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม แตกต่างไปจากประชาชนที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ

ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพศ บทบาทผู้นำหมู่บ้าน และการศึกษาระดับมัธยมต้น จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพิจารณาจากประเด็น ภาครัฐต้องมีมาตรการช่วยเหลือประชาชน หลังจากการตรวจสอบแล้วว่าเข้ามาอยู่ก่อนหรือหลังการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ การบริหารจัดการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จหรือมีแนวทางที่ดีได้มีผลมาจากความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีขึ้น และการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นมากขึ้น ร่วมกับการลดบทบาทของผู้นำหมู่บ้าน นอกจากนั้นเพศ และการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกัน ส่งผลความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดินในด้านดังกล่าวแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะประชาชนที่มีการศึกษามัธยมต้น จะมีความคิดเห็นไปในทางลบต่อการบริหารจัดการที่ดินด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส แตกต่างไปจากประชาชนที่มีการศึกษาระดับอื่น ๆ

ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน พบว่าปัจจัยเชิงเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพศ อาชีพรับราชการ อาชีพรับจ้างทั่วไป การศึกษาระดับประถม ระดับมัธยมต้น บทบาทผู้นำหมู่บ้าน และช่วงรายได้ 20,001 - 25,000 บาท จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ซึ่งพิจารณาจากประเด็น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายท้องถิ่น และภาคประชาชน ยังขาดความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่ดิน ประเด็น ฝ่ายปกครอง อบต ขาดความรู้ ความเข้าใจ ยังไม่เห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ประเด็น เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินยังไม่ได้กำหนดนโยบายของท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และไม่ได้บรรจุในแผนพัฒนา 3-5 ปี การบริหารจัดการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จหรือมีแนวทางที่ดีได้มีผลมาจากความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีขึ้น และการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นมากขึ้น ร่วมกับการลดบทบาทของผู้นำหมู่บ้าน นอกจากนั้น เพศ

การประกอบอาชีพ และการศึกษาของประชาชนที่แตกต่างกัน ส่งผลความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดินในด้านดังกล่าวแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะประชาชนที่เป็นเพศชายและหญิงจะมีความคิดเห็นไปในทางบวกต่อการบริหารจัดการที่ดินด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินแตกต่าง ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ อาชีพรับจ้างทั่วไป จะมีความคิดเห็นไปในทางลบต่อการบริหารจัดการที่ดินด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน แตกต่างไปจากประชาชนที่มีอาชีพอื่นๆ เช่นเดียวกันกับประชาชนที่มีการศึกษาในระดับประถมและมัธยมต้น จะมีความคิดเห็นไปในทางลบต่อการบริหารจัดการที่ดินด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน แตกต่างไปจากประชาชนที่มีการศึกษาระดับอื่นๆ

อาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรังสามารถดำเนินไปได้ด้วยปัจจัยสำคัญได้แก่ การที่ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการดังกล่าว และจะต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้นด้วย ซึ่งเป็นนโยบายพื้นฐานของรัฐ (อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เสี้ยวทอง, 2553) ที่ได้กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ทรัพยากรหลักคือที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันบทบาทของผู้นำหมู่บ้านนั้นส่งผลในทางลบต่อการบริหารจัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้นำหมู่บ้านไม่สามารถใช้อำนาจให้เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการ รวมทั้งไม่สามารถใช้แรงจูงใจ การชักนำบุคคล และไม่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ ได้ (ธนวรรณ ตั้งสินทรัพย์ศิริ (2550 อ้างถึงใน ธนาศิลป์ เสี้ยวทอง, 2553) ดังนั้นควรมีการลดบทบาทของผู้นำหมู่บ้านสำหรับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องในแง่ของตัวแปรเชิงเหตุกับการศึกษาของ ธนาศิลป์ เสี้ยวทอง (2553) ซึ่งได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอน พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ 5 ตัวแปร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชน การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจของประชาชน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการปกครองท้องถิ่น ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ส่วนหนึ่งมาจากผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง เจ้าหน้าที่

หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาของนฤกุล โปรวงเงิน (2550) ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการพื้นที่สาธารณะโดยชุมชนลำน้ำแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วางแผนในการพัฒนาและเต็มใจเข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรอิสระ เพื่อทำกิจกรรมการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะบริเวณลำน้ำแม่ลา ที่สอดคล้องกับความต้องการและส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน แต่สำหรับการศึกษาครั้งนี้กลับพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่อยู่ในระดับน้อยและปานกลาง

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งในการศึกษานี้พบว่า เพศ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษาส่งผลทางตรงต่อการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชุตติมา ตู๋นาราง (2553) ศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คือ สถานภาพในครัวเรือน ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนปีที่อยู่อาศัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมูลฝอย ทัศนคติ และความยินดีเข้าร่วมในการจัดการมูลฝอยชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ สามารถเสนอแนะต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ และเสนอแนะผลการศึกษากลับต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

(1) ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

(1.1) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามโครงการ หรือ กิจกรรมต่างๆ ของตำบลในทุกกระบวนการ โดยเฉพาะการให้ความรู้และร่วมประชุมกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวางแผนการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์

(1.2) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ โดยเฉพาะการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์ ในพื้นที่ ต.บ้านควน ซึ่งจำเป็นต้องรับฟังข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการจัดการในประเด็นดังกล่าว

(1.3) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดสรรที่ดินให้กับประชาชน ที่ไม่มีที่ทำกิน หลังจากตรวจสอบแล้วว่า ประชาชนเข้ามาอยู่ก่อนการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ โดยเฉพาะการให้โอกาสเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผลหลังจากมีการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ ต.บ้านควน หลังจากตรวจสอบแล้วว่าประชาชนเข้ามาอยู่ก่อนการประกาศที่สาธารณะประโยชน์ รวมถึงติดตามตรวจสอบมติ กพร. ในประเด็นปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต.บ้านควน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและมีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน

(2) ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

จากผลการศึกษาที่พบว่าการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่จะดำเนินการไปได้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากความพึงพอใจของประชาชน แต่กลับพบว่าความพึงพอใจของประชาชนยังอยู่ในระดับน้อยกับหลายประเด็น ดังนั้นควรมีการดำเนินการต่าง ๆ สำหรับที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ดังนี้

(2.1) การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและผู้นำหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ โดยเฉพาะการทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเจรจาแก้ปัญหาต่างๆ ระหว่างรัฐกับชาวบ้านอย่างโปร่งใสและเป็นธรรมมากขึ้น นอกจากนั้นต้องสามารถอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

(2.2) ชุมชนควรมีแผนชุมชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่ และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินสาธารณะ ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์

(2.3) สร้างความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่แก่ประชาชนทุกกลุ่มที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีอาชีพและระดับรายได้ที่แตกต่างกัน การให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ของพื้นที่ของประชาชนในกลุ่มอาชีพบางอาชีพ เช่น รับราชการ หรือรับจ้างทั่วไป ซึ่งต้องใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับงานที่ทำ จึงไม่มีเวลาเพียงพอที่จะทำความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว ผู้นำชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องจึงต้องพิจารณาให้ความสำคัญกับสถานภาพที่แตกต่าง เพื่อสร้างความเข้าใจกับสมาชิกของชุมชนให้เกิดความเท่าเทียมกัน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป มีดังนี้

(1) ตัวชี้วัดในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้เป็นตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นเฉพาะกรณีศึกษา ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งกระบวนการได้มาซึ่งตัวชี้วัดจึงมีความเฉพาะเจาะจงสำหรับพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้นในการสร้างตัวชี้วัดที่สามารถวัดได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นนั้นจำเป็นต้องศึกษาในบริบทที่กว้างขึ้น และสร้างตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องได้มากขึ้นตามบริบทต่างๆ เหล่านั้น เช่น ศึกษาในระดับจังหวัด ระดับประเทศ เป็นต้น

(2) ตัวชี้วัดในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม อาจมีองค์ประกอบที่หลากหลาย ดังนั้นในการศึกษาค้างต่อไปควรศึกษาถึงองค์ประกอบของการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในหลากหลายมิติ และในวิธีการได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การพัฒนาตัวชี้วัดจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อนำไปสู่แบบจำลองสมการโครงสร้างที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกอร สมปราชาญ์ และคณะ. 2548. *ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กฤษฎาภรณ์ ยุงทอง. 2555. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล
กรณีศึกษา: ตำบลนางัว จังหวัดเพชรบูรณ์”, สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กองบริหารจัดการที่ดิน. 2559. *นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ*.
กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2531. *เรียนรู้: วิธีสู่ความสำเร็จ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
_____. 2545. *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมีเดีย.
- โกวิทย์ พวงงาม. 2542. *การปกครองท้องถิ่นไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จักรพงษ์ พวงงามชื่น และคณะ. 2556. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ
ป่าชุมชน กรณีศึกษา บ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.
วารสารการวิจัยและพัฒนา มจร. 2536.
- จันทร์เพ็ญ มีนคร. 2554. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลนางลี
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จรัส นวลนิ่ม. 2540. *การศึกษากับการพัฒนาประเทศ: แนวคิดและวิธีปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- ฉัตรชัย คงสุข. 2535. “ความพึงพอใจของผู้รับบริการของแผนกคลังพัสดุ ฝ่ายภัตตาคารและ
โภชนาการภายในประเทศ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)”, สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมศักดิ์ บุญนำ. 2559. *สภาองค์กรชุมชนขับเคลื่อนการเมืองภาคพลเมืองเพื่อชุมชนสมานฉันท์*.
กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ชัชวาล สมจิตต์. 2559. *การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน*. กรุงเทพฯ: กรมที่ดิน.
- ชำนาญ เอกวัฒน์โชตกุลและคณะ. 2549. *แนวทางและวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดิน
ของรัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- ชิรวัดณ์ นิเจนตร. 2528. *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

- ชุติมา ตู้นาราง. 2553. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลนครสมุทรปราการ”, การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฐิติมา อัครพรหมธาดา และคณะ. 2550. “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านสหกิจศึกษาระหว่างภาคีวิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศกับสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ณัฐยาณี บุญทองคำ. 2555. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. 2557. *ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม พฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถวิลวดี บุรีกุล. 2550. *วัดระดับการบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. 2551. *การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทวีศักดิ์ นพเกษร. 2540. *วิกฤติสังคมไทย 2540 กับบทบาทวิทยากร กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อจัดเวทีประชาคม*. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ.
- ทวีศักดิ์ สุธกวาทิน. 2550. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการรัฐประศาสนศาสตรระดับประเทศ ครั้งที่ 1 เรื่อง การถ่ายโอนความสามารถด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์จากองค์การกลางบริหารงานบุคคลภาครัฐให้กับหัวหน้าส่วนราชการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2545. *การปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน.
- _____. 2546. *การบริหารราชการแนวใหม่ บริบทและเทคนิควิธี*. กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่นพรินท์ แอนด์มีเดีย จำกัด.
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. 2551. *แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน*. กรุงเทพฯ: เอกสารอัดสำเนา.
- ธนาวรรณ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. 2550. *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- ธนา ประมุขกุล. 2547. *ขอนแก่น ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ*. ขอนแก่น: เอกสารอัดสำเนา.

- ธนาศิลป์ เสี่ยวทอง. 2553. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องที่ระดับหมู่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธวัช เบญจาทิกุล. 2529. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวนาในการพัฒนา: หมู่บ้านชาวเขาชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ.2527”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธัญญวัฒน์ ชาญพินิจ. 2559. *ที่ดินสาธารณะประโยชน์*. กรุงเทพฯ: กรมที่ดิน.
- ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. 2555. *นโยบายสาธารณะ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรพงษ์ สารแสน. 2557. *แนวทางการนำนโยบายการใช้คอมพิวเตอร์พกพา Tablet เพื่อการศึกษาสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ กรณีศึกษาจังหวัดหนองคาย: รายงานการศึกษากลุ่ม Group Project*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.
- ธีรภัทร แก้วจุนันท์. 2543. “ความร่วมมือของเกษตรกรต่อการดำเนินการจัดรูปที่ดินในรูปแบบประชาอาสาของจังหวัดสิงห์บุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543. *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- _____. 2544. *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง*. พิมพ์ครั้งที่ 7. ขอนแก่น: โครงการจัดตั้งมูลนิธิชุมชนเข้มแข็ง.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2547. *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา สำเร็จผล. 2547. “การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต”, วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- นุกูล ไปรยเงิน. 2550. “การจัดการพื้นที่สาธารณะโดยชุมชนบริเวณลำน้ำแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี”, การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เนตินา โพธิ์ประสระ. 2541. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทสิทธิผล 1919”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล. 2549. *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญทัน ดอกไธสง. 2537. *การจัดการองค์การ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปกรณ์ ศิริประกอบ. 2558. 3 *พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติ* จริง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยูร ศิริประสาธน์. 2542. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการ การศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา”, *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ประวิทย์ พุจิตรกานนท์. 2530. “ปัจจัยการบริหารกับการเข้ามามีส่วนร่วมของธุรกิจสมาชิกสหกรณ์ การเกษตร”, *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- ประเวศ วะสี. 2541. *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปัทมา สุปกำปัง. 2552. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการร่างกฎหมาย*. นนทบุรี: สำนักวิจัย และพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2543. *กระบวนการพัฒนาและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2546. *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: อุกษาการพิมพ์.
- ปิยฉัตร ทองแพง. 2557. “การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบนฐานบัญชีครัวเรือนเพื่อท้องถิ่น”, *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ*.
- พงษ์พันธ์ พงษ์ไศกา. 2542. *จิตวิทยาทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พยุงค์กดี จันทรสุนทร. 2543. “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พรนศพิชเชษฐ แห่งหน. 2557. “การพัฒนาองค์ประกอบ ตัวชี้วัดและแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.

- พัทธยา เนตรธรรานนท์. 2540. “การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด: กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่ใช้พื้นที่ของวัด”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. 2554. “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พีรภรณ์ บุญเพลิง. 2550. “การพัฒนาตัวชี้วัดรวมความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรลดา สีหะวงศ์. 2550. “การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มงคล จันทร์ส่อง. 2544. “การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มยุรี อนุมานราชชน. 2556. *นโยบายสาธารณะ: แนวความคิด วิธีการวิเคราะห์ และกำหนดนโยบายสาธารณะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับประเทศ*. กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. 2541. “การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เมธี ครองแก้ว. 2540. *รายงานการศึกษาเพื่อจัดทำเครื่องชี้วัดสำหรับประเมินผลการพัฒนาของกระทรวงมหาดไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- ยุทธพงษ์ เข้าประมงค์. 2555. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัตนะ บัวสนธ์. 2555. *วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัตนพร ไกรถาวร. 2545. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ”, วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เว้ตร ชาตรีวิศิษฐ์. 2539. *การบริหารองค์การยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมนิติ.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. 2545. *การบริหารค่าจ้างและเงินเดือน*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
_____. 2550. *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- วนิดา พรไพบูลย์. 2552. *คำอธิบายกฎหมายที่ดินป่าไม้ เอกสารสิทธิในที่ดินและการตรวจพิสูจน์สิทธิ
ในที่ดิน พร้อมด้วยคำพิพากษาศาลฎีกาและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ
ฤษฎีกา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์พิจิตร.
- วรเดช จันทรศร. 2556. *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สหาย
บล็อกและการพิมพ์.
- วรรณิ์ แกมเกต. 2540. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการใช้ครู: การประยุกต์ใช้โมเดลสมการ
โครงสร้างกลุ่มพหุและโมเดลเอ็มทีเอ็มเอ็ม”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรินทร์ นาสมใจ. 2556. “แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะป่าโคกหนองข่า อำเภอเมือง
จังหวัดมหาสารคาม”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช.
- วสันต์ ศรีสมพงศ์. 2559. “การบริหารจัดการแบบร่วมมือในโครงการคลองหมอนนา: การศึกษา
เบื้องต้น”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. 2548. *สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบัน
พระปกเกล้า.
- วันชัย วัฒนศัพท์. 2543. *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน*. นนทบุรี: สถาบัน
พระปกเกล้า.
- วัลลภ บุญกิตติเจริญ. 2547. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา
สังกัดจังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ราชนครินทร์.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2539. *การปฏิรูปราชการและการจัดการภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: โนเบิลมีเดีย.

- วิทย์ เทียงบุรณธรรม. 2547. *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ม เอ เอกซ์ พรินติ้ง จำกัด.
- วิจิต อุ๋อัน. 2550. *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2545. *การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- วิรัตน์ หมื่นจินะ. 2549. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของผู้แทนประชาชนในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงราย”, *วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*.
- วิรุฬ พรหมเทวี. 2542. “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- ศักดิ์ชาย เพชรช่วย. 2541. “การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2547. *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเกาะช้าง จังหวัดตราด*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- _____. 2547. *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพงษ์ อดาวลัย ฌ อยุธยา. 2542. *การบริหารคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. 2552. *นโยบายสาธารณะไทย: กำเนิด พัฒนาการและสถานภาพของศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุดทอง.
- ศุภนันท์ พนุชนพล. 2553. “การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, *สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ศุภย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. 2556. *โครงการกระบวนการถอดบทเรียนเพื่อสร้างการเรียนรู้กรณีการแก้ไขปัญหาสิทธิที่ดินทำกิน ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง*. ตรัง: เอกสารอัดสำเนา.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2553. *รายงานที่ดีอาร์ไอ: ทางเลือกของสวัสดิการสังคมสำหรับคนไทย*. กรุงเทพฯ: เอกสารอัดสำเนา.

- สมบัติ อัมภรณ์วงศ์. 2554. *การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2523. *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. 2543. *อบต. ในอุดมคติ*. กรุงเทพฯ: คลังนานาวิทยา.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง และภาวิดา ธาราศรีสุทธี. 2542. *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ.
- สมาน รังสิโยกฤษฎ์. 2546. *การบริหารราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต*. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สมิต สัจฉกร. 2553. *ทักษะการประสานงาน*. กรุงเทพฯ: เอกสารอัดสำเนา.
- สรยุทธ จันสุข. 2553. “การศึกษาตัวชี้วัดการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สรัญณี อุเสินยาง. 2559. “สุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตพื้นที่ภาคใต้ประเทศไทย: การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างและการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลตามบริบทวัฒนธรรมและประเภทขององค์กร”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ. 2541. *แผนแม่บทการปฏิรูปราชการ พ.ศ.2540-2544*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ.2550-2554*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2553. *คู่มือรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้โครงการจัดทำรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการจัดทำนโยบาย แผน มาตรการ หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. 2559. *คู่มือรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้โครงการจัดทำรูปแบบกลไกการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการจัดทำนโยบาย แผน มาตรการ หลักเกณฑ์และแนวทาง*

ปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับปรับปรุง.
กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2550. *แนวทางการสร้างตัวชี้วัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2554. *แนวทางการบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการเกษตร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และคณะ. 2551. *เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุทิพย์ อากาศโร. 2547. *เครือข่าย ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.

สุภมาส อังศุโชติ และคณะ. 2551. *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสชั่น มีเดีย จำกัด.

_____. 2554. *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เจริญดีมีนคองการพิมพ์.

สุภาพร แพรวพนิต. 2546. “ยุทธศาสตร์และรูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน: กรณีศึกษาศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล”, *ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล*.

สุรพงศ์ เอื้อศิริพรฤทธิ. 2547. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้”, *ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.

สุรยุทธ หลิมตระกูล. 2548. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณีป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโจง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*.

สุวิมล ตีระกานันท์. 2543. *การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เสวี พงศ์พิศ. 2548. *คู่มือนักศึกษาลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนปี 2552*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.

- อดิน รพีพัฒน์. 2547. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบาย
สาธารณสุข.
- อนุภาพ ธีรลาภ. 2528. “การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท:
ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี”, สารนิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรทัย ก๊กผล. 2552. *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบัน
พระปกเกล้า.
- อานุกาพ ธงภักดี. 2543. “การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของคุณภาพการศึกษาของคณะครุศาสตร์ในสถาบัน
ราชภัฏโดยกลุ่มบุคลากรภายในและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก”, วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์. 2540. *ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิดและ
ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย*. กรุงเทพฯ: แปลนพริ้นติ้ง จำกัด.
- เอกสิทธิ์ สุทธิศาสนกุล. 2545. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วน
ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรม
หาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เอมอร จังศิริพรปกรณ์. 2542. “การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Burns, N., & Grove, S.K. 1997. *The practice of nursing research: Conduct, critique, and
utilization* (3rd ed.). Philadelphia: Saunders.
- Creswell, John W. & Plano Clark, Vicki L. 2011. *Designing and Conducting Mixed Methods
Research*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Deuis, B. & Hubert, S. 2001. Collaborative learning in an educational robotics environment.
Computers in Human Behavior. 175, 465-480.
- Diamantopoulos, A. & Siguaw, A.D. 2000. *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*.
London: Sage Publication.
- Emerson, Richard. 2011. Power-Dependence Relations. *American Sociological Review*. 27,
31-41.

- Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., and Black, W.C. (1998). *Multivariate Data Analysis*.
New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- James, L. Creighton. 2008. *The Public Participation Handbook: Making Better Decisions
through Citizen Involvement*. Jossey Bass Publisher.
- Kotler, Philip and Armstrong, Grey. 2002. *Principle of Marketing*. USA: Prentice Hall.
- Parsons, T. 1995. *Events in the Semantics of English: A Study in subatomic semantics*.
Cambridge, MA: MIT Press.
- Zadek, Simon. 2006. Responsible Competitiveness: Reshaping Global Markets through
Responsible Business Practices. *Corporate Governance*. 64: 334-348.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่ 2 : แบบสอบถาม
เรื่อง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชน : ตัวชี้วัด
และปัจจัยเชิงสาเหตุ

คำชี้แจง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ เป็นแบบให้เลือกตอบ ✓ หรือ ✗ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ต. บ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ทั้ง 4 ด้าน

3.1 ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน

3.2 ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

3.3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

3.4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินเกิดการมีส่วนร่วมกันทุกๆ ภาคส่วน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ข้อมูลนี้ถือเป็นความลับและไม่นำเสนอผลงานจะนำเสนอในภาพรวม ซึ่งไม่มีผลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ประการใดต่อผู้ตอบหรือหน่วยงานของท่าน โดยคำตอบเหล่านี้จะใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและทางวิชาการเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายคมสัน หลงละเลิง)

นักศึกษามหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ปี
3. วุฒิการศึกษา ประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย ปริญญาตรี
 ปริญญาโท อื่นๆ
4. อาชีพ ทำสวนยาง รับราชการ ธุรกิจส่วนตัว
 รับจ้างทั่วไป พนักงานบริษัท อื่นๆ
5. รายได้ (บาท) 5,000-10,000 10,001-15,000 15,001-20,000
 20,001- 25,000 25,001-30,000 มากกว่า 30,000
6. ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4
 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์เป็นแบบให้เลือกตอบ ✓ หรือ ✗

- 1..... การรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ ไม่ได้มุ่งเน้นให้ประชาชนมีการอนุรักษ์และ
การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน
- 2..... การรักษาความสมดุลทางธรรมชาติมีเป้าหมายเพื่อรักษาความสมดุลระหว่าง
พื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ทำกิน และพื้นที่ที่อยู่อาศัย
- 3..... การรักษาความสมดุลทางธรรมชาติไม่สามารถลดปัญหาความขัดแย้ง และลด
ปัญหาการใช้ที่ดินผิดประเภทได้
- 4..... การใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรมเป็นการใช้ประโยชน์ของที่ดิน
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาการปล่อยทิ้งที่ดินให้เป็น ที่รกร้าง วางเปล่า
- 5..... การใช้ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรมเป็นการมุ่งเน้นการใช้
ประโยชน์ที่ดินเพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อประชาชนและภาครัฐอย่างคุ้มค่า
- 6..... การจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชน
ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ได้มีที่ทำกิน ที่อยู่อาศัย และบริการขั้นพื้นฐานอย่างมี
ประสิทธิภาพเพื่อให้พึ่งตนเองได้
- 7..... การจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาสเป็นการป้องกันมิให้มีการถ่ายโอนทรัพย์สิน
ของรัฐไปยังกลุ่มผลประโยชน์

- 8..... การบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนเป็นการร่วมมือกันบริหารการจัดการที่ดินทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนมีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน โดยทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 9..... การบริหารจัดการที่ดิน ที่อาศัยความร่วมมือกันทุกภาคส่วนไม่ได้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดิน
- 10..... การบริหารจัดการที่ดิน ที่อาศัยความร่วมมือกันทุกภาคส่วนเป็นการลดปัญหาความซ้ำซ้อนและความล่าช้า

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็น การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในพื้นที่ ต. บ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง (โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางให้ตรงตามความคิดเห็นของท่าน) (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน					
1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์					
1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดโอกาสประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดิน สาธารณะประโยชน์ ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์					
1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างพื้นที่ ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์					
1.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์					

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1.5 ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ ระหว่าง พื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์					
1.6 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม/ตรวจสอบและประเมินผล หลังจากการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ ระหว่างพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์					
1.7 ประชาชนได้มีกำหนดแนวทางแก่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการกำหนดแนวเขตที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในพื้นที่ทำกิน พื้นที่อยู่อาศัย และพื้นที่อนุรักษ์					
2. ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม					
2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูล เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินที่ทิ้งรกร้างว่างเปล่า แก่ประชาชน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์					
2.2 ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่สาธารณะประโยชน์ที่ทิ้งรกร้างว่างเปล่า					
2.3 ประชาชนได้มีส่วนร่วมประชุม ปรึกษาหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการเช่าที่ดินที่ทิ้งรกร้างว่างเปล่า					
2.4 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อนำไปสู่การใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์					
2.5 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการของรัฐ เกี่ยวกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์					
2.6 ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมติดตามผลการดำเนินงานในกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์					

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.7 ประชาชนได้มีการลงประชามติ หรือออกเสียงในการขอใช้พื้นที่สาธารณะ ประโยชน์ในการจัดทำตลาดชุมชนหรือโครงการอื่นๆ ของตำบลบ้านควน					
3. ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส					
3.1 ประชาชนได้รับข้อมูลจากสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในการจัดสรรพื้นที่ ที่ดินทำกินให้กับประชาชนที่ไม่มีที่ทำกินในตำบลบ้านควน					
3.2 ประชาชนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ในประเด็นการจัดสรรที่ดินให้กับคนที่ไม่มีที่ทำกิน					
3.3 ประชาชนได้มีโอกาสร่วมปรึกษาหารือกับหน่วยงาน ภาครัฐ ในประเด็นการจัดสรรที่ดินให้กับคนที่ไม่มีที่ทำกินในพื้นที่ตำบลบ้านควน					
3.4 ประชาชนมีการวางแผนร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ ในการจัดสรรที่ดินให้กับคนที่ไม่มีที่ดินทำกินในพื้นที่ตำบลบ้านควน					
3.5 ประชาชนมีโอกาสร่วมปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น มีการลงพื้นที่สำรวจ เพื่อจัดหาที่ดินให้กับคนที่ไม่มีที่ทำกิน					
3.6 ประชาชนได้มีโอกาสเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบและประเมินผลกับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนที่ไม่มีที่ทำกิน					
3.7 ประชาชนมีโอกาสได้เสนอแนะแนวทางให้กับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการจัดสรรที่ดินให้กับ ประชาชนที่ไม่มีที่ทำกิน					

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4. ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดิน ที่อาศัยความร่วมมือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง					
4.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในชุมชน					
4.2 ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน					
4.3 ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน					
4.4 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานในกระบวนการพิสูจน์สิทธิ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน					
4.5 ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมกันปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการพิสูจน์สิทธิเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน					
4.6 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลในประเด็นปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน					
4.7 ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นที่ระดับตำบล (โปรดเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางให้ตรงตามความคิดเห็นของท่าน โดยที่ระดับความคิดเห็น 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความพึงพอใจของประชาชน					
1.1 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์					
1.2 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์					
1.3 ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่ดินสาธารณะประโยชน์					
1.4 โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์					
1.5 ประชาชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์					
2. บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)					
2.1 ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีบุคลิกดี มีความน่าเชื่อถือ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในหมู่บ้าน					
2.2 ผู้นำหมู่บ้านของท่านมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน					

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
2.3 ผู้นำหมู่บ้านของท่านเป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และให้ราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จร่วมกัน					
2.4 ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถที่จะเป็นตัวกลางในการเจรจา แก้ปัญหาต่างๆ ระหว่างรัฐกับชาวบ้านได้เป็นอย่างดี					
2.5 ผู้นำหมู่บ้านของท่านสามารถอธิบายและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี					
3. ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน					
3.1 ประชาชนมีความรักและสามัคคีกัน และสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข					
3.2 ผู้นำในหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไม่มีความขัดแย้ง และให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี					
3.3 หมู่บ้านมีแผนชุมชน และนำแผนชุมชนไปใช้เป็นฐานข้อมูล ในการพัฒนาด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี					
3.4 ประชาชนในหมู่บ้านเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง					
3.5 ประชาชนในหมู่บ้านประกอบอาชีพสุจริต ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณธรรม จริยธรรมและเป็นหมู่บ้านเข้มแข็ง ไม่มีปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด					
4. การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง					
4.1 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ตามโครงการ หรือ กิจกรรมต่างๆ ของตำบล					

ปัจจัย	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
4.2 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความรู้และร่วมประชุมกับประชาชน เพื่อวางแผนการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์					
4.3 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความเสมอภาค					
4.4 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับของโครงการหรือกิจกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่					
4.5 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้มีการสนับสนุนงบประมาณตามโครงการหรือกิจกรรมต่างๆของตำบล					
5. การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์					
5.1 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการจัดประชุมประชาชนเป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง					
5.2 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารหลากหลายช่องทาง					
5.3 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง					
5.4 หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีการสร้างเครือข่ายประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด					
5.5 ประชาชนสามารถติดต่อสื่อสารกับทางราชการด้วยตนเองหรือผ่านผู้นำหมู่บ้านได้โดยสะดวกรวดเร็ว และเป็นกันเอง					

ผนวก ข

สรุปผลการประเมินความสอดคล้อง (Index of Consistency : IC) ของข้อคำถามเรื่อง การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์แบบมีส่วนร่วม: ตัวชี้วัดและปัจจัยเชิงสาเหตุ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามการทดสอบความรู้ความเข้าใจของประชาชนใน ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ว่ามีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์หรือไม่ซึ่งข้อคำถามเป็นแบบให้ตอบ ถูก หรือ ผิด

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
2	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
3	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
4	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
5	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
6	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
7	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
8	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
9	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
10	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น การบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

1. ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

2. ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

3. ด้านการจัดการที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
2	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
5	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
6	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

4. ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพ

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

1. ความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

2. บทบาทผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน)

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

3. ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

4. การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

5. การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

ข้อที่	ผลการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IC)	ผลการ ประเมิน
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

1.1 ด้านความสมดุลทางธรรมชาติ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยั่งยืน

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.917	7

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
C1.1	2.03	.850	30
C1.2	1.93	.740	30

Item Statistics	Item Statistics	Item Statistics	Item Statistics
C1.4	2.07	.980	30
C1.5	1.90	.960	30
C1.6	1.93	.944	30
C1.7	1.70	.794	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
C1.1	11.40	19.903	.660	.913
C1.2	11.50	20.466	.690	.911
C1.3	11.57	19.564	.661	.913
C1.4	11.37	17.482	.877	.890
C1.5	11.53	17.844	.847	.893
C1.6	11.50	18.741	.734	.906
C1.7	11.73	19.651	.760	.904

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
13.43	25.633	5.063	7

1.2 ด้านการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรม

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.884	7

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
C2.1	1.77	.898	30
C2.2	1.97	.928	30
C2.3	1.87	.937	30
C2.4	1.80	.847	30
C2.5	2.13	.937	30
C2.6	2.00	.871	30
C2.7	1.87	.860	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
C2.1	11.63	17.068	.729	.860
C2.2	11.43	17.909	.575	.880
C2.3	11.53	18.326	.508	.888
C2.4	11.60	17.145	.773	.856
C2.5	11.27	16.478	.779	.853
C2.6	11.40	17.007	.768	.856
C2.7	11.53	18.120	.604	.876

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
13.40	23.283	4.825	7

1.3 ด้านการจัดที่ดินให้ประชาชนผู้ด้อยโอกาส

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.860	7

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
C3.1	2.20	1.126	30
C3.2	1.77	.728	30
C3.3	1.73	.691	30
C3.4	1.90	.960	30
C3.5	1.73	.785	30
C3.6	1.83	.986	30
C3.7	1.90	.960	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
C3.1	10.87	15.844	.514	.864
C3.2	11.30	17.528	.601	.846
C3.3	11.33	16.989	.746	.831
C3.4	11.17	15.385	.719	.827
C3.5	11.33	17.264	.589	.846
C3.6	11.23	15.357	.698	.830
C3.7	11.17	15.937	.635	.840

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
13.07	21.720	4.660	7

1.4 ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินเกิด
การมีส่วนร่วมกันทุกๆ ภาคส่วน

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.941	7

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
C4.1	2.20	.997	30
C4.2	1.87	1.137	30
C4.3	2.00	1.083	30
C4.4	2.10	1.062	30
C4.5	2.13	1.106	30
C4.6	1.90	.885	30
C4.7	2.03	.964	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted

C4.1	12.03	28.861	.849	.929
C4.2	12.37	27.275	.874	.926
C4.3	12.23	27.633	.891	.924
C4.4	12.13	30.947	.581	.952
C4.5	12.10	27.817	.849	.928
C4.6	12.33	30.713	.760	.937
C4.7	12.20	28.993	.869	.927

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
14.23	38.944	6.240	7

1.5 ภาพรวมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่
ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.962	28

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
C1.1	2.03	.850	30
C1.2	1.93	.740	30
C1.3	1.87	.900	30
C1.4	2.07	.980	30
C1.5	1.90	.960	30
C1.6	1.93	.944	30
C1.7	1.70	.794	30
C2.1	1.77	.898	30
C2.2	1.97	.928	30
C2.3	1.87	.937	30
C2.4	1.80	.847	30
C2.5	2.13	.937	30
C2.6	2.00	.871	30
C2.7	1.87	.860	30
C3.1	2.20	1.126	30
C3.2	1.77	.728	30
C3.3	1.73	.691	30
C3.4	1.90	.960	30
C3.5	1.73	.785	30

C3.6	1.83	.986	30
C3.7	1.90	.960	30
C4.1	2.20	.997	30
C4.2	1.87	1.137	30
C4.3	2.00	1.083	30
C4.4	2.10	1.062	30
C4.5	2.13	1.106	30
C4.6	1.90	.885	30
C4.7	2.03	.964	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
C1.1	52.10	314.852	.669	.961
C1.2	52.20	317.614	.668	.961
C1.3	52.27	313.789	.664	.961
C1.4	52.07	305.513	.855	.959
C1.5	52.23	309.771	.743	.960
C1.6	52.20	313.407	.642	.961
C1.7	52.43	314.392	.737	.960
C2.1	52.37	314.309	.649	.961
C2.2	52.17	314.971	.606	.961
C2.3	52.27	310.271	.746	.960
C2.4	52.33	316.575	.613	.961
C2.5	52.00	317.862	.510	.962

C2.6	52.13	319.637	.494	.962
C2.7	52.27	316.823	.595	.961
C3.1	51.93	311.582	.576	.962
C3.2	52.37	319.344	.611	.961
C3.3	52.40	317.903	.705	.960
C3.4	52.23	309.564	.749	.960
C3.5	52.40	316.041	.685	.960
C3.6	52.30	312.493	.640	.961
C3.7	52.23	312.599	.656	.961
C4.1	51.93	307.375	.784	.960
C4.2	52.27	302.202	.817	.959
C4.3	52.13	304.878	.786	.960
C4.4	52.03	313.068	.574	.961
C4.5	52.00	307.862	.688	.960
C4.6	52.23	311.633	.748	.960
C4.7	52.10	308.162	.788	.960

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
54.13	335.775	18.324	28

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ
ที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

2.1 ความพึงพอใจของประชาชน

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in
the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.911	5

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
D1.1	2.37	1.033	30
D1.2	2.33	1.061	30
D1.3	2.13	1.042	30
D1.4	2.37	.999	30
D1.5	2.27	.907	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D1.1	9.10	11.679	.858	.873
D1.2	9.13	11.637	.835	.878
D1.3	9.33	13.195	.598	.928
D1.4	9.10	11.541	.923	.859
D1.5	9.20	13.476	.677	.910

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
11.47	18.809	4.337	5

2.2 ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.776	5

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
D2.1	2.53	1.106	30
D2.2	2.40	1.003	30
D2.3	2.63	.890	30
D2.4	2.40	.894	30
D2.5	2.27	.785	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D2.1	9.70	6.700	.660	.694
D2.2	9.83	9.109	.262	.831
D2.3	9.60	7.697	.651	.702
D2.4	9.83	7.454	.706	.683
D2.5	9.97	8.585	.544	.740

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
12.23	11.702	3.421	5

2.3 บทบาทผู้นำหมู่บ้าน

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0
a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.			

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.859	5

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
D3.1	2.63	.890	30
D3.2	2.63	.850	30
D3.3	2.33	.959	30

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
D3.4	2.97	.964	30
D3.5	2.87	1.074	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D3.1	10.80	9.821	.690	.827
D3.2	10.80	10.372	.614	.845
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D3.3	11.10	9.472	.689	.827
D3.4	10.47	9.223	.736	.815
D3.5	10.57	9.013	.666	.836

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
13.43	14.461	3.803	5

2.4 การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.863	5

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
D4.1	2.30	.915	30
	Mean	Std. Deviation	N
D4.3	2.17	.913	30
D4.4	2.07	.740	30
D4.5	2.13	.730	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D4.1	8.50	7.155	.669	.839

D4.2	8.67	7.333	.686	.833
D4.3	8.63	7.068	.694	.832
D4.4	8.73	7.651	.751	.820
D4.5	8.67	8.092	.636	.846

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
10.80	11.269	3.357	5

2.5 การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.887	5

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
D5.1	2.33	.802	30
D5.2	2.43	.935	30
D5.3	2.40	1.037	30
D5.4	2.27	.944	30
D5.5	2.60	1.037	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D5.1	9.70	11.666	.617	.885
D5.2	9.60	10.317	.748	.857
D5.3	9.63	9.275	.845	.832
D5.4	9.77	9.771	.851	.833
D5.5	9.43	10.599	.594	.895

Scale Statistics			
Mean	Variance	Std. Deviation	N of Items
12.03	15.689	3.961	5

2.6 ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary			
		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
.930	25

Item Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
D1.1	2.37	1.033	30
D1.2	2.33	1.061	30
D1.3	2.13	1.042	30
D1.4	2.37	.999	30
D1.5	2.27	.907	30

D2.1	2.53	1.106	30
D2.2	2.40	1.003	30
D2.3	2.63	.890	30
D2.4	2.40	.894	30
D2.5	2.27	.785	30
D3.1	2.63	.890	30
	Mean	Std. Deviation	N
D3.2	2.63	.850	30
D3.3	2.33	.959	30
D3.4	2.97	.964	30
D3.5	2.87	1.074	30
D4.1	2.30	.915	30
D4.2	2.13	.860	30
D4.3	2.17	.913	30
D4.4	2.07	.740	30
D4.5	2.13	.730	30
D5.1	2.33	.802	30
D5.2	2.43	.935	30
D5.3	2.40	1.037	30
D5.4	2.27	.944	30
D5.5	2.60	1.037	30

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D1.1	57.60	189.628	.537	.928
D1.2	57.63	191.413	.457	.929
D1.3	57.83	186.351	.652	.926
D1.4	57.60	188.938	.583	.927
D1.5	57.70	191.114	.559	.927
D2.1	57.43	189.151	.513	.928
D2.2	57.57	201.702	.114	.934
D2.3	57.33	191.402	.559	.927
D2.4	57.57	186.668	.757	.924
D2.5	57.70	191.252	.649	.926
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D3.1	57.33	189.816	.626	.926
D3.2	57.33	193.747	.486	.928
D3.3	57.63	185.757	.738	.924
D3.4	57.00	191.931	.490	.928
D3.5	57.10	189.817	.507	.928
D4.1	57.67	193.264	.466	.929
D4.2	57.83	190.833	.605	.927
D4.3	57.80	188.786	.652	.926
D4.4	57.90	192.576	.626	.927

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D4.5	57.83	190.420	.745	.925
D5.1	57.63	194.447	.486	.928
D5.2	57.53	190.878	.550	.927
D5.3	57.57	186.599	.645	.926
D5.4	57.70	187.390	.684	.925
D5.5	57.37	185.413	.689	.925

ผนวก ง

ประมวลภาพประกอบการลงพื้นที่

1. การประชุมกลุ่มย่อย

2. การสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและกลุ่มตัวอย่าง

ผนวก จ

ผลการวิเคราะห์สถิติ

1. โมเดลด้านสมดุลธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ที่ดินและยั่งยืน

Computation of degrees of freedom (Default model)

Number of distinct sample moments: 66

Number of distinct parameters to be estimated: 24

Degrees of freedom (66 - 24): 42

Result (Default model)

Minimum was achieved

Chi-square = 67.568

Degrees of freedom = 42

Probability level = .007

Estimates (Group number 1 - Default model)

Scalar Estimates (Group number 1 - Default model)

Maximum Likelihood Estimates

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
balance <--- satis	.294	.056	5.261	***	
balance <--- promote	.236	.058	4.076	***	
balance <--- Sex	.287	.075	3.832	***	
balance <--- education1	-.257	.079	-3.252	.001	
balance <--- Income2	-.229	.085	-2.698	.007	
balance <--- Career3	.266	.102	2.607	.009	
balance <--- Age4	.088	.090	.977	.329	
balance <--- education2	-.228	.152	-1.505	.132	
balance <--- Income3	-.353	.152	-2.325	.020	
balance <--- Income4	-.385	.147	-2.626	.009	

Standardized Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
balance <--- satis	.366
balance <--- promote	.284
balance <--- Sex	.194
balance <--- education1	-.173
balance <--- Income2	-.136
balance <--- Career3	.132
balance <--- Age4	.050

	Estimate
balance <--- education2	-.079
balance <--- Income3	-.118
balance <--- Income4	-.133

Covariances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
satis <--> promote	.564	.071	7.987	***	
education1 <--> education2	-.032	.009	-3.493	***	
education1 <--> Age4	.038	.015	2.581	.010	

Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
satis <--> promote	.687
education1 <--> education2	-.251
education1 <--> Age4	.180

Variances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
satis	.849	.085	9.975	***	
promote	.793	.080	9.975	***	
Sex	.250	.025	9.975	***	
education1	.248	.025	9.995	***	
Income2	.195	.020	9.975	***	
Career3	.134	.013	9.975	***	
Age4	.177	.018	9.975	***	
education2	.065	.007	9.975	***	
Income3	.061	.006	9.975	***	
Income4	.065	.007	9.975	***	
e1	.278	.028	9.975	***	

Squared Multiple Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
balance	.491

Matrices (Group number 1 - Default model)

Implied Covariances (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis	balance
Income4	.065										
Income3	.000	.061									
education2	.000	.000	.065								
Age4	.000	.000	.000	.177							
Career3	.000	.000	.000	.000	.134						

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis	balance
Income2	.000	.000	.000	.000	.000	.195					
education1	.000	.000	-.032	.038	.000	.000	.248				
Sex	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.250			
promote	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.793		
satis	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.564	.849	
balance	-.025	-.021	-.007	.006	.036	-.045	-.053	.072	.352	.382	.547

Implied Correlations (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis	balance
Income4	1.000										
Income3	.000	1.000									
education2	.000	.000	1.000								
Age4	.000	.000	.000	1.000							
Career3	.000	.000	.000	.000	1.000						
Income2	.000	.000	.000	.000	.000	1.000					
education1	.000	.000	-.251	.180	.000	.000	1.000				
Sex	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.000			
promote	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.000		
satis	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.687	1.000	
balance	-.133	-.118	-.035	.019	.132	-.136	-.144	.194	.535	.561	1.000

Total Effects (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis
balance	-.385	-.353	-.228	.088	.266	-.229	-.257	.287	.236	.294

Standardized Total Effects (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis
balance	-.133	-.118	-.079	.050	.132	-.136	-.173	.194	.284	.366

Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis
balance	-.385	-.353	-.228	.088	.266	-.229	-.257	.287	.236	.294

Standardized Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis
balance	-.133	-.118	-.079	.050	.132	-.136	-.173	.194	.284	.366

Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis
balance	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Standardized Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	Income4	Income3	education2	Age4	Career3	Income2	education1	Sex	promote	satis
balance	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Modification Indices (Group number 1 - Default model)

Covariances: (Group number 1 - Default model)

			M.I.	Par Change
Career3	<-->	Income4	4.331	.014
Income2	<-->	Income4	5.400	-.019
Income2	<-->	Income3	4.988	-.017
education1	<-->	Income4	8.868	-.026
education1	<-->	Career3	5.334	-.028

Variances: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change

Minimization History (Default model)

Iteration		Negative eigenvalues	Condition #	Smallest eigenvalue	Diameter	F	NTries	Ratio
0	e	1		-.253	9999.000	322.692	0	9999.000
1	e*	0	76.224		.754	113.672	18	.866
2	e	0	25.700		.606	109.085	2	.000
3	e	0	29.852		.221	76.593	1	1.227
4	e	0	32.401		.105	68.633	1	1.188
5	e	0	33.399		.043	67.598	1	1.102
6	e	0	32.352		.009	67.569	1	1.022
7	e	0	32.099		.000	67.568	1	1.001

Model Fit Summary CMIN

Model	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF
Default model	24	67.568	42	.007	1.609
Saturated model	66	.000	0		
Independence model	11	342.906	55	.000	6.235

RMR, GFI

Model	RMR	GFI	AGFI	PGFI
Default model	.014	.947	.917	.603
Saturated model	.000	1.000		
Independence model	.097	.776	.731	.647

Baseline Comparisons

Model	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI
	Delta1	rho1	Delta2	rho2	
Default model	.803	.742	.915	.884	.911
Saturated model	1.000		1.000		1.000

Model	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI
	Delta1	rho1	Delta2	rho2	
Independence model	.000	.000	.000	.000	.000

Parsimony-Adjusted Measures

Model	PRATIO	PNFI	PCFI
Default model	.764	.613	.696
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	1.000	.000	.000

NCP

Model	NCP	LO 90	HI 90
Default model	25.568	6.982	52.063
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	287.906	233.187	350.128

FMIN

Model	FMIN	F0	LO 90	HI 90
Default model	.340	.128	.035	.262
Saturated model	.000	.000	.000	.000
Independence model	1.723	1.447	1.172	1.759

RMSEA

Model	RMSEA	LO 90	HI 90	PCLOSE
Default model	.055	.029	.079	.338
Independence model	.162	.146	.179	.000

AIC

Model	AIC	BCC	BIC	CAIC
Default model	115.568	118.649	194.728	218.728
Saturated model	132.000	140.471	349.689	415.689
Independence model	364.906	366.318	401.188	412.188

ECVI

Model	ECVI	LO 90	HI 90	MECVI
Default model	.581	.487	.714	.596
Saturated model	.663	.663	.663	.706
Independence model	1.834	1.559	2.146	1.841

HOELTER

Model	HOELTER	HOELTER
	.05	.01

Model	HOELTER	HOELTER
	.05	.01
Default model	172	195
Independence model	43	48

2. โมเดลด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน

Notes for Model (Default model)

Computation of degrees of freedom (Default model)

Number of distinct sample moments: 55

Number of distinct parameters to be estimated: 27

Degrees of freedom (55 - 27): 28

Result (Default model)

Minimum was achieved

Chi-square = 48.160

Degrees of freedom = 28

Probability level = .010

Estimates (Group number 1 - Default model)

Scalar Estimates (Group number 1 - Default model)

Maximum Likelihood Estimates

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
using <--- Sex	.142	.083	1.709	.087	
using <--- Age1	.224	.145	1.542	.123	
using <--- Age3	.067	.096	.696	.487	
using <--- Age4	.122	.109	1.125	.261	
using <--- education1	-.170	.085	-2.001	.045	
using <--- satis	.186	.070	2.657	.008	
using <--- strength	.164	.067	2.459	.014	
using <--- role	-.153	.068	-2.265	.024	
using <--- promote	.355	.067	5.274	***	

Standardized Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
using <--- Sex	.094
using <--- Age1	.085
using <--- Age3	.041
using <--- Age4	.068
using <--- education1	-.113
using <--- satis	.227

	Estimate
using <--- strength	.196
using <--- role	-.199
using <--- promote	.420

Covariances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
role <--> strength	.611	.076	8.066	***	
satis <--> promote	.564	.071	7.987	***	
satis <--> role	.608	.077	7.906	***	
role <--> promote	.520	.072	7.244	***	
satis <--> strength	.479	.068	7.065	***	
strength <--> promote	.450	.065	6.906	***	
Age3 <--> Age4	-.074	.015	-5.045	***	
Age4 <--> education1	.039	.014	2.793	.005	

Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
role <--> strength	.697
satis <--> promote	.687
satis <--> role	.677
role <--> promote	.598
satis <--> strength	.579
strength <--> promote	.561
Age3 <--> Age4	-.376
Age4 <--> education1	.187

Variances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
Sex	.250	.025	9.975	***	
Age1	.082	.008	9.975	***	
Age3	.219	.022	9.975	***	
Age4	.177	.018	10.025	***	
education1	.249	.025	9.975	***	
satis	.849	.085	9.975	***	
role	.951	.095	9.975	***	
strength	.809	.081	9.975	***	
	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
promote	.793	.080	9.975	***	
e2	.343	.034	9.975	***	

Squared Multiple Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
using	.396

Matrices (Group number 1 - Default model)

Factor Score Weights (Group number 1 - Default model)

Total Effects (Group number 1 - Default model)

	promote	strength	role	satis	education1	Age4	Age3	Age1	Sex
using	.355	.164	-.153	.186	-.170	.122	.067	.224	.142

Standardized Total Effects (Group number 1 - Default model)

	promote	strength	role	satis	education1	Age4	Age3	Age1	Sex
using	.420	.196	-.199	.227	-.113	.068	.041	.085	.094

Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	promote	strength	role	satis	education1	Age4	Age3	Age1	Sex
using	.355	.164	-.153	.186	-.170	.122	.067	.224	.142

Standardized Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	promote	strength	role	satis	education1	Age4	Age3	Age1	Sex
using	.420	.196	-.199	.227	-.113	.068	.041	.085	.094

Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	promote	strength	role	satis	education1	Age4	Age3	Age1	Sex
using	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Standardized Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	promote	strength	role	satis	education1	Age4	Age3	Age1	Sex
using	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Modification Indices (Group number 1 - Default model)

Covariances: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
Age1 <--> Age4	12.171	-.027
Age1 <--> Age3	17.471	-.037

Variances: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
--	------	------------

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
--	------	------------

Minimization History (Default model)

Iteration	Negative eigenvalues	Condition #	Smallest eigenvalue	Diameter	F	NTries	Ratio
0	e 6		-.416	9999.000	551.135	0	9999.000
1	e* 0	21.006		.804	196.679	18	1.028
2	e 0	21.502		.393	117.105	3	.000
3	e 0	41.157		.470	66.429	1	1.129
4	e 0	72.224		.387	51.184	1	1.209
5	e 0	110.907		.261	48.345	1	1.145
6	e 0	131.627		.088	48.161	1	1.050
7	e 0	136.410		.008	48.160	1	1.004
8	e 0	133.720		.000	48.160	1	1.000

Model Fit Summary

CMIN

Model	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF
Default model	27	48.160	28	.010	1.720
Saturated model	55	.000	0		
Independence model	10	594.638	45	.000	13.214

RMR, GFI

Model	RMR	GFI	AGFI	PGFI
Default model	.015	.957	.915	.487
Saturated model	.000	1.000		
Independence model	.200	.576	.481	.471

Baseline Comparisons

Model	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI
	Delta1	rho1	Delta2	rho2	
Default model	.919	.870	.964	.941	.963
Saturated model	1.000		1.000		1.000
Independence model	.000	.000	.000	.000	.000

Parsimony-Adjusted Measures

Model	PRATIO	PNFI	PCFI
Default model	.622	.572	.599
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	1.000	.000	.000

NCP

Model	NCP	LO 90	HI 90
Default model	20.160	4.750	43.425
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	549.638	474.630	632.086

FMIN

Model	FMIN	F0	LO 90	HI 90
Default model	.242	.101	.024	.218
Saturated model	.000	.000	.000	.000
Independence model	2.988	2.762	2.385	3.176

RMSEA

Model	RMSEA	LO 90	HI 90	PCLOSE
Default model	.060	.029	.088	.261
Independence model	.248	.230	.266	.000

AIC

Model	AIC	BCC	BIC	CAIC
Default model	102.160	105.320	191.215	218.215
Saturated model	110.000	116.436	291.407	346.407
Independence model	614.638	615.808	647.621	657.621

ECVI

Model	ECVI	LO 90	HI 90	MECVI
Default model	.513	.436	.630	.529
Saturated model	.553	.553	.553	.585
Independence model	3.089	2.712	3.503	3.095

HOELTER

Model	HOELTER	HOELTER
	.05	.01
Default model	171	200
Independence model	21	24

3. โมเดลด้านการจัดที่ดินให้ผู้ด้อยโอกาส

Parameter Summary (Group number 1)

	Weights	Covariances	Variances	Means	Intercepts	Total
Fixed	1	0	0	0	0	1
Labeled	0	0	0	0	0	0
Unlabeled	6	3	7	0	0	16
Total	7	3	7	0	0	17

Sample Moments (Group number 1)

Sample Covariances (Group number 1)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis	manage
education2	.065						
education1	-.033	.249					
Sex	-.001	-.010	.250				
role	-.008	-.004	.051	.951			
promote	.003	-.008	-.013	.520	.793		
satis	-.003	.010	.018	.608	.564	.849	
manage	-.018	-.027	.059	.201	.288	.312	.541

Condition number = 37.126

Eigenvalues

2.131 .479 .338 .264 .227 .201 .057

Determinant of sample covariance matrix = .000

Sample Correlations (Group number 1)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis	manage
education2	1.000						
education1	-.261	1.000					
Sex	-.008	-.039	1.000				
role	-.032	-.007	.104	1.000			
promote	.013	-.018	-.028	.598	1.000		
satis	-.015	.021	.040	.677	.687	1.000	
manage	-.097	-.073	.161	.280	.440	.461	1.000

Condition number = 9.564

Eigenvalues

2.614 1.264 1.053 .800 .654 .342 .273

Notes for Model (Default model)

Computation of degrees of freedom (Default model)

Number of distinct sample moments: 28

Number of distinct parameters to be estimated: 16

Degrees of freedom (28 - 16): 12

Result (Default model)

Minimum was achieved

Chi-square = 20.290

Degrees of freedom = 12

Probability level = .062

Estimates (Group number 1 - Default model)

Scalar Estimates (Group number 1 - Default model)

Maximum Likelihood Estimates

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
manage <--- satis	.291	.073	3.976	***	
manage <--- promote	.242	.070	3.468	***	
manage <--- role	-.124	.063	-1.979	.048	
manage <--- Sex	.246	.087	2.816	.005	
manage <--- education1	-.152	.087	-1.734	.083	
manage <--- education2	-.365	.171	-2.133	.033	

Standardized Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
manage <--- satis	.363
manage <--- promote	.291
manage <--- role	-.164
manage <--- Sex	.166
manage <--- education1	-.102
manage <--- education2	-.126

Covariances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
promote <--> role	.520	.072	7.244	***	
satis <--> role	.608	.077	7.906	***	
satis <--> promote	.564	.071	7.987	***	

Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
promote <--> role	.598
satis <--> role	.677
satis <--> promote	.687

Variances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
satis	.849	.085	9.975	***	
promote	.793	.080	9.975	***	
role	.951	.095	9.975	***	
Sex	.250	.025	9.975	***	
education1	.249	.025	9.975	***	
education2	.065	.007	9.975	***	
e3	.380	.038	9.975	***	

Squared Multiple Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
manage	.305

Matrices (Group number 1 - Default model)

Implied Covariances (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis	manage
education2	.065						
education1	.000	.249					
Sex	.000	.000	.250				
role	.000	.000	.000	.951			
promote	.000	.000	.000	.520	.793		
satis	.000	.000	.000	.608	.564	.849	
manage	-.024	-.038	.061	.185	.291	.308	.546

Implied Correlations (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis	manage
education2	1.000						
education1	.000	1.000					
Sex	.000	.000	1.000				
role	.000	.000	.000	1.000			
promote	.000	.000	.000	.598	1.000		
satis	.000	.000	.000	.677	.687	1.000	
manage	-.126	-.102	.166	.256	.443	.452	1.000

Total Effects (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis
manage	-.365	-.152	.246	-.124	.242	.291

Standardized Total Effects (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis
manage	-.126	-.102	.166	-.164	.291	.363

Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis
manage	-.365	-.152	.246	-.124	.242	.291

Standardized Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis
manage	-.126	-.102	.166	-.164	.291	.363

Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis
manage	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Standardized Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	education2	education1	Sex	role	promote	satis
manage	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Modification Indices (Group number 1 - Default model)

Covariances: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
education1 <--> education2	13.552	-.033

Variances: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
--	------	------------

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
--	------	------------

Minimization History (Default model)

Iteration	Negative eigenvalues	Condition #	Smallest eigenvalue	Diameter	F	NTries	Ratio
0	e 3		-.297	9999.000	324.566	0	9999.000
1	e* 0	28.221		.734	84.701	18	.981
2	e 0	21.068		.396	41.525	2	.000
3	e 0	33.054		.331	23.900	1	1.205
4	e 0	53.752		.227	20.537	1	1.152
5	e 0	66.078		.083	20.292	1	1.057
6	e 0	65.434		.008	20.290	1	1.006
7	e 0	67.306		.000	20.290	1	1.000

Model Fit Summary

CMIN

Model	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF
Default model	16	20.290	12	.062	1.691
Saturated model	28	.000	0		
Independence model	7	352.398	21	.000	16.781

RMR, GFI

Model	RMR	GFI	AGFI	PGFI
Default model	.013	.972	.936	.417
Saturated model	.000	1.000		
Independence model	.206	.648	.531	.486

Baseline Comparisons

Model	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI
	Delta1	rho1	Delta2	rho2	
Default model	.942	.899	.976	.956	.975
Saturated model	1.000		1.000		1.000
Independence model	.000	.000	.000	.000	.000

Parsimony-Adjusted Measures

Model	PRATIO	PNFI	PCFI
Default model	.571	.539	.557
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	1.000	.000	.000

NCP

Model	NCP	LO 90	HI 90
Default model	8.290	.000	24.818
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	331.398	274.241	395.991

FMIN

Model	FMIN	F0	LO 90	HI 90
Default model	.102	.042	.000	.125
Saturated model	.000	.000	.000	.000
Independence model	1.771	1.665	1.378	1.990

RMSEA

Model	RMSEA	LO 90	HI 90	PCLOSE
Default model	.059	.000	.102	.329
Independence model	.282	.256	.308	.000

AIC

Model	AIC	BCC	BIC	CAIC
Default model	52.290	53.630	105.063	121.063
Saturated model	56.000	58.346	148.353	176.353
Independence model	366.398	366.984	389.486	396.486

ECVI

Model	ECVI	LO 90	HI 90	MECVI
Default model	.263	.221	.346	.269
Saturated model	.281	.281	.281	.293
Independence model	1.841	1.554	2.166	1.844

HOELTER

Model	HOELTER	HOELTER
	.05	.01
Default model	207	258
Independence model	19	22

Execution time summary

Minimization: .063

Miscellaneous: .312

Bootstrap: .000

Total: .375

4. ด้านการบริหารจัดการที่ดิน เพื่อให้มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ดินเกิดการมีส่วนร่วมกันทุกๆ ภาคส่วน

Parameter Summary (Group number 1)

	Weights	Covariances	Variances	Means	Intercepts	Total
Fixed	1	0	0	0	0	1
Labeled	0	0	0	0	0	0
Unlabeled	13	16	14	0	0	43
Total	14	16	14	0	0	44

Sample Moments (Group number 1)

Sample Covariances (Group number 1)

Sample Covariances (Group number 1)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote	unity
education1	.249													
education2	-.033	.065												
Career2	-.059	-.004	.117											
Income4	-.028	.005	.006	.065										
Income1	.097	.001	-.050	-.034	.250									
satis	.010	-.003	.036	.015	.037	.849								
role	-.004	-.008	.060	-.005	-.026	.608	.951							
Income2	-.021	.001	.004	-.019	-.127	-.046	.006	.195						
Career4	-.005	-.002	-.013	-.002	.009	.005	.012	-.015	.086					
strength	-.032	.013	.065	.005	-.027	.479	.611	-.016	-.003	.809				
Sex	-.010	-.001	.015	.004	-.027	.018	.051	.024	.006	.032	.250			
commun	-.026	-.006	.040	.017	-.041	.508	.542	-.005	-.018	.447	-.025	.878		
promote	-.008	.003	.050	.002	-.010	.564	.520	-.033	-.005	.450	-.013	.678	.793	
unity	-.046	-.023	-.005	-.007	-.014	.378	.242	-.017	-.025	.257	.074	.249	.325	.685

Condition number = 96.521

Eigenvalues

3.199 .592 .539 .464 .300 .252 .209 .194 .141 .106 .094 .074 .043 .033

Determinant of sample covariance matrix = .000

Condition number = 96.521

Eigenvalues

3.199 .592 .539 .464 .300 .252 .209 .194 .141 .106 .094 .074 .043 .033

Determinant of sample covariance matrix = .000

Sample Correlations (Group number 1)

Sample Correlations (Group number 1)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote	unity
education1	1.000													
education2	-.261	1.000												
Career2	-.346	-.051	1.000											
Income4	-.222	.078	.064	1.000										
Income1	.389	.011	-.292	-.264	1.000									
satis	.021	-.015	.113	.062	.081	1.000								
role	-.007	-.032	.180	-.020	-.053	.677	1.000							
Income2	-.095	.013	.028	-.165	-.577	-.113	.015	1.000						
Career4	-.035	-.022	-.128	-.022	.064	.018	.041	-.117	1.000					
strength	-.071	.058	.211	.023	-.061	.579	.697	-.040	-.010	1.000				
Sex	-.039	-.008	.091	.031	-.109	.040	.104	.107	.041	.072	1.000			
commun	-.055	-.026	.126	.071	-.088	.589	.593	-.013	-.067	.531	-.053	1.000		
promote	-.018	.013	.165	.009	-.023	.687	.598	-.084	-.019	.561	-.028	.813	1.000	
unity	-.111	-.109	-.017	-.031	-.035	.495	.300	-.046	-.103	.345	.178	.321	.440	1.000

Condition number = 25.887

Eigenvalues

3.856 2.014 1.331 1.102 1.043 .991 .938 .802 .552 .416 .361 .245 .202 .149

Condition number = 25.887

Eigenvalues

3.856 2.014 1.331 1.102 1.043 .991 .938 .802 .552 .416 .361 .245 .202 .149

Notes for Model (Default model)

Computation of degrees of freedom (Default model)

Number of distinct sample moments: 105

Number of distinct parameters to be estimated: 43

Degrees of freedom (105 - 43): 62

Result (Default model)

Minimum was achieved

Chi-square = 83.404

Degrees of freedom = 62

Probability level = .036

Estimates (Group number 1 - Default model)

Scalar Estimates (Group number 1 - Default model)

Maximum Likelihood Estimates

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
unity <--- promote	.315	.096	3.262	.001	
unity <--- commun	-.149	.084	-1.770	.077	

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
unity <--- Sex	.317	.089	3.555	***	
unity <--- strength	.129	.072	1.795	.073	
unity <--- Career4	-.477	.152	-3.136	.002	
unity <--- Income2	-.207	.137	-1.512	.131	
unity <--- satis	.389	.075	5.170	***	
unity <--- role	-.149	.074	-2.020	.043	
unity <--- Career2	-.621	.145	-4.287	***	
unity <--- Income4	-.454	.193	-2.354	.019	
unity <--- education1	-.406	.104	-3.890	***	
unity <--- education2	-.620	.185	-3.358	***	
unity <--- Income1	-.205	.136	-1.513	.130	

Standardized Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
unity <--- promote	.325
unity <--- commun	-.162
unity <--- Sex	.184
unity <--- strength	.135
unity <--- Career4	-.162
unity <--- Income2	-.106
unity <--- satis	.416
unity <--- role	-.169
unity <--- Career2	-.246
unity <--- Income4	-.134
unity <--- education1	-.238
unity <--- education2	-.184
unity <--- Income1	-.119

Covariances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
strength <--> role	.611	.076	8.066	***	
role <--> satis	.608	.077	7.906	***	
strength <--> satis	.479	.068	7.065	***	
commun <--> role	.542	.075	7.196	***	
commun <--> strength	.447	.068	6.614	***	
commun <--> satis	.508	.071	7.159	***	
promote <--> strength	.450	.065	6.906	***	
promote <--> role	.520	.072	7.244	***	
promote <--> commun	.678	.076	8.899	***	

			Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
promote	<-->	satis	.564	.071	7.987	***	
Income2	<-->	Income1	-.133	.017	-7.894	***	
Income1	<-->	Income4	-.039	.007	-5.486	***	
education2	<-->	education1	-.037	.009	-4.326	***	
Career2	<-->	education1	-.062	.012	-4.943	***	
Income1	<-->	Career2	-.044	.009	-4.633	***	
Income1	<-->	education1	.069	.013	5.121	***	

Correlations: (Group number 1 - Default model)

			Estimate
strength	<-->	role	.697
role	<-->	satis	.677
strength	<-->	satis	.579
commun	<-->	role	.593
commun	<-->	strength	.531
commun	<-->	satis	.589
promote	<-->	strength	.561
promote	<-->	role	.598
promote	<-->	commun	.813
promote	<-->	satis	.687
Income2	<-->	Income1	-.603
Income1	<-->	Income4	-.307
education2	<-->	education1	-.288
Career2	<-->	education1	-.358
Income1	<-->	Career2	-.256
Income1	<-->	education1	.275

Variances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
promote	.793	.080	9.975	***	
commun	.878	.088	9.975	***	
Sex	.250	.025	9.975	***	
strength	.809	.081	9.975	***	
Career4	.086	.009	9.975	***	
Income2	.195	.020	9.975	***	
role	.951	.095	9.975	***	
satis	.849	.085	9.975	***	
Income1	.248	.023	10.932	***	
Income4	.065	.007	9.975	***	

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
Career2	.117	.012	9.975	***	
education2	.065	.007	9.975	***	
education1	.254	.025	10.144	***	
e4	.395	.040	9.975	***	

Squared Multiple Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
unity	.467

Matrices (Group number 1 - Default model)

Implied Covariances (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote	unity
education1	.254													
education2	-.037	.065												
Career2	-.062	.000	.117											
Income4	.000	.000	.000	.065										
Income1	.069	.000	-.044	-.039	.248									
satis	.000	.000	.000	.000	.000	.849								
role	.000	.000	.000	.000	.000	.608	.951							
Income2	.000	.000	.000	.000	-.133	.000	.000	.195						
Career4	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.086					
strength	.000	.000	.000	.000	.000	.479	.611	.000	.000	.809				
Sex	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.250			
commun	.000	.000	.000	.000	.000	.508	.542	.000	.000	.447	.000	.878		
promote	.000	.000	.000	.000	.000	.564	.520	.000	.000	.450	.000	.678	.793	
unity	-.056	-.025	-.038	-.022	-.007	.403	.256	-.013	-.041	.274	.079	.257	.348	.741

Implied Correlations (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote	unity
education1	1.000													
education2	-.288	1.000												
Career2	-.358	.000	1.000											
Income4	.000	.000	.000	1.000										
Income1	.275	.000	-.256	-.307	1.000									
satis	.000	.000	.000	.000	.000	1.000								
role	.000	.000	.000	.000	.000	.677	1.000							
Income2	.000	.000	.000	.000	-.603	.000	.000	1.000						
Career4	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.000					
strength	.000	.000	.000	.000	.000	.579	.697	.000	.000	1.000				
Sex	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.000			
commun	.000	.000	.000	.000	.000	.589	.593	.000	.000	.531	.000	1.000		
promote	.000	.000	.000	.000	.000	.687	.598	.000	.000	.561	.000	.813	1.000	
unity	-.129	-.115	-.131	-.098	-.016	.508	.305	-.034	-.162	.354	.184	.319	.454	1.000

Total Effects (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote
unity	-.406	-.620	-.621	-.454	-.205	.389	-.149	-.207	-.477	.129	.317	-.149	.315

Standardized Total Effects (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote
unity	-.238	-.184	-.246	-.134	-.119	.416	-.169	-.106	-.162	.135	.184	-.162	.325

Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote
unity	-.406	-.620	-.621	-.454	-.205	.389	-.149	-.207	-.477	.129	.317	-.149	.315

Standardized Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote
unity	-.238	-.184	-.246	-.134	-.119	.416	-.169	-.106	-.162	.135	.184	-.162	.325

Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote
unity	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Standardized Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	education1	education2	Career2	Income4	Income1	satis	role	Income2	Career4	strength	Sex	commun	promote
unity	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Modification Indices (Group number 1 - Default model)

Covariances: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
Income4 <--> education1	5.657	-.017
satis <--> Income4	5.408	.023
satis <--> Income1	5.655	.033
Career4 <--> Career2	5.104	-.014

Variances: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
--	------	------------

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	M.I.	Par Change
--	------	------------

Minimization History (Default model)

Iteration		Negative eigenvalues	Condition #	Smallest eigenvalue	Diameter	F	NTries	Ratio
0	e	9		-.571	9999.000	1020.039	0	9999.000
1	e*	0	66.334		.981	415.263	18	1.082
2	e	0	87.297		.348	304.922	5	.000
3	e	0	105.581		.774	174.294	2	.000
4	e	0	103.809		.528	108.247	1	1.244
5	e	0	201.790		.476	88.202	1	1.224
6	e	0	345.175		.355	83.804	1	1.165
7	e	0	447.559		.147	83.409	1	1.070
8	e	0	451.732		.019	83.404	1	1.009
9	e	0	439.811		.000	83.404	1	1.000

Model Fit Summary

CMIN

Model	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF
Default model	43	83.404	62	.036	1.345
Saturated model	105	.000	0		
Independence model	14	1038.998	91	.000	11.418

RMR, GFI

Model	RMR	GFI	AGFI	PGFI
Default model	.020	.947	.910	.559
Saturated model	.000	1.000		
Independence model	.182	.534	.462	.463

Baseline Comparisons

Model	NFI	RFI	IFI	TLI	CFI
	Delta1	rho1	Delta2	rho2	
Default model	.920	.882	.978	.967	.977
Saturated model	1.000		1.000		1.000
Independence model	.000	.000	.000	.000	.000

Parsimony-Adjusted Measures

Model	PRATIO	PNFI	PCFI
Default model	.681	.627	.666
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	1.000	.000	.000

NCP

Model	NCP	LO 90	HI 90
Default model	21.404	1.546	49.328
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	947.998	847.982	1055.444

FMIN

Model	FMIN	F0	LO 90	HI 90
Default model	.419	.108	.008	.248
Saturated model	.000	.000	.000	.000
Independence model	5.221	4.764	4.261	5.304

RMSEA

Model	RMSEA	LO 90	HI 90	PCLOSE
Default model	.042	.011	.063	.715
Independence model	.229	.216	.241	.000

AIC

Model	AIC	BCC	BIC	CAIC
Default model	169.404	176.415	311.231	354.231
Saturated model	210.000	227.120	556.323	661.323
Independence model	1066.998	1069.281	1113.174	1127.174

ECVI

Model	ECVI	LO 90	HI 90	MECVI
Default model	.851	.751	.992	.887
Saturated model	1.055	1.055	1.055	1.141
Independence model	5.362	4.859	5.902	5.373

HOELTER

Model	HOELTER	HOELTER
	.05	.01
Default model	195	217
Independence model	22	24

Execution time summary

Minimization:	.000
Miscellaneous:	.281
Bootstrap:	.000
Total:	.281

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายคมสัน หลงละเลิง
รหัสประจำตัวนักศึกษา 5810521503
วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เทคโนโลยียางและพอลิเมอร์)	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	2548

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน
ตำแหน่งผู้จัดการกลุ่มเครือข่ายสหกรณ์การเกษตรอำเภอเมืองตรังสาขาบ้านไสปุุด เลขที่ 108/2 หมู่ 6 ตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดตรัง